

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

מנהל משרד
רפ"ח

לפי, מס

לשם מנהל משרד רפ"ח
:בן. (אניין) - חמי. י. מ.
מנהל משרד - מנהל משרד
11 - 14 - 15 - 16 - 17 - 18 - 19 - 20

מדינת ישראל
ארכיון המדינה

א

שם תיק: י. בן-אהרון - תיק ללא שם

מזהה פנימי: 5157/11-א

מזהה פריט: R00034m

כתובת: 3-312-5-7-5

תאריך הדפסה: 02/11/2020

מחלקה

מס' תיק מקורי

א-11-5157

**מפגש וינה - השיחות הרב צדדיות:
קבוצת העבודה בנושא מים:
פירוט הדיונים וההתיחסויות
(13 - 14 מאי 1992)**

משרד החוץ
ירושלים

יוני 1992

- א -

287868

מ.ב.א

1. במסמך זה, רוכזו עיקרי התרשומת שערכתי בוינה במהלך שני ימי ההרצאות והדיונים של קבוצת העבודה לנושאי מים, שבמסגרת השיחות הרב-צדדיות של תהליך השלום. (13 - 14 מאי 1992). שכן, כמוסכם לא נרשם במהלך המפגש פרוטוקול ולא נערכה הקלטה של הדיונים וההרצאות.
2. מטרת המסמך - להשלים, לפרט ולגבות את הדיווחים שהוכנו והופצו על ידי חברי המשלחת במהלך ימי הדיונים ובסופם, וכן את הסיכומים הקצרים שהוכנו לאחר השיחות בוינה. זאת כרקע וכהכנה להמשך העבודה והדיונים בנושא בעתיד.
3. מצורפים לסיכום זה 21 נספחים המציגים את כל המסמכים שהוכנו להפצה על ידי המשלחת ועל ידי מנהלת השיחות. אלו מייצגים את העמדות שהוצגו בכתב, לעתים בשונה מהדברים שנאמרו בע"פ במהלך הדיונים.
4. במספר מקומות הוספתי הערות ותאורים קצרים של מהלכים ועמדות תוך הדיונים וביניהם.
5. למען הקיצור נעשה שימוש במונח יו"ר. הכוונה היא למנהל הישיבה או "מחזיק הפטיש" מאחר והוסכם שלקבוצת העבודה אין יו"ר.
6. לסיכום כל אחד מימי הדיונים, סיכום סך כל הדיונים והערות והערכות בהקשר לכך, ראה:
- א. סיכום היום הראשון - משה"ח, מברק ד. סולטן (13 במאי).
- ב. סיכום היום השני והמפגש כולו - משה"ח, מברק ד. סולטן (14 במאי).
- ג. "מפגש המים בוינה מאפיינים, הערות ולקחים" - מ. יזרעאלי, משרד רוח"מ (20 במאי).
7. המסמך נכתב על ידי, הודפס והוכן בעזרת לשכת סמנכ"ל מז"ת במשה"ח ד. סולטן.

תוכן הענינים

עמ'

א

מבוא

1 - 23

דיוני היום הראשון

23 - 42

דיוני היום השני

נספחים :

- א. דברי פתיחה - ראש המשלחת האוסטרית
- ב. סדר היום שנקבע מראש
- ג. ארה"ב : הצגת אלטרנטיבות למשקי המים בעתיד
- ד. עמדת נציג הבנק העולמי
- ה. הצהרת נציג הקהיליה לפתיחת המושב
- ו. תרומת הקהיליה : לקחים מדוגמאות מבחוץ
- ז. יפאן - הודעה לפתיחת הועידה
- ח. תורכיה - שת"פ במקורות מים במזה"ת
- ט. סין - נאום הנציג הסיני
- י. אוסטריה - ניהול מים בין אזורי במרכז אירופה
- יא. אוסטריה - ניר רקע
- יב. הודו - הנסיון ההודי , תעלת אינדירה גנדי
- יג. ישראל - הצעה לשת"פ אזורי בנושאי מים
- יד. ירדן - הראייה הירדנית
- טו. ירדן - ניר עמדה
- טז. פלסטינים - הצהרה בענין משאבי מים
- יז. ישראל - הצעה לנושאים לטיפול בקבוצות עבודה
- יח. ישראל - הצעה להקמת בסיס מידע אזורי
- יט. תרומת הקהיליה האירופית - הגדלת זמינות המידע
- כ. ירדן - הצעה לסדר יום
- כא. רשימת המדינות המשתתפות וחברי המשלחות

271325

פירוט הדיונים וההתייחסויות במפגש קבוצת העבודה בנושא מים.

היום הראשון לדיוני המליאה (13 במאי 1992) : דברי פתיחה :

המארח האוסטרי (ד"ר אלכסנדר כריסטיאני, מנהל מח' מז"ת ואפריקה במשה"ח האוסטרי) פתח בדברי ברכה ותודה לארה"ב, על מאמציה, הביע צער על העדר משלחות מסוריה ומלבנון (על כך חזרו גם דוברי רוב המשלחות האחרות). הביע תקווה לתוצאות מעשיות ממפגש סובסטנטיבי ראשון זה, שהוגדר על ידו "כחלק אינטגרלי מתהליך השלום" שהונע במאדריד, וכחלק מנסיון לפתור בעיות דוחקות באמצעות הוועדות שהוחלט על כינון.

המארח הדגיש, כי הפגישה נועדה להמשיך את מפגש מוסקבה וכי מטרת המפגש היא לדון בנושאים שאינם נדונים במסגרת הדו-צדדית על מנת להגיע לפתרונות מעשיים. המארח הבהיר, כי תכלית המפגש הינה "להשלים ולאפשר התקדמות, אולם לא להוות תחליף לשיחות הדו-צדדיות".
כאשר המטרה הינה:

1. לדון בשאלות שאינן נידונות במסגרת הדו-צדדית.
2. לשקול צעדים מעשיים לתועלת התושבים החיים באזור.
3. לאפשר גישה וניצול של מומחיות ונסיון מצטבר של מדינות שמחוץ לאזור.

עם זאת ציין כריסטיאני, (ברומזו למשלחות הערביות), כי "צד אחד" בדעה, כי לא ניתן לטפל ובוודאי שלא לפתח את הבעיות הנידונות - סביבה או מים - כל עוד "בעיות השורש" בסכסוך הערבי - ישראלי, אינן נפתרות.

בכל מקרה, לדעתו, מתחייב פתרון - לטווח הבינוני ולטווח הארוך, של בעיות המחסור במים באזור. שכן, בעיות הקשורות במים אפיינו את הקונפליקטים ואת ההסטוריה באזור זה. על רקע זה, יש לדעתו להכין וליישם מדיניות מים אזורית מתאימה, שניתן לגבשה באמצעות מו"מ ושת"פ בינ"ל. הבסיס לכך:

א. אימוץ תוכניות רציונאליות.

ב. בסיס נתונים מהימן.

כריסטיאני ציין, כי הוכן סדר יום (אג'נדה) מעודכן (ראה נספח ב') אשר נמסר למשתתפים מראש והוסיף, כי המתכונת הסופית של עבודת יום המחרת, תגובש בסיום דיוני המליאה היום.

מטרת המפגש: לנסות ולהגיע להתקדמות בנושא חלוקת משאבים (SHERING RESOURCES). הגישה המנחה: מאמץ משותף, ליצירת תנאים ענייניים להשגת מטרות תכלתיות. (נאום הפתיחה - ראה נספח ב').

הנציג האמריקאי-אלן קיסנוטר "נותן חסות משותף" (CO SPONSOR) (ראה נספח ג' דברי פתיחה, המקדימים את הצגת המומחה מטעם המשלחת האמריקאית). המפגש, - אבן דרך רבת חשיבות בתהליך השלום שהונע בוועידת השלום במאדריד. בעקבותיה - מפגשים ישירים בין ישראלים וערבים, על בסיס החלטות מועבי"ט 242, 338, והפעם, לראשונה, ישראל פלסטינים ומדינות ערביות יושבים יחדיו "בשיחות רב-צדדיות ישירות" לטפל בבעיות אזוריות כמים וסביבה.

נקודת המוצא: דברי הנשיא בוש ומזכיר המדינה בייקר בוועידת מאדריד :
"התקדמות בנושאים הרב-צדדיים, עשויה לעזור ביצירת אקלים שבו
מחלוקות דו-צדדיות ארוכות שנים תוכלנה להיות מיושבות ביתר קלות".
מזכיר המדינה בייקר אמר בנושא, כי "אין איש יכול לצפות לפריצות דרך
מיידיות לקראת שת"פ רב-צדדי במזה"ת, אולם אל לנו להזניח את
האפשרויות הקיימות לשת"פ ברגע מיוחד זה בתולדות האזור...".

הקו המנחה: "עלינו לחשוב בגדול אולם להתקדם בזהירות" -
(TO THINK BIG, BUT PROCEED CAREFULLY). נציע הזדמנות בדיונים לטפל
בבעיות שאינן מטופלות במסגרת הדו-צדדית. "לסייע ביצירת סביבה, שבה
יהיה לשיחות הדו-צדדיות, סיכוי טוב יותר של הצלחה". זאת, בהשלמה
ולא בתחליף למגעים הדו-צדדיים.

למעשה, ההיקף והקצב של מה שנעשה בקבוצות העבודה הרב-צדדיות, יקבע על
פי מידת הסיוע שבהן לשיחות הדו-צדדיות. "ננתני החסות המשותפים של
תהליך השלום, יונחו בעבודתם בכך".

מטרת השיחות הרב-צדדיות

- * ראשית - שיגור איתות ברור לכל המשתתפים, שכולם מחויבים לשלום.
- * המשתתפים יוכלו להתייחס למגוון בעיות אזוריות, שמעבר לגבולות המו"מ הדו-צדדי.
- * לא בכל בעיות המים יש להמתין להסדר מקיף: צעדים פשוטים לפתרון בעיות, ישפרו עתה את תנאי החיים של התושבים.
- * על הדיונים להתמקד בראש ובראשונה בצדדים באזור.
- * הקהילה הבינ"ל תאפשר ניצול ידע, טכניקות וכ'ו וחיצור קונצנזוס רחב למען שלום באמצעות מו"מ.

נושא מרכזי - להימנע מפולמוס ולאפשר ולסייע לסוריה וללבנון להשתתף (בעתיד).

לאחר דברי פתיחה אלו, החלו הרצאות מומחים בנושא "נסיון של מדינות שמחוץ לאזור המז"ת."

הצעת פתרונות טכניים, המשלחת האמריקאית (נספח ג'):

ג'רי דלי-פרייקולי, מומחה אמריקאי מחיל ההנדסה האמריקאי הציג מצג משולב מחשב ושקופיות של הפתרון הטכנולוגי. בסוגיית העברת מידע בזמן אמת (REAL TIME MAPPING). לדעת המומחה האמריקאי חייבים לטפל, במקביל, ב-3 דרכים :

* ניצול מצאי המים

* צמצום הצריכה

* בגישה אינטגרטיבית.

הבסיס לכך הוא המידע, ושיפור הנגישות למידע כולל שיפור דרכי העברתו לצרכניו. לכן יש לבנות בסיס מידע בנושאים השונים שבתחום המים. הצד הטכנולוגי, חיוני לצורך שימור ופיתוח מקורות כולל התפלה, שהוא תחום עתיר טכנולוגיה, כולל בתחום המיחשוב.

קנת לנפבר מהמשלחת האמריקאית מציג בהמשך, מערכת ממוחשבת בסיוע תקשורת לוויינים להעברת מידע מהירה וכן כלי ניתוח שפותחו - אמנם על בסיס צרכים בארה"ב - אשר ניתן לנצלם לתועלת תושבי המז"ת.

המערכת מדווחת על מצאי מים, צפי מים וכו' במקומות שונים ברחבי ארה"ב ומודיעה למרכזים יעודיים במדינות השונות על הצפוי והמצוי בתחומן ובמדינות האחרות של ארה"ב. (בנקודה זו שאל ראש המשלחת הירדנית, אם המערכת מדווחת ומנתחת גם נתוני איכנת מים, ונענה שחלקית בלבד).

נציג הבנק העולמי - הרינדר קוהלי (מנהל המחלקה הטכנית אירופה ומרכז אסיה, המזה"ת וצפון אפריקה) HARINDER S. KOHLI הוזמן והוצג "כאורח המארחת" - אוסטריה. (ראה נספח ד')

הנציג מפרט סדרת דוגמאות לפתרונות שהושגו בסיוע הבנק העולמי, לבעיות מים משותפות למספר מדינות. (חלוקת מי נהרות בין הודו לפאקיסטאן - "ברית ההינדוס". וכן באפריקה ובדר' אפריקה ; פתרונות לניצול משותף, כולל באמצעות סכרים ותיעול.

המסר המרכזי בדבריו : הבנק העולמי יכול למלא תפקיד חיוני בהסדרת סכסוכים אזוריים בהקשר למים בפרט ובהקשר לפיתוח כלכלי ואזורי בכלל. התנאי להצלחה : איתור פרוייקטים הניתנים למימוש והמועילים לכל הצדדים. הדרך הנכונה - העלאת בעיות לאומיות לרמה בינ"ל ופתרון במסגרת בינלאומית.

הבסיס המעשי : הסכמה לחילופי מידע, כולל טכני, יצירת מכניזמים ונגישות נוחה למידע מפורט. הבנק העולמי מכיר בנושא ההשקעות כנושא מרכזי, כ"מקדם מכירות וכגורם פיתוי".

נציג הקהילה הארופית :

מביע את נכונות הקהילה לתרום מהותית לתהליך השלום, מביע צער על העדר "כמה שותפות" מהאזור (סוריה, לבנון) ומדגיש את חשיבות המים כמרכיב קריטי בתולדות המזה"ת. מזכיר שבעבר הושגו פתרונות אזוריים באשר למים

בעקבות מחלוקות בין מדינות ומדגיש שהקהיליה תתמור בהשגת "הסכמים מקיפים וכוללים" כולל בין מדינות האזור (ראה נספח ה').
מומחה ממשלחת הקהילה, מפרט בהמשך דוגמאות מהנסיון האירופי, שבמרכזן:
* ניהול אקוויפר משותף של מי תהום (שבשטח בלגיה, צרפת)
(GROUND WATER SHERING).

* ניהול בינלאומי של אגן נהר. - נהר הריין
(SURFACE WATER QUALITY PROTECTION)

קנדה : בריאן גרובר (GROVER) (מנהל אגף מים וסאניטציה CIDA
אוטאוה). ראש המשלחת הקנדית : מציע ללמוד מהנסיון הקנדי :
* איסוף נתוני יסוד של כל מרכיבי הפדוציה הקנדית.
* לימוד מהנסיון הבינ"ל שצברה קנדה, כולל בפתרון בעיות מים עיליים ומי תהום משותפים עם ארה"ב.
* פתרון בעיות וסכסוכי מים פניסקנדיים (בויכוח בין אלברטה ל-
סקסצואן ומאניטובה על ניצול מימי נהר משותף).

קנדה גם ניהלה "מלחמת מים" עם ארה"ב ב-1840, וגבולה עם ארה"ב כולל אלפי ק"מ של מים משותפים. כדרך לפתרון חתמו שתי המדינות אמנה למים בגבולות (BOUNDARY WATER TREATY) הקובעת עקרונות ושיטות ליישוב סכסוכים. במקביל הוקם גם מוסד משותף קבוע לנושא : "ועדה בינל"א משותפת" ("INTERNATIONAL JOINT COMMISSION") שלידה מועצת מומחים המגישים הצעות "לא מחייבות" לממשלות.

מסקנות ולקחים מהנסיון הקנדי :
* שת"פ נוצר עקב בעיות משותפות והצורך בפתרון.
* העדר בסיס נתונים מוסכם, מחריף ומעצים סכסוכים בין מדינות.
* הסדרים מוסדיים מקלים על פתוחם של משאבי מים וניתן ליישם גם לתחומים נוספים - כגון זיהום סביבתי.
* שת"פ הוא מחויב המציאות כדי לפתור בעיות כמות ואיכות כאחת.

* סדר העדיפויות מחייב טיפול קודם בבעיות הכמות.

יפאן : ראש המשלחת היפאנית : קואיצ'י קימורה ציר, במשלחת היפאנית
הקבועה למוסדות בינל"א בוינה.

לקחים עיקריים מהנסיון היפאני וישומו באזורנו :

* המחסור המשותף במזה"ת מחייב שת"פ.

* לנסות ולנטרל ככל האפשר ההיבט הפוליטי.

* לפעול בהווה בצעדים קטנים.

* להוכיח מעשית בשטח את עדיפות שתוף הפעולה על פני עימות. נושא

האיכות חשוב וחיוני ומחייב פעולה מתואמת ומשותפת, גם בין קבוצות

העבודה למים ולאיכות הסביבה.

היפאנים שיגרו לאזור משלחת לבחינת נתונים (FACT FINDING MISSION).

וממצאיהם, כי חיוני ודחוף לטפל בסוגיית הביוב, מיחזור שפכים

וזיהום מים וים (ראה נספח ז').

סיום שלב ראשון בישיבה הראשונה

(בשלב זה הסתיימו הצגות הדברים של המארחים ושל יושבי הראש והמדינות

העיקריות. מכאן ואילך התפתח דיון וחילופי דברים חופשיים של חברי

המשלחות השונות אשר סדר דיבורן ומשכן נותב והוקצב על ידי יו"ר

המשלחת האמריקאית, קיסוטר. בתחילה נקבעו הדוברים על פי סדר א -

ב).

בנסיה : ראש המשלחת הרוסית, סולטאנוב, (SOLTANOV), מנהל במחלקת מז"ת

של משרד החוץ הרוסי, הרחיב בדברי תודה למארחים והבעת תקווה להצלחת

המפגש. ולא נמסר כל מיסמך עבודה רוסי ו/או התייחסות מקצועית).

בדבריו הבליט את חשיבות קבוצות העבודה ואת חשיבות נושא המים כמקדם

אפשרי של פתרון בעיות בתחומים נוספים. ארצו מוכנה לתרום מנסיונה.

דגם אפשרי ליישום - ההסכם עם פינלנד בנושא מים.

הנציג הסיני : (זניו דן סגן מנהל מחלקת מערב-אסיה וצפון אפריקה במשה"ח הסיני).

עיקרי הדברים לדעת סין :

- * כל מדינה (ארץ) במזה"ת, זכאית לחלק הגיוני מהמים ומחוייבת להגן על משאבי המים.
  - * על כל מדינה לקחת בחשבון - תוך ניצול משאבי מים - את האינטרסים של שכנותיה ושל הארצות המצויות במקומות הנמוכים יותר.
  - * בנושאים השנויים במחלוקת, יש לחפש פתרונות הולמים על בסיס הבנה והסכמה הדדיים, בהתאם לסעיפים הרלוונטים של החוק הבינ"ל ועקרונות כיבוד הריבונות וחלוקה על בסיס שווה.
- עם זאת ציין, כי במוקד הסכסוך במזה"ת, שאלת פלסטין. פתרון פוליטי יתרום משמעותית לקידום פתרונות בסוגיות מים. סין מקווה שהצדדים המעורבים ינצלו ההזדמנות וינקטו בגישה מעשית וגמישה על מנת לסיים בהקדם את הסכסוך הערבי-ישראלי, באמצעות מו"מ, כבסיס לשלום ולפיתוח באזור. (ראה נספח ט').
- סין מוכנה כתמיד, לפעול עם מדינות משתתפות נוספות ולתרום להשגת שלום בר-קיימא וקדמה במזה"ת.

אוסטריה - הצגת מנמחה : דר' פרנץ אוברלייטנר, סמנכ"ל משרד החקלאות

(F. OBRLEITNER)

תמצית המסמך האוסטרי שהוצג בפרוטרוט : יחודה של אוסטריה כמדינה שותפה לאגן הדנובה ולמערכות הנהרות אלבה ורהין ובמקביל, מצוייה בין מדינות שעד לאחרונה היו שייכות למערכות פוליטיות שונות. נתונים אלו

הופיעו על הדרך האוסטרית לשמירה על אינטרסי מים, ובפועל הביאו למדיניות של שיתוף פעולה רב-צדדי מירבי והימנעות מקונפליקטים על רקע ניצול משאבי מים משותפים. זאת על בסיס מערכות הסכמים בינלאומיים כמעט עם כל שכנותיה של אוסטריה. הסכמים אלה נגעו הן לחלוקת מים והן לשייט, תעבורה, ניצול מים לצרכי הפקת חשמל, דייג וכו'.

באחרונה הושלמו הסכמים גלובליים לניהול משאבי מים, כגון ברית רגנסבורג עם גרמניה ועם הקהילייה האירופית לשיתוף פעולה באזור הדנובה.

עיקר הלקחים האוסטריים :

- * אין די בהסכמים רב-צדדיים ויש להשלימם בהסכמים דו-צדדיים.
- * עדיף להגיע להסדרים מקומיים באשר לאגני ההיקוות בכללם ולא להסתפק בהסכמים לגבי חלקים מצומצמים של הנהרות.
- * אם מרובות הנקודות מעוררות המחלוקת - מועיל הטיפול הנקודתי, אף במסגרת הסכמים חלקיים.
- * עדיף בשלב ראשון לטפל בבעיות מעשיות על ידי מומחים במסגרות דו-צדדיות. רק לאחר הגעה להסכמים מעשיים, יש להביאם בפני הממשלות או הגופים הפוליטיים.
- * בכל מקרה חיוני להבטיח שאיסוף מידע ונתוני מים יבוצעו במשותף, על מנת לגבש בסיס משותף של נתונים בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.
- * בהמשך להצגת הלקחים של אוסטריה, הוצג בקצרה, נייר רקע טכני שהוכן על ידי מומחים אוסטריים (ראה נספחים י', יא').

צרפת - התייחסות ראש המשלחת (דר' פאטריק ניקולוסו, משנה למנכ"ל, מחלקת מצרים והמזרח הקרוב, משרד החוץ) (P.NICOLOSO).

בעיית המחסור במים ואיכותם אינה מיוחדת רק למזרח התיכון. צרפת שואפת לחרום להשגת פתרונות שיהיו מקובלים על כל הצדדים ולדעתה, יש

לגשת לטיפול בצורה גלובלית, מהיבט האיכות והכמות כאחת. יש לטפל
תחילה ב- 2 נושאים :

- * בעיית המידע - הקמת בסיס נתונים משותף המתעדכן תדירות.
  - * ריכוז וסיכום של כל החוקים והתקנות בנושא מים בכל מדינה, על מנת
לבחון התאמתם על בסיס משותף - לעתיד.
- אירופה וצרפת ישמחו לשתף פעולה "ולתרום" לפתרונות. היו רוצים
לשמע מהם סדרי העדיפויות והבעיות בהן יש לטפל (לא נמסר נייר
כתוב).

הודו - עמדה והצגת הנסיון ההודי : K.S.SHARMA (נציג המשרד למשאבי
מים), הציג באריכות, תוך שימוש בעזרים שונים את הנסיון ההודי לפתח
אזורים מדבריים תוך ניצול מי נהרות והטיתם - בפרוייקט במדבר
ראג'סטאן, (ראה נספח יב'). במסגרת זו פירט את הטכניקות לשימור
ולניצול מים בקרקעות שונות ובצורות שונות.

(סיום ישיבות הבוקר ביום המליאה הראשון).

סעכנפּ: בשלב זה הסתיימו הצגות המומחים במסגרת היום הראשון של ישיבות המליאה והסתיימה ישיבת הבוקר.

לקראת המשך ישיבות המליאה אחה"צ, המשיכו חברי המשלחת האמריקאית במאמצים להשיג הסכמת הנציגים הערביים לקיום מפגשים במסגרת תת-קבוצות עבודה. הוצע לקיים דיונים אלו בחסות "ידידי היו"ר". המשלחות הערביות מסרבות נחרצות לכל דיון שלא במסגרת המליאה.

המשלחת הישראלית מסכמת את העמדות להמשך הדיון ונקודות להדגשות בהצגת העמדה:

1. חייבים להתמקד בעתיד - מאמץ משותף להגדיל את מצאי המים ואת ניצולם היעיל של המשאבים הקיימים.
2. אין טעם לדבוק על העבר - ישראל יכולה להתחלק רק "במחסורים", נוכח המצב הקיים, בעיקר בינה לבין ירדן.
3. יש להתמקד בשתוף פעולה בכל הקשור למידע, טכנולוגיות וכו'.
4. יש לעמוד על קיום תת-קבוצות עבודה לטיפול בנושאים שניתן לקדםם, גם קודם להשגת פתרון כולל בתחום הפוליטי.

יום מליאה ראשון : ישיבת אחה"צ, המשך.

איטליה - דר' אנטוניו טארלי (TARELLI) מנהל נושאי הסביבה, מחלקה כלכלית במשרד החוץ האיטלקי.

ראש המשלחת האיטלקית מפרט את הקשיים הטכנולוגיים הכרוכים בפתרון בעיות מים אזוריות בכלל, ובמזה"ת בפרט. הנציג האיטלקי מדגיש את חשיבות עזרתם של גורמים ומוסדות בינלאומיים, לפתרון בעיות מסובכות כבעיות המים במזרח-התיכון, מציין שארצו צברה נסיון רב מאוד בפתרון בעיות טכניות של משק המים, ומביע נכונות ארצו לסייע בהעברת נסיון זה וביישומו. כן מסר על סמינר בנושא ניצול מים שיתקיים באוקטובר הקרוב ברומא ועל עבודת ההכנה והמחקר הנעשית לקראת ארוע זה. במסגרת זו גם מוכנים מחקרים על ניהול משאבי מים במזה"ת. (לא נמסר מסמך כתוב ע"י האיטלקים).

ירדן - ראש המשלחת, מונז'ר חדאדין, מוותר בשלב זה על זכות הדיבור ומביע רצון לדבר בהמשך.

טורקיה : (נורהאן אנט משנה למנכ"ל ליחסים כלכליים דו-צדדיים במשרד החוץ הטורקי) : מוצגת בדברים ששמענו תמונה של מחסור במים במזה"ת, העלול לגרום לקונפליקטים מחמירים בעתיד. דווקא טיפול בנושאים מעין אלו עשוי לשמר את התנאים והאווירה לחיפוש אחר פתרונות פוליטיים. אין לראות בנושא המים גורם המביא בהכרח לסכסוכים. ראשית יש לזרז את הטיפול בנושאי המפתח.

אשר לנושא המים במזרח-התיכון, יש להבהיר במה מדובר ולמה הכוונה. מדובר באזור ענקי שבו כ- 20 מדינות ואשר בו קיימות מערכות ומשאבי מים שונים. פתרון במערכת אחת, אינו בהכרח תורם לפתרון במערכת אחרת של משאבי מים באזור. מוקד הבעייה לדעתו - המשולש : ישראל, ירדן,

גדה-מערבית, עזה ורמה"ג. זה גם האזור בו ממוקמים, במקרה או לא, גם הצדדים המעורבים בתהליך השלום. על רקע זה יש לראות אמנם בטורקיה חלק מהאזור - במובנו הרחב יותר - אולם לא חלק מבעיית המים באזור ופתרונה. שכן מערכת המים הטורקית אינה קשורה כלל למערכת שצויינה על ידו כמוקד הבעייה.

לגופו של עניין - צרכן המים העיקרי הינה החקלאות באזור. בתחום זה של ניצול מושכל של מים לצרכים חקלאיים, ניכרה התקדמות רבה בשנים האחרונות, בשיפור ניצולת, בשיפור מערכות השקיה וכו'. לכן יש חשיבות רבה ביותר לשיפורים טכנולוגיים ולטכנולוגיות מתקדמות.

בכל מקרה, על הנוגעות הישירות בדבר לדעת, כי גם גורמים מבחוץ "אינם בלתי רגישים" לדאגותיהם. אולם עליהם לדעת במקביל, כי "תורמים שמחוץ לאזור" יכולים להשלים, אולם לא לשמש תחליף למאמציהם (ראה נספח ח').

סיכום ביניים של מנהל הישיבה האוסטרית (המארח). בשלב זה של ישיבת אחה"צ (1500) מצא היו"ר לנכון לסכם את הנקודות המרכזיות שעלו בדברי הנציגים, כדלקמן:

- * מסתמנת הסכמה בדבר הצורך בבסיס מידע משותף, בחלוקת מידע ובשיפור זמינות הידע.
- * יש לטפל בנושא מים מהיבט הכמות ומהיבט האיכות.
- * לדעת חלק מהדוברים, רצוי להגיע להסדרים חלקיים, עוד קודם להשגת הפתרון הפוליטי הכולל. זאת על בסיס לקחי מדינות שמחוץ לאזור, ומודלים קיימים לשט"פ אזורי.

ניהול הישיבה עובר לנציג האמריקאי המוסר את רשות הדיבור לנציג ישראל. משלב זה ואילך מתפתח רב-שיח שבמוקדו גם חילופי דברים בין נציג ישראל לנציגים הירדנים - פלשתינאים.

ראש המשלחת הישראלית - דן זסלבסקי (נציב המים)

מציג בקצרה יות עיקרי המסמך שהוכן ואשר חולק מראש לשיבה לכל המשתתפים (ראה נספח יג'), תוך הבלטת הנקודות הבאות :

- * מאפייני אזורנו - מכנים משותפים למדינות האזור וישראל בכלל זה.
- * פירוט עקרונות לשת"פ אזורי .
- * הדגשת הצורך בשיפור המצב הקיים ולא בהתמקדות במחלוקות ובשאלות העבר בחלוקת המחסור. (הבעיה המרכזית - בישראל ובירדן. המצב בשאר מדינות האזור במונחים של כמויות מים לגולגולת, טוב בהרבה , כולל בכוריה ובמזרים).
- * הבעת מוכנות לשתוף פעולה מירבי - טכני, במידע בטכנולוגיה.
- * יש להתקדם בנושא השת"פ בנושאי מים, על בסיס רב-צדדי, קודם להגעה לפתרון מישורי הדו-צדדי.
- * הצגת פירוט נושאים לדיון מיידית במסגרת תת-קבוצות העבודה.

בבן-פלשטינים : דר' מונזר חדאדין (M.HADDADIN) ראש המשלחת הירדנית-פלשטינית. מציג את ראיית ירדן (THE JORDANIAN PERSPECTIVE) (מסמך שלא חולק מראש) (ראה נספח יד'). ביסוד הראייה הירדנית - ידעם להגעה לשת"פ מעשי, יש צורך חיוני לבסס יסודות בריאים שיאפשרו שת"פ מעין זה. יש להתבסס על נסיון והישגים קודמים, על מנת לבסס המסגרת לשיחות הרב-צדדיות. המודל הרצוי - "סלי הלסינקי" במסמך של "הוועדה" לשלום ובטחון באירופה " שנחתם ב- 1975 ואשר כלל 4 סלים : בטחון ; כלכלה ; מדע וטכנולוגיה וסביבה ; והתחום ההומניטרי, בו יש לצל הנדסה. שנצבר במסגרת הסכמי DECD, הקהילה האירופית GATT והוועדה ל-6 בינלאומי.

כל אחד מ- 6 או חמשת התחומים שבטיפול בתחום הרב-צדדי, קשור משולב באחרים ובת-ליך יעיל להשגת בטחון ושת"פ במזה"ת.

הנציג הישראלי מאזכר בהקשר זה גם את זכות השפיפה בנושא שניתן להכליל במסגרת הכללית. כבסיס מציע הירדני, דוגמת "הסכם הלסינקי". להסכים על "הצגת עקרונות" שתכלול :

* כבוד זכויות אדם וחירויות בסיסיות לסוגיהן.

* זכויות שוות והגדרה עצמית של עמים.

בבסיסה רואה העמדה הירדנית קשר הדוק ושילוב הדדי בין סלי הנושאים
הרב-צדדים ובין השיחות הדו-צדדיות. מדגיש את החשיבות העצומה שיש
ליחס לשיחות הדו-צדדיות.
לדעתו - אדמה, שלום ובטחון הם יסודות לקידום הסדרים בעתיד ואין
להפרידם.

אשר לירדן וזכויותיה פירט בהמשך דבריו ראש המשלחת הירדנית את תמונת
המצב בנושא מים, קרקע, זכויות וכו'. (ראה נספח יד' - POSITION
PAPER "נייר עמדה") כאשר במוקד דבריו - הבעייתיות המיוחדת לירדן
והנובעת גם ממעשיה של ישראל - העברת אוכלוסיה מאסיבית וסילוק פליטים
פלסטינים לירדן "כדי לפנות מקום למהגרים יהודים לפלסטינה", וכן
גזילת זכויות ירדניות במים באגן הירדן. לטעמו - כל טיפול עתידי
בנושא המים ובאגן ההיקוות של הירדן, חייב לבא לאחר "השבת זכויות"
ו"תיקון עוולות" של העבר. ללא תיקונים אלו, לא יכולה לבוא התקדמות
בעתיד. שכן קודם להישגים, יש לבנות אמון. גם כולל באמצעות
"RESTORATION OF WATER RIGHTS". לאחר מכן ניתן להגיע ל- צ'ארטר
מים אזורי ("REGIONAL WATER CHARTER").

בכל מקרה - ירדן, הגדה המערבית ועזה, הגיעו ל"סוף הדרך בכל הקשור
במים". "חלוקה צודקת" עם ישראל (כלומר - החזרת כמויות "שנגזלו על
ידי ישראל") תסייע לטווח הקצר, אולם לא לעתיד.

חדאדיו מציע בסיכום דבריו, תכנית פעולה הכוללת :

* התפלה.

* טיפול בשפכים.

* דרכים טכניות להשבחת מים והגברת כמותם.

* שיפורים כלליים, כולל מרכזים אזוריים למחקר בנושאי חקלאות ומים.

* פיתוח שווק מוצרים חקלאיים.

* טיפול בסביבה. במסגרת זו:

1. שיקום ומניעת פגיעה בנהר הירדן.
2. שמירת גובה פני המים בים המלח.
3. חפירת תעלה מהים האדום לים המלח, כולל הקמת אזורי תיירות

וכו'. (ראה נספח טו' "נייר עמדה" ירדני - (POSITION PAPER)

בסיום, מדגיש הנציג הירדני, בתשובה לדברי נציג ישראל, כי גם סוריה מצויה בבעיית מים קשה.

הנציג הפלסטיני במשלחת הירדנית-פלסטינית דר' מרוואן חדאד.

(ראה נספח טז' "THE PALESTINIAN DELEGATION").

מרבית דברי הנציג הפלסטיני הוקדשו לפירוט עוולות ישראל ומעשיה "על חשבון" הזכויות והמשאבים הפלסטיניים בקרקע, במים ובתחום ההומני והפוליטי. מוקד הטיעון : ישראל גוזלת משאבים ומקורות השייכים לפלסטינים, כדי לאפשר ישוב מהגרים מבחוץ בשטחים הכבושים. לדעתו, הניצול הישראלי החד-צדדי וחסר ההגבלות, בחסות כח צבאי, של מקורות מים אזוריים (ירדן, ירמוך ומי תהום) גם למחסור הנוכחי.

ישראל מטילה מכסות מים על הפלסטינים, מונעת קידוחים לצרכיהם וקודחת לצרכיה בעומק וגורמת לקטסטרופה חקלאית ואנושית לאוכלוסיה הפלסטינית. לדבריו, גם באזור עזה נובעים המצב הקטסטרופאלי, המחסור וההמלחה - מקידוחים ישראליים ומניצול בלתי מבוקר על ידי ישראל.

למעשה, לאוכלוסיה הפלסטינית מוקצים 20 אחוזים בלבד "מהמים הפלסטיניים" וישראל מנצלת אחוזים ממים אלו, לצרכיה. בכך מפירה ישראל את החוק הבינלאומי.

לדעתו אי אפשר לטפל בנושא המים לפני טיפול ופתרון

הנושא הפוליטי. אין מקום לדבר על מים לפני שימומש הצדק, תוחזר

הרביבנות ויושג שלום. "יש לפתור קודם כל את נושא הכיבוש, בהסדר

צודק שיכיר בזכויות שאין להכחישן של העם הפלסטיני להגדרה עצמית, הכוללת ריבונות ושליטה במשאבים טבעיים". השגת השלום הצודק ובר-הקיימא, מחייבת גם "פיצוי עבור שימוש בלתי חוקי בחלק הפלסטינים במים ב- 44 השנים האחרונות". וכן סילוק ופירוק התנחלויות, נסיגה וכו'. לדעתו, סוריה, מצרים וירדן יסבלו בעתיד הקרוב ממחסור במים. על בסיס ראיה זו ישתתפו הפלסטינים בשיחות הרב-צדדיות בנושא המים.

לסיכום : יש לתת עדיפות לטיפול "בשורש הבעיה" בנושא הפוליטי, קודם לטיפול בנושא המים; בתנאים אלה ישמחו לשתף פעולה. וכן - לבסוף "בשם העם הפלסטיני ומנהיגותו החוקית המיוצגת על ידי אש"פ המשלחת הפלסטינית מודה למארגנים ולמארחת."

מצרים - ראש המשלחת : השגריר, פאוזי אל-יבראשי נציג השר לענייני חוץ. (FAWZI EL IBRASHI). יו"ר פאוזי אל-יבראשי (FAWZI EL IBRASHI) פותח בהצגת עמדת מצרים בנושא הסכסוך : "אדמה תמורת שלום", השגת הסדר הוגן ומקיף על פי החלטות 242 ו- 338; יעשו הכל כדי "להחזיר זכויות לגטימיות של הפלסטינים, נסיגת ישראל מאדמות כבושות", וכן זכות כל המדינות לחיות בשלום. לדעתו המפגש הרב-צדדי לא יניב התקדמות, אלא אם כן תושג התקדמות מקבילה בועדות הדו-צדדיות.

בכל מקרה ישראל חייבת למלא אחר "נורמות בינלאומיות" ולכבד "זכויות לאומיות על אוצרות טבע" כפי שמצוין גם בהסכמי הלסינקי, אמנת ג'נבה ואמנות או"מ השונות.

בנושא המים : למצרים נסיון רב בנושא ומוכנים לשתף בו זרים. מומחי המשלחת המצרית מוכנים להשתלב בדיונים, כדי להגיע לתכלית ובכפוף

לעמדות שהציג בראשית דבריו).

תשובת ראש המשלחת הישראלית : (לדובר הירדני, הפלסטיני והמצרי)
פתרונות טכניים אינם משתנים עקב התקדמות פוליטית זו או אחרת. הבסיס
למפגש :

1. להציג פרטים ונתונים מדויקים ואמינים.

2. חובה להתקדם ולא לסגת לענייני עבר.

מצטט את הנתונים שהציגו הירדני והפלסטיני, כלא מדויקים.

* סיכום ביניים של היו"ר : מבקש להימנע מפולמוס ומדגיש הצורך
להתקדם. מדגיש כי השיחות הרב צדדיות אינן תחליף לדו-צדדיות, אלא
תומכות בהן. רוב הנושאים שהוצגו על ידי הדוברים - שייכים לשיחות
הדו-צדדיות.

מודיע על הפסקה קצרה. (במסגרתה נעשים על ידי אנשיו ועל ידו מאמצים
נמרצים להגיע להבנה על קיום תת-קבוצות של מומחים לדיונים בנושאים
טכניים. כל המאמצים אינם עולים יפה, והמליאה מתכנסת שוב על רקע
סירוב החלטי של הנציגים הערביים להכנס לתהליכי דיון ועבודה בקבוצות
משנה טכניות).

* היו"ר פותח את המשך ישיבת המליאה (1650) בקביעה, כי צריך להסכים
על "תחומים בהם ימוקדו הדיונים". (AREAS OF CONCENTRATION). מציע
לדון עתה :

1. בהערכת סיכויי ההתקדמות ב- 4 הנושאים שהוצגו בסדר-היום.

2. בבחינת "הצעדים הפשוטים והמעשיים" שניתן לבצעם לקידום שת"פ.

סה"כ "התרשמותו" היא כי יש בסיס להמשך העבודה בקבוצה הרב-צדדית
במסגרת "סמינר".

ישראל : דן זסלבסקי : מזכיר כי עוד במוסקבה סוכם על קבוצות עבודה בנושאים שפורטו "וברוח התבטאויות רוב הדוברים" מציע לקבוע ליום המחרת (יום הדיונים השני) 2 קבוצות של מומחים :

1. קבוצה לדיון בנושאים 1, 4 שעל סדר היום.
2. קבוצה לדיון בנושאים 2, 3 שעל סדר היום (מפרט את הנושאים כפי שהופצו בסדר היום (ראה נספח ב' AGENDA).

י. דן, דר' חאדגין : מדגיש את הקונטקסט הכללי בו פועלת קבוצת הדיון הרב-צדדית, והצורך להתקדם עקב כך, קודם כל, בתחום הדו-צדדי והפוליטי. סה"כ מתנגד לדיונים מעשיים בקבוצות עבודה טכניות.

היו"ר מנסה לשכנע להתקדם עניינית : מזכיר את המטרה הכוללת של השיחות הרב-צדדיות, כפי שנקבעה במוסקבה בדרג שרים; מזכיר כי הושג קונצנזוס (מילה שתחזור מעתה כמעט בכל משפט בדבריו), ויש לפעול לפי הקונצנזוס. מדגיש שוב כי מטרת הוועדות היא :

1. לסייע להצלחת השיחות הדו-צדדיות.
2. לנקוט צעדים פשוטים להתקדמות לשת"פ.
3. לנצל לטובת כולם ידע ומשאבים של מדינות שמחוץ לאזור.
4. להדגיש את רצונה של הקהילה הבינ"ל להתקדם בתכליות אמיתיות של תהליך השלום.

היו"ר חוזר ומבהיר כי פעולתו ופעולת הקבוצה הרב-צדדית מתבססים

על מה שסוכם במוסקבה וכי "קבוצת המים" אמורה לקדם מטרותיה
על בסיס זה.

בעקבות דברים אלו מתפתחים דיון וניכוח

כווית - עבדול חמיד אל אוודהי - שגריר, שגרירות כווית בוינה :

(מתבטא פעם ראשונה ואחרונה בדיונים - הוציא דברי הסיכום).

המשלחת לא מוכנה לדיוני תת-קבוצות. לא הביאו מומחים עמם, מציע להשאיר את הדיונים במסגרת המליאה. הקבוצה הכוויתית "קטנה" (2 נוכחים) ולא תוכל להתפצל לתת-קבוצות....

ירדן - חדאדין : "לא יודע בדיוק מה קרה במוסקבה", מבקש פרטים על השתלבות קבוצת המים במכלול הקבוצות הרב-צדדיות.

תשובת היו"ר : ועדת ההגוי תתכנס ב- 27 מאי בליסבון כדי לאפיין את הבעיות והדרך להמשך.

ישראל: דן זסלבסקי : ועדת ההגוי מצפה שנציג בפניה מחשבות ורעיונות טכניים שנדונו. המליאה בשום מקרה אינה פורום מתאים לדיון בנושאים טכניים. עדיף להתפצל לתת-קבוצות כבר עתה.

היו"ר : מבקש לברר אם יש קונצנזוס לדון ב- 4 נושאי הדיון, בתת-קבוצות. מסתבר שלא, עקב התנגדות ירדן, כווית ועוד.

ירדן: חדאדין : אינו מבין מדוע לא ניתן לדון במליאה בכל הנושאים.

היו"ר : מבין שיש הסכמה לדון על 4 הנושאים שהוצגו. מציע לדון בהם במסגרת "ידידי הכסא", או "ידידי נותני החסות",

"FRIENDS OF THE CHAIR," "FRIENDS OF THE CO SPONSORS" שימונו על ידו בתום המפגש במליאה היום ויכינו את דיוני יום המחרת, בדבר הדרך היעילה לנצל את המומחים והידע שרוכזו במקום, "לתועלת כל הצדדים". בתשובה לשאלת הכווית, מבהיר היו"ר, כי כוונתו להתייעצות בלתי-פורמאלית על הדרך לנצל את המומחים שהתכנסו בפורום זה.

היו"ר מסכם כי יש קונצנזוס לדרך זו (למחרת התברר שאין הסכמה בעניין).

זרדן - חדאדן - מבקש לדעת כיצד מתקשרת קבוצת המים לשאר הקבוצות בדיונים הרב-צדדיים. דורש לדעת מה מטרות ההתכנסות ומהן הנחיות ועדת ההגוי.

הינ"ב : מבהיר, כי המלצות הועדה וכן המלצות שאר הוועדות יועברו בסיום הדיונים לוועדת ההיגוי, להחלטה על ההמשך.

הינ"ב : מציע להתחיל ובמסגרת המליאה) בדיון על הנושא הראשון שעל סדר היום : "ENHANCING DATA AVAILABILITY" - "שיפור זמינות המידע". (נושא זה היה אמור על-פי "האג'נדה" להיות נדון ביום השני של הפגישות, במסגרת תת-קבוצות העבודה. העלאתו לדיון על ידי היו"ר בסיום יום הדיונים הראשון, ובמסגרת המליאה, הוותה רמז ברור לכולם, שגם ההמשך יהיה רק במסגרת המליאה). מבקש מנציג ישראל להציע את התחומים והנושאים שיכללו תחת כותרת זו.

ישראל : דן זסלבסקי : פותח את הדיון בהצגת עמדת ישראל והמסמר שהוכן לקראת הוועידה. (נספח טו') מאזכר את פניית "הבנק העולמי" למדינות באזור באשר למידע ואת תשובת ישראל המפורטת בנושא. ניתן לספק מידע זה לכל דורש. ישראל תשמח לספק ולקבל מידע על : נהרות, אגמים, כמויות מים מגשמים, נושאי איכות. ישראל תשמח להחליף מידע בנושאי אקלים כולל מהיבטים התרעתיים ואפשרויות התכנונות לאסונות טבע. יש תחום נרחב טבע. יש תחום נרחב לשתוף פעולה. מציע : להקים "בנק מידע אזורי" ממוחשב שיספק שירותים לכולנו. מדגיש כי יש לתאם חלק מהנושאים והמאמצים עם אנשי קבוצת העבודה לנושאי איכות סביבה.

@הפלסטיני בקבוצה הירדנית-פלסטינית (דר' חדאד): מאשים את ישראל

במניעת מידע, הסתרתו ושליטתו מהפלסטינים. תובע מישראל הגשת כל
המסמכים הרלוונטים בכל התחומים בכל הקשור "לשטחים
הערביים הכבושים".

היו"ר: מציון כי כמה מהנושאים שהעלה הדובר האחרון שייכים למסגרת
הדו-צדדית. חוזר שוב על עמדתו כי קבוצת העבודה הרב-צדדית
צריכה לסייע לקבוצה הדו-צדדית, ולא לבא במקומה. היו"ר מציע לפזר
את המליאה, תוך קיום התייעצויות לקראת יום הדיונים השני, מחר (14
מאי). הסתיימה ישיבת המליאה (18.45).

הערות: נציג הינאס לא הצליח להציג את חומר העבודה המוגש.
בשעות הערב: נערכה ישיבת עבודה כללית.

1. הוכן ושוגר באמצעות הנציגות סיכום ודיוח מיידי קצר, על יום
הדיונים הראשון, על ידי סמנכ"ל מז"ת דוד סולטן, וחברי המשלחת,
לאחר דיון בנושא בנציגות הישראלית.
2. קויימה שיחה עם ראש המשלחת הירדנית, דר' חדאדיו בנסיון להגיע
להסכמה לפעולה במסגרת התת-קבוצות של מומחים, או לפחות לסכם
נושאים טכניים רצויים, תכליות מעשיות וכו', כולל נושאים שניתן
לדון בהם במסגרת השיחות הדו-צדדיות.
3. קויימו שיחות עם ראש המשלחת האמריקאית, קיסוטר, בנסיון להגיע
לתכלית, תוך ציון המאמץ הערבי לסטות ממטרות המפגש.
4. קויימו פגישות עם נציגי תקשורת, להצגת העמדה הישראלית וכמענה
לטענות הפלסטיניות.

מהלך היום השני ודיוניו (14 מאי 1992)

- וינה : קבוצת העבודה לנושא מים.

(*) קודם לישיבה: ראש המשלחת האמריקאית, קיסוטר, ביקש להגיד מוקדם, כשעה לפני פתיחת הדיונים במליאה. במהלך השעתיים הראשונות לפני המליאה, קווה להגיע להסכמה עם נציגי המשלחות הערביות, בדבר קיום דיונים בתת-קבוצות של מומחים במסגרת "ידידי הכיסא" - ("FRIENDS OF THE CHAIR") אליהם יצטרף "מי שירצה". במקביל ניסו חברי המשלחת האמריקאית ונציגי "הבנק העולמי" לשכנע את חברי המשלחת הישראלית להסכים למתן מעמד פורמאלי כלשהוא למשלחת הבנק העולמי, בשני הנושאים : -

1. הנציגים הערביים לא הסכימו בשום אופן לחרוג ממתכונת הדיונים במליאה, במסגרת מעין "סמינר".
  2. נציגי ישראל לא הסכימו לשינוי במעמד הבנק העולמי, למרות ההכרה בחשיבות גוף זה.
- הצעת פשרה נוספת - להתכנס ב-2 קבוצות עבודה בלתי פורמליות ומי שירצה יצטרף - נדחית על ידי הערבים.

דיוני המליאה ביום השני : פותח הינו"ר האמריקאי, המוסר כי למרות הדיונים האינטנסיביים שקיים, לא הצליח להשיג הסכמה לקיום דיונים במסגרת שונה מהמליאה ובחסות "ידידי הכסא". מודיע על המשך הדיונים ב-

4 הנושאים שעל סדר היום, במסגרת דיוני המליאה ומוסר זכות הדיבור לפלסטיני.

החבר הפלסטיני במשלחת המשותפת: (דר' מרואן חדאד) - לאחר איזכור נכונותו העקרונית לשת"פ פורה וכו', מפרט בהרחבה "על מנת להבהיר עמדתו ורצונו בשלום צודק", בנאום, את פעולותיה של ישראל במים פלסטיניים: ניצול מים פלסטיניים תוך השחתה של מי "מאגר ההר הפלסטיני" ואת מצוקת הפלסטינים עקב הניצול הישראלי, לטעמו, על חשבון הזכויות הפלסטיניות. מצטט נתונים ומספרים להוכחת טענותיו - הן מהמסמר שהוכן על ידי המשלחת והן - כנראה - מתוך חוברת שהוכנה בנושא, כולל על בסיס נתונים ישראליים שפורסמו במקומות שונים, לטענתו. מאשים את ישראל בגזילת מים, אדמות וזכויות וקורא לשיגור צוות של או"ם שיבדוק את הנתונים שמוסרת ישראל.

הפלסטיני מבהיר שמבחינתו אין טעם בדיון טכני על מים בלבד. שכן המצב ביסודו "אינו נורמאלי" וישראל הכובשת הפרה את החוק הבינלאומי ואינה מאפשרת רבונות של "העם הכבוש וזכויותיו על משאביו". לדעתו לא ניתן להתייחס לעתיד מבלי להתייחס, קודם כל לעבר: "לא נוכל להתקדם אם ישראל לא תכיר בזכויות לאדמה ולמים". פתרון בעיית המים יבא רק לאחר שיתייחסו לשאלות היסוד הפוליטיות.

ישראל, דן זסלבסקי: מציין כי מיותר לענות על דברי הפלסטיני. הנושאים שהעלה שייכים לתחום הדו-צדדי וכבר דיברנו על כך. משלחת ישראל משלחת ישראל הבינה, שמוסכם שהדיון יתמקד בנושא שיפוט מצב משק המים באזורנו.

הינ"ב: מבהיר שוב: מטרת הדיון לסייע לשיחות הדו-צדדיות ולא להחליפן. מטרתנו היא להגיע להחלפת מידע וסיוע באשר לנתונים ולמידע.

בעקבות נאומו הארוך של הפלסטיני, מבקש לצמצם את משך ההתבטאויות - ל-3 דקות ולחזור לנושא.

נציג הבנק העולמי (ה.קוהלי) - קובע: פעילות הבנק העולמי מותנות במקרים רבים המדע, חלוקתו. מציע לרכז את המדע שבידי הצדדים השונים, ולעבדו עבור כולם על בסיס שווה משותפת.

ישראל, דר' רוזנטל : מפרט את הצעת ישראל להקמת "בנק נתונים" ואת הנתונים שיש לרכז לצורך זה. מציע להקים קבוצת מומחים לנושא ממדינות האזור - תורכיה, מצרים. (ראה נספח טז' הצעת ישראל 14.5.92).

אוסטריה - מומחה מים: מפרט דרכים לארגון מידע וסוגים שונים של מידע והדרכים לעדכנו. מציע עזרת הנסיון האוסטרי.

נציג הקהיליה האירופית : מציע להקים במקביל "רשת אזורית" לטיפול במידע, עיבודו והפצתו למדינות האזור. הבעיה כרגע היא העדר נתונים מספיקים. (ראה נספח יז').

מצרים - מומחה מים : (מחמד נאצר עיזאת EZZAT - מהמשרד למשאבי מים, בקהיר). מודה שבסיס מידע, אמנם חיוני, עם זאת רצוי לדעתו, להקים את בסיסי המידע, "על יסוד ישויות פוליטיות". כמו כן יש לדעתו לטפל לא רק בנושאי כמות, אלא גם בנושאי איכות המים.

ירדן - חדאדין : מציע "לא לסטות מהנושא ולא לרחום הסוסים לפני שיש עגלה".

קנדה : מומחה מים, בריאן גרובר (מנהל מח' מים וסאניטריה, אוטאוהו): מסכים עם עמדת נציג הקהיליה האירופית, לפיה יש מחסור

בנתונים ויש צורך בבניית "בסיס נתונים".

יפאן : (ראש המשלחת) - רואה בחיוב ההצעה לשגר לאזור "משלחת לברור העובדות". ("FACT FINDING MISSION").

ישראל : דן זסלבסקי : איננו צריכים מפקחים מבחוץ. המדינות באזור צריכות ויכולות לבצע המטלה. הנתונים חשובים לכל המדינות והן ברשותן. צריך רק לספקם. מי שמעוניין להתחלק במידע, יבורך. מי שלא - לא ישתתף. הצעתנו מכוונת לתועלת כולם. "לא נקבל מפקחים ומשגיחים". השאלה עתה היא אם נציגי המדינות הערביות מעוניינות להתקדם כדי להגיע לשיפור המצב לתועלת כולנו.

נציג ירדן : אולי לא משלחת "למציאת עובדות", למרות שישראל טוענת שהמידע אצלה זמין לכל, אנו רוצים לבדוק המידע שחסר. החבר הפלסטיני - מבקש גישה לאנשיו והשתתפות בכל בדיקה שתיעשה.

נציג ישראל : מזכיר שוב את מטרת ההתכנסות. מבהיר שלא נסכים לשום בודק מבחוץ. אם מישהו רוצה מידע - שיפנה אלינו ונעזור. השאלה היא רק אם "מדינות האזור מוכנות לשבת ולהחליף מידע". מפרט את הצעת ישראל להקמת בסיס מידע אזורי (ראהנספח יח' PROPOSAL FOR ESTABLISHING OF A REGIONAL DATA BASE ON WATER RESOURCES) היו"ר : מסכם עד כאן : מפרט ההצעות בנושא הגברת זמינות הנגישות למידע. נראה לו שיש קונצנזוס על כך שנושא זה ראוי לטיפול ולסיכום בוועידה. מציע שיוסכם שמטרתנו היא להעריך ולהציע דרכים לשיפור זמינות מידע ונגישות למידע. מבקש הצעת TERMS OF REFERENCE לנושא.

ישראל : מציעה קבוצה שתמונה ע"י הצדדים באזור ולא קבוצה "מסוג כלשהוא" או מ"בחוץ".

בנק עולמי: מציע לספק לצדדים את החומר שהועמד לרשות הבנק.

נציג ישראל: מדגיש כי חייבים לדון לא במה שעשו אלא במה שרצוי שיעשה בעתיד. המטרה היא שתוף פעולה באזור בין מדינות האזור. בדברי חלק מהדוברים יש מאמץ שיטתי להימנע מדיון פנים אל פנים ולפנות לגורמים מבחוץ. איננו נזקקים לכך. צריך לשבת ביחד.

יבין: חוזר שוב על הצורך להתקדם בתחום הביטחוני, שכן "העתו" והקצב אינם נכונים". צריך קודם כל "להניח היסודות".

פלסטין: אולי יש מידע, אולם יש לבדקו ולהרחיבו על ידי "גוף עצמאי". טוען, כי הנתונים שפורסמו בישראל, אינם אמינים.

מצרים: יש להשלים עבודת הבנק העולמי. יש מחלוקות לגבי המידע ויש לתת לגוף נייטרלי לקבוע הנתונים. לכן מוקדם עתה לקבוע הקמת בנק נתונים על ידי הצדדים.

יבין: מסתייג מהצגת המידע הישראלי כ"מסולף". מצהין כי צריך מרכז מידע וצריך כסף למימון. לדעתו, יש נתונים שונים ויש לבדקם.

נציג הקהילה האירופית: יש צורך בצוות טכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא. קיימים טכניים אמיתיים" ויש צורך שטכנאים מכל צד יפגשו כדי לדון על הגדרות וסוגי מידע.

סיכום ביניים של היו"ר : יש קונצנזוס שניתן להתקדם "באפיק המידע".
קיים רצון של הצדדים להחליף ולוודא מידע, ויש נכונות להגדיר את
מונחי ההתייחסות לגבי הדרך להתקדם בשיפור זמינות המידע והיקפו. לגבי
דרך ההתקדמות :

1. יש אפשרות ליצור קבוצה ספציפית שתבחן הנושא.
2. יש אפשרות שהמשלחות יגישו הצעותיהם ל-"כיסא".

מציע לדון בקידום 3 נושאים :

1. קבוצת מידע (בריכוז ישראל).
2. אפיון תחומים לשיפור מידע.
3. עדכון והרחבת המידע הקיים - באמצעות הבנק העולמי.

ישראל : 2,1 מוסכם. לגבי הבנק העולמי - לא נרצה שגוף זה יחליף את
אנשי האזור. לא מומלץ להעביר התחום לבנק.

היו"ר : יש קונצנזוס בדבר האופציה להגיש הצעות ליו"ר להמשיך עבודה.
1. תוגש רשימת תחומים לגביהם קיים חוסר במידע.
2. יוצעו דרכים קונקרטיות לשיפור המידע הקיים.

ישראל : מציע להוסיף לנושא המידע, "לא רק בישראל, אלא בכל האזור
ולגבי כל מדינותיו, כולל מצרים, עיראק, סוריה". יש לראות האזור
כחטיבה אחת והמידע לגביו, חשוב.

מצרים : הנילוס לא שייך לנושא. לגבי נהר זה יש הסכם בין מדינות.
לא חסר מידע באשר לנילוס ומידע זה כלל אינו שייך לנושא הנדון
למדינות באזור.

היו"ר מסכם הישיבה בנושא המידע:

במסגרת ההכנות לפגישה הבאה, ה"כסא" יזמין את כל הצדדים שהוזמנו להגיש ניירות, אשר יכללו:

1. אפיון חוסרים במידע שכל צד חושב שניתן למלאם על ידי שיתוף פעולה בינלאומי.

2. תאור דרכים בהם ניתן להתקדם על מנת לשפר זמינות מידע.

ישראל: במקום "שת"פ בינלאומי" לכתוב "שת"פ אזורי".

היו"ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כן.

פתיחת הישיבה על הנושא השני שעל סדר היום :

"הגברת אספקת מים" - ("ENHANCING WATER SUPPLY")

היו"ר : מציע לאמץ את הדרך בה פעלו בבוקר : דיון והחלטה על צעדים פשוטים ותכליתיים שיאפשרו התקדמות מעשית.

נציג ישראל (פותח הדיון) : בחלק גדול ממדינות האזור , אין מחסור במים. הבעיה היא ניצול נכון של המשאבים (מצרים, עיראק, סוריה, לבנון). ישראל, יהודה ושומרון וירדן - מנצלים כמעט את מלא הפוטנציאל וחייבים לצמצם שימושים בעתיד. הבעיה בה חייבים לדון

" הגברת המצאי וניצולו הנכון בסדר עדיפויות ולא חלוקת

הקיים אין מה לחלק" ההתפלה חיונית ויש להתחיל בה כיום.

הקהילה יכולה לעזור בכל הקשור להשקעות נדרשות באיחסון ובהובלה שיאפשרו ניצול יעיל יותר.

מציע : שיתוף פעולה בפיתוח, טכנולוגיה, הפצת ידע, בהקמת מתקן הדגמה של התפלה, כולל באמצעות חום השמש, שת"פ במניעת אידוי הגורם להפסדים ניכרים למשק המים.

* קונקרטי : מציע להקים קבוצה של נציגי מים בצרפת מומחים מהאזור וממדינות נוספות שידונו בפרוייקטים אזוריים , שניתן לקדם במשותף לתועלת כולם.

כרדן : מתנגד לאיזכור יהודה ושומרון. זו "הגדה המערבית" ומדובר על "פלסטין". (בסיכום חילופי הדברים בנושא, מוסכם שכל אחד יגדיר כרצונו. היו"ר מבהיר שמימילא לא נרשם פרוטוקול...)

לגופו של עניין - הטכניקות ידועות. נזקקים לתרומה מהשותפים

האחרים לצורך מימוש. יש להוסיף גם בדיקת ניצול "מים מושבים". מציע לבחון ניצול אנרגיית היתוך גרעיני (!!!). לדעתו יש לטפל "בתכנית אזורית".

הין"ר : מעביר רשות הדיבור "למשלחת הפלסטינית" - ישראל מתנגדת למינוח ומדגישה כי מדובר במשלחת ירדנית - פלסטינית משותפת.

מומחה פלסטיני : חוזר ומאשים את ישראל בגזילת מים, בניצול משאבי מים של העם הפלסטיני ובהגבלת שימושים פלסטיניים. אינו מבין איך בהקשר זה יכולה ישראל לדבר על הגדלת זמינות וכמויות של מים לתושבים. בנק עולמי : לבנק נסיון רב ומוצלח בסיוע למפעלים ופרוייקטים להגברת זמינות מים וניצולם. סיוע הבנק תלוי גם בהבנה ובשת"פ בין מדינות האזור.

קהילייה : ברשותם מחקרים רבים על ניצול יעיל של אנרגיה לשיפור השימושים במים. ישמחו להעמיד תוצאות ומידע לרשות הצדדים.

קנדה : (בריאן גרובר) : מתייחס בהרחבה להיבטים טכניים - כמהנדס. לדעתו, יש להתייחס לאקונויפרים אזוריים, "ולתכנית אזורית". עניינם של הצדדים הוא בהוספת מים. שיפורים הינם יקרים (טכנולוגיה, השקיה משופרת), איטיים ומוגבלים. מים נוספים עולים כסף, וסיוע כלכלי מחייב בדיקה על בסיס כלכלי.

מדובר במים אזוריים ואסור לדבר ולטפל במונחים של "מים לאומיים". מציע : לבצע תכנון אזורי, כדי לראות עלות נדרשת אם וכאשר יהי שלום - מדגיש כי זו ראיתו כמהנדס.

קודם לכן ניתן להקים קבוצות מומחים - מהנדסים, כלכלנים וכו' שיבדקו את הסיכויים והדרכים להכנת תכנית אזורית, כולל מונחי התייחסות מוסכמים, וועדת היגוי, וסיוע כלכלי וטכני נדרש מבחוץ. המליצה

הנוכחית מציגה סכוי והזדמנות לקדם זאת.

יו"ר - סיכום ביניים : יש קונצנזוס שניתן להמשיך בנושא. יש סכוי טוב לשת"פ על בסיס הצעות ישראל, קנדה, באמצעות קבוצות מומחים. מבקש תגובות.

ישראל : הצעת קנדה טובה. כיום המשאבים והיעדים הם לאומיים, לא אזוריים. נשמח לראות שיפור בנושא מבחינת עמדות ירדן. איננו רואים כל צורך להתנות שיפור באזור הפעולה, בהקשר בינלאומי. אם ירדן תרצה לשתף פעולה עמנו - מצויין. לא צריך לשם כך כפייה מבחוץ. ניתן לקדם זאת במסגרת הבילטרלית. היום צריך להתמקד בנושא האזורי ולא הבינ"ל.

יכנן : הצעת קנדה טובה. המדינות באזור מותנות בשת"פ עם העולם. "צריך אינטראקציה". אמנם כן, צריך שיתוף פעולה עם ישראל, "כדי לשרוד", יחדיו.

סיכום היו"ר: מוסכם בנושא מס' 2.

1. קבוצות מומחים יכינו הצעות לתהליך הכנת תכנית מים אזורית.
2. לקראת הפגישה הבאה, יוגשו ל-"כסא" הצעות בכתב לצורך דיון במהלך הפגישה הבאה, לייעול הדיונים.

נושא מס' 3 שעל סדר היום : WATER MANAGEMENT PRACTICES

היו"ר (פותח הדיון בנושא) הצדדים מוכנים לדון בנושא.

יבנן : מבקש להתייחס בדיון למים, כאמצעי לאספקת מזון. מוכנים להעמיד לרשות כולם את נסיונם הניכר בנושא : מדגיש כי טיפול ב**ביו** הופך להיות בעל חשיבות מרכזית ומבקש להתייחס לנושא, במסגרת שימושי מים לחקלאות.

ישראל : מציג את הנושא על סעיפי המשנה שלו כפי שפורטו בנייר שהוכן והופץ על ידי משלחת ישראל (נספח יז).
בכל הנושאים הללו יש מקום למפגשים בין השותפים באזור. נקבע באילו נושאים נדון. יישבו מיד הטכנאים של הצדדים לדון בנושאי המשנה שיבחרו. הדגש צריך להיות במקביל על העברת אספקה ועל ניהולה.

היו"ר : (מסכם את מונחי ההתייחסות לשני הנושאים המוסכמים ולנושא השלישי שעל הפרק) - הוסכם על קונצנזוס בנושא מס' 2. במסגרת זו ימסרו הצדדים ליו"ר את רעיונותיהם, והיו"ר יפיץ לצדדים האחרים.
גם בנושא מס' 3, המטרה היא להעלות הצעות לצעדים מעשיים בהם יש מקום וצורך בשת"פ.

הפלסטינים : תובע ביטול צווים ונוהלים צבאיים המגבילים את יכולתו לרכז המידע ברשותו. חוזר על הדרישה להעברת הסמכות למכלול נושא המים לפלסטינים במסגרת שלטון עצמי.

ישראל : הנושא אינו פוליטי. הוא טכני במהותו ובטיפול בו. חשיבותו רבה נובח מה שניתן להשיג - לחסור - באמצעותו. הנושא כפוף להחלטות כל

מדינה ומחייב שת"פ. מציע לדון בדרכים להחליף מידע.

בנק עולמי : לנושא חשיבות קריטית בנושא טכני. לעיתים מאבדים עד 50%

מכמויות המים, מסיבות שניתן להגדירן נוהליות וטכניות.

היו"ר : מסתמן קונצנזוס שיש מה לפעול בנושא וששת"פ בו חשוב.

מציע לצדדים להחליף לקחים ורעיונות בדבר דרכים ולקחים שנלמדו

בנושא הנדון וכן להעביר מחקרים הדנים בניהול משאבי מים

ובדרך לפעול לגביהם.

יבדן : ממליץ "להיצמד למציאות" ולפעול בהדרגה תוך התקדמות איטית.

ישראל : מביע אכזבה נוכח מה שנראה "כמאמץ נמרץ של נציגים לא להגיע

לשום תוצאה אפקטיבית". מטרת המפגש היה להגיע לתוצאות.

נושא מס' 4 : שת"פ אזורי (REGIONAL COOPERATION)

(פתיחת ישיבת אחה"צ)

היו"ר: מציג את הנושא, יבקש לשקול, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף
- חמישי - היחס בין קבוצות העבודה של המים, לשאר קבוצות העבודה.
היו"ר רוצה גם לדון בקביעת מסגרת הדיון הנוכחי, בסדר היום (אג'נדה)
למפגש הבא.

פלסטין: (חוזר שוב) הפלסטינים ישמחו לשתף פעולה "על בסיס של
שוויון, כיבוד זכויות והחזרת מים שנלקחו".

גרמניה: (התבטאות ראשונה במפגש): השאלות העיקריות :

1. באיזה היקף פעילות מדובר, מה יכלול בתחום שתוף הפעולה.
2. האם הנושא כולל את נושא איכות המים, ניטור סביבה.
3. האם מדברים על סיוע במשאבים בינלאומיים או על מדיניות
משותפת, אזורית ושל מדינות שמחוץ לאזור.
4. האם המטרות הן להגיע למודל בינלאומי של שת"פ, ל-צ'ארטר
מים (WATER CHARTER), או למערכת הסכמים רב-צדדית.

קהיליה אילנרופית: מציע לפתח "מודלים בינלאומיים דינאמיים" שיאפשרו
צפי אספקה, אפיוני דרישות וסיוע מבחוץ לקביעת מדיניות מים לאומית.
מציע לסייע במחקרים משווים של מוסדות ותחיקות בנושא מים, לאפיין
חוסרים בתחום זה ואחר לנסות למלאם.

אנסטריה: מציע להדגיש את נושא איכות המים. לדעתו, האחריות להשגת
שלום היא על כל השותפים, וצריך להיות מודעים לכך שידרש תשלום. מציע
עזרה, השתתפות גורמי חוץ בהשגת "צארטר מים" והקמת ועדות משנה

לנושאים השונים. חוזר וטוען כי יש טעם לדון ברעיון הירדני

של "צארטר מים".

ישראל : נושא "צארטר מים" מחייב לזווי משפטי. מציע להקים תת-קבוצות עבודה דו-צדדיות או רב-צדדיות.

לרדן : מציג מסמר חדש. "הצעה לסדר יום" להמשך העבודה (ראה נספח כ') המפרט את כל תחומי העיסוק המוצעים. מציע שישראל תתחיל לדבר על "השטחים הכבושים".

יו"ר : שואל אם יש הסכמה לדון "בצ'ארטר מים". אם כן - כדאי להעלות נושא זה כנושא לדיון בנוסף לנושאים שהועלו עד כה בסדר היום.

ישראל : אסור להכליל ולשכוח את כל הנושאים בהם דיברנו ולגביהם כבר הוסכם, ולעבור לנושא "צ'ארטר מים". זה עניין משני שמחייב מחשבה ובדיקות בנפרד.

היו"ר (מסכם סיכום ביניים) נושא "צ'ארטר המים" יהווה נושא לדיון נוסף במפגש הבא. אשר לנושא שת"פ אזורי - מציע לדון בו במפגש הבא כולל הזמנת נציגים של גורמים שמחוץ לאזור שביכולתם לסייע. מציע כותרת חדשה לנושא שידון עתה ובמפגש הבא :

"CONCEPTS FOR REGIONAL WATER COOPERATION AND MANAGEMENT".

מבקש לדעת אם יש קונצנזוס על כל 4 הנושאים שנדונו.

לרדן : מבקש לכלול באג'נדה גם נושא אנרגיה (לצרכי התפלת מים).

היו"ר : מציע להעביר נושא האנרגיה לוועדת ההיגוי.

ישראל : מסכימה שנושא האנרגיה יועלה בוועדת ההיגוי, ככל שמדובר בהתפלת מים, כולל אנרגיה תרמית או אנרגיית שמש.

הינו"ר - מסכם : נושא האנרגיה - לוועדת ההיגוי, כולל אנרגיה לשאיבה. יש קונצנזוס על הכללת 4 הנושאים שנדונו באג'נדה, במפגש הבא, לקראתו יכינו הצדדים ניירות ומסמכים שיועברו לינו"ר להפצה, קודם למפגש.

* מעלה לדיון נושא נוסף - דרך העבודה והיחסים שבין הוועדות הרב-צדדיות השונות. כן מעלה לדיון את נושא מיקום המפגש הבא. הסיכומים יוגשו "לוועדת ההגוי" המתכנסת בליסבון ב- 27 מאי. במסגרת זו תדווח כל קבוצה על דיוניה ויתקבלו קווים מנחים להמשך עבודה. וועדת ההיגוי תשקול גם ריכוז קבוצות נוספות לשיפור תהליכי העבודה.

יפאן : מדגיש הקשר בין קבוצת המים לקבוצת של איכות הסביבה.

יבנן : חשב עד כה, ש"ועדת ההיגוי" מיועדת לקשר בין הדיונים הדו-צדדיים לרב-צדדיים....

הינו"ר : מסכים שיש קשר וממליץ על כינון קשר בין קבוצת המים לקבוצת איכות הסביבה. מודיע שלאחר התייעצויות עם "החברים" מציע את ואשינגטון כמקום המפגש הבא.

יבנן : ממליץ לכנס את כל הוועדות באותו מקום ובאותו זמן, כדי לאפשר קשר ותאום פיזי וענייני ביניהם, ומוקד שיהיה קבוע ("איננו פליטים" - לא רצוי לנדוד מבירה לבירה).

ישראל : מציעה שהמפגש הבא יתקיים באזור במדינה קרובה. בעדיפות

ראשונה - מצרים, תורכיה או יוון.

קנדה: מציעה לארח בתחומה.

תורכיה : מוכנה לארח בעתיד . לא במפגש הקרוב. רצוי שהמפגש הבא יתקיים בואשינגטון.

נציגי מדינות ערביות שונות : עדיף ואשינגטון.

* סיכום היו"ר על המיקום : הרוב מעוניינים בואשינגטון,
וכך סוכם.

היו"ר : (דיון על עיתוי המפגש הבא). מציע לקיימו באוקטובר "נוכח עומס המטלות והזמן הנדרש להכין את 4 הנושאים עליהם סוכם".

ישראל : מתנגדת לחודש אוקטובר. העיתוי מאוחר מדי. צריך לקיים המפגש בעוד כחודשיים.

היו"ר : מסכם שנקבע מועד "בסוף הקיץ - ראשית החורף". העתוי המדויק יקבע מאוחר יותר.

היו"ר: מבקש התייחסות לנושאים נוספים והערות.

פלסטיני: מציע להוסיף לאג'נדה נושא "זכויות המים באזור" והפגיעה בהן.

ישראל: נוצר תהליך מעשי ובו שני מרכיבים: דו-צדדי ורב-צדדי. סוכם כי המפגש עם הצד הפלסטיני בנפרד, יהיה הנושא "ממשל עצמי". בכל שאר הנושאים, הפלסטינים הינם חלק ממשלחת משותפת עם ירדן. מזכיר זאת שכן חייבים להזהיר מערבוב נושאים והחדרת מימד פוליטי היכן שלא רצוי ונכון לעשות כן. מי שרוצה לדון בנושאים פוליטיים - שלא יבוא למפגשים של נושאים מעשיים. יש להבהיר שוב נקודה זו.

* "אם לא תובדד - מוטב אולי שלא להמשיך בפגישה נוספת".

ירדן: הפלסטינים אינם חלק מהירדנים. ירדן מאפשרת לפלסטינים להשתתף. נקבע סטטוס של משלחת משותפת. אמנם, "אבל איש לא טוען שהם חלק מאתנו". המטרה של התהליך כולו היא שלום, וצריך לחתור לכך.

ישראל: מדגיש שוב הצורך שהיו"ר ינחה להיצמד לאג'נדה ולהימנע מנושאים שאינם שייכים לנו או שמקומם בשיחות הדו-צדדיות.

* פלסטיני: "כל נושא שמעלים, טוענים שאין מקומו כאן ושאין להחליט עליו. באנו על מנת לשתף פעולה, אבל לא נוכל לשכוח ולזנוח את זכויותינו. נושאים אלו חייבים להידון כאן".

היו"ר: הוסכם על 4 נושאים - נושאים אלו ידונו בהמשך. הנושא שהעלה הפלסטיני יועלה בפני "נותני החסות המשותפים" (CO-SPONSORS).

מצרים : שבחים ליו"ר האמריקאי. "מקווה" שהמפגש יסמן התקדמות לעבר פתרון מקיף וכולל באזור, ופתרון הבעייה העיקרית : "זכויות הפלסטינים והגדרה עצמית". מקווה עם זאת שהמפגש הבא ישפיע גם בכוון זה. מצרים מוכנה לסייע בנסיונה, בהעברת הסכמים ודרכים לפתרון בעיות.

פלסטינים : מודה למאמצים. מצוין את העדר "הפונדק הפלסטינית" מהמפגש וקורא לשילובה בהמשך הדיונים.

צומאן : ברכות תוך העלאת הצורך בפתרון הבעייה הפלסטינית.

ספרן : (ברכות. לא הנבן).

תוניסיה : מדגיש הצורך בהשגת שלום ובחינניות משניות אלים, מקשר בין זכויות מים ל"זכויות אחרות" שהנם מכלול אחד.

תורכיה : יש לבחון התוצאות על פי הציפיות. לכל צד היו ציפיות שונות ממפגש זה. בסה"כ, תוצאות מוצלחות.

איחוד האמירויות : מביע תמיכה בעמדת "הנציג הפלסטיני".

תימן : כנ"ל.

היו"ר (ארה"ב) מסכם תוך שבחים למארח ותאור המאמץ האוסטרי. מדגיש, כי הנשיא בוש ושה"ח בייקר רואים עצמם מחוייבים אישית לתהליך השלום, על שני מרכיביו - הדו-צדדי והרב צדדי. קובע שביומים אלו חלה התקדמות ונעשו "צעדים פשוטים ומעשיים", שיביאו לתוצאות חיוביות לדעתו.

אוסטריה : המפגש מבחינתנו, מהווה הצלחה. "הושג מה שניתן ומה שהיה ראלי להשיגו". הפגישה הבאה חייבת להביא להתקדמות נוספת. @זו חובתם של עמי האזור

לפני
הדפוס
המלכה

מפגש וינה - השיחות הרב צדדיות:
קבוצת העבודה בנושא מים:
פירוט הדיונים וההתייחסויות
(13 - 14 מאי 1992)

287868

מ ב ו א

1. במסמך זה, רוכזו עיקרי התרשומת שערכתי בוינה במהלך שני ימי ההרצאות והדיונים של קבוצת העבודה לנושאי מים, שבמסגרת השיחות הרב-צדדיות של תהליך השלום. (13 - 14 מאי 1992). שכן, כמוסכם לא נרשם במהלך המפגש פרוטוקול ולא נערכה הקלטה של הדיונים וההרצאות.
2. מטרת המסמך - להשלים, לפרט ולגבות את הדווחים שהוכנו והופצו על ידי חברי המשלחת במהלך ימי הדיונים ובסופם, וכן את הסיכומים הקצרים שהוכנו לאחר השיחות בוינה. זאת כרקע וכהכנה להמשך העבודה והדיונים בנושא בעתיד.
3. מצורפים לסיכום זה 21 נספחים המציגים את כל המסמכים שהוכנו להפצה על ידי המשלחות ועל ידי מנהלת השיחות. אלו מייצגים את העמדות שהוצגו בכתב, לעתים בשונה מהדברים שנאמרו בע"פ במהלך הדיונים.
4. במספר מקומות הוספתי הערות ותאורים קצרים של מהלכים ועמדות תוך הדיונים וביניהם.
5. למען הקיצור נעשה שימוש במונח יו"ר. הכוונה היא למנהל הישיבה או "מחזיק הפטיש" מאחר והוסכם שלקבוצת העבודה אין יו"ר.
6. לסיכום כל אחד מימי הדיונים, סיכום סך כל הדיונים והערות והערכות בהקשר לכך, ראה :
- א. סיכום היום הראשון - משה"ח, מברק ד. סולטן (13 במאי).
- ב. סיכום היום השני והמפגש כולו - משה"ח, מברק ד. סולטן (14 במאי).
- ג. "מפגש המים בוינה מאפיינים, הערות ולקחים" - מ. יזרעאלי, משרד רוה"מ (20 במאי).
7. המסמך נכתב על ידי, הודפס והוכן בעזרת לשכת סמנכ"ל מז"ת במשה"ח ד. סולטן.

משה יזרעאלי

תוכן הענינים

עמ'

א

מבוא

1 - 23

דיוני היום הראשון

23 - 42

דיוני היום השני

נספחים :

- א. דברי פתיחה - ראש המשלחת האוסטרית
- ב. סדר היום שנקבע מראש
- ג. ארה"ב : הצגת אלטרנטיבות למשקי המים בעתיד
- ד. עמדת נציג הבנק העולמי
- ה. הצהרת נציג הקהילה לפתיחת המושב
- ו. תרומת הקהילה : לקחים מדוגמאות מבחוץ
- ז. יפאן - הודעה לפתיחת הועידה
- ח. תורכיה - שת"פ במקורות מים במזה"ת
- ט. סין - נאום הנציג הסיני
- י. אוסטריה - ניהול מים בין אזורי במרכז אירופה
- יא. אוסטריה - ניר רקע
- יב. הודו - הנסיון ההודי , תעלת אינדירה גנדי
- יג. ישראל - הצעה לשות"פ אזורי בנושאי מים
- יד. ירדן - הראייה הירדנית
- טו. ירדן - ניר עמדה
- טז. פלסטינים - הצהרה בענין משאבי מים
- יז. ישראל - הצעה לנושאים לטיפול בקבוצות עבודה
- יח. ישראל - הצעה להקמת בסיס מידע אזורי
- יט. תרומת הקהילה האירופית - הגדלת זמינות המידע
- כ. ירדן - הצעה לסדר יום
- כא. רשימת המדינות המשתתפות וחברי המשלחות

271325

פירוס הדיונים וההתייחסויות במפגש קבוצת העבודה בנושא מים.

היום הראשון לדיוני המליאה (13 במאי 1992) : דברי פתיחה :

המארח האוסטרי (ד"ר אלכסנדר כריסטיאני, מנהל מח' מז"ת ואפריקה במשה"ח האוסטרי) פתח בדברי ברכה ותודה לארה"ב, על מאמציה, הביע צערו על העדר משלחות מסוריה ומלבנון (על כך חזרו גם דוברי רוב המשלחות האחרות). הביע תקווה לתוצאות מעשיות ממפגש סובסטנטיבי ראשון זה, שהוגדר על ידו "כחלק אינטגרלי מתהליך השלום" שהונע במאדריד, וכחלק מנסיון לפתור בעיות דוחקות באמצעות הוועדות שהוחלט על כינוןן.

המארח הדגיש, כי הפגישה נועדה להמשיך את מפגש מוסקבה וכי מטרת המפגש היא לדון בנושאים שאינם נדונים במסגרת הדו-צדדית על מנת להגיע לפתרונות מעשיים. המארח הבהיר, כי תכלית המפגש הינה "להשלים ולאפשר התקדמות, אולם לא להוות תחליף לשיחות הדו-צדדיות", כאשר המטרה הינה:

1. לדון בשאלות שאינן נידונות במסגרת הדו-צדדית.
2. לשקול צעדים מעשיים לתועלת התושבים החיים באזור.
3. לאפשר גישה וניצול של מומחיות ונסיון מצטבר של מדינות שמחוץ לאזור.

עם זאת ציין כריסטיאני, (ברומזו למשלחות הערביות), כי "צד אחד" בדעה, כי לא ניתן לספל ובוודאי שלא לפתור את הבעיות הנידונות - סביבה או מים - כל עוד "בעיות השורש" בסכסוך הערבי - ישראלי, אינן נפתרות.

בכל מקרה, לדעתו, מתחייב פתרון - לסווח הבינוני ולסווח הארוך, של בעיות המחסור במים באזור. שכן, בעיות הקשורות במים אפיינו את הקונפליקטים ואת ההסטוריה באזור זה. על רקע זה, יש לדעתו להכין וליישם מדיניות מים אזורית מתאימה, שניתן לגבשה באמצעות מו"מ ושת"פ בינ"ל. הבסיס לכך:

- א. אימוץ תוכניות רציונאליות.
- ב. בסיס נתונים מהימן.

כריסטיאני ציין, כי הוכן סדר יום (אג'נדה) מעודכן (ראה נספח ב') אשר נמסר למשתתפים מראש והוסיף, כי המתכונת הסופית של עבודת יום המחרת, תגובש בסיום דיוני המליאה היום.

מסרת המפגש: לנסות ולהגיע להתקדמות בנושא חלוקת משאבים (SHERING RESOURCES). הגישה המנחה: מאמץ משותף, ליצירת תנאים ענייניים להשגת מסרות תכלתיות. (נאום הפתיחה - ראה נספח ב').

הנציג האמריקאי - אלן קיסוטר "נותן חסות משותף" (CO SPONSOR) (ראה נספח ג' דברי פתיחה, המקדימים את הצגת המומחה מטעם המשלחת האמריקאית). המפגש, - אבן דרך רבת חשיבות בתהליך השלום שהונע בוועידת השלום במאדריד. בעקבותיה - מפגשים ישירים בין ישראלים וערבים, על בסיס החלטות מועבי"ט 242, 338, והפעם, לראשונה, ישראל פלסטינים ומדינות ערביות יושבים יחדיו "בשיחות רב-צדדיות ישירות" לספל כבעיות אזוריות כמים וסביבה.

נקודת המוצא: דברי הנשיא בוש ומזכיר המדינה בייקר בוועידת מאדריד :
"ההתקדמות בנושאים הרב-צדדיים, עשוייה לעזור ביצירת אקלים שבו
מחלוקות דו-צדדיות ארוכות שנים תוכלנה להיות מיושבות ביתר קלות".
מזכיר המדינה בייקר אמר בנושא, כי "אין איש יכול לצפות לפריצות דרך
מיידיות לקראת שת"פ רב-צדדי במזה"ת, אולם אל לנו להזניח את
האפשרויות הקיימות לשת"פ ברגע מיוחד זה בתולדות האזור..."

הקו המנחה: "עלינו לחשוב בגדול אולם להתקדם בזהירות" -
(TO THINK BIG, BUT PROCEED CAREFULLY). נציע הזדמנות בדיונים לספל
בבעיות שאינן מסופלות במסגרת הדו-צדדית. "לסייע ביצירת סביבה, שבה
יהיה לשיחות הדו-צדדיות, סיכוי טוב יותר של הצלחה". זאת, כהשלמה
ולא כתחליף למגעים הדו-צדדיים.

למעשה, ההיקף והקצב של מה שנעשה בקבוצות העבודה הרב-צדדיות, יקבע על
פי מידת הסיוע שבהן לשיחות הדו-צדדיות. " נותני החסות המשותפים של
תהליך השלום, יונחו בעבודתם בכך".

מסרת השיחות הרב-צדדיות

- * ראשית - שיגור איתות ברור לכל המשתתפים, שכולם מחוייבים
לשלום.
- * המשתתפים יוכלו להתייחס למגוון בעיות אזוריות, שמעבר לגבולות
המו"מ הדו-צדדי.
- * לא בכל בעיות המים יש להמתין להסדר מקיף: צעדים פשוטים לפתרון
בעיות, ישפרו עתה את תנאי החיים של התושבים.
- * על הדיונים להתמקד בראש ובראשונה בצדדים באזור.
- * הקהילה הבינ"ל תאפשר ניצול ידע, טכניקות וכ"ו ותיצור קונצנזוס
רחב למען שלום באמצעות מו"מ.

נושא מרכזי - להימנע מפולמוס ולאפשר ולסייע לסוריה וללבנון להשתתף (בעתיד). לאחר דברי פתיחה אלו, החלו הרצאות מומחים בנושא "נסיון של מדינות שמחוץ לאזור המזרח".

הצעת פתרונות טכניים, המשלחת האמריקאית (נספח ג'): הצעת פתרונות טכניים, המשלחת האמריקאית (נספח ג'):

ג'רי דלי-פרייקולי, מומחה אמריקאי מחיל ההנדסה האמריקאי הציג מצג משולב מחשב ושקופיות של הפתרון הטכנולוגי בסוגיית העברת מידע בזמן-ממשי לרחבי היבשת "בזמן אמת" (REAL TIME MAPPING). לדעת המומחה האמריקאי חייבים לספק, במקביל, ב-3 דרכים :

- * ניצול מצאי המים
- * צמצום הצריכה
- * בגישה אינטגרטיבית.

הבסיס לכך הוא המידע, ושיפור הנגישות למידע כולל שיפור דרכי העברתו לצרכניו. לכן יש לבנות בסיס מידע בנושאים השונים שבתחום המים. הצד הטכנולוגי חיוני לצורך שימור ופיתוח מקורות כולל התפלה, שהוא תחום עתיר טכנולוגיה, כולל בתחום המיחשוב.

קנת לנפור מהמשלחת האמריקאית מציג בהמשך, מערכת ממוחשבת בסיוע תקשורת לוויינים להעברת מידע מהירה וכן כלי ניתוח שפותחו - אמנם על בסיס צרכים בארה"ב - אשר ניתן לנצלם לתועלת תושבי המזה"ת. קנת לנפור מהמשלחת האמריקאית מציג בהמשך, מערכת ממוחשבת בסיוע תקשורת לוויינים להעברת מידע מהירה וכן כלי ניתוח שפותחו - אמנם על בסיס צרכים בארה"ב - אשר ניתן לנצלם לתועלת תושבי המזה"ת.

המערכת מדווחת על מצאי מים, צפי מים וכו' במקומות שונים ברחבי ארה"ב ומודיעה למרכזים יעודיים במדינות השונות על הצפוי והמצוי בתחומן ובמדינות האחרות של ארה"ב. (בנקודה זו שאל ראש המשלחת הירדנית, אם המערכת מדווחת ומנתחת גם נתוני איכות מים, ונענה שחלקית בלבד).

נציג הבנק העולמי - הרינדר קוהלי (מנהל המחלקה הטכנית אירופה ומרכז אסיה, המזה"ת וצפון אפריקה) HARINDER S. KOHLI הוזמן והוצג "כאורח המארכת" - אוסטריה. (ראה נספח ד')

הנציג מפרט סדרת דוגמאות לפתרונות שהושגו בסיוע הבנק העולמי, לבעיות מים משותפות למספר מדינות. (חלוקת מי נהרות בין הודו לפאקיסטאן - "ברית ההינדוס". וכן באפריקה ובדר' אפריקה; פתרונות לניצול משותף, כולל באמצעות סכרים ותיעול.

המסר המרכזי בדבריו : הבנק העולמי יכול למלא תפקיד חיוני בהסדרת סכסוכים אזוריים בהקשר למים בפרט ובהקשר לפיתוח כלכלי ואזורי בכלל.

התנאי להצלחה : איתור פרויקטים הניתנים למימוש והמועילים לכל הצדדים. הדרך הנכונה - העלאת בעיות לאומיות לרמה בינ"ל ופתרון במסגרת בינלאומית.

הבסיס המעשי : הסכמה לחילופי מידע, כולל טכני, יצירת מכניזמים ונגישות נוחה למידע מפורט.

הבנק העולמי מכיר בנושא ההשקעות כנושא מרכזי, כ"מקדם מכירות וכגורם פיתוי".

נציג הקהילה הארופית :

מביע את נכונות הקהילה לתרום מהותית לתהליך השלום, מביע צער על העדר "כמה שותפות" מהאזור (סוריה, לבנון) ומדגיש את חשיבות המים כמרכיב קריטי בתולדות המזה"ת. מזכיר שבעבר הושגו פתרונות אזוריים באשר למים

בעקבות מחלוקות בין מדינות ומדגיש שהקהיליה תתמוך בהשגת "הסכמים מקיפים וכוללים" כולל בין מדינות האזור (ראה נספח ה').

מומחה ממשלחת הקהילה, מפרט בהמשך דוגמאות מהנסיון האירופי, שבמרכזן:

* ניהול אקוויפר משותף של מי תהום (שבשטח בלגיה, צרפת)

(GROUND WATER SHERING).

* ניהול בינלאומי של אגן נהר. - נהר הריין

(SURFACE WATER QUALITY PROTECTION)

קנדה : בריאן גרובר (GROVER) (מנהל אגף מים וטאניטציה CIDA

אוטאוה). ראש המשלחת הקנדית : מציע ללמוד מהנסיון הקנדי :

* איסוף נתוני יסוד של כל מרכיבי הפדוציה הקנדית.

* לימוד מהנסיון הבינ"ל שצברה קנדה, כולל בפתרון בעיות מים עיליים

ומי תהום משותפים עם ארה"ב.

* פתרון בעיות וסכסוכי מים פניסקנדיים (בויכוח בין אלברטה ל-

ססקצואן ומאניטובה על ניצול מימי נהר משותף).

קנדה גם ניהלה "מלחמת מים" עם ארה"ב 1840, וגבולה עם ארה"ב כולל

אלפי ק"מ של מים משותפים. כדרך לפתרון חתמו שתי המדינות אמנה למים

בגבולות (BOUNDARY WATER TREATY) הקובעת עקרונות ושיטות ליישוב

סכסוכים. במקביל הוקם גם מוסד משותף קבוע לנושא : "ועדה בינל"א

משותפת" ("INTERNATIONAL JOINT COMMISSION") שלידה מועצת

מומחים המגישים הצעות "לא מחייבות" לממשלות.

מסקנות ולקחים מהנסיון הקנדי :

* שת"פ נוצר עקב בעיות משותפות והצורך בפתרון.

* העדר בסיס נתונים מוסכם, מחריף ומעצים סכסוכים בין מדינות.

* הסדרים מוסדיים מקלים על פתוחם של משאבי מים וניתן ליישם גם

לתחומים נוספים - כגון זיהום סביבתי.

* שת"פ הוא מחויב המציאות כדי לפתור בעיות כמות ואיכות כאחת.

* סדר העדיפויות מחייב טיפול קודם בבעיות הכמות.

יפאן : ראש המשלחת היפאנית : קואיצ'י קימורה ציר, במשלחת היפאנית הקבועה למוסדות בינלאומיים.

לקחים עיקריים מהנסיון היפאני וישומו באזורנו :

* המחסור המשותף במזה"ת מחייב שת"פ.

* לנסות ולנסרל ככל האפשר ההיבט הפוליטי.

* לפעול בהווה בצעדים קטנים.

* להוכיח מעשית בשטח את עדיפות שתוף הפעולה על פני עימות. נושא

האיכות חשוב וחיוני ומחייב פעולה מתואמת ומשותפת, גם בין קבוצות

העבודה למים ולאיכות הסביבה.

היפאנים שיגרו לאזור משלחת לבחינת נתונים (FACT FINDING MISSION).

וממצאהיה הם, כי חיוני ודחוף לספל בסוגיית הכיוב, מיחזור שפכים

וזיהום מים וים (ראה נספח ז').

היפאנים, כי האזור הכמותי, נאלץ להפסיק, אפילו אולטימ

סיום שלב ראשון בישיבת הראשונה

העדיפות יוצרי ההחלטות לנקודת האיתות העליונה על מנת להימנע

(בשלב זה הסתיימו הצגות הדברים של המארחים ושל יושבי הראש והמדינות

העיקריות. מכאן ואילך התפתח דיון וחילופי דברים חופשיים של חברי

המשלחות השונות אשר סדר דיבורן ומשכן נותב והוקצב על ידי יו"ר

המשלחת האמריקאית, קיסוטר. בתחילה נקבעו הדוברים על פי סדר א -

ב).

היפאנית - הונג קונג - דמי ערוב אינדיה - נד, מתגליל קטוב והולנד

רוסיה : ראש המשלחת הרוסית, סולטאנוב, (SOLTANOV), מנהל במחלקת מז"ת

של משרד החוץ הרוסי, הרחיב בדברי תודה למארחים והבעת תקווה להצלחת

המפגש. (לא נמסר כל מיסמך עבודה רוסי ו/או התייחסות מקצועית).

בדבריו הבליט את חשיבות קבוצות העבודה ואת חשיבות נושא המים כמקדם

אפשרי של פתרון בעיות בתחומים נוספים. ארצו מוכנה לתרום מנסיונה.

דגם אפשרי ליישום - ההסכם עם פינלנד בנושא מים.

הנציג הסיני : (זניו דן סגן מנהל מחלקת מערב-אסיה וצפון אפריקה

במשה יח הסיני). היות של המדינה הסינית איננה חברה בארגון, לא תוכל להצטרף אליו.

עיקרי הדברים לדעת סין :

* כל מדינה (ארץ) במזה"ת, זכאית לחלק הגיוני מהמים ומחוייבת להגן

על משאבי המים.

* על כל מדינה לקחת בחשבון - תוך ניצול משאבי מים - את

האינטרסים של שכנותיה ושל הארצות המצויות במקומות הנמוכים יותר.

* בנושאים השנויים במחלוקת, יש לחפש פתרונות הולמים על בסיס הבנה

והסכמה הדדית, בהתאם לסעיפים הרלוונטים של החוק הבינ"ל

ועקרונות כיבוד הריבונות וחלוקה על בסיס שווה.

עם זאת ציין, כי במוקד הסכסוך במזה"ת, שאלת פלסטין. פתרון פוליטי

יתרום משמעותית לקידום פתרונות בסוגיות מים. סין מקווה שהצדדים

המעורבים ינצלו ההזדמנות וינקטו בגישה מעשית וגמישה על מנת לסיים

בהקדם את הסכסוך הערבי-ישראלי, באמצעות מו"מ, כבסיס לשלום

ולפיתוח באזור. (ראה נספח ט').

סין מוכנה כתמיד, לפעול עם מדינות משתתפות נוספות ולתרום להשגת

שלום בר-קיימא וקדמה במזה"ת.

אוסטריה - הצגת מומחה : דר' פרנץ אובולייטנר, סמנכ"ל משרד החקלאות

(F. OBRLEITNER) ות ראש המנהל הכללי למים, גינזבורג, אגף

תמצית המסמך האוסטרי שהוצג בפרוטרוט : יחודה של אוסטריה כמדינה

שותפה לאגן הדנובה ולמערכות הנהרות אלבה ורהין ובמקביל, מצוייה בין

מדינות שעד לאחרונה היו שייכות למערכות פוליטיות שונות. נתונים אלו

הופיעו על הדרך האוסטרית לשמירה על אינטרסי מים, ובפועל הביאו למדיניות של שיתוף פעולה רב-צדדי מירבי והימנעות מקונפליקטים על רקע ניצול משאבי מים משותפים. זאת על בסיס מערכות הסכמים בינלאומיים כמעט עם כל שכנותיה של אוסטריה. הסכמים אלה נגעו הן לחלוקת מים והן לשייט, תעבורה, ניצול מים לצרכי הפקת חשמל, דייג וכו'.

באחרונה הושלמו הסכמים גלובליים לניהול משאבי מים, כגון ברית רגנסבורג עם גרמניה ועם הקהילייה האירופית לשיתוף פעולה באזור הדנובה.

עיקר הלקחים האוסטריים :

- * אין די בהסכמים רב-צדדיים ויש להשלים בהסכמים דו-צדדיים.
- * עדיף להגיע להסדרים מקומיים באשר לאגני ההיקוות בכללם ולא להסתפק בהסכמים לגבי חלקים מצומצמים של הנהרות.
- * אם מרובות הנקודות מעוררות המחלוקת - מועיל הטיפול הנקודתי, אף במסגרת הסכמים חלקיים.
- * עדיף בשלב ראשון לספל בבעיות מעשיות על ידי מומחים במסגרות דו-צדדיות. רק לאחר הגעה להסכמים מעשיים, יש להביאם בפני הממשלות או הגופים הפוליטיים.
- * בכל מקרה חיוני להבטיח שאיסוף מידע ונתוני מים יבוצעו במשותף, על מנת לגבש בסיס משותף של נתונים בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.
- בהמשך להצגת הלקחים של אוסטריה, הוצג בקצרה, נייר רקע טכני שהוכן על ידי מומחים אוסטריים (ראה נספחים י', יא').

צרפת - התייחסות ראש המשלחת (ד"ר פאטריק ניקולוסו, משנה למנכ"ל, מחלקת מצרים והמזרח הקרוב, משרד החוץ) (P.NICOLOSO).

בעיית המחסור במים ואיכותם אינה מיוחדת רק למזרח התיכון. צרפת שואפת לתרום להשגת פתרונות שיהיו מקובלים על כל הצדדים ולדעתה, יש

לגשת לטיפול בצורה גלובלית, מהיבט האיכות והכמות כאחת. יש לספל

תחילה ב- 2 נושאים : חיינו ואנחנו בעולמנו כחברים ביום הראשון של

* בעיית המידע - הקמת בסיס נתונים משותף המתעדכן תדירות.

* ריכוז וסיכום של כל החוקים והתקנות בנושא מים בכל מדינה, על מנת

לבחון התאמתם על בסיס משותף - לעתיד. זה חסכוני ויעיל מבחינת

אירופה וצרפת ישמחו לשתף פעולה "ולתרום" לפתרונות. היו רוצים

לשמוע מהם סדרי העדיפויות והבעיות בהן יש לספל (לא נמסר נייר

כתוב).

המידע הראשוני בנושא מים באגודת המים הישראלית נוסף למסמך

הודו -עמדה והצגת הנסיון ההודי : K.S.SHARMA (נציג המשרד למשאבי

מים), הציג באריכות, תוך שימוש בעזרים שונים את הנסיון ההודי לפתח

אזורים מדבריים תוך ניצול מי נהרות והטייתם - בפרוייקט במדבר

ראג'סטאן, (ראה נספח יב'). במסגרת זו פירט את הטכניקות לשימור

ולניצול מים בקרקעות שונות ובצורות שונות.

יש להעביר מסמך מזהה כנף ועמודי הידע, מבוגלונים וכו'.

(סיום ישיבות הבוקר ביום המליאה הראשון). יאור קונפליקט איתנו לעומת

הי אודם נמצא מחוץ לזרם המרכזי.

הערות : בשלב זה הסתיימו הצגות המומחים במסגרת היום הראשון של ישיבות המליאה והסתיימה ישיבת הבוקר.

לקראת המשך ישיבות המליאה אחה"צ, המשיכו חברי המשלחת האמריקאית במאמצים להשיג הסכמת הנציגים הערביים לקיום מפגשים במסגרת תת-קבוצות עבודה. הוצע לקיים דיונים אלו כחסות "ידידי היו"ר". המשלחות הערביות מסרבות נחרצות לכל דיון שלא במסגרת המליאה.

המשלחת הישראלית מסכמת את העמדות להמשך הדיון ונקודות להדגשות בהצגת העמדה :

1. חייבים להתמקד בעתיד - מאמץ משותף להגדיל את מצאי המים ואת ניצולם היעיל של המשאבים הקיימים.
2. אין סעם לדבר על העבר - ישראל יכולה להתחלק רק "במחסורים", נוכח המצב הקיים, בעיקר בינה לבין ירדן.
3. יש להתמקד בשותף פעולה בכל הקשור למידע, טכנולוגיות וכו'.
4. יש לעמוד על קיום תת-קבוצות עבודה לטיפול בנושאים שניתן לקדםם, גם קודם להשגת פתרון כולל בתחום הפוליטי.

יום מליאה ראשון : ישיבת אחה"צ, המשך.

איטליה - דר' אנטוניו טארלי (TARELLI) מנהל נושאי הסביבה, מחלקה כלכלית במשרד החוץ האיטלקי.

ראש המשלחת האיטלקית מפרט את הקשיים הטכנולוגיים הכרוכים בפתרון בעיות מים אזוריות בכלל, ובמזה"ת בפרט. יציאת המגזרית רבה ענפים הנציג האיטלקי מדגיש את חשיבות עזרתם של גורמים ומוסדות בינלאומיים, לפתרון בעיות מסובכות כבעיות המים במזרח-התיכון, מציין שארצו צברה נסיון רב מאוד בפתרון בעיות טכניות של משק המים, ומביע נכונות ארצו לסייע בהעברת נסיון זה וביישומו. כן מסר על סמינר בנושא ניצול מים שיתקיים באוקטובר הקרוב ברומא ועל עבודת ההכנה והמחקר הנעשית לקראת ארוע זה. במסגרת זו גם מוכנים מחקרים על ניהול משאבי מים במזה"ת. (לא נמסר מסמך כתוב ע"י האיטלקים).

ירדן - ראש המשלחת, מונזיר חדאדין, מוותר בשלב זה על זכות הדיבור ומביע רצון לדבר בהמשך.

סורקיה : (בורהאן אנט משנה למנכ"ל ליחסים כלכליים דו-צדדיים במשרד החוץ הסורקי) : מוצגת בדברים ששמענו תמונה של מחסור במים במזה"ת, העלול לגרום לקונפליקטים מחמירים בעתיד. דווקא טיפול בנושאים מעין אלו עשוי לשמר את התנאים והאווירה לחיפוש אחר פתרונות פוליטיים. אין לראות בנושא המים גורם המביא בהכרח לסכסוכים. ראשית יש לזרז את הטיפול בנושאי המפתח.

אשר לנושא המים במזרח-התיכון, יש להבהיר במה מדובר ולמה הכוונה. מדובר באזור ענקי שבו כ- 20 מדינות ואשר בו קיימות מערכות ומשאבי מים שונים. פתרון במערכת אחת, אינו בהכרח תורם לפתרון במערכת אחרת של משאבי מים באזור. מוקד הבעייה לדעתו - המשולש : ישראל, ירדן,

גדה - מערבית, עזה ורמה"ג. זה גם האזור בו ממוקמים, במקרה או לא, גם הצדדים המעורבים בתהליך השלום. על רקע זה יש לראות אמנם בסורקיה חלק מהאזור - כמובנו הרחב יותר - אולם לא חלק מבעיית המים באזור ופתרונה. שכן מערכת המים הטורקית אינה קשורה כלל למערכת שצויינה על ידו כמוקד הבעייה. ייתכן ולא תיפתר בעתיד, ובשל זה לגופו של עניין - צרכן המים העיקרי הינה החקלאות באזור. בתחום זה של ניצול מושכל של מים לצרכים חקלאיים, ניכרה התקדמות רבה בשנים האחרונות, בשיפור ניצולת, בשיפור מערכות השקיה וכו'. לכן יש חשיבות רבה ביותר לשיפורים טכנולוגיים ולטכנולוגיות מתקדמות. ולגביה.

בכל מקרה, על הנוגעות הישירות בדבר לדעת, כי גם גורמים מבחוץ "אינם בלתי רגישים" לדאגותיהם. אולם עליהם לדעת במקביל, כי "תורמים שמחוץ לאזור" יכולים להשלים, אולם לא לשמש תחליף למאמציהם הם (ראה נספח ח').

ידוע כי הנציגים (הנציגים האזוריים והממשלתיים) דיוו את המסגרת

סיכום ביניים של מנהל הישיבה האוסטרית (המארח). המארח הודיע בשלב זה של ישיבת אחה"צ (1500) מצא היו"ר לנכון לסכם את הנקודות המרכזיות שעלו בדברי הנציגים, כדלקמן:

- * מסתמנת הסכמה בדבר הצורך בבסיס מידע משותף, בחלוקת מידע ובשיפור זמינות הידע.
- * יש לספל בנושא מים מהיבט הכמות ומהיבט האיכות.
- * לדעת חלק מהדוברים, רצוי להגיע להסדרים חלקיים, עוד קודם להשגת הפתרון הפוליטי הכולל. זאת על בסיס לקחי מדינות שמחוץ לאזור, ומודלים קיימים לשת"פ אזורי. ממשל יתכן בדרך, קמור, נאמולב

ניהול הישיבה עובר לנציג האמריקאי המוסר את רשות הדיבור לנציג ישראל. משלב זה ואילך מתפתח רב-שיח שבמוקדו גם חילופי דברים בין נציג ישראל לנציגים הירדנים - פלשתינאים.

ראש המשלחת הישראלית - דן זסלבסקי (נציב המים)

מציג בקצרה את עיקרי המסמך שהוכן ואשר חולק מראש לישיבה לכל המשתתפים (ראה נספח יג'), תוך הבלטת הנקודות הבאות :

* מאפייני אזורנו - מכנים משותפים למדינות האזור וישראל בכלל זה.
* פירוש עקרונות לשט"פ אזורי .
* הדגשת הצורך בשיפור המצב הקיים ולא בהתמקדות במחלוקות ובשאלות העבר בחלוקת המחזור . (הבעייה המרכזית - בישראל ובירדן . המצב בשאר מדינות האזור במונחים של כמויות מים לגולגולת, טוב בהרבה , כולל בסוריה ובמצרים) .

* הבעת מוכנות לשתוף פעולה מירבי - טכני, במידע בטכנולוגיה .
* יש להתקדם בנושא השט"פ בנושאי מים, על בסיס רב-צדדי, קודם להגעה לפתרון במישור הדו-צדדי .

* הצגת פירוש נושאים לדיון מיידי במסגרת תת-קבוצות העבודה .

ירדן - פלסטינים : דר' מונזר חדאדין (M.HADDADIN) ראש המשלחת הירדנית-פלסטינית. מציג את ראיית ירדן (THE JORDANIAN PERSPECTIVE) (מסמך שלא חולק מראש) (ראה נספח יד'). ביסוד הראייה הירדנית - קודם להגעה לשט"פ מעשי, יש צורך חיוני לבסס יסודות בריאים שיאפשרו שת"פ מעין זה. יש להתבסס על נסיון והישגים קודמים, על מנת לבסס המסגרת לשיחות הרב-צדדיות. המודל הרצוי - "סלי הלסינקי" במסמך של "הוועידה לשלום ובסחון באירופה" שנחתם ב- 1975 ואשר כלל 4 סלים : בסחון; כלכלה; מדע וטכנולוגיה וסביבה; והתחום ההומניטרי. כן יש לנצל הנסיון שנצבר במסגרת הסכמי DECD, הקהילה האירופית GATT והוועדה לחוק בינלאומי.

כל אחד מ- 4 או חמשת התחומים שבטיפול בתחום הרב-צדדי, קשור ומשולב באחרים וכתהליך יעיל להשגת בסחון ושט"פ במזה"ת.

הנציג הירדני מאזכר בהקשר זה גם את זכות השיבה כנושא שניתן להכלילו במסגרת הכללית. כבסיס מציע הירדני, דוגמת "הסכם הלסינקי", להסכים על "הצהרת עקרונות" שתכלול :

* כיבוד זכויות אדם וחירויות בסיסיות לסוגיהן.

* זכויות שוות והגדרה עצמית של עמים.

בבסיסה רואה העמדה הירדנית קשר הדוק ושילוב הדדי בין סלי הנושאים
הרב-צדדים ובין השיחות הדו-צדדיות. מדגיש את החשיבות העצומה שיש
לייחס לשיחות הדו-צדדיות. האמון, לית ונדון, בוולונטריזם ואזורים
לדעתו - אדמה, שלום ובטחון הם יסודות לקידום הסדרים בעתיד ואין
להפרידם. הישג המכריע ביותר, המעלה את ישראל, כי זה צריך

אשר לירדן וזכויותיה פירט בהמשך דבריו ראש המשלחת הירדנית את תמונת
המצב בנושא מים, קרקע, זכויות וכו'. (ראה נספח יד' - POSITION
PAPER "נייר עמדה") כאשר במוקד דבריו - הבעייתיות המיוחדת לירדן
והנובעת גם ממעשיה של ישראל - העברת אוכלוסיה מאסיבית וסילוק פליטים
פלסטינים לירדן "כדי לפנות מקום למהגרים יהודים לפלסטינה", וכן
גזילת זכויות ירדניות במים באגן הירדן. לטעמו - כל טיפול עתידי
בנושא המים ובאגן ההיקוות של הירדן, חייב לבא לאחר "השבת זכויות"
ו"תיקון עוולות" של העבר. ללא תיקונים אלו, לא יכולה לבוא התקדמות
בעתיד. שכן קודם להישגים, יש לבנות אמון. גם כולל באמצעות
"RESTORATION OF WATER RIGHTS". לאחר מכן ניתן להגיע ל- צ'ארטר
מים אזורי ("REGIONAL WATER CHARTER"). הדו-צדדי לאבטחנות המים
בכל מקרה - ירדן, הגדה המערבית ועזה, הגיעו ל"סוף הדרך בכל הקשור
במים". "חלוקה צודקת" עם ישראל (כלומר - החזרת כמויות "שנגזלו על
ידי ישראל") תסייע לטווח הקצר, אולם לא לעתיד. ה"סוף הכולל
המדיני-מדיני יביא מילד מולד אמיתי מים אלו, צדויות, לכן מדיניות ישראל
חדאדין מציע בסיכום דבריו, תכנית פעולה הכוללת :

* התפלה.

* טיפול בשפכים. הי בואה מים לטוב ציבור ומחיר.

* דרכים טכניות להשבת מים והגברת כמותם. שימוש חוזר, מיסוך

* שיפורים כלליים, כולל מרכזים אזוריים למחקר בנושאי חקלאות ומים.

* פיתוח שווק מוצרים חקלאיים.

* טיפול בסביבה. במסגרת זו:

1. שיקום ומניעת פגיעה בנהר הירדן.

2. שמירת גובה פני המים בים המלח.

3. חפירת תעלה מהים האדום לים המלח. כולל הקמת אזורי תיירות

וכו' (ראה נספח טו' "נייר עמדה" ירדני - (POSITION PAPER)

בסיום, מדגיש הנציג הירדני, בתשובה לדברי נציג ישראל, כי גם סוריה מצוייה בכעיית מים קשה.

הנציג הפלסטיני במשלחת הירדנית-פלסטינית דר' מרוואן חדאד.

(ראה נספח טז' "THE PALESTINIAN DELEGATION").

מרבית דברי הנציג הפלסטיני הוקדשו לפירוט עוולות ישראל ומעשיה "על חשבון" הזכויות והמשאבים הפלסטיניים בקרקע, במים ובתחום ההומני והפוליטי. מוקד הסיעון : ישראל גוזלת משאבים ומקורות השייכים לפלסטינים, כדי לאפשר ישוב מהגרים מבחוף בשטחים הכבושים. לדעתו, הניצול הישראלי החד-צדדי וחסר ההגבלות, בחסות כח צבאי, של מקורות מים אזוריים (ירדן, ירמוך ומי תהום) גם למחסור הנוכחי. ישראל מטילה מכסות מים על הפלסטינים, מונעת קידוחים לצרכיהם וקודחת לצרכיה בעומק וגורמת לקטסטרופה חקלאית ואנושית לאוכלוסיה הפלסטינית. לדבריו, גם באזור עזה נובעים המצב הקטסטרופאלי, המחסור וההמלחה - מקידוחים ישראליים ומניצול בלתי מבוקר על ידי ישראל.

למעשה, לאוכלוסיה הפלסטינית מוקצים 20 אחוזים בלבד "מהמים הפלסטיניים" וישראל מנצלת אחוזים ממים אלו, לצרכיה. בכך מפירה ישראל את החוק הבינלאומי.

לדעתו אי אפשר לספל בנושא המים לפני טיפול ופתרון

הנושא הפוליטי. אין מקום לדבר על מים לפני שימוש הצדק, תוחזר

הריבונות ויושג שלום. ייש לפתור קודם כל את נושא הכיבוש, בהסדר

צודק שיכיר בזכויות שאין להכחישן של העם הפלסטיני להגדרה עצמית, הכוללת ריבונות ושליטה במשאבים טבעיים". השגת השלום הצודק ובר-הקיימא, מחייבת גם "פיצוי עבור שימוש בלתי חוקי בחלק הפלסטינים במיס ב- 44 השנים האחרונות". וכן סילוק ופירוק התנחלויות, נסיגה וכו'. לדעתו, סוריה, מצרים וירדן יסבלו בעתיד הקרוב ממחסור במים. על בסיס ראיה זו ישתתפו הפלסטינים בשיחות הרב-צדדיות בנושא המים.

לסיכום : יש לתת עדיפות לטיפול "בשורש הבעיה" בנושא הפוליטי, קודם לטיפול בנושא המים; בתנאים אלה ישמחו לשתף פעולה. וכן - לבסוף "בשם העם הפלסטיני ומנהיגותו החוקית המיוצגת על ידי אש"פ המשלחת הפלסטינית מודה למארגנים ולמארחת".

מצרים - ראש המשלחת : השגריר, פאוזי אל יבראשי נציג השר לענייני חוץ. (FAWZI EL IBRAHSHI).

פותח בהצגת עמדת מצרים בנושא הסכסוך : "אדמה תמורת שלום", השגת הסדר הוגן ומקיף על פי החלטות 242 ו- 338; יעשו הכל כדי "להחזיר זכויות לגטימיות של הפלסטינים, נסיגת ישראל מאדמות כבושות", וכן זכות כל המדינות לחיות בשלום. לדעתו המפגש הרב-צדדי לא יניב התקדמות, אלא אם כן תושג התקדמות מקבילה בועדות הדו-צדדיות.

בכל מקרה ישראל חייבת למלא את "נורמות בינלאומיות" ולכבד "זכויות לאומיות על אוצרות טבע" כפי שמצויין גם בהסכמי הלסינקי, אמנת ג'נבה ואמנות או"ם השונות.

בנושא המים : למצרים נסיון רב בנושא מוכנים לשתף בו זרים. מומחי המשלחת המצרית מוכנים להשתלב בדיונים, כדי להגיע לתכלית (בכפוף

ישראל : דן זסלבסקי : מזכיר כי עוד במוסקבה סוכם על קבוצות עבודה בנושאים שפורטו "וברוח התבטאויות רוב הדוברים" מציע לקבוע ליום המחרת (יום הדיונים השני) 2 קבוצות של מומחים :

1. קבוצה לדיון בנושאים 1, 4 שעל סדר היום.
2. קבוצה לדיון בנושאים 2, 3 שעל סדר היום (מפרט את הנושאים כפי שהופצו בסדר היום (ראה נספח ב' AGENDA)).

ירדן, דר' חדאדין : מדגיש את הקונטקסט הכללי בו פועלת קבוצת הדיון הרב-צדדית, והצורך להתקדם עקב כך, קודם כל, בתחום הדו-צדדי והפוליטי. סה"כ מתנגד לדיונים מעשיים בקבוצות עבודה סכניות.

היו"ר מנסה לשכנע להתקדם עניינית : מזכיר את המסרה הכוללת של השיחות הרב-צדדיות, כפי שנקבעה במוסקבה בדרג שרים; מזכיר כי הושג קונצנזוס (מילה שתחזור מעתה כמעט בכל משפט בדבריו), ויש לפעול לפי הקונצנזוס. מדגיש שוב כי מטרת הוועדות היא :

1. לסייע להצלחת השיחות הדו-צדדיות.
2. לנקוט צעדים פשוטים להתקדמות לשט"9.
3. לנצל לטובת כולם ידע ומשאבים של מדינות שמחוץ לאזור.
4. להדגיש את רצונה של הקהיליה הבינ"ל להתקדם בתכליות אמיתיות של תהליך השלום.

היו"ר חוזר ומבהיר כי פעולתו ופעולת הקבוצה הרב-צדדית מתבססים על מה שסוכם במוסקבה וכי "קבוצת המיס" אמורה לקדם מטרותיה על בסיס זה.

בעקבות דברים אלו מתפתחים דיון וויכוח

כווית - עבדול חמיד אל אוודהי - שגריר, שגרירות כווית בוינה :

(מתבטא פעם ראשונה ואחרונה בדיונים - הוציא דברי הסיכום).

המשלחת לא מוכנה לדיוני תת-קבוצות. לא הביאו מומחים עמם, מציע להשאיר את הדיונים במסגרת המליאה. הקבוצה הכוויתית "קסנה" (2 נוכחים) ולא תוכל להתפצל לתת-קבוצות....

ירדן - חדאדין : "לא יודע בדיוק מה קרה במוסקבה", מבקש פרטים על השתלבות קבוצת המיס במכלול הקבוצות הרב-צדדיות.

תשובת היו"ר : ועדת ההגוי תתכנס ב- 27 מאי בליסבון כדי לאפיין את הבעיות והדרך להמשך. ישראל: דן זסלבסקי : ועדת ההגוי מצפה שנציג בפניה מחשבות ורעיונות טכניים שנדונו. המליאה בשום מקרה אינה פורום מתאים לדיון בנושאים טכניים. עדיף להתפצל לתת-קבוצות כבר עתה. היו"ר : מבקש לברר אם יש קונצנזוס לדון ב- 4 נושאי הדיון, בתת-קבוצות. מסתבר שלא, עקב התנגדות ירדן, כווית ועוד.

ירדן : חדאדין : אינו מבין מדוע לא ניתן לדון במליאה בכל הנושאים. היו"ר : מבין שיש הסכמה לדון על 4 הנושאים שהוצגו. מציע לדון בהם במסגרת "ידידי הכסא", או "ידידי נותני החסות", "FRIENDS OF THE CO SPONSORS" "FRIENDS OF THE CHAIR," שימונו על ידו בתום המפגש במליאה היום ויכינו את דיוני יום המחרת, בדבר הדרך היעילה לנצל את המומחים והידע שרוכזו במקום, "לתועלת כל הצדדים". בתשובה לשאלת הכוויתית, מבהיר היו"ר, כי כוונתו להתייעצות בלתי-פורמאלית על הדרך לנצל את המומחים שהתכנסו בפורום זה.

היו"ר מסכם כי יש קונצנזוס לדורך זו (למחרת התברר שאין הסכמה בעניין).

ירדן - חדאדין - מבקש לדעת כיצד מתקשרת קבוצת המיס לשאר הקבוצות בדיונים הרב-צדדיים. דורש לדעת מה מסרות ההתכנסות ומהן הנחיות ועדת ההגוי.

היו"ר : מבהיר, כי המלצות הועדה וכן המלצות שאר הוועדות יועברו בסיום הדיונים לוועדת ההיגוי, להחלטה על ההמשך.

היו"ר : מציע להתחיל (במסגרת המליאה) בדיון על הנושא הראשון שעל סדר היום : "ENHANCING DATA AVAILABILITY" - "שיפור זמינות המידע". (נושא זה היה אמור על-פי "האג'נדה" להיות נדון ביום השני של הפגישות, במסגרת תת-קבוצות העבודה. העלאתו לדיון על ידי היו"ר בסיום יום הדיונים הראשון, ובמסגרת המליאה, הוותה רמז ברור לכולם, שגם ההמשך יהיה רק במסגרת המליאה). מבקש מנציג ישראל להציע את התחומים והנושאים שיכללו תחת כותרת זו.

ישראל : דן זסלבסקי : פותח את הדיון בהצגת עמדת ישראל והמסמך שהוכן לקראת הוועידה. (נספח טו') מאזכר את פניית "הבנק העולמי" למדינות באזור באשר למידע ואת תשובת ישראל המפורטת בנושא. ניתן לספק מידע זה לכל דורש. ישראל תשמח לספק ולקבל מידע על : נהרות, אגמים, כמויות מים מגשמים, נושאי איכות. ישראל תשמח להחליף מידע בנושאי אקלים כולל מהיבטים התרעתיים ואפשרויות התכוננות לאסונות טבע. יש תחום נרחב טבע. יש תחום נרחב לשתוף פעולה. מציע : להקים "בנק מידע אזורי" ממוחשב שיספק שרותים לכולנו. מדגיש כי יש לתאם חלק מהנושאים והמאמצים עם אנשי קבוצת העבודה לנושאי איכות סביבה.

הפלסטיני בקבוצה הירדנית-פלסטינית (ד"ר חדאד): מאשים את ישראל במניעת מידע, הסתרתו ושליטתו מהפלסטינים. תובע מישראל הגשת כל המסמכים הרלוונטיים בכל התחומים בכל הקשור "לשטחים הערביים הכבושים".

היו"ר: מציין כי כמה מהנושאים שהעלה הדובר האחרון שייכים למסגרת הדו-צדדית. חוזר שוב על עמדתו כי קבוצת העבודה הרב צדדית צריכה לסייע לקבוצה הדו-צדדית, ולא לבא במקומה. היו"ר מציע לפזר את המליאה, תוך קיום התייעצויות לקראת יום הדיונים השני, מחר (14 מאי). הסתיימה ישיבת המליאה (18.45).

הערות: כשעות הערב:

1. הוכן ושוגר באמצעות הנציגות סיכום ודווח מיידי קצר, על יום הדיונים הראשון, על ידי סמנכ"ל מז"ת דוד סולטן, וחברי המשלחת, לאחר דיון בנושא בנציגות הישראלית.
2. קויימה שיחה עם ראש המשלחת הירדנית, ד"ר חדאדין בנסיון להגיע להסכמה לפעולה במסגרת התת-קבוצות של מומחים, או לפחות לסכם נושאים טכניים וצויים, תכליות מעשיות וכו', כולל נושאים שניתן לדון בהם במסגרת השיחות הדו-צדדיות.
3. קויימו שיחות עם ראש המשלחת האמריקאית, קיסוטר, בנסיון להגיע לתכלית, תוך ציון המאמץ הערבי לסטות ממטרות המפגש.
4. קויימו פגישות עם נציגי תקשורת, להצגת העמדה הישראלית וכמענה למענות הפלסטיניות.

מהלך היום השני ודיוניו (14 מאי 1992)

- וינה : קבוצת העבודה לנושא מים.

(*) קודם לישיבה: ראש המשלחת האמריקאית, קיסוטר, ביקש להגיע מוקדם, כשעה לפני פתיחת הדיונים במליאה. במהלך השנתיים הראשונות לפני המליאה, קווה להגיע להסכמה עם נציגי המשלחות הערביות, בדבר קיום דיונים בתת-קבוצות של מומחים במסגרת "ידידי הכיסא" - ("FRIENDS OF THE CHAIR") אליהם יצטרף "מי שירצה". במקביל ניסו חברי המשלחת האמריקאית ונציגי "הבנק העולמי" לשכנע את חברי המשלחת הישראלית להסכים למתן מעמד פורמאלי כלשהוא למשלחת הבנק העולמי, בשני הנושאים : -

1. הנציגים הערביים לא הסכימו בשום אופן לחרוג ממתכונת הדיונים במליאה, במסגרת מעין "סמינר".
  2. נציגי ישראל לא הסכימו לשינוי במעמד הבנק העולמי, למרות ההכרה בחשיבות גוף זה.
- הצעת פשרה נוספת - להתכנס ב- 2 קבוצות עבודה בלתי פורמליות ומי שירצה יצטרף - נדחתה על ידי הערבים.

דיוני המליאה ביום השני : פותח היו"ר האמריקאי, המוסר כי למרות הדיונים האינסנסיביים שקיים, לא הצליח להשיג הסכמה לקיום דיונים במסגרת שונה מהמליאה ובחסות "ידידי הכסא". מודיע על המשך הדיונים ב-

4 הנושאים שעל סדר היום, במסגרת דיוני המליאה ומוסר זכות הדיבור לפלסטיני.

החבר הפלסטיני במשלחת המשותפת: (ד"ר מרואן חדאד) - לאחר איזכור נכונותו העקרונית לשת"פ פורה וכו', מפרט בהרחבה "על מנת להבהיר עמדתו ורצונו בשלום צודק", בנאום, את פעולותיה של ישראל במים פלסטיניים: ניצול מים פלסטיניים תוך השחתה של מי "מאגר ההר הפלסטיני" ואת מצוקת הפלסטינים עקב הניצול הישראלי, לסעמו, על חשבון הזכויות הפלסטיניות. מצטט נתונים ומספרים להוכחת טענותיו - הן מהמסמך שהוכן על ידי המשלחת והן - כנראה - מתוך חוברת שהוכנה בנושא, כולל על בסיס נתונים ישראליים שפורסמו במקומות שונים, לסענתו. מאשים את ישראל בגזילת מים, אדמות וזכויות וקורא לשיגור צוות של או"ם שיבדוק את הנתונים שמוסרת ישראל.

הפלסטיני מבהיר שמבחינתו אין טעם בדיון טכני על מים בלבד. שכן המצב ביסודו "אינו נורמאלי" וישראל הכובשת הפרה את החוק הבינלאומי ואינה מאפשרת רבונות של "העם הכבוש וזכויותיו על משאביו". לדעתו לא ניתן להתייחס לעתיד מבלי להתייחס, קודם כל לעבר: "לא נוכל להתקדם אם ישראל לא תכיר בזכויות לאדמה ולמים". פתרון בעיית המים יבא רק לאחר שיתייחסו לשאלות היסוד הפוליטיות. המים יפוצו באופן שווה בין ישראל לבין הפלסטינים. ישראל, דן זסלבסקי: מצוין כי מיותר לענות על דברי הפלסטיני. הנושאים שהעלה שייכים לתחום הדו-צדדי וכבר דיברנו על כך. משלחת ישראל משלחת ישראל הבינה, שמוסכם שהדיון יתמקד בנושא שיפור מצב משק המים באזורנו.

היו"ר: מבהיר שוב: מטרת הדיון לסייע לשיחות הדו-צדדיות ולא להחליפן. מטרתנו היא להגיע להחלפת מידע וסיוע באשר לנתונים ולמידע.

בעקבות נאומו הארוך של הפלסטיני, מבקש לצמצם את משך ההתבטאויות ל-3 דקות ולחזור לנושא.

נציג הבנק העולמי (ה.קוהלי) - קובע: פעילות הבנק העולמי מותנות במקרים רבים המדע, חלוקתו. מציע לרכז את המדע שבידי הצדדים השונים, ולעבדו עבור כולם על בסיס שווה משותפת.

ישראל, דר' רוזנטל : מפרט את הצעת ישראל להקמת "בנק נתונים" ואת הנתונים שיש לרכז לצורך זה. מציע להקים קבוצת מומחים לנושא ממדינות האזור - תורכיה, מצרים. (ראה נספח טז' הצעת ישראל 14.5.92).

אוסטריה - מומחה מים: מפרט דרכים לארגון מידע וסוגים שונים של מידע והדרכים לעדכנו. מציע עזרת הנסיון האוסטרי.

נציג הקהילה האירופית : מציע להקים במקביל "רשת אזורית" לטיפול במידע, עיבודו והפצתו למדינות האזור. הבעיה כרגע היא העדר נתונים מספיקים. (ראה נספח יז').

מצרים - מומחה מים : (מחמד נאצר עיזאת Ezzat - מהמשרד למשאבי מים, בקהיר). מודה שבסיס מידע, אמנם חיוני. עם זאת רצוי לדעתו, להקים את בסיסי המידע, "על יסוד ישויות פוליטיות". כמו כן יש לדעתו לספל לא רק בנושאי כמות, אלא גם בנושאי איכות המים.

ירדן - חדאדין : מציע "לא לסטות מהנושא ולא לרתום הסוסים לפני שיש עגלה".

קנדה : מומחה מים, בריאן גרובר (מנהל מח' מים וסאניטריה, אוטאווה): מסכים עם עמדת נציג הקהילה האירופית, לפיה יש מחסור

בנתונים ויש צורך בבניית "בסיס נתונים".

יפאן : (ראש המשלחת) - רואה בחיוב ההצעה לשגר לאזור "משלחת לברור העובדות". ("FACT FINDING MISSION").

ישראל : דן זסלבסקי : איננו צריכים מפקחים מבחוק. המדינות באזור צריכות ויכולות לבצע המסלה. הנתונים חשובים לכל המדינות והן ברשותן. צריך רק לספק. מי שמעוניין להתחלק במידע, יבורך. מי שלא - לא ישתתף. הצעתנו מכוונת לתועלת כולם. "לא נקבל מפקחים ומשגיחים". השאלה עתה היא אם נציג המדינות הערביות מעוניינות להתקדם כדי להגיע לשיפור המצב לתועלת כולנו.

נציג ירדן : אולי לא משלחת "למציאת עובדות", למרות שישראל טוענת שהמידע אצלה זמין לכל, אנו רוצים לבדוק המידע שחסר. החבר הפלסטיני - מבקש גישה לאנשיו והשתתפות בכל בדיקה שתיעשה.

נציג ישראל : מזכיר שוב את מטרת ההתכנסות. מבהיר שלא נסכים לשום בודק מבחוק. אם מישהו רוצה מידע - שיפנה אלינו ונעזור. השאלה היא רק אם "מדינות האזור מוכנות לשבת ולהחליף מידע". מפרט את הצעת ישראל להקמת בסיס מידע אזורי (ראהנספח יח' PROPOSAL FOR ESTABLISHING OF A REGIONAL DATA BASE ON WATER RESOURCES) היו"ר : מסכם עד כאן : מפרט ההצעות בנושא הגברת זמינות הנגישות למידע. נראה לו שיש קונצנזוס על כך שנושא זה ראוי לטיפול ולסיכום בוועידה. מציע שיוסכם שמטרתנו היא להעריך ולהציע דרכים לשיפור זמינות מידע ונגישות למידע. מבקש הצעת TERMS OF REFENCH לנושא.

ישראל : מציעה קבוצה שתמונה ע"י הצדדים באזור ולא קבוצה "מסוג כלשהוא" או מ"מבחוק".

בנק עולמי : מציע לספק לצדדים את החומר שהועמד לרשות הבנק.

נציג ישראל : מדגיש כי חייבים לדון לא במה שעשו אלא במה שרצוי שיעשה בעתיד. המסרה היא שתוף פעולה באזור בין מדינות האזור.

בדברי חלק מהדוברים יש מאמץ שיטתי להימנע מדיון פנים אל פנים ולפנות לגורמים מבחוץ. איננו נזקקים לכך. צריך לשבת ביחד.

ירדן : חוזר שוב על הצורך להתקדם בתחום הבילטרלי, שכן "העתוי והקצב אינם נכונים". צריך קודם כל "להניח היסודות".

פלסטיני : אולי יש מידע, אולם יש לבדקו ולהרחיבו על ידי "גוף עצמאי". טוען, כי הנתונים שפורסמו בישראל, אינם אמינים.

מצרים : יש להשלים עבודת הבנק העולמי. יש מחלוקות לגבי המידע ויש לתת לגוף נייטרלי לקבוע הנתונים. לכן מוקדם עתה לקבוע הקמת בנק נתונים על ידי הצדדים.

ירדן : מסתייג מהצגת המידע הישראלי כ"מסולף". מציין כי צריך מרכז מידע וצריך כסף למימונו. לדעתו, יש נתונים שונים ויש לבדקם.

נציג הקהילה האירופית : יש צורך בצוות טכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא. קיימים "קשיים טכניים אמיתיים" ויש צורך שטכנאים מכל צד יפגשו כדי לדון על הגדרות וסוגי מידע.

סיכום ביניים של היו"ר : יש קונצנזוס שניתן להתקדם "באפיק המידע" .
קיים רצון של הצדדים להחליף ולוודא מידע, ויש נכונות להגדיר את
מונחי ההתייחסות לגבי הדרך להתקדם בשיפור זמינות המידע והיקפו. לגבי
דרך ההתקדמות :

1. יש אפשרות ליצור קבוצה ספציפית שתבחן הנושא.
2. יש אפשרות שהמשלחות יגישו הצעותיהם ל-"כיסא".

מציע לדון בקידום 3 נושאים :

1. קבוצת מידע (בריוז ישראל).
2. אפיון תחומים לשיפור מידע.
3. עדכון והרחבת המידע הקיים - באמצעות הבנק העולמי.

ישראל : 2,1 מוסכם. לגבי הבנק העולמי - לא נרצה שגוף זה יחליף את
אנשי האזור. לא מומלץ להעביר התחום לבנק.

היו"ר : יש קונצנזוס בדבר האופציה להגיש הצעות ליו"ר להמשך עבודה.

1. תוגש רשימת תחומים לגביהם קיים חוסר במידע.
2. יוצעו דרכים קונקרטיות לשיפור המידע הקיים.

ישראל : מציע להוסיף לנושא המידע, "לא רק בישראל, אלא בכל האזור
ולגבי כל מדינותיו, כולל מצרים, עיראק, סוריה". יש לראות האזור
כחטיבה אחת והמידע לגביו, חשוב.

מצרים : הנילוס לא שייך לנושא. לגבי נהר זה יש הסכם בין מדינות.

לא חסר מידע באשר לנילוס ומידע זה כלל אינו שייך לנושא הנדון

למדינות באזור.

היו "ר מסכם הישיבה בנושא המידע:

במסגרת ההכנות לפגישה הבאה, ה"כסא" יזמין את כל הצדדים שהוזמנו להגיש ניירות, אשר יכללו:

1. אפיון חוסרים במידע שכל צד חושב שניתן למלאם על ידי שיתוף פעולה בינלאומי.

2. תאור דרכים בהם ניתן להתקדם על מנת לשפר זמינות מידע.

ישראל: במקום "שת"פ בינלאומי" לכתוב "שת"פ אזורי".

היו "ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כך.

היו "ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כך.

היו "ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כך.

היו "ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כך.

פתיחת הישיבה על הנושא השני שעל סדר היום :

"הגברת אספקת מים" - ("ENHANCING WATER SUPPLY")

היו"ר : מציע לאמץ את הדרך בה פעלו בבוקר : דיון והחלטה על צעדים פשוטים ותכליתיים שיאפשרו התקדמות מעשית.

נציג ישראל (פותח הדיון) : בחלק גדול ממדינות האזור , אין מחסור במים. הבעיה היא ניצול נכון של המשאבים (מצרים, עיראק, סוריה, לבנון). ישראל, יהודה ושומרון וירדן - מנצלים כמעט את מלא הפוטנציאל וחייבים לצמצם שימושים בעתיד. הבעיה בה חייבים לדון

" הגברת המצאי וניצולו הנכון בסדר עדיפויות ולא חלוקת

הקיים אין מה לחלק" ההתפלה חיונית ויש להתחיל בה כיום.

הקהילה יכולה לעזור בכל הקשור להשקעות נדרשות באיחסון ובהובלה שיאפשרו ניצול יעיל יותר.

מציע : שיתוף פעולה בפיתוח, טכנולוגיה, הפצת ידע, בהקמת מתקן

הדגמה של התפלה, כולל באמצעות חוס השמש, שת"פ במניעת אידוי הגורם

להפסדים ניכרים למשק המים.

* קונקרטי : מציע להקים קבוצה של נציבי מים בצרוף מומחים מהאזור

וממדינות נוספות שידונו בפרוייקטים אזוריים , שניתן לקדם במשותף

לתועלת כולם.

ירדן : מתנגד לאיזכור יהודה ושומרון. זו "הגדה המערבית" ומדובר על

"פלסטין". (בסיכום חילופי הדברים בנושא, מוסכם שכל אחד יגדיר

כרצונו. היו"ר מבהיר שמימילא לא נרשם פרוטוקול...)

לגופו של עניין - הסכניקות ידועות. נזקקים לתרומה מהשותפים

האחרים לצורך מימוש. יש להוסיף גם בדיקת ניצול "מים מושבים". מציע לבחון ניצול אנרגיית היתוך גרעיני (!!!). לדעתו יש לספל

"בתכנית אזורית".

היו"ר: מעביר רשות הדיבור "למשלחת הפלסטינית" - ישראל מתנגדת למינוח ומדגישה כי מדובר במשלחת ירדנית - פלסטינית משותפת.

מומחה פלסטיני: חוזר ומאשים את ישראל בגזילת מים, בניצול משאבי מים של העם הפלסטיני ובהגבלת שימושים פלסטיניים. אינו מבין איך בהקשר זה יכולה ישראל לדבר על הגדלת זמינות וכמויות של מים לתושבים.

בנק עולמי: לבנק נסיון רב ומוצלח בסיוע למפעלים ופרוייקטים להגברת זמינות מים וניצולם. סיוע הבנק תלוי גם בהכנה ובשת"פ בין מדינות

האזור.

קהילייה: ברשותם מחקרים רבים על ניצול יעיל של אנרגיה לשיפור השימושים במים. ישמחו להעמיד תוצאות ומידע לרשות הצדדים.

קנדה: (בריאן גרובר): מתייחס בהרחבה להיבטים טכניים - כמהנדס. לדעתו, יש להתייחס לאקוויפרים אזוריים, "ולתכנית אזורית". עניינם של הצדדים הוא בהוספת מים. שיפורים הינם יקרים (טכנולוגיה, השקיה משופרת), איטיים ומוגבלים. מים נוספים עולים כסף, וסיוע כלכלי מחייב בדיקה על בסיס כלכלי.

מדובר במים אזוריים ואסור לדבר ולספל במונחים של "מים לאומיים". מציע: לבצע תכנון אזורי, כדי לראות עלות נדרשת אם וכאשר יהי שלום - מדגיש כי זו ראייתו כמהנדס.

קודם לכן ניתן להקים קבוצות מומחים - מהנדסים, כלכלנים וכו' שיבדקו את הסיכויים והדרכים להכנת תכנית אזורית, כולל מונחי התייחסות מוסכמים, וועדת היגוי, וסיוע כלכלי וטכני נדרש מבחוץ. המליאה

הנוכחית מציגה סכוי והזדמנות לקדם זאת.

יו"ר - סיכום ביניים : יש קונצנזוס שניתן להמשיך בנושא. יש סכוי טוב
לשת"פ על בסיס הצעות ישראל, קנדה, באמצעות קבוצות מומחים. מבקש
תגובות.

ישראל : הצעת קנדה טובה. כיום המשאבים והיעדים הם לאומיים, לא
אזוריים. נשמח לראות שיפור בנושא מבחינת עמדות ירדן. איננו רואים כל
צורך להתנות שיפור באזור הפעולה, בהקשר בינלאומי. אם ירדן תרצה
לשתף פעולה עמנו - מצויין. לא צריך לשם כך כפייה מבחוץ. ניתן לקדם
זאת במסגרת הכילטרלית. היום צריך להתמקד בנושא האזורי ולא הבינ"ל.

ירדן : הצעת קנדה טובה. המדינות באזור מותנות בשת"פ עם העולם. "צריך
אינטראקציה". אמנם כן, צריך שיתוף פעולה עם ישראל, "כדי
לשרוד", יחדיו.

סיכום היו"ר : מוסכם בנושא מס' 2.

1. קבוצות מומחים יכינו הצעות לתהליך הכנת תכנית מים אזורית.
2. לקראת הפגישה הבאה, יוגשו ל-"כסא" הצעות בכתב לצורך דיון
במהלך הפגישה הבאה, לייעול הדיונים.

נושא מס' 3 שעל סדר היום : WATER MANAGEMENT PRACTICES

היו"ר (פותח הדיון בנושא) הצדדים מוכנים לדון בנושא.

ירדן : מבקש להתייחס בדיון למים, כאמצעי לאספקת מזון. מוכנים להעמיד לרשות כולם את נסיונם הניכר בנושא : מדגיש כי טיפול
בביוב הופך להיות בעל חשיבות מרכזית ומבקש להתייחס לנושא, במסגרת שימושי מים לחקלאות.

ישראל : מציג את הנושא על סעיפי המשנה שלו כפי שפורטו בנייר שהוכן והופץ על ידי משלחת ישראל (נספח יז).
בכל הנושאים הללו יש מקום למפגשים בין השותפים באזור. נקבע באילו נושאים נדון. יישבו מיד הסכנאים של הצדדים לדון בנושאי המשנה שיבחרו. הדגש צריך להיות במקביל על העברת אספקה ועל ניהולה.

היו"ר : (מסכם את מונחי ההתייחסות לשני הנושאים המוסכמים ולנושא השלישי שעל הפרק) - הוסכם על קונצנזוס בנושא מס' 2. במסגרת זו ימסרו הצדדים ליו"ר את רעיונותיהם, והיו"ר יפיץ לצדדים האחרים.
גם בנושא מס' 3, המסרה היא להעלות הצעות לצעדים מעשיים בהם יש מקום וצורך בשת"פ.

הפלסטיני : תובע ביטול צווים ונוהלים צבאיים המגבילים את יכולתו לרכז המידע ברשותו. חוזר על הדרישה להעברת הסמכות למכלול נושא המים לפלסטינים במסגרת שלטון עצמי.

ישראל : הנושא אינו פוליטי. הוא טכני במהותו ובטיפול בו. חשיבותו רבה נוכח מה שניתן להשיג - לחסוך - באמצעותו. הנושא כפוף להחלטות כל

מדינה ומחייב שת"פ. מציע לדון בדרכים להחליף מידע.

בנק עולמי : לנושא חשיבות קריטית בנושא סכני. לעיתים מאבדים עד 50%

מכמויות המים, מסיבות שניתן להגדירן נוהליות וטכניות.

היו"ר : מסתמן קונצנזוס שיש מה לפעול בנושא וששת"פ בו חשוב.

מציע לצדדים להחליף לקחים ורעיונות בדבר דרכים ולקחים שנלמדו

בנושא הנדון וכן להעביר מחקרים הדנים בניהול משאבי מים

ובדרך לפעול לגביהם.

ירדן : ממליץ "להיצמד למציאות" ולפעול בהדרגה תוך התקדמות איטית.

ישראל : מביע אכזבה נוכח מה שנראה "כמאמץ נמרץ של נציגים לא להגיע

לשום תוצאה אפקטיבית". מטרת המפגש היה להגיע לתוצאות.

נושא מס' 4 : שת"פ אזורי (REGIONAL COOPERATION)

(פתיחת ישיבת אחה"צ)

היו"ר: מציג את הנושא, יבקש לשקול, על פי בקשת ירון, נושא נוסף
- חמישי - היחס בין קבוצות העבודה של המים, לשאר קבוצות העבודה.

היו"ר רוצה גם לדון בקביעת מסגרת הדיון הנוכחי, בסדר היום (אג'נדה)
למפגש הבא.

פלסטיני : (חוזר שוב) הפלסטינים ישמחו לשתף פעולה "על בסיס של
שוויון, כיבוד זכויות והחזרת מים שנלקחו".

גרמניה : (התבטאות ראשונה במפגש) : השאלות העיקריות :

1. באיזה היקף פעילות מדובר, מה יכלול בתחום שתוף הפעולה.
  2. האם הנושא כולל את נושא איכות המים, ניסור סביבה.
  3. האם מדברים על סיוע במשאבים בינלאומיים או על מדיניות משותפת, אזורית ושל מדינות שמחוץ לאזור.
  4. האם המטרות הן להגיע למודל בינלאומי של שת"פ, ל-צ'ארטר מים (WATER CHARTER), או למערכת הסכמים רב-צדדית.
- קהיליה אירופית : מציע לפתח "מודלים בינלאומיים דינאמיים" שיאפשרו
צפי אספקה, אפיוני דרישות וסיוע מבחוץ לקביעת מדיניות מים לאומית.
מציע לסייע במחקרים משווים של מוסדות ותחיקות בנושא מים, לאפיין
חוסרים בתחום זה ואחר לנסות למלאם.

אוסטריה : מציע להדגיש את נושא איכות המים. לדעתו, האחריות להשגת
שלום היא על כל השותפים, וצריך להיות מודעים לכך שידרש תשלום. מציע
עזרה, השתתפות גורמי חוץ בהשגת "צ'ארטר מים" והקמת ועדות משנה

לנושאים השונים. חוזר וטוען כי יש טעם לדון ברעיון הירדני

של "צארטר מים".

ישראל : נושא "צארטר מים" מחייב לווי משפטי. מציע להקים תת-קבוצות

עבודה דו-צדדיות או רב-צדדיות.

ירדן : מציג מסמך חדש. "הצעה לסדר יום" להמשך העבודה (ראה נספח כ') (

המפרט את כל תחומי העיסוק המוצעים. מציע שישראל תתחיל לדבר על

"השטחים הכבושים".

יו"ר : שואל אם יש הסכמה לדון "בצ'ארטר מים". אם כן - כדאי להעלות

נושא זה כנושא לדיון בנוסף לנושאים שהועלו עד כה בסדר

היום.

ישראל : אסור להכליל ולשכוח את כל הנושאים בהם דיברנו ולגביהם כבר

הוסכם, ולעבור לנושא "צ'ארטר מים". זה עניין משני שמחייב מחשבה

ובדיקות בנפרד.

היו"ר (מסכם סיכום ביניים) נושא "צ'ארטר המים" יהווה נושא לדיון

נוסף במפגש הבא. אשר לנושא שת"פ אזורי - מציע לדון בו במפגש הבא

כולל הזמנת נציגים של גורמים שמחוץ לאזור שביכולתם לסייע. מציע

כותרת חדשה לנושא שידון עתה ובמפגש הבא :

"CONCEPTS FOR REGIONAL WATER COOPERATION AND MANAGEMENT".

מבקש לדעת אם יש קונצנזוס על כל 4 הנושאים שנדונו. היו זמין כ"ר לאשר

ירדן : מבקש לכלול באג'נדה גם נושא אנרגיה (לצרכי התפלת מים).

היו"ר : מציע להעביר נושא האנרגיה לוועדת ההיגוי.

ישראל : מסכימה שנושא האנרגיה יועלה בוועדת ההיגוי, ככל שמדובר בהתפלת מים, כולל אנרגיה תרמית או אנרגיית שמש.

היו"ר - מסכם : נושא האנרגיה - לוועדת ההיגוי, כולל אנרגיה לשאיבה. יש קונצנזוס על הכללת 4 הנושאים שנדונו באג'נדה, במפגש הבא, לקראתו יכינו הצדדים ניירות ומסמכים שיועברו ליו"ר להפצה, קודם למפגש.

* מעלה לדיון נושא נוסף - דרך העבודה והיחסים שבין הועדות הרב-צדדיות השונות. כן מעלה לדיון את נושא מיקום המפגש הבא. הסיכומים יוגשו "לוועדת ההיגוי" המתכנסת בליסבון ב- 27 מאי. במסגרת זו תדווח כל קבוצה על דיוניה ויתקבלו קווים מנחים להמשך עבודה. וועדת ההיגוי תשקול גם ריכוז קבוצות נוספות לשיפור תהליכי העבודה. יפאן : מדגיש הקשר בין קבוצת המים לקבוצה של איכות הסביבה.

ירדן : חשב עד כה, ש"ועדת ההיגוי" מיועדת לקשר בין הדיונים הדו-צדדיים לרב-צדדיים....

היו"ר : מסכים שיש קשר וממליץ על כינון קשר בין קבוצת המים לקבוצת איכות הסביבה. מודיע שלאחר התייעצויות עם "החברים" מציע את ואשינגטון כמקום המפגש הבא.

ירדן : ממליץ לכנס את כל הוועדות באותו מקום ובאותו זמן, כדי לאפשר קשר ותאום פיזי וענייני ביניהם, ומוקד שיהיה קבוע ("איננו פליטים" - לא רצוי לנדוד מבירה לבירה).

ישראל : מציעה שהמפגש הבא יתקיים באזור במדינה קרובה. בעדיפות

ראשונה - מצרים, תורכיה או יוון.

קנדה: מציעה לארח בתחומה.

תורכיה: מוכנה לארח בעתיד. לא במפגש הקרוב. רצוי שהמפגש הבא יתקיים בואשינגטון.

נציגי מדינות ערביות שונות: עדיף ואשינגטון. "החול המדבר" בכל שאלה תוספית על המדיניות היום חלק מהעובדות הפוחות הם ידע, מוכיח זאת שכן * סיכום היו"ר על המיקום: הרוב מעוניינים בואשינגטון, וכך סוכס.

היו"ר: (דיון על עיתוי המפגש הבא). מציע לקיימו באוקטובר "נוכח עומס המטלות והזמן הנדרש להכין את 4 הנושאים עליהם סוכס".

ישראל: מתנגדת לחודש אוקטובר. העיתוי מאוחר מדי. צריך לקיים המפגש בעוד כחודשיים. מזה של ומהכך הרי הוא מזה, וצריך לחזור למק.

היו"ר: מסכם שנקבע מועד "בסוף הקיץ - ראשית החורף". העתוי המדויק יקבע מאוחר יותר.

היו"ר: מבקש התייחסות לנושאים נוספים והערות.

פלסטיני : מציע להוסיף לאג'נדה נושא "זכויות המים באזור" והפגיעה בהן.

ישראל : נוצר תהליך מעשי ובו שני מרכיבים : דו-צדדי ורב-צדדי. סוכס כי המפגש עם הצד הפלסטיני בנפרד, יהיה הנושא "ממשל עצמי". בכל שאר הנושאים, הפלסטינים הינם חלק ממשלחת משותפת עם ירדן. מזכיר זאת שכן חייבים להזהיר מערבוב נושאים והחזרת מימד פוליטי היכן שלא רצוי ונכון לעשות כן. מי שרוצה לדון בנושאים פוליטיים - שלא יבוא למפגשים של נושאים מעשיים. יש להבהיר שוב נקודה זו.

* "אם לא תובהר - מוטב אולי שלא להמשיך בפגישה נוספת".

ירדן : הפלסטינים אינם חלק מהירדנים. ירדן מאפשרת לפלסטינים להשתתף. נקבע סטטוס של משלחת משותפת, אמנם, "אבל איש לא טוען שהם חלק מאתנו". המטרה של התהליך כולו היא שלום, וצריך לחתור לכך.

ישראל : מדגיש שוב הצורך שהיו"ר ינחה להיצמד לאג'נדה ולהימנע מנושאים שאינם שייכים לנו או שמקומם בשיחות הדו-צדדיות.

* פלסטיני : "כל נושא שמעלים, טוענים שאין מקומו כאן ושאינ להחליט עליו. באנו על מנת לשתף פעולה, אבל לא נוכל לשכוח ולזנוח את זכויותינו. נושאים אלו חייבים להידון כאן".

היו"ר : הוסכם על 4 נושאים - נושאים אלו ידונו בהמשך. הנושא שהעלה הפלסטיני יועלה בפני "נותני החסות המשותפים" (CO-SPONSORS).

ישראל : (דוד סולטן, סמנכ"ל מז"ת) - נושאים אלו אינם במסגרת הסמכות ותחום הפעולה של הרב-צדדית. יש להעבירם לדיון במסגרת הדו-צדדית.

=====

	יו"ר,	מסכם: נושא זכויות המים יעלה בפני "נותני החסות"	
	המשתתפים".	יש קונצנזוס על 4 הנושאים שנדונו. נושא 5 יובא בפני	
	נותני החסות של תהליך השלום בכללו.		

=====

ישיבת הסיכום - (1700) לסיכום דיוני 2 ימי המליאה היו"ר :
(קיסווטר - ארה"ב) מבקש מהמשתתפים להעיר ולסכם לגבי מכלול הדיונים שקויימו, וכן סיכום של המארחים.

רוסיה : מביע שביעות רצון מהדיון הענייני ומההתקדמות שהושגה. לקראת העתיד - מתחייבים מאמצים משותפים ליישוב בעיות המים במזרח-התיכון.

קהיליה : תודות, ברכות ושבח למאמצי הכנק העולמי לקדם הנושא (1)
הקהיליה מייחסת חשיבות רבה לתהליך השלום, ותסייע למדינות האזור ולמשתתפי הוועידה לקדם יציבות ופיתוח באזור.

קנדה : רואה הדיונים כהצלחה. מבטיחה סיוע קנדי להמשך. (יו"ר המשלחת מציין שהוכן חומר - ספרים - על הנסיון הקנדי, אולם אלו הגיעו לאוסטרליה במקום לאוסטריה - עדות לצורך בשת"פ למניעת אי הבנות....).

יפן : חלה התקדמות מאז מדריד. נוצר בסיס קונסטרוקטיבי להמשך.

אלג'יריה : (התבטאות ראשונה) - "אם הצדק וההגינות יגברו - השיתוף יסייע. מזכיר את "זכויות הפלסטינים" לריבונות והצורך בשחרור אדמתם.

מצרים : שבחים ליו"ר האמריקאי. "מקווה" שהמפגש יסמן התקדמות לעבר פתרון מקיף וכולל באזור, ופתרון הבעייה העיקרית : "זכויות הפלסטינים והגדרה עצמית". מקווה עם זאת שהמפגש הבא ישפיע גם בכוון זה. מצרים מוכנה לסייע בנסיונה, בהעברת הסכמים ודרכים לפתרון בעיות.

פלסטיני : מודה למאמצים. מציין את העדר "הפזורה הפלסטינית" מהמפגש וקורא לשילובה בהמשך הדיונים.

עומאן : ברכות תוך העלאת הצורך בפתרון הבעייה הפלסטינית.

פרד : (ברכות . לא הובן).

תוניסיה : מדגיש הצורך בהשגת שלום ובהימנעות מעימות אליס. מקשר בין זכויות מים ל"זכויות אחרות" שהנם מכלול אחד.

תורכיה : יש לבחון התוצאות על פי הציפיות. לכל צד היו ציפיות שונות ממפגש זה. בטה"כ, תוצאות מוצלחות.

איחוד האמירויות : מביע תמיכה בעמדת "הנציג הפלסטיני".

תימן : כנ"ל.

היו"ר (ארה"ב) מסכם תוך שבחים למארח ותאור המאמץ האוסטרי. מדגיש, כי הנשיא בוש ושה"ח בייקר רואים עצמם מחוייבים אישית לתהליך השלום, על שני מרכיביו - הדו-צדדי והרב צדדי. קובע שביומים אלו חלה התקדמות ונעשו "צעדים פשוטים ומעשיים", שיביאו לתוצאות חיוביות לדעתו.

אוסטריה : המפגש מבחינתנו, מהווה הצלחה. "הושג מה שניתן ומה שהיה ראלי להשיגו". הפגישה הבאה חייבת להביא להתקדמות נוספת. @10
חובתם של עמי האזור

**מפגש וינה - השיחות הרב צדדיות:
קבוצת העבודה בנושא מים:
פירוט הדיונים וההתיחסויות
(13 - 14 מאי 1992)**

287868

מ ב א

1. במסמך זה, רוכזו עיקרי התרשומת שערכתי בוינה במהלך שני ימי ההרצאות והדיונים של קבוצת העבודה לנושאי מים, שבמסגרת השיחות הרב-צדדיות של תהליך השלום. (13 - 14 מאי 1992). שכן, כמוסכם לא נרשם במהלך המפגש פרוטוקול ולא נערכה הקלטה של הדיונים וההרצאות.
  2. מטרת המסמך - להשלים, לפרט ולגבות את הדיווחים שהוכנו והופצו על ידי חברי המשלחת במהלך ימי הדיונים ובסופם, וכן את הסיכומים הקצרים שהוכנו לאחר השיחות בוינה. זאת כרקע וכהכנה להמשך העבודה והדיונים בנושא בעתיד.
  3. מצורפים לסיכום זה 21 נספחים המציגים את כל המסמכים שהוכנו להפצה על ידי המשלחות ועל ידי מנהלת השיחות. אלו מייצגים את העמדות שהוצגו בכתב, לעתים בשונה מהדברים שנאמרו בע"פ במהלך הדיונים.
  4. במספר מקומות הוספתי הערות ותאורים קצרים של מהלכים ועמדות תוך הדיונים וביניהם.
    5. למען הקיצור נעשה שימוש במונח יו"ר. הכוונה היא למנהל הישיבה או "מחזיק הפטיש" מאחר והוסכם שלקבוצת העבודה אין יו"ר.
    6. לסיכום כל אחד מימי הדיונים, סיכום סך כל הדיונים והערות והערכות בהקשר לכך, ראה :
- א. סיכום היום הראשון - משה"ח, מברק ד. סולטן (13 במאי).
  - ב. סיכום היום השני והמפגש כולו - משה"ח, מברק ד. סולטן (14 במאי).
  - ג. "מפגש המים בוינה מאפיינים, הערות ולקחים" - מ. יזרעאלי, משרד רוה"מ (20 במאי).
  7. המסמך נכתב על ידי, הודפס והוכן בעזרת לשכת סמנכ"ל מז"ת במשה"ח ד. סולטן.

משה יזרעאלי

תוכן הענינים

עמ'

א

מבוא

1 - 23

דיוני היום הראשון

23 - 42

דיוני היום השני

נספחים :

- א. דברי פתיחה - ראש המשלחת האוסטרית
- ב. סדר היום שנקבע מראש
- ג. ארה"ב : הצגת אלטרנטיבות למשקי המים בעתיד
- ד. עמדת נציג הבנק העולמי
- ה. הצהרת נציג הקהיליה לפתיחת המושב
- ו. תרומת הקהיליה : לקחים מדוגמאות מבחוץ
- ז. יפאן - הודעה לפתיחת הועידה
- ח. תורכיה - שת"פ במקורות מים במזה"ת
- ט. סין - נאום הנציג הסיני
- י. אוסטריה - ניהול מים בין אזורי במרכז אירופה
- יא. אוסטריה - ניר רקע
- יב. הודו - הנסיון ההודי , תעלת אינדורה גנדי
- יג. ישראל - הצעה לשות"פ אזורי בנושאי מים
- יד. ירדן - הראייה הירדנית
- טו. ירדן - ניר עמדה
- טז. פלסטינים - הצהרה בענין משאבי מים
- יז. ישראל - הצעה לנושאים לטיפול בקבוצות עבודה
- יח. ישראל - הצעה להקמת כסיס מידע אזורי
- יט. תרומת הקהיליה האירופית - הגדלת זמינות המידע
- כ. ירדן - הצעה לסדר יום
- כא. רשימת המדינות המשתתפות וחברי המשלחות

271325

פירוס הדיונים וההתייחסויות במפגש קבוצת העבודה בנושא מים.

היום הראשון לדיוני המליאה (13 במאי 1992) : דברי פתיחה :

המארח האוסטרי (ד"ר אלכסנדר כריסטיאני, מנהל מח' מז"ת ואפריקה במשה"ח האוסטרי) פתח בדברי ברכה ותודה לארה"ב, על מאמציה, הביע צערו על העדר משלחות מסוריה ומלבנון (על כך חזרו גם דוברי רוב המשלחות האחרות). הביע תקווה לתוצאות מעשיות ממפגש סובסטנטיבי ראשון זה, שהוגדר על ידו "כחלק אינטגרלי מתהליך השלום" שהונע במאדריד, וכחלק מנסיון לפתור בעיות דוחקות באמצעות הוועדות שהוחלט על כינון.

המארח הדגיש, כי הפגישה נועדה להמשיך את מפגש מוסקבה וכי מטרת המפגש היא לדון בנושאים שאינם נדונים במסגרת הדו-צדדית על מנת להגיע לפתרונות מעשיים. המארח הבהיר, כי תכלית המפגש הינה "להשלים

ולאפשר התקדמות, אולם לא להוות תחליף לשיחות הדו-צדדיות",

כאשר המטרה הינה:

1. לדון בשאלות שאינן נידונות במסגרת הדו-צדדית.
2. לשקול צעדים מעשיים לתועלת התושכים החיים באזור.
3. לאפשר גישה וניצול של מומחיות ונסיון מצטבר של מדינות שמחוץ לאזור.

עם זאת ציין כריסטיאני, (ברומזו למשלחות הערביות), כי "צד אחד" בדעה, כי לא ניתן לטפל ובוודאי שלא לפתור את הבעיות הנידונות - סביבה או מים - כל עוד "בעיות השורש" בסכסוך הערבי - ישראלי, אינן נפתרות.

בכל מקרה, לדעתו, מתחייב פתרון - לסווח הבינוני ולסווח הארוך, של בעיות המחסור במים באזור. שכן, בעיות הקשורות במים אפיינו את הקונפליקטים ואת ההסטוריה באזור זה. על רקע זה, יש לדעתו להכין וליישם מדיניות מים אזורית מתאימה, שניתן לגבשה באמצעות מו"מ ושת"פ בינ"ל. הבסיס לכך :

- א. אימוץ תוכניות רציונאליות.
- ב. בסיס נתונים מהימן.

כריסטיאני ציין, כי הוכן סדר יום (אג'נדה) מעודכן (ראה נספח ב') אשר נמסר למשתתפים מראש והוסיף, כי המתכונת הסופית של עבודת יום המחרת, תגובש בסיום דיוני המליאה היום.

מטרת המפגש : לנסות ולהגיע להתקדמות בנושא חלוקת משאבים (SHERING RESOURCES). הגישה המנחה: מאמץ משותף, ליצירת תנאים ענייניים להשגת מסרות תכלתיות. (נאום הפתיחה - ראה נספח ב').

הנציג האמריקאי-אלן קיסווסר "נותן חסות משותף" (CO SPONSOR) (ראה נספח ג' דברי פתיחה, המקדימים את הצגת המומחה מטעם המשלחת האמריקאית). המפגש, - אכן דרך רבת חשיבות כההליך השלום שהונע בוועידת השלום במאדריד. כעקבותיה - מפגשים ישירים בין ישראלים וערבים, על בסיס החלטות מועבי"ט 242, 338, והפעם, לראשונה, ישראל פלסטינים ומדינות ערביות יושבים יחדיו "בשיחות רב-צדדיות ישירות" לטפל בבעיות אזוריות כמים וסביבה.

נקודת המוצא: דברי הנשיא בוש ומזכיר המדינה בייקר בוועידת מאנריד :
"התקדמות בנושאים הרב-צדדיים, עשוייה לעזור ביצירת אקלים שבו
מחלוקות דו-צדדיות ארוכות שנים תוכלנה להיות מיושבות ביתר קלות".
מזכיר המדינה בייקר אמר בנושא, כי "אין איש יכול לצפות לפריצות דרך
מיידיות לקראת שת"פ רב-צדדי במזה"ת, אולם אל לנו להזניח את
האפשרויות הקיימות לשת"פ ברגע מיוחד זה בתולדות האזור..."

הקו המנחה: "עלינו לחשוב בגדול אולם להתקדם בזהירות" -
(TO THINK BIG, BUT PROCEED CAREFULLY). נציע הזדמנות בדיונים לסל
בבעיות שאינן מסופלות במסגרת הדו-צדדית. "לסייע ביצירת סביבה, שבה
יהיה לשיחות הדו-צדדיות, סיכוי טוב יותר של הצלחה". זאת, כהשלמה
ולא כתחליף למגעים הדו-צדדיים.

למעשה, ההיקף והקצב של מה שנעשה בקבוצות העבודה הרב-צדדיות, יקבע על
פי מידת הסיוע שבהן לשיחות הדו-צדדיות. "נותני החסות המשותפים של
תהליך השלום, יונחו בעבודתם בכך".

- מסרת השיחות הרב-צדדיות
- * ראשית - שיגור איתות ברור לכל המשתתפים, שכולם מחוייבים לשלום.
  - * המשתתפים יוכלו להתייחס למגוון בעיות אזוריות, שמעבר לגבולות המו"מ הדו-צדדי.
  - * לא בכל בעיות המיס יש להמתין להסדר מקיף: צעדים פשוטים לפתרון בעיות, ישפרו עתה את תנאי החיים של התושבים.
  - * על הדיונים להתמקד בראש ובראשונה בצדדים באזור.
  - * הקהילה הבינ"ל תאפשר ניצול ידע, טכניקות וכ"ו ותיצור קונצנזוס רחב למען שלום באמצעות מו"מ.

נושא מרכזי - להימנע מפולמוס ולאפשר ולסייע לסוריה וללכנון להשתתף (בעתיד).

לאחר דברי פתיחה אלו, החלו הרצאות מומחים בנושא "נסיון של מדינות שמחוץ לאזור המז"ת."

הצעת פתרונות טכניים, המשלחת האמריקאית (נספח ג'):

ג'רי דלי-פרייקולי, מומחה אמריקאי מחיל ההנדסה האמריקאי הציג מצג משולב מחשב ושקופיות של הפתרון הטכנולוגי בסוגיית העברת מידע בו-זמנית לרחבי היבשת "בזמן אמת" (REAL TIME MAPPING).
לדעת המומחה האמריקאי חייבים לספל, במקביל, ב-3 דרכים :

- * ניצול מצאי המים
- * צמצום הצריכה
- * בגישה אינטגרטיבית.

הבסיס לכך הוא המידע, ושיפור הנגישות למידע כולל שיפור דרכי העברתו לצרכניו. לכן יש לבנות בסיס מידע בנושאים השונים שבתחום המים. הצד הטכנולוגי חיוני לצורך שימור ופיתוח מקורות כולל התפלה, שהוא תחום עתיר טכנולוגיה, כולל בתחום המיחשוב.

קנת לנפור מהמשלחת האמריקאית מציג בהמשך, מערכת ממוחשבת בסיוע תקשורת לוויינים להעברת מידע מהירה וכן כלי ניתוח שפותחו - אמנם על בסיס צרכים בארה"ב - אשר ניתן לנצלם לתועלת תושבי המזרחית.

המערכת מדווחת על מצאי מים, צפי מים וכו' במקומות שונים כרחבי ארה"ב ומודיעה למרכזים יעודיים במדינות השונות על הצפוי והמצוי בתחומן ובמדינות האחרות של ארה"ב. (בנקודה זו שאל ראש המשלחת הירדנית, אם המערכת מדווחת ומנתחת גם נתוני איכות מים, ונענה שחלקית בלבד).

נציג הבנק העולמי - הריגדר קוהלי (מנהל המחלקה הטכנית אירופה ומרכז אסיה, המזה"ת וצפון אפריקה) HARINDER S. KOHLI הוזמן והוצג "כאורח המארכת" - אוטסריה. (ראה נספח ד')

הנציג מפרט סדרת דוגמאות לפתרונות שהושגו בסיוע הבנק העולמי, לבעיות מים משותפות למספר מדינות. (חלוקת מי נהרות בין הודו לפאקיסטאן - "ברית ההינדוס". וכן באפריקה ובדרי אפריקה ; פתרונות לניצול משותף, כולל באמצעות סכרים ותיעול.

המסר המרכזי בדבריו : הבנק העולמי יכול למלא תפקיד חיוני בהסדרת סכסוכים אזוריים בהקשר למים בפרט ובהקשר לפיתוח כלכלי ואזורי בכלל.

התנאי להצלחה : איתור פרויקטים הניתנים למימוש והמועילים לכל הצדדים. הדרך הנכונה - העלאת בעיות לאומיות לרמה בינ"ל ופתרון במסגרת בינלאומית.

הבסיס המעשי : הסכמה לחילופי מידע, כולל טכני, יצירת מכניזמים ונגישות נוחה למידע מפורט.

הבנק העולמי מכיר בנושא ההשקעות בנושא מרכזי, כ"מקדם מכירות וכגורם פיתוי".

נציג הקהילה הארופית :

מביע את נכונות הקהילה לתרום מהותית לתהליך השלום, מביע צער על העדר "כמה שותפות" מהאזור (סוריה, לבנון) ומדגיש את חשיבות המים כמרכיב קריטי בתולדות המזה"ת. מזכיר שבעבר הושגו פתרונות אזוריים באשר למים

בעקבות מחלוקות בין מדינות ומדגיש שהקהיליה תתמוך בהשגת "הסכמים מקיפים וכוללים" כולל בין מדינות האזור (ראה נספח ה').

מומחה ממשלחת הקהילה, מפרט בהמשך דוגמאות מהנסיון האירופי, שבמרכזן:

* ניהול אקוויפר משותף של מי תהום (שבשטח בלגיה, צרפת)

(GROUND WATER SHERING).

* ניהול בינלאומי של אגן נהר. - נהר הריין

(SURFACE WATER QUALITY PROTECTION)

קנדה : בריאן גרובר (GROVER) (מנהל אגף מים וסאניטציה CIDA אוטאווה). ראש המשלחת הקנדית : מציע ללמוד מהנסיון הקנדי :

* איסוף נתוני יסוד של כל מרכיבי הפדוציה הקנדית.

* לימוד מהנסיון הבינ"ל שצברה קנדה, כולל בפתרון בעיות מים עיליים ומי תהום משותפים עם ארה"ב.

* פתרון בעיות וסכסוכי מים פניסקנדיים (בויכוח בין אלברטה ל-ססקצואן ומאניטובה על ניצול מימי נהר משותף).

קנדה גם ניהלה "מלחמת מים" עם ארה"ב 1840, וגבולה עם ארה"ב כולל אלפי ק"מ של מים משותפים. כדרך לפתרון חתמו שתי המדינות אמנה למים

בגבולות (BOUNDARY WATER TREATY) הקובעת עקרונות ושיטות לישוב סכסוכים. במקביל הוקם גם מוסד משותף קבוע לנושא: "ועדה בינל"א

משותפת" ("INTERNATIONAL JOINT COMMISSION") שלידה מועצת

מומחים המגישים הצעות "לא מחייבות" לממשלות.

מסקנות ולקחים מהנסיון הקנדי :

* שת"פ נוצר עקב בעיות משותפות והצורך בפתרון.

* העדר בסיס נתונים מוסכם, מחריף ומעצים סכסוכים בין מדינות.

* הסדרים מוסדיים מקלים על פתוחם של משאבי מים וניתן ליישם גם

לתחומים נוספים - כגון זיהום סביבתי.

* שת"פ הוא מחויב המציאות כדי לפתור בעיות כמות ואיכות כאחת.

* סדר העדיפויות מחייב סיפול קודם בבעיות הכמות.

יפאן : ראש המשלחת היפאנית : קואיצ'י קימורה ציר, במשלחת היפאנית הקבועה למוסדות בינלאומיים בוינה.

לקחים עיקריים מהנסיון היפאני וישומו באזורנו :

* המחסור המשותף במזהיית מחייב שת"פ.

* לנסות ולנסרל ככל האפשר ההיבט הפוליטי.

* לפעול כהווה בצעדים קטנים.

* להוכיח מעשית בשטח את עדיפות שתוף הפעולה על פני עימות. נושא

האיכות חשוב וחיוני ומחייב פעולה מתואמת ומשותפת, גם בין קבוצות

העבודה למים ולאיכות הסביבה.

היפאנים שיגרו לאזור משלחת לבחינת נתונים (FACT FINDING MISSION).

וממצאה הם, כי חיוני ודחוף לספל בסוגיית הביוב, מיחזור שפכים

וזיהום מים וים (ראה נספח ז').

עם זאת ציינו, כי במקד המקומי בליהול, אהלו העשיון, החדר הצלילי

סיום שלב ראשון בישיבה הראשונה

העיוניים יוצרו לעיונות ויצאו בגישה נכונה לגביית כל אחד לאיים

(בשלב זה הסתיימו הצגות הדברים של המארחים ושל יושבי הראש והמדינות

העיקריות. מכאן ואילך התפתח דיון וחילופי דברים חופשיים של חברי

המשלחות השונות אשר סדר דיבורן ומשכן נותב והוקצב על ידי יו"ר

המשלחת האמריקאית, קיסווסר. בתחילה נקבעו הדוברים על פי סדר א -

ב).

אוסמניה - הפנו מושגים : ודי מרזק אנבולייסטר, טטובליש השני והחלואה

רוסיה : ראש המשלחת הרוסית, סולטאנוב, (SOLTANOV), מנהל במחלקת מז"ת

של משרד החוץ הרוסי, הרחיב בדברי תודה למארחים והבעת תקווה להצלחת

המפגש. (לא נמסר כל מיסמך עבודה רוסי ו/או התייחסות מקצועית).

בדבריו הכליט את חשיבות קבוצות העבודה ואת חשיבות נושא המים כמקדם

אפשרי של פתרון בעיות בתחומים נוספים. ארצו מוכנה לתרום מנסיונה.

דגם אפשרי ליישום - ההסכם עם פינלנד בנושא מים .
הנציג הסיני : (זניו דן סגן מנהל מחלקת מערב-אסיה וצפון אפריקה
במשה"ח הסיני) .

עיקרי הדברים לדעת סין :

- * כל מדינה (ארץ) במזה"ת, זכאית לחלק הגיוני מהמים ומחוייבת להגן על משאבי המים.
  - * על כל מדינה לקחת בחשבון - תוך ניצול משאבי מים - את האינטרסים של שכנותיה ושל הארצות המצויות במקומות הנמוכים יותר.
  - * בנושאים השנויים במחלוקת, יש לחפש פתרונות הולמים על בסיס הכנה והסכמה הדדיים , בהתאם לסעיפים הרלוונטים של החוק הבינ"ל ועקרונות כיבוד הריבונות וחלוקה על בסיס שווה.
- עם זאת ציין , כי במוקד הסכסוך במזה"ת, שאלת פלסטין . פתרון פוליטי יתרום משמעותית לקידום פתרונות בסוגיות מים . סין מקווה שהצדדים המעורבים ינצלו ההזדמנות וינקטו בגישה מעשית וגמישה על מנת לסיים בהקדם את הסכסוך הערבי-ישראלי , באמצעות מו"מ , כבסיס לשלום ולפיתוח באזור . (ראה נספח ט')
- סין מוכנה כתמיד , לפעול עם מדינות משתתפות נוספות ולתרום להשגת שלום בר-קיימא וקדמה במזה"ת .

אוסטריה - הצגת מומחה : דר' פרנץ אוברלייסנר , סמנכ"ל משרד החקלאות

(F. OBRLEITNER)

תמצית המסמך האוסטרי שהוצג בפרוטרוט : יחודה של אוסטריה כמדינה שותפה לאגן הדנובה ולמערכות הנהרות אלבה ורהין ובמקביל , מצוייה בין מדינות שעד לאחרונה היו שייכות למערכות פוליטיות שונות . נתונים אלו

הופיעו על הדרך האוסטרית לשמירה על אינטרסי מים, ובפועל הביאו למדיניות של שיתוף פעולה רב-צדדי מירבי והימנעות מקונפליקטים על רקע ניצול משאבי מים משותפים. זאת על בסיס מערכות הסכמים בינלאומיים כמעט עם כל שכנותיה של אוסטריה. הסכמים אלה נגעו הן לחלוקת מים והן לשייט, תעבורה, ניצול מים לצרכי הפקת חשמל, דייג וכו'.

באחרונה הושלמו הסכמים גלובליים לניהול משאבי מים, כגון ברית רגנסבורג עם גרמניה ועם הקהילייה האירופית לשיתוף פעולה באזור הדנובה.

עיקר הלקחים האוסטריים :

- * אין די בהסכמים רב-צדדיים ויש להשלים בהסכמים דו-צדדיים.
- * עדיף להגיע להסדרים מקומיים כאשר לאגני ההיקוות בכללם ולא להסתפק בהסכמים לגבי חלקים מצומצמים של הנהרות.
- * אם מרובות הנקודות מעוררות המחלוקת - מועיל הטיפול הנקודתי, אף במסגרת הסכמים חלקיים.
- * עדיף בשלב ראשון לספל בבעיות מעשיות על ידי מומחים במסגרות דו-צדדיות. רק לאחר הגעה להסכמים מעשיים, יש להביאם בפני הממשלות או הגופים הפוליטיים.
- * בכל מקרה חיוני להבטיח שאיסוף מידע ונתוני מים יבוצעו במשותף, על מנת לגבש בסיס משותף של נתונים בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.
- בהמשך להצגת הלקחים של אוסטריה, הוצג בקצרה, נייר רקע טכני שהוכן על ידי מומחים אוסטריים (ראה נספחים י', יא').

צרפת - התייחסות ראש המשלחת (ד"ר פאטריק ניקולוסו, משנה למנכ"ל, מחלקת מצרים והמזרח הקרוב, משרד החוץ) (P.NICOLOSO).

בעיית המחסור במים ואיכותם אינה מיוחדת רק למזרח התיכון. צרפת שואפת לתרום להשגת פתרונות שיהיו מקובלים על כל הצדדים ולדעתה, יש

לגשת לטיפול בצורה גלובלית, מהיבט האיכות והכמות כאחת. יש לספל
תחילה ב- 2 נושאים : יצא העניין המדומי כמסגרת הידע הראשוני של
* בעיית המידע - הקמת בסיס נתונים משותף המתעדכן תדירות.
* ריכוז וסיכום של כל החוקים והתקנות בנושא מים בכל מדינה, על מנת
לבחון התאמתם על בסיס משותף - לעתיד. יש מנגנון באגרות זה-למבצעים
אירופה וצרפת ישמחו לשתף פעולה "ולתרום" לפתרונות. היו רוצים
לשמוע מהם סדרי העדיפויות והבעיות בהן יש לספל (לא נמסר נייר
כתוב).

הודו -עמדה והצגת הנסיון ההודי : K.S.SHARMA (נציג המשרד למשאבי
מים), הציג באריכות, תוך שימוש בעזרים שונים את הנסיון ההודי לפתח
אזורים מדבריים תוך ניצול מי נהרות והסייתם - בפרוייקט במדבר
ראג'סטאן, (ראה נספח יב'). במסגרת זו פירט את הסכניקות לשימור
ולניצול מים בקרקעות שונות ובצורות שונות.

(סיום ישיבות הבוקר ביום המליאה הראשון). יוצא כוונתם שניתן לעשות,

עם קודם למטרה העליונה כדור במחנה הנוכחי.

הערות : בשלב זה הסתיימו הצגות המומחים במסגרת היום הראשון של ישיבות המליאה והסתיימה ישיבת הבוקר.

לקראת המשך ישיבות המליאה אחה"צ, המשיכו חברי המשלחת האמריקאית במאמצים להשיג הסכמת הנציגים הערביים לקיום מפגשים במסגרת תת-קבוצות עבודה. הוצע לקיים דיונים אלו בחסות "ידידי היו"ר". המשלחות הערביות מסרבות נחרצות לכל דיון שלא במסגרת המליאה.

המשלחת הישראלית מסכמת את העמדות להמשך הדיון ונקודות להדגשות בהצגת העמדה :

1. חייבים להתמקד בעתיד - מאמץ משותף להגדיל את מצאי המים ואת ניצולם היעיל של המשאבים הקיימים.
2. אין טעם לדבר על העבר - ישראל יכולה להתחלק רק "במחסורים", נוכח המצב הקיים, בעיקר בינה לבין ירדן.
3. יש להתמקד בשתוף פעולה בכל הקשור למידע, טכנולוגיות וכו'.
4. יש לעמוד על קיום תת-קבוצות עבודה לטיפול בנושאים שניתן לקדם, גם קודם להשגת פתרון כולל בתחום הפוליטי.

יום מליאה ראשון : ישיבת אחה"צ, המשך.

איטליה - דר' אנטוניו טארלי (TARELLI) מנהל נושאי הסביבה, מחלקה כלכלית במשרד החוץ האיטלקי.

ראש המשלחת האיטלקית מפרט את הקשיים הטכנולוגיים הכרוכים בפתרון בעיות מים אזוריות בכלל, ובמזה"ת בפרט. הנציג האיטלקי מדגיש את חשיבות עזרתם של גורמים ומוסדות בינלאומיים, לפתרון בעיות מסובכות כבעיות המים במזרח-התיכון, מציין שארצו צברה נסיון רב מאוד בפתרון בעיות טכניות של משק המים, ומביע נכונות ארצו לסייע בהעברת נסיון זה וביישומו. כן מסר על סמינר בנושא ניצול מים שיתקיים באוקטובר הקרוב ברומא ועל עבודת ההכנה והמחקר הנעשית לקראת ארוע זה. במסגרת זו גם מוכנים מחקרים על ניהול משאבי מים במזה"ת. (לא נמסר מסמך כתוב ע"י האיטלקים).

ירדן - ראש המשלחת, מונז'ר חדאדין, מוותר בשלב זה על זכות הדיבור ומביע רצון לדבר בהמשך.

סורקיה : (בורהאן אנט משנה למנכ"ל ליחסים כלכליים זו-צדדיים במשרד החוץ הסורקי) : מוצגת כדברים ששמענו תמונה של מחסור במים במזה"ת, העלול לגרום לקונפליקטים מחמירים בעתיד. דווקא סיפול בנושאים מעין אלו עשוי לשמר את התנאים והאווירה לחיפוש אחר פתרונות פוליטיים. אין לראות בנושא המים גורם המביא בהכרח לסכסוכים. ראשית יש לזרז את הטיפול בנושאי המפתח.

אשר לנושא המים במזרח-התיכון, יש להבהיר כמה מדובר ולמה הכוונה. מדובר באזור ענקי שבו כ- 20 מדינות ואשר בו קיימות מערכות ומשאבי מים שונים. פתרון במערכת אחת, אינו בהכרח תורם לפתרון במערכת אחרת של משאבי מים באזור. מוקד הבעיה לדעתו - המשולש : ישראל, ירדן,

גדה-מערבית, עזה ורמה"ג. זה גם האזור בו ממוקמים, במקרה או לא, גם הצדדים המעורבים בתהליך השלום. על רקע זה יש לראות אמנם בטורקיה חלק מהאזור -במובנו הרחב יותר - אולם לא חלק מבעיית המים באזור ופתרונה. שכן מערכת המים הטורקית אינה קשורה כלל למערכת שצויינה על ידו כמוקד הבעייה. ייתכן ולא במחלוקת במחקרים ובמאמרים לגופו של עניין - צרכן המים העיקרי הינה החקלאות באזור. כתחום זה של ניצול מושכל של מים לצרכים חקלאיים, ניכרה התקדמות רבה בשנים האחרונות, בשיפור ניצולת, בשיפור מערכות השקיה וכו'. לכן יש חשיבות רבה ביותר לשיפורים טכנולוגיים ולטכנולוגיות מתקדמות. בכל מקרה, על הנוגעות הישירות בדבר לדעת, כי גם גורמים מבחוץ "אינם בלתי רגישים" לדאגותיהם. אולם עליהם לדעת במקביל, כי "תורמים שמחוץ לאזור" יכולים להשלים, אולם לא לשמש תחליף למאמציהם הם (ראה נספח ח').

יידן - פלשתינים - וייתכן גם חז"ל (עלמאמאמא) יאמ וואסלען
סיכום ביניים של מנהל הישיבה האוסטרית (המארח).
בשלב זה של ישיבת אחה"צ (1500) מצא היו"ר לנכון לסכם את הנקודות המרכזיות שעלו בדברי הנציגים, כדלקמן:

- * מסתמנת הסכמה בדבר הצורך בבסיס מידע משותף, בחלוקת מידע ובשיפור זמינות הידע.
- * יש לספל בנושא מים מהיבט הכמות ומהיבט האיכות.
- * לדעת חלק מהדוברים, רצוי להגיע להסדרים חלקיים, עוד קודם להשגת הפתרון הפוליטי הכולל. זאת על בסיס לקחי מדינות שמחוץ לאזור, ומודלים קיימים לשת"פ אזורי.

ניהול הישיבה עובר לנציג האמריקאי המוסר את רשות הדיבור לנציג ישראל. משלב זה ואילך מתפתח רב-שיח שבמוקדו גם חילופי דברים בין נציג ישראל לנציגים הירדנים - פלשתינאים.

ראש המשלחת הישראלית - דן זסלבסקי (נציב המים)

מציג בקצרה את עיקרי המסמך שהוכן ואשר חולק מראש לישיבה לכל המשתתפים (ראה נספח יג'), תוך הכללת הנקודות הבאות :

- * מאפייני אזורנו - מכנים משותפים למדינות האזור וישראל בכלל זה.
- * פירוט עקרונות לשט"פ אזורי.
- * הדגשת הצורך בשיפור המצב הקיים ולא בהתמקדות במחלוקות ובשאלות העבר במחלוקת המחסור. (הבעייה המרכזית - בישראל ובירדן). המצב בשאר מדינות האזור במונחים של כמויות מים לגולגולת, טוב בהרבה, כולל בסוריה ובמצרים).

- * הבעת מוכנות לשתוף פעולה מירבי - טכני, במידע בטכנולוגיה.
- * יש להתקדם בנושא השט"פ בנושאי מים, על בסיס דב-צדדי, קודם להגעה לפתרון במישור הדו-צדדי.

- * הצגת פירוט נושאים לדיון מיידי במסגרת תת-קבוצות העבודה.

ירדן - פלסטינים : ד"ר מונזר חזאדין (M.HADDADIN) ראש המשלחת הירדנית-פלסטינית. מציג את ראיית ירדן (THE JORDANIAN PERSPECTIVE) (מסמך שלא חולק מראש) (ראה נספח יד'). ביסוד הראייה ההירדנית - קודם להגעה לשט"פ מעשי, יש צורך חיוני לבסס יסודות בריאים שיאפשרו שת"פ מעין זה. יש להתבסס על נסיון והישגים קודמים, על מנת לבסס המסגרת לשיחות הרב-צדדיות. המודל הרצוי - "סלי הלסינקי" במסמך של "הוועידה לשלום ובטחון באירופה" שנחתם ב- 1975 ואשר כלל 4 סלים : בטחון; כלכלה; מדע וטכנולוגיה וסביבה; והתחום ההומניטרי. כן יש לנצל הנסיון שנצבר במסגרת הסכמי DECD, הקהיליה האירופית GATT והוועדה לחוק בינלאומי.

כל אחד מ- 4 או חמשת התחומים שבטיפול בתחום הרב-צדדי, קשור ומשולב באחרים ובתהליך יעיל להשגת בטחון ושט"פ במזה"ת.

הנציג הירדני מאזכר בהקשר זה גם את זכות השיבה כנושא שניתן להכלילו במסגרת הכללית. כבסיס מציע הירדני, דוגמת "הסכם הלסינקי", להסכים על "הצהרת עקרונות" שתכלול :

* כיבוד זכויות אדם וחירויות בסיסיות לסוגיהן.

* זכויות שוות והגדרה עצמית של עמים.

בבסיסה רואה העמדה הירדנית קשר הדוק ושילוב הדדי בין סלי הנושאים הרב-צדדים ובין השיחות הדו-צדדיות. מדגיש את החשיבות העצומה שיש לייחס לשיחות הדו-צדדיות. האדם ליוזם המחדל, כדלל הקמת אזורי מיונות לדעתו - אדמה, שלום ובטחון הם יסודות לקידום הסדרים בעתיד ואין להפרידם. יגיש הצגה מיוחדת, בהתבסס על עקרונות יסודיים, על יסודות צדדיות בבניית בית משפט.

אשר לירדן וזכויותיה פירט בהמשך דבריו ראש המשלחת הירדנית את תמונת המצב בנושא מים, קרקע, זכויות וכו'. (ראה נספח יד' - POSITION PAPER "נייר עמדה") כאשר במוקד דבריו - הבעייתיות המיוחדת לירדן והנובעת גם ממעשיה של ישראל - העברת אוכלוסיה מאסיבית וסילוק פליטים פלסטינים לירדן "כדי לפנות מקום למהגרים יהודים לפלסטינה", וכן גזילת זכויות ירדניות במים באגן הירדן. למעשה - כל טיפול עתידי בנושא המים ובאגן ההיקוות של הירדן, חייב לבא לאחר "השבת זכויות" ו"תיקון עוולות" של העבר. ללא תיקונים אלו, לא יכולה לבוא התקדמות בעתיד. שכן קודם להישגים, יש לבנות אמון. גם כולל באמצעות "RESTORATION OF WATER RIGHTS". לאחר מכן ניתן להגיע ל- צ'ארטר מים אזורי ("REGIONAL WATER CHARTER"). אנושים (אוכלוסיות התגבשות) בכל מקרה - ירדן, הגדה המערבית ועזה, הגיעו ל"סוף הדרך בכל הקשור במים". "חלוקה צודקת" עם ישראל (כלומר - החזרת כמויות "שנגזלו על ידי ישראל") תסייע לטווח הקצר, אולם לא לעתיד. ישנן יחסיים הולמברג-יע"י וישראל חצתה את גבולות המים אלו, לצדקה, בכך מפזרת יצאן חדאדין מציע בסיכום דבריו, תכנית פעולה הכוללת :

* התפלה.

* טיפול בשפכים. הג בנושא המים לפני פיצול נאמרו.

* דרכים טכניות להשבת מים והגברת כמותם. שינויים במידת, תחזוק

* שיפורים כלליים, כולל מרכזים אזוריים למחקר בנושאי חקלאות ומים.

- * פיתוח שווק מוצרים חקלאיים.
- * טיפול בסביבה. במסגרת זו:
1. שיקום ומניעת פגיעה בנהר הירדן.
  2. שמירת גובה פני המים בים המלח.
  3. חפירת תעלה מהים האדום לים המלח. כולל הקמת אזורי תיירות וכו'.
- (ראה נספח טו' "נייר עמדה" ירדני - (POSITION PAPER) בסיום, מדגיש הנציג הירדני, בתשובה לדברי נציג ישראל, כי גם סוריה מצוייה בבעיית מים קשה.

הנציג הפלסטיני במשלחת הירדנית-פלסטינית דר' מרוואן חדאד. (ראה נספח טז' "THE PALESTINIAN DELEGATION").

מרבית דברי הנציג הפלסטיני הוקדשו לפירוס עוולות ישראל ומעשיה "על חשבון" הזכויות והמשאבים הפלסטיניים בקרקע, במים ובתחום ההומני והפוליטי. מוקד הטיעון : ישראל גוזלת משאבים ומקורות השייכים לפלסטינים, כדי לאפשר ישוב מהגרים מבחוז בשטחים הכבושים. לדעתו, הניצול הישראלי החד-צדדי וחסר ההגבלות, בחסות כח צבאי, של מקורות מים אזוריים (ירדן, ירמוך ומי תהום) גם למחסור הנוכחי.

ישראל מטילה מכסות מים על הפלסטינים, מונעת קידוחים לצרכיהם וקודחת לצרכיה בעומק וגורמת לקסטטרופה חקלאית ואנושית לאוכלוסיה הפלסטינית. לדבריו, גם באזור עזה נובעים המצב הקסטטרופאלי, המחסור וההמלחה - מקידוחים ישראליים ומניצול בלתי מבוקר על ידי ישראל.

למעשה, לאוכלוסיה הפלסטינית מוקצים 20 אחוזים בלבד "מהמים הפלסטיניים" וישראל מנצלת אחוזים ממים אלו, לצרכיה. בכך מפירה ישראל את החוק הבינלאומי.

לדעתו אי אפשר לספל בנושא המים לפני טיפול ופתרון הנושא הפוליטי. אין מקום לדבר על מים לפני שימוש הצדק, תוחזר הריבונות ויושג שלום. "יש לפתור קודם כל את נושא הכיבוש, בהסדר

צודק שיכיר בזכויות שאין להכחישן של העם הפלסטיני להגדרה עצמית, הכוללת ריבונות ושליטה במשאבים טבעיים". השגת השלום הצודק ובר-הקיימא, מחייבת גם "פיצוי עבור שימוש בלתי חוקי בחלק הפלסטינים במיס ב- 44 השנים האחרונות". וכן סילוק ופירוק התנחלויות, נסיגה וכו'. לדעתו, סוריה, מצרים וירדן יסבלו בעתיד הקרוב ממחסור במים. על בסיס ראייה זו ישתתפו הפלסטינים בשיחות הרב-צדדיות בנושא המים.

לסיכום : יש לתת עדיפות לטיפול "בשורש הבעייה" בנושא הפוליטי, קודם לטיפול בנושא המים; בתנאים אלה ישמחו לשותף פעולה. וכן - לבסוף "בשם העם הפלסטיני ומנהיגותו החוקית המיוצגת על ידי אש"פ המשלחת הפלסטינית מודה למארגנים ולמארחת."

מצרים - ראש המשלחת : השגריר, פאוזי אל יבראשי נציג השר לענייני חוץ. (FAWZI EL IBRAHSHI).

פותח בהצגת עמדת מצרים בנושא הסכסוך : "אדמה תמורת שלום", השגת הסדר הוגן ומקיף על פי החלטות 242 ו- 338; יעשו הכל כדי "להחזיר זכויות לגטימיות של הפלסטינים, נסיגת ישראל מאדמות כבושות", וכן זכות כל המדינות לחיות בשלום. לדעתו המפגש הרב-צדדי לא יניב התקדמות, אלא אם כן תושג התקדמות מקבילה בועדות הדו-צדדיות.

בכל מקרה ישראל חייבת למלא אחר "נורמות בינלאומיות" ולכבד "זכויות לאומיות על אוצרות טבע" כפי שמצויין גם בהסכמי הלסינקי, אמנת ג'נבה ואמנות או"ם השונות.

בנושא המים : למצרים נסיון רב בנושא ומוכנים לשתף בו זרים. מומחי המשלחת המצרית מוכנים להשתלב בדיונים, כדי להגיע לתכלית (בכפוף

לעמדות שהציג בראשית דבריו). ג' פור כמחשבת טובה של קבוצות עבודה
בנושאים פנימיים יוצרות הינחאות, רוב המצויים "מגיע לאגודת ירושלים
תשובות ראש המשלחת הישראלית: (לדובר הירדני, הפלסטיני והמצרי)

פתרונות טכניים אינם משתנים עקב התקדמות פוליטית זו או אחרת. הבסיס
למפגש: מודעות כוונה להנחיות, למשל ידע וידע נאמרים את הנושאים כפי

1. להציג פרטים ונתונים מדויקים ואמינים.

2. חובה להתקדם ולא לסגת לענייני עבר.

מצטט את הנתונים שהציגו הירדני והפלסטיני, כלא מדויקים.

* סיכום ביניים של היו"ר: מבקש להימנע מפולמוס ומדגיש הצורך

להתקדם. מדגיש כי השיחות הרב צדדיות אינן תחליף לדו-צדדיות, אלא
תומכות בהן. רוב הנושאים שהוצגו על ידי הדוברים - שייכים לשיחות

הדו-צדדיות. ידוע, כפי אנכיות במסגרת הדו-צדדית שייכים כי הושג

מודיע על הפסקה קצרה. (במסגרתה נעשים על ידי אנשיו ועל ידו מאמצים

נמרצים להגיע להבנה על קיום תת-קבוצות של מומחים לדיונים בנושאים

טכניים. כל המאמצים אינם עולים יפה, והמליאה מתכנסת שוב על רקע

סירוב החלטי של הנציגים הערביים להכנס לתהליכי דיון ועבודה בקבוצות

משנה טכניות). מנסה דווקא יוצר להעביר את עמידת המומחיות לאגודת

4. להעביר את רצונה אל המהליך הניגול להקדמת נאמרים ואמירות

א"היו"ר פותח את המשך ישיבת המליאה (1650) בקביעה, כי צריך להסכים

על "תחומים בהם ימוקדו הדיונים". (AREAS OF CONCENTRATION). מציע

לדון עתה: מנסה להעביר את המליאה להצגת נאמרים

1. בהערכת סיכויי ההתקדמות ב- 4 הנושאים שהוצגו בסדר-היום.

2. בבחינת "הצעדים הפשוטים והמעשיים" שניתן לבצעם לקידום שת"פ.

סה"כ "התרשמותו" היא כי יש בסיס להמשך העבודה בקבוצה הרב-צדדית

במסגרת "סמינר".

ישראל : דן זסלבסקי : מזכיר כי עוד במוסקבה סוכס על קבוצות עבודה בנושאים שפורטו "וברוח התבטאויות רוב הדוברים" מציע לקבוע ליום המחרת (יום הדיונים השני) 2 קבוצות של מומחים :
1. קבוצה לדיון בנושאים 1, 4 שעל סדר היום.
2. קבוצה לדיון בנושאים 2, 3 שעל סדר היום (מפרט את הנושאים כפי שהופצו בסדר היום (ראה נספח ב' AGENDA).

ירדן, דר' חדאדין : מדגיש את הקונסקסט הכללי בו פועלת קבוצת הדיון הרב-צדדית, והצורך להתקדם עקב כך, קודם כל, בתחום הדו-צדדי והפוליטי. סה"כ מתנגד לדיונים מעשיים בקבוצות עבודה טכניות.

היו"ר מנסה לשכנע להתקדם עניינית : מזכיר את המסרה הכוללת של השיחות הרב-צדדיות, כפי שנקבעה במוסקבה בדרג שרים; מזכיר כי הושג קונצנזוס (מילה שתחזור מעתה כמעט בכל משפט בדבריו), ויש לפעול לפי הקונצנזוס. מדגיש שוב כי מטרת הוועדות היא :

1. לסייע להצלחת השיחות הדו-צדדיות.
2. לנקוט צעדים פשוטים להתקדמות לשת"פ.
3. לנצל לטובת כולם ידע ומשאבים של מדינות שמחוץ לאזור.
4. להדגיש את רצונה של הקהיליה הבינ"ל להתקדם בתכליות אמיתיות של תהליך השלום.

היו"ר חוזר ומבהיר כי פעולתו ופעולת הקבוצה הרב-צדדית מתבססים על מה שסוכס במוסקבה וכי "קבוצת המיס" אמורה לקדם מטרותיה על בסיס זה.

בעקבות דברים אלו מתפתחים דיון וויכוח
דיון כולל המאגד מיום ג' בלילה 10:00 עד ליום 11:00, כולל דיון
המאגד לנצל את המומחים והיכנסו שיוכנו כמנסים ללמוד את
הדיונים במסגרת המאגד עניינית, ומנסים להגיד כי קונצנזוס קטני-עצום
זכתה-עניינית על דבריו לנצל את המומחים שנקבעו בצורה זו.

כווית - עבדול חמיד אל אוודהי - שג'יר, שג'ירות כווית בוינה :

(מתבטא פעם ראשונה ואחרונה בדיונים - הוציא דברי הסיכום).

המשלחת לא מוכנה לדיוני תת-קבוצות. לא הביאו מומחים עמם, מציע להשאיר את הדיונים במסגרת המליאה. הקבוצה הכוויתית "קסנה" (2 נוכחים) ולא תוכל להתפצל לתת-קבוצות....

ירדן - חזאדין : "לא יודע בדיוק מה קרה כמוסקבה", מבקש פרטים על

השתלבות קבוצת המים במכלול הקבוצות הרב-צדדיות.

תשובת היו"ר : ועדת ההגוי תתכנס ב- 27 מאי בליסבון כדי לאפיין את

הבעיות והדרך להמשך. המליאה הראשונה - תתכנס ב- 27 מאי בליסבון

ישראל : דן זסלבסקי : ועדת ההגוי מצפה שנציג בפניה מחשבות ורעיונות

טכניים שנדונו. המליאה בשום מקרה אינה פורום מתאים לדיון בנושאים

טכניים. עדיף להתפצל לתת-קבוצות כבר עתה. המליאה הראשונה תתכנס ב- 27 מאי בליסבון

היו"ר : מבקש לברר אם יש קונצנזוס לדון ב- 4 נושאי הדיון,

בתת-קבוצות. מסתבר שלא, עקב התנגדות ירדן, כווית ועוד.

ישראל : דן זסלבסקי : אנו מבין מדוע לא ניתן לדון במליאה בכל הנושאים.

ירדן : חזאדין : אינו מבין מדוע לא ניתן לדון במליאה בכל הנושאים.

היו"ר : מבין שיש הסכמה לדון על 4 הנושאים שהוצגו. מציע לדון בהם

במסגרת "ידידי הכסא", או "ידידי נותני החסות", המליאה הראשונה תתכנס ב- 27 מאי בליסבון

"FRIENDS OF THE CHAIR," "FRIENDS OF THE CO SPONSORS" שימונו על

ידו בתום המפגש במליאה היום ויכינו את דיוני יום המחרת, בדבר הדרך

היעילה לנצל את המומחים והידע שרוכזו במקום, "לתועלת כל

הצדדים". בתשובה לשאלת הכווית, מבהיר היו"ר, כי כוונתו להתייעצות

כלתי-פורמאלית על הדרך לנצל את המומחים שהתכנסו בפורום זה.

היו"ר מסכם כי יש קונצנזוס לדרך זו (למחרת התברר שאין הסכמה בעניין).

ירדן - חדאדין - מבקש לדעת כיצד מתקשרת קבוצת המיס לשאר הקבוצות בדיונים הרב-צדדיים. דורש לדעת מה מסרות ההתכנסות ומהן הנחיות ועדת ההגוי. היו"ר : מבהיר, כי המלצות הועדה וכן המלצות שאר הוועדות יועברו בסיום הדיונים לוועדת ההיגוי, להחלטה על ההמשך.

היו"ר : מציע להתחיל (במסגרת המליאה) בדיון על הנושא הראשון שעל סדר היום : "ENHANCING DATA AVAILABILITY" - "שיפור זמינות המידע". (נושא זה היה אמור על-פי "האג'נדה" להיות נדון ביום השני של הפגישות, במסגרת תת-קבוצות העבודה. העלתו לדיון על ידי היו"ר בסיום יום הדיונים הראשון, ובמסגרת המליאה, הוותה רמז ברור לכולם, שגם ההמשך יהיה רק במסגרת המליאה). מבקש מנציג ישראל להציע את התחומים והנושאים שיכללו תחת כותרת זו.

ישראל : דן זסלבסקי : פותח את הדיון בהצגת עמדת ישראל והמסמך שהוכן לקראת הוועידה. (נספח טו') מאזכר את פניית "הבנק העולמי" למדינות באזור באשר למידע ואת תשובת ישראל המפורסת בנושא. ניתן לספק מידע זה לכל דורש. ישראל תשמח לספק ולקבל מידע על : נהרות, אגמים, כמויות מים מגשמים, נושאי איכות. ישראל תשמח להחליף מידע בנושאי אקלים כולל מהיבטים התרעתיים ואפשרויות התכנונות לאסונות טבע. יש תחום נרחב טבע. יש תחום נרחב לשתוף פעולה. מציע : להקים "בנק מידע אזורי" ממוחשב שיספק שירותים לכולנו. מדגיש כי יש לתאם חלק מהנושאים והמאמצים עם אנשי קבוצת העבודה לנושאי איכות סביבה.

הפלסטיני בקבוצה הירדנית-פלסטינית (ד'ר' חדאד): מאשים את ישראל
במניעת מידע, הסתרתו ושילתו מהפלסטינים. תובע מישראל הגשת כל
המסמכים הרלוונטים בכל התחומים בכל הקשור "לשטחים
הערביים הכבושים".

היו"ר: מציין כי כמה מהנושאים שהעלה הדובר האחרון שייכים למסגרת
הדו-צדדית. חוזר שוב על עמדתו כי קבוצת העבודה הרב צדדית
צריכה לסייע לקבוצה הדו-צדדית, ולא לבא במקומה. היו"ר מציע לפזר
את המליאה, תוך קיום התייעצויות לקראת יום הדיונים השני, מחר (14
מאי). הסתיימה ישיבת המליאה (18.45).

הערות:

בשעות הערב:

1. הוכן ושוגר באמצעות הנציגות סיכום ודווח מידי קצר, על יום
הדיונים הראשון, על ידי סמנכ"ל מז"ת דוד סולטן, וחברי המשלחת,
לאחר דיון בנושא בנציגות הישראלית.
2. קויימה שיחה עם ראש המשלחת הירדנית, ד'ר' חדאדין בנסיון להגיע
להסכמה לפעולה במסגרת התת-קבוצות של מומחים, או לפחות לסכם
נושאים טכניים רצויים, תכליות מעשיות וכו', כולל נושאים שניתן
לדון בהם במסגרת השיחות הדו-צדדיות.
3. קויימו שיחות עם ראש המשלחת האמריקאית, קיסוטר, בנסיון להגיע
לתכלית, תוך ציון המאמץ הערבי לסטות ממסורת המפגש.
4. קויימו פגישות עם נציגי תקשורת, להצגת העמדה הישראלית וכמענה
לסענות הפלסטיניות.

מהלך היום השני ודיוניו (14 מאי 1992)

- וינה : קבוצת העבודה לנושא מים.

(*) קודם לישיבה: ראש המשלחת האמריקאית, קיסרוסר, ביקש להגיע מוקדם, כשעה לפני פתיחת הדיונים במליאה. במהלך השנתיים הראשונות לפני המליאה, קווה להגיע להסכמה עם נציגי המשלחות הערביות, בדבר קיום דיונים כחת-קבוצות של מומחים במסגרת "ידידי הכיסא" - ("FRIENDS OF THE CHAIR") אליהם יצטרף "מי שירצה". במקביל ניסו חברי המשלחת האמריקאית ונציגי "הבנק העולמי" לשכנע את חברי המשלחת הישראלית להסכים למתן מעמד פורמאלי כלשהוא למשלחת הבנק העולמי, בשני הנושאים : -

1. הנציגים הערביים לא הסכימו בשום אופן לחרוג ממתכונת הדיונים במליאה, במסגרת מעין "סמינר".
2. נציגי ישראל לא הסכימו לשינוי במעמד הבנק העולמי, למרות ההכרה בחשיבות גוף זה. עדות כל עמנו : "ההצעת פשרה נוספת - להתכנס ב- 2 קבוצות עבודה בלתי פורמליות ומי שירצה יצטרף - נדחתה על ידי הערבים."

דיוני המליאה ביום השני : פותח היו"ר האמריקאי, המוסר כי למרות הדיונים האינטנסיביים שקיים, לא הצליח להשיג הסכמה לקיום דיונים במסגרת שונה מהמליאה ובחסות "ידידי הכסא". מודיע על המשך הדיונים ב-

4 הנושאים שעל סדר היום, במסגרת דיוני המליאה ומוסר זכות הדיבור
לפלסטיני.

החבר הפלסטיני במשלחת המשותפת: (ד"ר מרואן חדאד) - לאחר איזכור
נכונותו העקרונית לשיתוף פורה וכו', מפרט בהרחבה "על מנת להבהיר
עמדתו ורצונו בשלום צודק", בנאום, את פעולותיה של ישראל במים
פלסטיניים: ניצול מים פלסטיניים תוך השחתה של מי "מאגר ההר
הפלסטיני" ואת מצוקת הפלסטינים עקב הניצול הישראלי, לסעמו, על חשבון
הזכויות הפלסטיניות. מצטט נתונים ומספרים להוכחת טענותיו -הן מהמסמך
שהוכן על ידי המשלחת והן - כנראה - מתוך חוברת שהוכנה בנושא, כולל
על בסיס נתונים ישראליים שפורסמו במקומות שונים, לסענתו.
מאשים את ישראל בגזילת מים, אדמות וזכויות וקורא לשיגור צוות של
או"ם שיבדוק את הנתונים שמוסרת ישראל.

הפלסטיני מבהיר שמבחינתו אין טעם בדיון סכני על מים בלבד. שכן המצב
ביסודו "אינו נורמאלי" וישראל הכובשת הפרה את החוק הבינלאומי ואינה
מאפשרת רבונות של "העם הכבוש וזכויותיו על משאביו". לדעתו לא
ניתן להתייחס לעתיד מבלי להתייחס, קודם כל לעבר: "לא
נוכל להתקדם אם ישראל לא תכיר בזכויות לאדמה ולמים". פתרון
בעיית המים יבא רק לאחר שיתייחסו לשאלות היסוד הפוליטיות.
ישראל, דן זסלבסקי: מציין כי מיותר לענות על דברי הפלסטיני.
הנושאים שהעלה שייכים לתחום הדו-צדדי וכבר דיברנו על כך. משלחת
ישראל משלחת ישראל הבינה, שמוסכם שהדיון יתמקד בנושא שיפור מצב משק
המים באזורנו.

היו"ר: מבהיר שוב: מטרת הדיון לסייע לשיחות הדו-צדדיות ולא
להחליפן. מטרתנו היא להגיע להחלפת מידע וסיוע באשר לנתונים ולמידע.

בעקבות נאומו הארוך של הפלסטיני, מבקש לצמצם את משך ההתבטאויות ל-3 דקות ולחזור לנושא.

נציג הבנק העולמי (ה.קוהלי) - קובע: פעילות הבנק העולמי מותנות במקרים רבים המדע, חלוקתו. מציע לרכז את המדע שבידי הצדדים השונים, ולעבדו עבור כולם על בסיס שווה משותפת.

ישראל, דר' רוזנטל : מפרט את הצעת ישראל להקמת "בנק נתונים" ואת הנתונים שיש לרכז לצורך זה. מציע להקים קבוצת מומחים לנושא ממדינות האזור - תורכיה, מצרים. (ראה נספח טז' הצעת ישראל 14.5.92).

אוסטריה - מומחה מים: מפרט דרכים לארגון מידע וסוגים שונים של מידע והדרכים לעדכן. מציע עזרת הנסיון האוסטרי.

נציג הקהיליה האירופית : מציע להקים במקביל "רשת אזורית" לטיפול במידע, עיבודו והפצתו למדינות האזור. הבעיה כרגע היא העדר נתונים מספיקים. (ראה נספח יז').

מצרים - מומחה מים : (מחמד נאצר עיזאת ezzat - מהמשרד למשאבי מים, בקהיר). מודה שבסיס מידע, אמנם חיוני. עם זאת רצוי לדעתו, להקים את בסיסי המידע, "על יסוד ישויות פוליטיות". כמו כן יש לדעתו לספל לא רק בנושאי כמות, אלא גם בנושאי איכות המים. ירדן - חדאדין : מציע "לא לסטות מהנושא ולא לרתום הסוסים לפני שיש עגלה".

קנדה : מומחה מים, בריאן גרובר (מנהל מח' מים וסאניטריה, אוטאוהו) : מסכים עם עמדת נציג הקהיליה האירופית, לפיה יש מחסור

בנתונים ויש צורך בבניית "בסיס נתונים".

יפאן : (ראש המשלחת) - רואה בחיוב ההצעה לשגר לאזור "משלחת לברור העובדות". ("FACT FINDING MISSION").

ישראל : דן זסלבסקי : איננו צריכים מפקחים מבחוץ. המדינות באזור צריכות ויכולות לבצע המטלה. הנתונים חשובים לכל המדינות והן ברשותן. צריך רק לספק. מי שמעוניין להתחלק במידע, יבורך. מי שלא - לא ישתתף. הצעתנו מכוונת לתועלת כולם. "לא נקבל מפקחים ומשגיחים". השאלה עתה היא אם נציגי המדינות הערביות מעוניינות להתקדם כדי להגיע לשיפור המצב לתועלת כולנו.

נציג ירדן : אולי לא משלחת "למציאת עובדות", למרות שישראל טוענת שהמידע אצלה זמין לכל, אנו רוצים לבדוק המידע שחסר. החבר הפלסטיני - מבקש גישה לאנשיו והשתתפות בכל בדיקה שתיעשה.

נציג ישראל : מזכיר שוב את מטרת ההתכנסות. מבהיר שלא נסכים לשום בודק מבחוץ. אם מישהו רוצה מידע - שיפנה אלינו ונעזור. השאלה היא רק אם "מדינות האזור מוכנות לשבת ולהחליף מידע". מפרט את הצעת ישראל להקמת בסיס מידע אזורי (ראה נספח יח' PROPOSAL FOR ESTABLISHING OF A REGIONAL DATA BASE ON WATER RESOURCES) היו"ר : מטכס עד כאן : מפרט ההצעות בנושא הגברת זמינות הנגישות למידע. נראה לו שיש קונצנזוס על כך שנושא זה ראוי לטיפול ולסיכום בוועידה. מציע שיוסכם שמטרתנו היא להעריך ולהציע דרכים לשיפור זמינות מידע ונגישות למידע. מבקש הצעת TERMS OF REFERENCE לנושא.

ישראל : מציעה קבוצה שתמונה ע"י הצדדים באזור ולא קבוצה "מסוג כלשהוא" או מ"בחוץ".

בנק עולמי : מציע לספק לצדדים את החומר שהועמד לרשות הבנק.

נציג ישראל : מדגיש כי חייבים לדון לא כמה שעשו אלא כמה שרצוי שיעשה בעתיד. המטרה היא שתוף פעולה באזור בין מדינות האזור. בדברי חלק מהדוברים יש מאמץ שיטתי להימנע מדיון פנים אל פנים ולפנות לגורמים מבחוץ. איננו נזקקים לכך. צריך לשבת ביחד.

ירדן : חוזר שוב על הצורך להתקדם בתחום הבילטרלי, שכן "העתוי והקצב אינם נכונים". צריך קודם כל "להניח היסודות".

פלסטיני : אולי יש מידע, אולם יש לבדוק ולהרחיבו על ידי "גוף עצמאי". טוען, כי הנתונים שפורסמו בישראל, אינם אמינים.

מצרים : יש להשלים עבודת הבנק העולמי. יש מחלוקות לגבי המידע ויש לתת לגוף נייטרלי לקבוע הנתונים. לכן מוקדם עתה לקבוע הקמת בנק נתונים על ידי הצדדים.

ירדן : מסתייג מהצגת המידע הישראלי כ"מסולף". מצוין כי צריך מרכז מידע וצריך כסף למימונו. לדעתו, יש נתונים שונים ויש לבדקם.

נציג הקהילה האירופית : יש צורך בצוות מכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא. קיימים "קשיים טכניים אמיתיים" ויש צורך שמכנאים מכל צד יפגשו כדי לדון על הגדרות וסוגי מידע.

נציג האיחוד האירופי : מציע ליצור צוות מכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא.

נציג האיחוד האירופי : מציע ליצור צוות מכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא.

נציג האיחוד האירופי : מציע ליצור צוות מכני שירכז המידע לקראת המפגש הבא.

סיכום ביניים של היו"ר : יש קונצנזוס שניתן להתקדם "כאפיק המידע".
קיים רצון של הצדדים להחליף ולוודא מידע, ויש נכונות להגדיר את
מונחי ההתייחסות לגבי הדרך להתקדם בשיפור זמינות המידע והיקפו. לגבי
דרך ההתקדמות :

1. יש אפשרות ליצור קבוצה ספציפית שתבחן הנושא.
2. יש אפשרות שהמשלחות יגישו הצעותיהם ל-"כיסא".

מציע לדון בקידום 3 נושאים :

1. קבוצת מידע (כריכוז ישראל).
2. אפיון תחומים לשיפור מידע.
3. עדכון והרחבת המידע הקיים - באמצעות הבנק העולמי.

ישראל : 2,1 מוסכם. לגבי הבנק העולמי - לא נרצה שגוף זה יחליף את
אנשי האזור. לא מומלץ להעביר התחום לבנק.

היו"ר : יש קונצנזוס בדבר האופציה להגיש הצעות ליו"ר להמשך עבודה.

1. תוגש רשימת תחומים לגביהם קיים חוסר במידע.
2. יוצעו דרכים קונקרטיות לשיפור המידע הקיים.

ישראל : מציע להוסיף לנושא המידע, "לא רק בישראל, אלא בכל האזור
ולגבי כל מדינותיו, כולל מצרים, עיראק, סוריה". יש לראות האזור
כחטיבה אחת והמידע לגביו, חשוב.

מצרים : הנילוס לא שייך לנושא. לגבי נהר זה יש הסכם בין מדינות.

לא חסר מידע כאשר לנילוס ומידע זה כלל אינו שייך לנושא הנדון

למדינות באזור.

היו"ר מסכם הישיבה בנושא המידע: המסגרת ההכנות לפגישה הבאה, ה"כסא" יזמין את כל הצדדים שהוזמנו להגיש ניירות, אשר יכללו:

1. אפיון חוסרים במידע שכל צד חושב שניתן למלאם על ידי שיתוף פעולה בינלאומי.

2. תאור דרכים בהם ניתן להתקדם על מנת לשפר זמינות מידע.

ישראל: במקום "שת"פ בינלאומי" לכתוב "שת"פ אזורי".

היו"ר - מציע להשאיר התיבה "בינלאומי". מבחינתו עדיף כך.

פתיחת הישיבה על הנושא השני שעל סדר היום :

"הגברת אספקת מים" - ("ENHANCING WATER SUPPLY")

היו"ר : מציע לאמץ את הדרך בה פעלו בבוקר : דיון והחלטה על צעדים פשוטים ותכליתיים שיאפשרו התקדמות מעשית.

נציג ישראל (פותח הדיון) : בחלק גדול ממדינות האזור , אין מחסור במים. הכעיה היא ניצול נכון של המשאבים (מצרים, עיראק, סוריה, לבנון). ישראל, יהודה ושומרון וירדן - מנצלים כמעט את מלא הפוטנציאל וחייבים לצמצם שימושים בעתיד. הכעיה בה חייבים לדון

" הגברת המצאי וניצולו הנכון בסדר עדיפויות ולא חלוקת

הקיים אין מה לחלק" ההתפלה חיונית ויש להתחיל בה כיום.

הקהילה יכולה לעזור בכל הקשור להשקעות נדרשות באיחסון ובהובלה שיאפשרו ניצול יעיל יותר.

מציע : שיתוף פעולה בפיתוח, טכנולוגיה, הפצת ידע, כהקמת מתקן

הדגמה של התפלה, כולל באמצעות חום השמש, שת"פ במניעת אידוי הגורם

להפסדים ניכרים למשק המים.

* קונקרטית : מציע להקים קבוצה של נציגי מים בצרוף מומחים מהאזור

וממדינות נוספות שידונו בפרוייקטים אזוריים , שניתן לקדם במשותף

לתועלת כולם.

ירדן : מתנגד לאיזכור יהודה ושומרון. זו "הגדה המערבית" ומדובר על

"פלסטין". (בסיכום חילופי הדברים בנושא, מוסכם שכל אחד יגדיר

כרצונו. היו"ר מבהיר שמימילא לא נרשם פרוטוקול...)

החלטות אזוריות ושיתוף פעולה בין המדינות.

לגופו של עניין - הטכניקות ידועות. נזקקים לתרומה מהשותפים

האחרים לצורך מימוש. יש להוסיף גם בדיקת ניצול "מים מושבים". מציע לבחון ניצול אנרגיית היתוך גרעיני (111). לדעתו יש לספד
"בתכנית אזורית".

היו"ר: מעביר רשות הדיבור "למשלחת הפלסטינית" - ישראל מתנגדת למינוח ומדגישה כי מדובר במשלחת ירדנית - פלסטינית משותפת.

מומחה פלסטיני: חוזר ומאשים את ישראל בגזילת מים, בניצול משאבי מים של העם הפלסטיני ובהגבלת שימושים פלסטיניים. אינו מבין איך בהקשר זה יכולה ישראל לדבר על הגדלת זמינות וכמויות של מים לתושבים. חזר לבנק עולמי: לבנק נסיון רב ומוצלח בסיוע למפעלים ופרוייקטים להגברת זמינות מים וניצולם. סיוע הבנק תלוי גם בהכנה ובשת"פ בין מדינות האזור.

קהילייה: ברשותם מחקרים רבים על ניצול יעיל של אנרגיה לשיפור השימושים במים. ישמחו להעמיד תוצאות ומידע לרשות הצדדים.

קנדה: (בריאן גרובר): מתייחס בהרחבה להיבטים טכניים - כמהנדס. לדעתו, יש להתייחס לאקוויפרים אזוריים, "ולתכנית אזורית". עניינם של הצדדים הוא בהוספת מים. שיפורים הינם יקרים (טכנולוגיה, השקיה משופרת), איטיים ומוגבלים. מים נוספים עולים כסף, וסיוע כלכלי מחייב בדיקה על בסיס כלכלי.

מדובר במים אזוריים ואסור לדבר ולספד במונחים של "מים לאומיים". מציע: לבצע תכנון אזורי, כדי לראות עלות נדרשת אם וכאשר יהי שלום - מדגיש כי זו ראייתו כמהנדס.

קודם לכן ניתן להקים קבוצות מומחים - מהנדסים, כלכלנים וכו' שיבדקו את הסיכויים והדרכים להכנת תכנית אזורית, כולל מונחי התייחסות מוסכמים, וועדת היגוי, וסיוע כלכלי וטכני נדרש מבחוץ. המליאה

הנוכחית מציגה סכוי והזדמנות לקדם זאת.

יו"ר - סיכום ביניים : יש קונצנזוס שניתן להמשיך בנושא. יש סכוי טוב
לשת"פ על בסיס הצעות ישראל, קנדה, באמצעות קבוצות מומחים. מבקש
תגובות.

ישראל : הצעת קנדה טובה. כיום המשאבים והיעדים הם לאומיים, לא
אזוריים. נשמח לראות שיפור בנושא מבחינת עמדות ירדן. איננו רואים כל
צורך להתנות שיפור באזור הפעולה, בהקשר בינלאומי. אם ירדן תרצה
לשתף פעולה עמנו - מצויין. לא צריך לשם כך כפייה מבחוץ. ניתן לקדם
זאת במסגרת הכילטרלית. היום צריך להתמקד בנושא האזורי ולא הבינ"ל.

ירדן : הצעת קנדה טובה. המדינות באזור מותנות בשת"פ עם העולם. "צריך
אינטראקציה". אמנם כן, צריך שיתוף פעולה עם ישראל, "כדי
לשרוד", יחדיו. צריך להיות בלעדי על המבנה העולמי ביחידות.

סיכום היו"ר : מוסכם בנושא מס' 2.

1. קבוצות מומחים יכינו הצעות לתהליך הכנת תכנית מים אזורית.

2. לקראת הפגישה הבאה, יוגשו ל-"כסא" הצעות בכתב לצורך דיון

במהלך הפגישה הבאה, לייעול הדיונים. למדינת ישראל יש תפקיד

וצריך לשמור.

המסקנה : חתום ב"פועל עדיין צומצם" צבאית. המבנה העולמי של יחידות

לדבר המיושם ברמתו. חתום על המיושם המבנה העולמי של יחידות

למבנה העולמי של יחידות.

המסקנה : חתום על המיושם ברמתו. המבנה העולמי של יחידות

לדבר המיושם ברמתו. חתום על המיושם המבנה העולמי של יחידות

נושא מס' 3 שעל סדר היום : WATER MANAGEMENT PRACTICES

היו"ר (פותח הדיון בנושא) הצדדים מוכנים לדון בנושא.

ירדן : מבקש להתייחס בדיון למים, כאמצעי לאספקת מזון. מוכנים להעמיד לרשות כולם את נסיונם הניכר בנושא : מדגיש כי טיפול בביוב הופך להיות בעל חשיבות מרכזית ומבקש להתייחס לנושא, במסגרת שימושי מים לחקלאות.

ישראל : מציג את הנושא על סעיפי המשנה שלו כפי שפורטו בנייר שהוכן והופץ על ידי משלחת ישראל (נספח יז).
בכל הנושאים הללו יש מקום למפגשים בין השותפים באזור. נקבע באילו נושאים נדון. יישבו מיד הסכנאים של הצדדים לדון בנושאי המשנה שיבחרו. הדגש צריך להיות במקביל על העברת אספקה ועל ניהולה.

היו"ר : (מסכם את מונחי ההתייחסות לשני הנושאים המוסכמים ולנושא השלישי שעל הפרק) - הוסכם על קונצנזוס בנושא מס' 2. במסגרת זו ימסרו הצדדים ליו"ר את רעיונותיהם, והיו"ר יפיץ לצדדים האחרים.
גם בנושא מס' 3, המטרה היא להעלות הצעות לצעדים מעשיים בהם יש מקום וצורך בשת"פ.

הפלסטיני : תובע ביטול צווים ונוהלים צבאיים המגבילים את יכולתו לרכז המידע ברשותו. חוזר על הדרישה להעברת הסמכות למכלול נושא המים לפלסטינים במסגרת שלטון עצמי.

ישראל : הנושא אינו פוליטי. הוא טכני במהותו ובטיפול בו. חשיבותו רבה נוכח מה שניתן להשיג - לחסוך - באמצעותו. הנושא כפוף להחלטות כל

מדינה ומחייב שת"פ. מציע לדון בדרכים להחליף מידע.

המדינה תממן את המחקר (המחקר יממן את המדינה)

בנק עולמי : לנושא חשיבות קריטית בנושא טכני. לעיתים מאבדים עד 50%

מכמויות המים, מסיבות שניתן להגדירן נוהליות וטכניות.

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

היו"ר : מסתמן קונצנזוס שיש מה לפעול בנושא וששת"פ בו חשוב. כנראה

מציע לצדדים להחליף לקחים ורעיונות בדבר דרכים ולקחים שנלמדו

בנושא הנדון וכן להעביר מחקרים הדנים בניהול משאבי מים

ובדרך לפעול לגביהם.

ירדן : ממליץ "להיצמד למציאות" ולפעול בהדרגה תוך התקדמות איטית.

ישראל : מביע אכזבה נוכח מה שנראה "כמאמץ נמרץ של נציגים לא להגיע

לשום תוצאה אפקטיבית". מטרת המפגש היה להגיע לתוצאות.

2. יועץ הוועד ביולוגי של מדינת ישראל, יאיר שביד, יאיר שביד

3. יועץ ביולוגי של מדינת ישראל, יאיר שביד, יאיר שביד

המדינה, יאיר שביד של מדינת ישראל, יאיר שביד

4. יועץ ביולוגי של מדינת ישראל, יאיר שביד, יאיר שביד

מדינת ישראל, יאיר שביד, יאיר שביד

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

המדינה תממן את המחקר, יכנסו למקור, על פי בקשת ירדן, נושא נוסף

נושא מס' 4 : שת"פ אזורי (REGIONAL COOPERATION)

(פתיחת ישיבת אחה"צ)

היו"ר: מציג את הנושא, יבקש לשקול, על פי בקשת ירון, נושא נוסף

- חמישי - היחס בין קבוצות העבודה של המים, לשאר קבוצות העבודה.

היו"ר רוצה גם לדון בקביעת מסגרת הדיון הנוכחי, בסדר היום (אג'נדה)

למפגש הבא. כל עומד לעניין יבקש להציג פיתוח ושינוי לדנו.

פלסטיני : (חוזר שוב) הפלסטינים ישמחו לשתף פעולה "על בסיס של

שוויון, כיבוד זכויות והחזרת מים שנלקחו".

גרמניה : (התבטאות ראשונה במפגש) : השאלות העיקריות :

1. באיזה היקף פעילות מדובר, מה יכלול בתחום שתוף הפעולה.

2. האם הנושא כולל את נושא איכות המים, ניסור סביבה.

3. האם מדברים על סיוע במשאבים בינלאומיים או על מדיניות

משותפת, אזורית ושל מדינות שמחוץ לאזור.

4. האם המטרות הן להגיע למודל בינלאומי של שת"פ, ל-צ'ארטר

מים (WATER CHARTER), או למערכת הסכמים רב-צדדית.

קהיליה אירופית : מציע לפתח "מודלים בינלאומיים דינאמיים" שיאפשרו

צפי אספקה, אפיוני דרישות וסיוע מבחוץ לקביעת מדיניות מים לאומית.

מציע לסייע במחקרים משווים של מוסדות ותחיקות בנושא מים, לאפייין

חוסרים בתחום זה ואחר לנסות למלאם.

אוסטריה : מציע להדגיש את נושא איכות המים. לדעתו, האחריות להשגת

שלום היא על כל השותפים, וצריך להיות מודעים לכך שידוש תשלום. מציע

עזרה, השתתפות גורמי חוץ בהשגת "צ'ארטר מים" והקמת ועדות משנה

לנושאים השונים. חוזר וטוען כי יש טעם לדון ברעיון הירדני

של "צארטר מים".

ישראל : נושא "צארטר מים" מחייב לווי משפטי. מציע להקים תת-קבוצות

עבודה דו-צדדיות או רב-צדדיות.

ירדן : מציג מסמך חדש. "הצעה לסדר יום" להמשך העבודה (ראה נספח כ')

המפרט את כל תחומי העיסוק המוצעים. מציע שישראל תתחיל לדבר על

"השטחים הכבושים".

יו"ר : שואל אם יש הסכמה לדון "בצ'ארטר מים". אם כן - כדאי להעלות

נושא זה כנושא לדיון בנוסף לנושאים שהועלו עד כה בסדר

היום.

ישראל : אסור להכליל ולשכוח את כל הנושאים בהם דיברנו ולגביהם כבר

הוסכם, ולעבור לנושא "צ'ארטר מים". זה עניין משני שמחייב מחשבה

ובדיקות בנפרד.

היו"ר (מסכם סיכום ביניים) נושא "צ'ארטר המים" יהווה נושא לדיון

נוסף במפגש הבא. אשר לנושא שת"פ אזורי - מציע לדון בו במפגש הבא

כולל הזמנת נציגים של גורמים שמחוץ לאזור שכיכולתם לסייע. מציע

כותרת חדשה לנושא שידון עתה ובמפגש הבא :

"CONCEPTS FOR REGIONAL WATER COOPERATION AND MANAGEMENT"

מבקש לדעת אם יש קונצנזוס על כל 4 הנושאים שנדונו.

ירדן : מבקש לכלול באג'נדה גם נושא אנרגיה (לצרכי התפלת מים).

היו"ר : מציע להעביר נושא האנרגיה לוועדת ההיגוי.

ישראל : מסכימה שנושא האנרגיה יועלה בוועדת ההיגוי, ככל שמדובר בהתפלת מים, כולל אנרגיה תרמית או אנרגיית שמש.

היו"ר - מסכם : נושא האנרגיה - לוועדת ההיגוי, כולל אנרגיה לשאיבה. יש קונצנזוס על הכללת 4 הנושאים שנדונו באג'נדה, במפגש הבא, לקראתו יכינו הצדדים ניירות ומסמכים שיועברו ליו"ר להפצה, קודם למפגש.

* מעלה לדיון נושא נוסף - דרך העבודה והיחסים שבין הוועדות הרב-צדדיות השונות. כן מעלה לדיון את נושא מיקום המפגש הבא. הסיכומים יוגשו "לוועדת ההיגוי" המתכנסת בליסבון ב- 27 מאי. במסגרת זו תדווח כל קבוצה על דיוניה ויתקבלו קווים מנחים להמשך עבודה. וועדת ההיגוי תשקול גם ריכוז קבוצות נוספות לשיפור תהליכי העבודה.

יפאן : מדגיש הקשר בין קבוצת המים לקבוצה של איכות הסביבה.

ירדן : חשב עד כה, ש"ועדת ההיגוי" מיועדת לקשר בין הדיונים הדו-צדדיים לרב-צדדיים....

היו"ר : מסכים שיש קשר וממליץ על כינון קשר בין קבוצת המים לקבוצת איכות הסביבה. מודיע שלאחר התייעצויות עם "החברים" מציע את ואשינגטון כמקום המפגש הבא.

ירדן : ממליץ לכנס את כל הוועדות באותו מקום ובאותו זמן, כדי לאפשר קשר ותאום פיזי וענייני ביניהם, ומוקד שיהיה קבוע ("איננו פליטים" - לא רצוי לנדוד מכירה לכירה).

ישראל : מציעה שהמפגש הבא יתקיים באזור במדינה קרובה. בעדיפות

ראשונה - מצרים, תורכיה או יוון.

קנדה: מציעה לארח בתחומה.

תורכיה: מוכנה לארח בעתיד. לא במפגש הקרוב. רצוי שהמפגש הבא יתקיים בואשינגטון.

נציגי מדינות ערביות שונות: עדיף ואשינגטון. יתאם בעתיד. ככל שיהיה טוב יותר, ואלמלא יום הולדת חמש למדינת ישראל, לא ידעו שכן * סיכום היו"ר על המיקום: הרוב מעוניינים בואשינגטון, וכך סוכם.

היו"ר: (דיון על עיתוי המפגש הבא). מציע לקיימו באוקטובר "נוכח עומס המטלות והזמן הנדרש להכין את 4 הנושאים עליהם סוכם".

ישראל: מתנגדת לחודש אוקטובר. העיתוי מאוחר מדי. צריך לקיים המפגש בעוד כחודשיים.

היו"ר: מסכם שנקבע מועד "בסוף הקיץ - ראשית החורף". העתוי המדויק יקבע מאוחר יותר.

היו"ר: מבקש התייחסות לנושאים נוספים והערות.

פלסטיני: מציע להוסיף לאג'נדה נושא "זכויות המים באזור" והפגיעה בהן.

ישראל: נוצר תהליך מעשי ובו שני מרכיבים: דו-צדדי ורב-צדדי. סוכס כי המפגש עם הצד הפלסטיני בנפרד, יהיה הנושא "ממשל עצמי". בכל שאר הנושאים, הפלסטינים הינם חלק ממשלחת משותפת עם ירדן. מזכיר זאת שכן חייבים להזהיר מערבוב נושאים והחזרת מימד פוליטי היכן שלא רצוי ונכון לעשות כן. מי שרוצה לדון בנושאים פוליטיים - שלא יבוא למפגשים של נושאים מעשיים. יש להבהיר שוב נקודה זו.

* "אם לא תובהר - מוטב אולי שלא להמשיך בפגישה נוספת".

ירדן: הפלסטינים אינם חלק מהירדנים. ירדן מאפשרת לפלסטינים להשתתף. נקבע סטטוס של משלחת משותפת, אמנם, "אבל איש לא סוען שהם חלק מאתנו". המטרה של התהליך כולו היא שלום, וצריך לחתור לכך.

ישראל: מדגיש שוב הצורך שהיו"ר ינחה להיצמד לאג'נדה ולהימנע מנושאים שאינם שייכים לנו או שמקומם בשיחות הדו-צדדיות.

* פלסטיני: "כל נושא שמעלים, סוענים שאין מקומו כאן ושאינו להחליט עליו. באנו על מנת לשתף פעולה, אבל לא נוכל לשכוח ולזנוח את זכויותינו. נושאים אלו חייבים להידון כאן".

היו"ר: הוסכם על 4 נושאים - נושאים אלו ידונו בהמשך. הנושא שהעלה הפלסטיני יועלה בפני "נותני החסות המשותפים" (CO-SPONSORS).

ישראל : (דוד סולמן, סמנכ"ל מז"ת) - נושאים אלו אינם במסגרת הסמכות ותחום הפעולה של הרב-צדדית. יש להעבירם לדיון במסגרת הדו-צדדית.

=====

| יו"ר, מסכם: נושא זכויות המים יעלה בפני "נותני החסות" |
| המשותפים". יש קונצנזוס על 4 הנושאים שנדונו. נושא 5 יובא בפני |
| נותני החסות של תהליך השלום ככללו. |

=====

ישיבת הסיכום - (1700) לסיכום דיוני 2 ימי המליאה היו"ר :
(קיסוטר - ארה"ב) מבקש מהמשתתפים להעיר ולסכם לגבי מכלול
הדיונים שקוימו, וכן סיכום של המארחים.

רוסיה : מביע שביעות רצון מהדיון הענייני ומההתקדמות שהושגה. לקראת
העתיד - מתחייבים מאמצים משותפים ליישוב בעיות המים
במזרח-התיכון.

קהיליה : תודות, ברכות ושבח למאמצי הבנק העולמי לקדם הנושא (!)
הקהיליה מייחסת חשיבות רבה לתהליך השלום, ותסייע למדינות האזור
ולמשתתפי הוועידה לקדם יציבות ופיתוח באזור.

קנדה : רואה הדיונים כהצלחה. מבטיחה סיוע קנדי להמשך. (יו"ר המשלחת
מציין שהוכן חומר - ספרים - על הנסיון הקנדי, אולם אלו הגיעו
לאוסטרליה במקום לאוסטריה - עדות לצורך בשת"פ למניעת אי
הבנות....).

יפאן : חלה התקדמות מאז מדריד. נוצר בסיס קונסטרוקטיבי להמשך.

אלג'יריה : (התבטאות ראשונה) - "אם הצדק וההגינות יגברו - השיתוף
יסייע. מזכיר את "זכויות הפלסטינים" לריבונות והצורך בשחרור
אדמתם.

מצרים : שבחים ליו"ר האמריקאי. "מקווה" שהמפגש יסמן התקדמות לעבר פתרון מקיף וכולל באזור, ופתרון הבעייה העיקרית : "זכויות הפלסטינים והגדרה עצמית". מקווה עם זאת שהמפגש הבא ישפיע גם בכוון זה. מצרים מוכנה לסייע כנסיונה, בהעברת הסכמים ודרכים לפתרון בעיות.

פלסטיני : מודה למאמצים. מציין את העדר "הפזורה הפלסטינית" מהמפגש וקורא לשילובה בהמשך הדיונים.

עומאן : ברכות תוך העלאת הצורך בפתרון הבעייה הפלסטינית.

פרד : (ברכות . לא הובן).

תוניסיה : מדגיש הצורך בהשגת שלום ובהימנעות מעימות אלים. מקשר בין זכויות מים ל"זכויות אחרות" שהנם מכלול אחד.

תורכיה : יש לבחון התוצאות על פי הציפיות. לכל צד היו ציפיות שונות ממפגש זה. בסה"כ, תוצאות מוצלחות.

איחוד האמירויות : מביע תמיכה בעמדת "הנציג הפלסטיני".

תימן : כנ"ל.

היו"ר (ארה"ב) מסכם תוך שבחים למארח ותאור המאמץ האוסטרי. מדגיש,
כי הנשיא כוש ושה"ח בייקר רואים עצמם מחוייבים אישית לתהליך
השלום, על שני מרכיביו - הדו-צדדי והרב צדדי. קובע שביומים אלו
חלה התקדמות ונעשו "צעדים פשוטים ומעשיים", שיביאו לתוצאות
חיוביות לדעתו.

אוסטריה : המפגש מבחינתנו, מהווה הצלחה. "הושג מה שניתן ומה שהיה
ראלי להשיגו". הפגישה הבאה חייבת להביא להתקדמות נוספת. @זו
חובתם של עמי האזור

OPENING STATEMENT

by the

Head of the Austrian Delegation

AMBASSADOR ALEXANDER CHRISTIANI

VEREINIGTE NATIONEN

General Assembly, 11th Session, 1956

15.000/

85941

Distinguished delegates,

MIDDLE EAST MULTILATERAL

On behalf of the Austrian Delegation, I wish to say to all and to each

and everyone of you a very sincere welcome to Vienna, the capital of

Working Group on Water Resources

A word of special appreciation is due to the co-sponsors of the present process and to the parties directly concerned for having accepted Vienna

as a venue for the **Vienna, 13-15 May 1992**

Resource is the focus of the Middle East Multilateral Negotiations.

Without the friendship and untiring efforts by the United States this meeting - like the process as such - would not have been possible.

Some forty delegates **OPENING STATEMENT**

have met and determined effort in good faith to come to grips with some of

the most intricate problems which always have been a prime cause of

tension in much of the Middle East.

I sincerely regret that two countries directly involved have not found it possible to attend this meeting. Their presence and their participation

would have been of particular significance. We are, however, aware of their position of principle and hope that they will join the multilateral

AMBASSADOR ALEXANDER CHRISTIANI

Distinguished delegates,

As in Washington, Ottawa, Geneva and Paris, we are here at the

beginning of the substantive round of multilateral negotiations which

CHECK AGAINST DELIVERY the 1992-1993 peace process launched in

Embargo until May 13, 10 a.m. which are being covered these days are

a follow-up of the peace organizing session earlier this year which -

due to the efforts of the co-sponsors and the positive attitude by all

parties concerned - went off to a good and auspicious start. Let me add

that the present session has been a most successful one in which the

difficult circumstances, has done a marvellous job in launching and

facilitating this most important gathering.

Distinguished delegates,

On behalf of the Austrian Government, I wish to extend to all and to each and everyone of you a very sincere welcome to Vienna, the capital of Austria.

A word of special appreciation is due to the co-sponsors of the peace process and to the parties directly concerned for having accepted Vienna as a venue for the first substantive round of the Working Group on Water Resources in the framework of the Middle East Multilateral Negotiations.

Without the tremendous and untiring efforts by the United States this meeting - like the process as such - would not have been possible.

Almost forty delegations have followed our invitation to undertake an honest and determined effort in good faith to come to grips with some of the most intricate problems which always have been a prime cause of tension in much of the Middle East.

I sincerely regret that two countries directly involved have not found it possible to attend this meeting. Their presence and their contribution would have been of particular significance. We are, however, aware of their position of principle and hope that they will join the multilateral process as soon as possible.

Distinguished delegates,

As in Washington, Ottawa, Brussels and Tokyo, we are here at the beginning of the substantive round of multilateral negotiations which form an integral part of the ARAB-ISRAELI peace process launched in Madrid. The five working groups which are being convened these days are a follow-up of the Moscow organizing session earlier this year which - due to the efforts by the co-sponsors and the positive attitude by all parties concerned - went off to a good and auspicious start. Let me add here a special word of praise for the Russian government which, in most difficult circumstances, has done a marvellous job in launching and hosting this most important gathering.

Everyone is, of course, acutely aware of the fact that there are different political perceptions pertaining to the interrelationship between the bilateral and the multilateral track. The multilateral negotiations are designed to compliment and facilitate, but not substitute for the bilateral negotiations.

Multilateral negotiations have to

- deal with questions which are not being dealt with by the bilateral negotiations. But these issues are important for regional cooperation and confidence building.
- By these negotiations practical measures should be considered, for the benefit of the people living in the area.
- Last but not least, the expertise and experience from countries outside the region should be made available in order to broaden the determination for peace.

We have to keep in mind that one side takes the view that one cannot even address, let alone solve issues pertaining i.a. to the environment or water resources as long as the root causes and underlying problems of the ARAB-ISRAELI conflict are not being settled.

Be that as it may be - your presence, distinguished delegates, here in Vienna, our basic determination to tackle some of the most complicated issues of the Middle Eastern region must transcend the urge for simply restating well-known and rigid positions, without - at the same time - offering practical ways and means for cooperation for the benefit of all. If this spirit can guide our work in the two or three days ahead - the meeting will not have been held in vain.

As the host for this gathering, I wish to launch an urgent appeal to all sides to conduct our deliberations in a constructive spirit, with an open mind and in good faith.

I have no doubt that this indeed is the desire of both, the participants from the region as well as from outside.

Distinguished delegates,
without finding middle - and long term solutions for the water question, a stable, just and lasting peace in the Middle East will be unthinkable.

The Middle East is characterized by water scarcity and a high, and increasing water demand/supply ratio. Water related conflicts have existed in the history of the region and the potential for their continuation into the future seems to grow.

Vulnerability of water resources in the region is one of the highest on the globe, and numerous developments increasing the stress on the water resources system can be foreseen. These include population growth, development of agricultural and industrial water use, urbanization, the impact of climatic change and the deterioration of water quality.

All these features call for the preparation and implementation of a well tailored regional policy which cannot be realized without international negotiation and cooperation.

A rational and effective management of natural resources, and water resources in particular, must be based on factual information and a thorough understanding of the laws of nature that govern the resource.

The potential for conflict in the allocation of water resources to competing uses and users of water makes the adoption of rational schemes and a reliable information basis even more important. Negotiations between different groups of users within any country, and negotiations between different user countries that share a common resource, must be based on reliable, accurate, and shared information. Negotiations must also be based on a common understanding of the behaviour, the constraints but also the potential and opportunities of the water resources system.

AUSTRIA, with her longstanding and traditional ties of friendship to all the countries in the region has for a considerable time sought an opportunity to make a meaningful practical and direct contribution - how modest it may be - to the peace process in a region which for far too long has been beset by mistrust, human misery, tension and war. This contribution I am talking about is intended to go beyond mere political statements in support of a just cause of whatever side.

This is why we have offered Vienna as the venue for these talks in which my delegation - whose expert members command considerable experience in the water field intends to participate actively. Two papers will be presented - one more specific on our own experience on interregional water resources management in Central Europe - and the other, more general, on "Advanced Methodologies for Resource Management and International Negotiations".

your stay in this conference center both profitable and enjoyable. Please, do not hesitate to call on us in the Austrian delegation as well as in the AUSTRIA center at any time.

+++++

In conclusion, distinguished delegates, I wish to dwell briefly on the methodology of our work in the coming days and - finally - on some of the more practical aspects involved.

We have so far distributed two "administrative circulars" and one provisional agenda. An updated version of the proposed AGENDA is now before you. Also the final format of our work tomorrow will still have to be decided at the end of today's meeting.

I apologize for the short notice and the considerable time pressure under which everything was prepared - but this is due to circumstances beyond the control of the host.

The general and central approach to this meeting of the Working Group on Water Resources should lie in creating and promoting conditions conducive to a businesslike, open and relaxed atmosphere where serious effort prevails.

For that reason the meetings are closed to the press, no official records will kept - instead there will be repeated sum-ups by the chair - and English will be the sole working language. For the latter I beg the understanding of those for whom this might have created problems. The actual work, of course, will be guided by the chairmen of the various sessions of the (full) Working Group as well as of the technical Sub-Committees to be created as appropriate.

We, as the hosts, see it as our primary responsibility to contribute as far as possible to such an atmosphere - therefore we are offering the buffet - style luncheons every day and we do hope they will promote as much personal interaction of delegates as possible.

Finally, let me assure you, distinguished delegates, that we will do everything in our power to make your stay in this conference center both profitable and enjoyable. Please, do not hesitate to call on us in the Austrian delegation as well as on the support staff in the AUSTRIA CENTER at any time.

Thank you again for attending this meeting - may our deliberations be marked by a genuine desire to contribute to the Peace Process in the Middle East.

Despite all the differences and the big political gap still existing between the parties directly concerned - we are all human beings who are longing for peace and a life free from misery, coercion, conflict and war.

The region of the Middle East has experienced all this for far too long - let us at long last put together our imagination, our courage, our vision and uppermost our political will to agree on practical steps of cooperation in the vital field of sharing water resources for the benefit of this and the future generations.

+++++

1 000/

MIDDLE EAST MULTILATERAL NEGOTIATIONS:
WORKING GROUP ON WATER RESOURCES
MAY 13-14/15, 1992, Vienna

A G E N D A

Day One - May 13

Morning:

- 10:00 - Welcoming remarks and introduction: Austria
- 10:15 - "Alternative Water Futures in the Middle East"
Multi-media presentation by U.S., followed by general discussion.
- 11: 15- Break
- 11: 30- "Experience, Expertise, Resources: Lessons from Others"
- 13: 00 Lunch

Afternoon:

- 14:30 - "Regional Perspectives"
- 16:00 - Break
- 16:15 - Continuation of "Regional Perspectives"
- 17:00 - Summary and discussion of areas of cooperation for consideration by technical subgroups on Day Two.

Day Two - May 14

Morning:

Subgroups meet with the objectives of 1) discussing the prospects for cooperation in their areas, and 2) suggesting a workplan for future activities. Among the possible topics which have been suggested for technical subgroups are the following:

- Enhancing data availability [including discussion of regional stocktaking and an inventory of needs]
- Enhancing water supply
- Water management practices [including conservation and agricultural practices]
- Concepts for regional water cooperation and management.

Vienna 5/13/92

MIDDLE EAST NEGOTIATIONS:
WATER RESOURCES - 2 - NG GROUP

U.S. PRESENTATION ON

Afternoon:

14:30 - Full working group reconvenes to:

- hear oral reports from technical subgroups
- decide on working program of technical subgroups

16:00 - break

16:15 - Full working group meets to consider its own agenda, venue and timing for next meeting.

-- Wrap-up

Day Three - May 15 until 13:00

Concept: Activities could cover three days if more time is needed for presentations, the meetings of technical subgroups, or discussion of future work program.

Vienna 5/13/92

MIDDLE EAST NEGOTIATIONS:

WATER RESOURCES WORKING GROUP

U.S. PRESENTATION ON

"ALTERNATIVE WATER FUTURES IN THE MIDDLE EAST"

I. INTRODUCTION

As a co-sponsor of the Middle East peace process, the United States Government wants to welcome all those in attendance. We also want to thank the Government of Austria for hosting the first multilateral working group on water resources after the Moscow organizing meeting. We are all grateful for the splendid arrangements.

In discussing "Alternative Water Futures in the Middle East," I will take up the general context before turning the floor over to Mr. Delli-Priscoli of the U.S. Corps of Engineers, who will deal with the technical possibilities. At the end we will have a presentation of computer mapping which will demonstrate a type of analysis and technology which could help facilitate solutions to water problems in the Middle East.

II. THE CONTEXT

This meeting of the Working Group on Water Resources -- and the four other working groups that are being held this week and next -- mark an important milestone in the peace process launched at the Madrid Peace Conference. After Madrid, for the first time ever, Israelis, Palestinians and Arab states met bilaterally in direct negotiations aimed at a comprehensive peace settlement based on United Nations Security Council Resolutions 242 and 338. And now, for the first time ever, Israel, Palestinians and Arab states are sitting down in direct multilateral talks to deal with regional issues such as water and the environment.

As President Bush told the Madrid peace conference: "Progress in the multilateral issues can help create an atmosphere in which long-standing bilateral disputes can more easily be settled." In Moscow, Secretary Baker told the multilateral organizing conference that "no one should expect immediate breakthroughs toward multilateral cooperation in the Middle East, but neither should we neglect the possibilities for cooperation which exist at this unique moment in the

history of the region and at this unique moment in the history of the world."

So, in thinking about "alternative water futures in the Middle East," our aim should be to think big but proceed carefully. Our discussions will offer a real and valuable chance to address issues that may not lend themselves to full discussion in the bilateral negotiations. Our discussions can help create an environment in which the bilateral talks stand a better chance of succeeding. Indeed, while keeping our ambitions broad, we might be able to focus initially on small, practical steps that can help provide a foundation on which to build.

The multilateral process has been designed to complement, not substitute for, the bilateral negotiations. Indeed, the scope and pace of what we do in these multilateral working groups will be determined by the degree to which this work facilitates the bilateral talks. The co-sponsors of the peace process intend for this to guide our work.

These multilateral negotiations can become an integral part of the Arab-Israel peacemaking process. We believe they can accomplish four objectives:

- o First, multilateral negotiations will send an unequivocal signal that all participants in the process -- regional and non-regional -- are committed to peace and reconciliation.
- o Second, the participants will be able to address on their own merits a range of regional issues which go beyond the bounds of individual bilateral negotiations, and which are basic to regional development and stability.
- o Third, not all water issues need await a comprehensive settlement; simple steps toward solutions to these issues can positively improve the conditions of peoples' lives now.
- o Fourth, multilateral negotiations must focus primarily on parties in the region, but they can also marshal the expertise, experience,

and resources of the international community, and create a broad consensus in favor of a negotiated peace. The large number of non-regional parties in attendance today shows this potential is real.

I have noted the need to consider simple steps that can benefit everyone in the region. A key challenge will be to avoid polemics. Another key point to keep in mind is that all discussions and activities should allow -- in fact, encourage -- Syria and Lebanon to participate. They are of great importance to Middle East water issues across the range of topics we will be considering.

The road ahead is full of possibilities opened up not only by changes in the general environment in the Middle East but also by developments in technology. I would like to turn to Mr. Delli-Priscoli to address the technical aspects of "alternative water futures in the Middle East."

In the decision-making process, water issues are usually analyzed at a number of different levels: local, national, and regional. Cooperation at all of these

III. THE TECHNICAL POSSIBILITIES

Choices.

Through our technical remarks, we hope to stimulate discussion of fruitful areas for cooperative means to remedy shared problems, in effect helping to create alternative water futures in the Middle East.

Looked at from the broadest perspective, water issues can play an important role in the search for peace in the Middle East because they cut across so many social and economic questions. Water issues both affect and are affected by:

- * Population Growth
- * Economic Development (Industry, Agriculture)
- * Urbanization
- * Environment

Each party must address water issues in its plans for development (indeed, for survival). In the decision-making process, water issues are usually analyzed at a number of different levels: local, national, and regional. Cooperation at all of these

levels can play an important role: between local communities, between competing sectors of a national economy (agricultural and industrial, for example), and across territorial boundaries.

The Middle East stands at a crossroads. It has a historic opportunity to discuss its water future. Certainly, one way to select a water future would be to do nothing differently. We are all too aware, however, of the risks of that approach. Alternatively, the Middle East's water future could be based on choices 1) to develop national infrastructure/adapt technology to increase supply, 2) to encourage sectoral/behavioral modifications to reduce demand, and 3) to work with colleagues in other nations to develop an integrated approach which aims for both of these. In considering technical and technological issues, we encourage the parties to think of steps in each category -- and in combination in the three categories -- which can improve their prospective water futures, particularly through cooperation with their neighbors.

The Importance of Technical Data

Clearly, one place to begin would be improving the availability of information on water resources. To produce the desired results, any water resource decision must be made in the context of a relevant, reliable and objective database.

In addition to the social, economic, and political factors affecting and affected by water use, there, of course, are some key technical factors to consider as well.

- * Variations in flow (in time and space)
- * Ground water availability
- * Precipitation
- * Patterns of water use
- * Water quality

In this context, a clear first step would be to consider what types of data are needed to assess the water situation in the region and to plan for the region's water future.

Technologies

Technology is another area where we could begin. We are aware as never before of the possibilities created by science for better understanding and coping with water problems. Concerted development and broad application of technological breakthroughs could benefit all.

Enhancement as well as conservation of existing water supplies are both areas where modern technology has much to offer. Many of you in this room have been leaders in developing and applying new technologies in such areas as water reuse, aquifer exploitation, desalination, groundwater recharge, irrigation, conjunctive use of ground and surface water, and water management and conservation. The working group may wish to discuss these and other areas.

In addition to hard technology, there are possibilities for computer and satellite applications to meet the challenges of combining data and judgment. In this area of technology, some of the most promising developments are in the area of Decision Support Systems.

- o Such systems, linking satellite capabilities with ground verification techniques ("ground-truthing"), allow us to create near real-time models of available water resources for a given region -- an invaluable aid for planning.
- o We will demonstrate for you a Geographical Information System, which is one example of a Decision Support System, in just a moment.

While few would doubt the potential usefulness of these technological tools, it would be unrealistic to assume that they alone hold the key to successful water futures.

The Benefits of Cooperation

Technology can help national water planning; but in a region as geophysically unified as the Middle East, an important opportunity exists to multiply the benefits of technology through cooperation. To be successful in the long run:

o Reliable information must be available on such subjects as transborder river flows, aquifer exploitation and recharge rates, precipitation levels, and so on. Computer and satellite technology can help make this information available, but these tools are at their most effective when based on reliable, comprehensive ground data, obtained through cooperation.

o In a similar way, the technologies of water supply enhancement are most useful when developed and applied cooperatively.

o In the case of trans-national aquifers, cooperation is needed for effective groundwater recharge and remediation.

o From an economic point of view, sharing expertise and costs could offer benefits to all parties in exploring and developing capital-intensive desalination and other technologies.

Thankfully, from the technical point of view, cooperation is not an all-or-nothing proposition. Management experience in water resources worldwide indicates that there are a range of cooperative options which could be open to the parties of the region.

This range could be described as a continuum. The left side of the continuum represents low cooperation and might include activities such as: individual and locally specific studies; national level field assistance, intersectoral panels, plans and forecasts. The right side of the continuum represents high degrees of cooperation and might include activities such as: treaties, river basin authorities and regional authorities. The middle of the continuum represents moderate degrees of cooperation and might include activities such as: intergovernmental panels, regional studies and data exchanges.

Some of those activities on the left are relatively simple to initiate; those further to the right require a great deal of planning and investigation and are possibilities for the future.

This concept of a continuum of cooperative possibilities may be helpful as the regional parties consider the twin questions of:

first, how the multilateral process can support the bilateral peace process and,

second, what initial steps can be taken toward cooperation beneficial to everyone.

We would now like to share with you one of the tools for analysis which we have developed in the U.S. I want to emphasize that this is one of many such tools now being developed and used around the world. It is offered to stimulate the thinking of this group about alternative water futures. To present it, I would like to introduce Ken Landfear, the U.S. Geological Survey's principal geographic information systems expert.

IV. GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM DEMONSTRATION

V. CONCLUSION

In our presentations on "Alternative Water Futures in

the Middle East", we have tried to make three points:

-- The new context in the Middle East opens up new opportunities. We should seek simple steps to support the bilaterals and foster international cooperation for the benefit of all;

-- Technology offers opportunities, too, but their benefits are magnified by cooperation; and

-- As the attendance at this working group illustrates, there is a wide community within and outside the region who have experience, expertise and resources which could be focused toward creating a better "water future" in the Middle East.

7 11/01/

MULTILATERAL TALKS ON WATER RESOURCES IN THE MIDDLE EAST
INTERNATIONAL WATERS PROJECTS -- LESSONS OF EXPERIENCE

World Bank Statement in Vienna

May 13, 1992

1. Mr. Chairman, Your Excellencies, Ladies and Gentlemen, on behalf of the World Bank, I would like to express our pleasure and our interest in participating in this Working Group on Water Resources. We at the World Bank very much share the view that water availability--in adequate quantity and of appropriate quality--is a critical constraint to economic development in the Middle East. We also believe that finding creative solutions to this problem is essential to both the success of the Peace Talks and to the well-being of the people in the region.
2. Mr. Chairman, you have asked us to share with the distinguished delegates present here today the major lessons from our world wide experience with projects for use of international waters. Almost since its inception some forty five years ago, the Bank has been involved, on many occasions, in helping governments reach agreements on developing international waters--though not always successfully, I must confess. In my presentation this morning, Mr. Chairman, I would like to share with you a few examples of our successes and failures. I will follow that by suggesting the critical factors and approaches which, in our opinion, contribute to a successful outcome. The concerned parties in the region might wish to keep these lessons of experience in view as they set out on the road towards addressing the critical water problems facing the region.

Indus River Basin Project

3. The first example, I would like to discuss, Mr. Chairman, concerns The Indus River basin. Partition of the Indian sub-continent in 1947 cut right across the Indus river system: overnight, India became the upstream riparian and Pakistan the downstream riparian state on the major rivers that comprise the system; the division of the waters was transformed from a national to an international matter. Despite their tense political and social relations, each riparian recognized the dangers of unresolved competing claims. Pakistan's traditional irrigation areas and opportunities for their extension were threatened, and India's unilateral use of the headwaters would almost certainly have led to major conflict in which all parties would have been losers.

4. Both countries recognized the critical importance and their mutual interest in assuring adequate and secure supply of water to the farmers who formed the backbone of the economy. They desired a neutral outside party to help find an equitable solution. The World Bank offered to facilitate an agreement. In 1950, the then President of the Bank wrote to the two heads of state offering the Bank's good offices. The offer was accepted the following year. The Bank put together a large team of senior experts and consultants to conduct technical studies and formulate alternative solutions for discussions with the two principal parties.

5. Based on that work, and after extensive negotiations it was agreed to allocate the use and benefit of three western rivers (the Indus, Jhelum and Chenab) to Pakistan, and three eastern rivers (the Ravi, Beas and Sutlej) to India. To compensate Pakistan for the loss of the waters of the Eastern Rivers, six governments (Australia, Germany, Canada, New Zealand, U.K. and the U.S.A.) and the Bank agreed to provide funds to enable a system of replacement works and development works to be constructed. Development included the Mangla and Tarbela dams, three major barrages and more than 400 miles of link canals. Furthermore, in the case of Pakistan, this water apportioning agreement was accompanied by an insurance against development by the upstream riparian.

6. It took 13 years to reach agreement on the Indus, 15 years to implement the replacement works, and yet another 15 years to finally complete Tarbela. Throughout this period, the Bank continued its involvement in the Indus development program -- from the initial discussions right through to project implementation stage. This long-term involvement provided crucial assurances to the riparians, to the donor community and to the private sector. The outcome was the generation of international investments amounting to well over two billion dollars, which funded one of the greatest civil works programs of all time. These investments were funded through the creation of an Indus River Fund put together and managed by the Bank and supported by eight countries.

7. The resulting Indus Waters Treaty is regarded as one of the most successful and comprehensive agreements ever reached for sharing the waters of

a major river system. It has the great merit of clarity and simplicity, with no ambiguity or possibility for misinterpretation and has proved robust through 30 years of hostility and mistrust.

Other Examples of International Water Projects

8. Other examples of successful riparian agreements are provided by the Lesotho Highlands Project and the Komati Basin Program, both concerning rivers in the politically-sensitive areas of southern Africa. In Lesotho, the potential for transferring water from the headwaters of the Orange River to densely populated areas in South Africa was first investigated in the 1950s. But the first serious step towards cooperation was taken only in 1978, when a joint technical committee was established with the Bank providing the technical secretariat. From the beginning, it was realized by all parties that the direct benefits from the proposed project would accrue almost wholly to South Africa. The essential issue was, therefore, the terms on which Lesotho would allow South Africa access to this development opportunity. The critical development was the evolution of a formula that was seen to be fair to both parties. This formula reflects the fact that an alternative alignment lying wholly in South Africa was estimated to cost--in present value terms--about twice the Lesotho Highlands alternative. Even after paying the full costs of the scheme as constructed, together with a royalty equivalent to about 60% of the difference between the two alternatives, South Africa still came out ahead. Lesotho in its turn will receive in royalties, income equivalent to no less than about 25% of its total export earnings. Both parties, therefore, gained significant new benefits through the agreement.

9. The Komati River agreement is a very recent example of an international initiative in the development of shared waters. Collaboration is between South Africa, Swaziland and Mozambique. Two draft treaties are now in the process of ratification: one to establish a Joint Water Commission as a technical advisory body dealing with all matters concerning waters of common interest; the second concerns cost sharing, the construction of major dams and water allocation from the reservoirs. During lengthy negotiations, riparians made open and objective evaluations of their requirements, and assessed the potential benefits under prospective investment scenarios. The Bank assisted in the process through a UNDP/Bank project to provide an adviser and a panel of experts.

10. It is interesting to note that in the case of Lesotho, as also for the Komati Basin, identification of possible development scenarios dated from well before an independent facilitator became actively involved. It was, however, only once a facilitator was engaged that project implementation became a real possibility. In both cases, Bank participation in the negotiation process was crucial in building trust between riparians of unequal wealth, influence and technical expertise; in providing assurances to international contractors and donor institutions regarding technical and financial viability; and in devising the mechanisms needed to secure financial support.

11. In contrast to such successes, the Senegal River Basin presents a case where agreement was reached between riparians before approaches were made to a technically competent neutral agency for support. In that instance, it

was found that the development projects on the scale proposed were not economically justified. Despite this advice, alternative financing was secured by the riparians for implementation of the main dams with their associated irrigation and power developments. It is now generally accepted, however, that the economic returns from these projects are very low and are likely to remain a severe burden on the budgetary resources of the riparians.

Key Lessons of Experience

12. Mr. Chairman, let me turn now to some of the key lessons that can be extracted from our experience with these and other international water projects around the world.

13. First, and most critical precondition is that the scheme should be technically and economically feasible and should lead to incremental benefits that cannot be obtained without collaboration between the parties. In other words, it should be a positive sum game and there must be a feeling amongst all riparians that coordinated development of the water resource can lead to benefits for all. Countries need to perceive clear-cut benefits and their equitable distribution if they are to negotiate, or even compromise, on issues of national importance, in particular since unilateral action can often appear attractive at first, especially to an upstream riparian or to a more powerful state. In some cases the emphasis may need to be on a mutual recognition and understanding of the costs of not reaching agreement--on the dangers this entails and the development opportunities foregone. Recognition of this

mutuality of interest is critical to building commitment among riparians without which no amount of technical study or mediation can bear fruit.

14. Second, there needs to be mutual recognition of the problems and issues facing all riparians. Each must have a sense of ownership not only in the solutions proposed but also in the process by which those solutions are reached. Without that sense of ownership, there can rarely be sustained commitment to the content of negotiated settlements.

15. Third, agreement on basic data for planning is a valuable first step in negotiations and is normally a necessary precondition for reaching agreement. A willingness to share data, to collaborate on data collection, and to allow equal access to data handling and processing systems, can be valuable mechanisms for creating trust. Further down the process, high quality technical work and a consultative approach make the process more transparent and acceptable. Mutual respect for technical work is a necessary basis for any negotiations and can build a platform for political accord. We must recognize, nevertheless, that the negotiation process involved is complex, takes time and requires persistence by all parties.

16. Fourth, existing rules on sharing international waters provide guidance on water treaties but leave much room for interpretation, requiring in all cases a willingness to compromise. Experience shows that each water collaboration effort presents a unique challenge and a unique opportunity and that international rules must be interpreted accordingly. The use of an independent facilitator with technical and financial resources and credibility

with the international financial community can be of considerable value in successfully negotiating agreements.

17. Fifth, the early, creative and flexible identification of investment possibilities, before positions have hardened, can play an important role in facilitating agreement. The identification of investment scenarios and associated projects is important, not only for exploring development options but also for illustrating the incentives which may accompany collaboration. Comprehensive river basin planning, preferably based on common data and assumptions, can help generate mutual understanding and synergy in place of confrontation and traditional bargaining from fixed positions.

18. Sixth, simplicity and transparency in agreements are highly desirable, since unambiguous solutions that can be readily understood by all parties are likely to be more durable than those that depend on detailed legal explanations or complex technical criteria.

19. Lastly, water development programs are usually very costly, and the likely availability of finance can thus become a critical incentive to collaboration. This was clearly the case in the Indus and the southern Africa examples I discussed earlier. Both public donors and private investors required that the technical and financial viability be given independent corroboration while the Bank's involvement in financial management provided important guarantees in view of the political sensitivities involved.

Conclusion

MIDDLE EAST PEACE PROCESS

20. In closing, let me repeat that the success of achieving agreement on international waters is determined largely by the commitment of riparians, with the driving force of that commitment being conviction that agreements can lead to benefits for all. There should be a mutual recognition of problems and issues, and riparians should develop ownership not only of the content of any agreement but also of the process by which it is reached. Agreement on basic data is a valuable first step in any process but full definition of all data need not be a prerequisite of a workable agreement. I would stress that the process leading to a lasting agreement will take time and persistence, but experience suggests that it can be assisted by independent and impartial facilitation, in particular where the facilitator brings resources to the program. Effective facilitation maintains transparency and keeps the process moving forward. This facilitation must be associated with and supported by high quality and credible technical work. This, in turn, helps generate confidence and commitment to investment by the riparians themselves, by the donor community and by private sector agencies.

21. Mr. Chairman, I hope that these lessons of experience will be helpful to working group in its efforts to help the Region move towards a successful agreement on developing and managing Regional water resources. On our part, we at the World Bank, stand ready to assist in this endeavor in any way we can.

Thank you.

17 NOV

MIDDLE EAST PEACE PROCESS
MULTILATERAL WORKING GROUP ON WATER RESOURCES
VIENNA 13-15, 1992

OPENING STATEMENT OF EC PRESIDENCY

Mr. Chairman, on behalf of the European Community and its Member States, it gives me great pleasure to address to all the delegations present here in Vienna today. We are very pleased to have been asked to co-organize this first substantive meeting on the Water Resources Working Group. This reflects the commitment of the Community and its Member States to the Peace Process and to the achievement of a just, lasting and comprehensive peace in a region with which we have long standing ties and whose stability and security are essential to our own.

A just, lasting and comprehensive settlement of the Arab-Israeli conflict requires political will on the part of the peoples, nations and governments concerned. It also requires their commitment to creating a new framework for interaction, in which disparities and distortions caused by the conflict are gradually eliminated and the people who have suffered as a result of it made aware of the dividends of peace.

We must realize however that the progress in the multilateral exercise will depend primarily on concrete progress in the bilateral track of the peace process, where regional parties must demonstrate their genuine commitment to peace. Regional cooperation cannot be seen as an alternative to a political solution, rather as a necessary concomitant to it.

./.

Mr. Chairman, the creation of this working group on water resources reflects the awareness shared by all on the urgent need to address the region's serious water problems and on the potential contributions to the Peace Process as whole that dialogue in this particular field may imply.

The European Community regrets that some of the regional parties concerned chose to stay away from this meeting. We believe that they are missing an important opportunity to present their views in a broader context, to discuss their problems with other regional parties and with parties outside the region who stand ready to help.

Water resource is indeed a critical issue in the Middle East. Most of the leaders in the Middle East have stated that the water problem is one of the sources of the present and future conflicts.

The decisions regarding water resources in the Middle East will, in a real way, be choices for destruction or order, for hurt or healing, or for separation or reconciliation. None of us will be able to avoid these choices.

A network of mutual water interests and projects must gradually be established among the nations and people of the Middle East, hand in hand with the strengthening of relations between the region and the rest of the world.

The European Community and its Member States are prepared to offer its views on the water resources situation in the Middle East, but in this initial stage it looks forward to hearing first from the

regional parties their own assessments and their identification of priority sectors and criteria for the selection of programme components.

However, the European Community is very happy to bring to this working group the benefits of its experience in two particular projects with a meaningful contribution to the Middle East problems relating to water.

The first of these experiences concerns an underground aquifer lying astride an international frontier. Although substantial work has already been accomplished on cross-border river basins (the River Niger, Senegal and Mekong, for example), man's knowledge of aquifers is rather more defective. Hydrological science of this kind is of capital importance in essentially arid countries, in particular in the Middle East and, for us here today, between Israel and the West Bank.

Our second experience draws attention to the need to find an appropriate institutional framework for the pursuit of the general interest of a number of sovereign states in a single river. This becomes of major significance with the prospect of broader regional agreements, such agreements being indispensable in view of the scarcity of water in Israel and Jordan. Significant, too, is the definition of the institutions responsible for overseeing the implementation of such agreements.

Mr. Chairman, I ask you now to give the floor to our expert, Mr. Torrent.

The second group on water resources

The first example is not a model library. However, it has been selected to serve the useful purpose of showing how copyright from the Copyright Commission's analysis can be applied to a specific situation. It is intended to illustrate the application of the Copyright Commission's findings to a specific situation.

example of the Franco-Belgian
Carbonifereous Aquifer

The good hydraulic characteristics of this reservoir led to its development for the water supply of the Flanders area. The aquifer covers some 30 % of the water demand in the Little area and is the only alternative. Moreover, some groundwater is "exported" from the Walloon region to the Flanders region, within Belgium.

GROUNDWATER SHARING PROBLEMS

EXAMPLE OF THE FRANCO-BELGIAN CARBONIFEROUS AQUIFER

Introduction

I would like to present two cases. The first one dealing mainly with the quantitative aspects of the water resources management of an aquifer. The second one directed to the water quality monitoring and improvement of an international river basin.

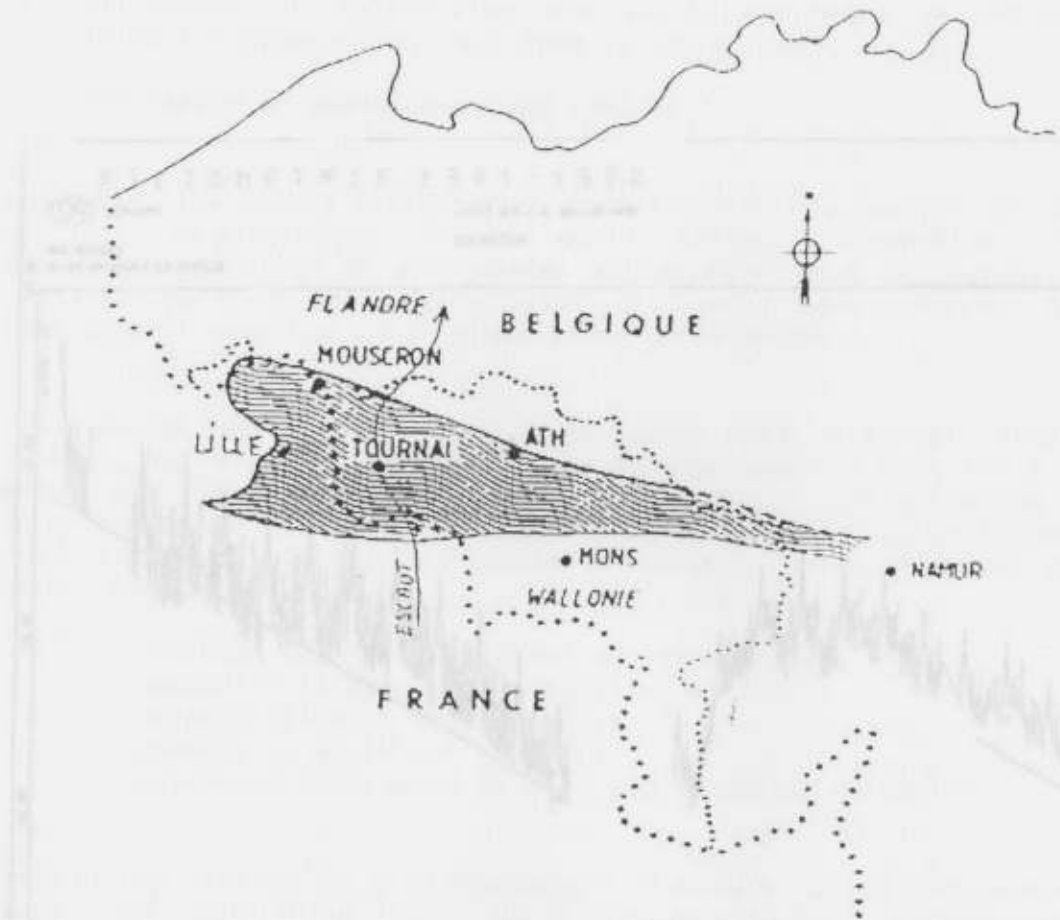
The first example is not a success story. However it has been selected to show the useful lessons to be drawn from the negative consequences of a lack of cooperation between countries, to describe the specific problems related to transnational management of an aquifer, different from a river basin, and to investigate what the right way should be in such a case.

Known since the late 19th Century, the Carboniferous carbonate aquifer constitutes a vast structural unit, extending on approximately 70 km from Namur in Belgium in the east to Lille in France in the west.

The good hydraulic characteristics of this reservoir led to its development for the water supply and economic expansion of the Lille-Tournai and Flanders area. The aquifer covers some 20 % of the water demand in the Lille area and more than 80 % in the Belgium part, where surface water is the only alternative. Moreover, some groundwater is "exported" from the Wallonie region to the Flander region, within Belgium.

Studies were undertaken in 1965-68 to improve the understanding of the aquifer, followed in 1974 by attempts at coordination between French and Belgian authorities without much success. In 1977, sudden high losses of the Escaut/Schelde River occurred, inducing a significant recharge of the aquifer and the temporary stabilization of water levels, allowing to postpone decisions. But the drop of water levels (1.5 to 2 m/year) has resumed since 1982-1983, and the question of trans-national management of this aquifer, whose exploitation interferes with the land development, has re-surfaced.

Recent studies have shown that it is feasible to balance the withdrawals with natural recharge, thanks to a redistribution of the withdrawal locations. This would mostly imply the development of the southwestern part of the aquifer (in Belgium) and transfer of the water to the northwestern part (in Belgium and France). But, so far no concerted action has been or can be taken due to administrative difficulties :

Water-level variations 1961 - 1990

The franco-belgian Carbonifereous aquifer

- scattering of the centres of "withdrawal accounting" : i.e. Basin authorities in France and several regional offices in Belgium, each using different systems of accounting;
- difference of legislative and incitative means (withdrawal taxes for example) on each side of the border;
- scattering of decision-making centres.

Consequently, the global hydrodynamic conditions of the aquifer are not taken into consideration in the well fields distribution. The excessive concentration of groundwater withdrawals, west of Tournai in the western part of the aquifer that originally was artesian, has induced several negative constraints since three decades.

For the period 1974-88, the total withdrawals were relatively stable (97 MCM/y), but with an increase in the Belgian western part (26.5 to 34 MCM/y) and a decrease in France (34 to 28 MCM/y). The destorage is globally estimated at of 1.1 MCM/y with, consequently, a continuous drop of the water levels and negative effects (both physical and economic) such as :

- increase of investments and operating costs,
- necessity to deepen some existing wells,
- deterioration of water quality,
- abandon of wells for industry,
- extensive subsidence of soil and danger of pollution.

Therefore, the cration of a co-management structure, using homogeneous technical and legislative tools, is a prerequisite to a geographical reshuffle of the volumes of water withdrawn in order to counter-act the negative effects mentioned above.

In fact, to develop an aquifer is more than just tapping a yield in its withdrawal location, like a river intake. Rather, it is the combination of tapping part of the aquifer's natural flow and part of the reserves. The influence of such withdrawal extends progressively throughout the aquifer far beyond the abstraction point itself.

In the present case, the only long-term sustainable strategy is a development that includes a global groundwater balance. It is as much necessary to distribute influences (drawdowns) as to distribute equitably the limitations of withdrawals aiming to respect constraints, even if those are located in only one country. It is a real co-management that must be set up.

The difficulties encountered at the study stage, have shown the necessity, before anything else, of sharing the data useful for managing the aquifer, with mutual checking and validation of the data or, better even, a cooperative acquisition of these data.

In the constitution of a regional water data base, a first step is to reach an agreement on the validity of the data : consistent definitions, measurements methods, methods of accounting. The data to be gathered include :

- * raw data on water resources : hydroclimatic data, runoff data, hydrogeological data, water quality data;
- * raw data on water withdrawals : river intakes, including specifications of the works, groundwater extraction;
- * raw data on water use :
  - description of conveyance systems and distribution of fluxes,
  - details of water use : urban, agricultural, industrial, energy,
  - details of water treatment and water recycling.

Furthermore, the knowledge of the aquifer must be brought to the same level in both countries. as a secondstep, an hydrodynamical model must be constructed and calibrated so that various prospective schemes of exploitation can be simulated. This tool, permanently updated, must at all times be used in a "transparent" and "contradictory" way, which supposes a permanent structure.

This example shows that the co-management of a trans-national aquifer requires agreement first on a technical level (data sharing, aquifer modelling and mutual validation) and then on an institutional level, to implement in each country or region the recommendations of the commission of technical experts, as it will be shown in the second example which is recognized as a success.

But we will describe one institution, which although light and flexible is particularly efficient and which represents a good example of systematic research of common interest.

In 1959, at the initiative of the Dutch Government, the International Commission for the protection of the Rhine (ICPR) was created comprising the Netherlands, Switzerland, Germany, France, Luxembourg and, later on, the European Community, with as its main objective the improvement of the water quality of the Rhine. The Commission started with the installation of a water-quality monitoring programme, comprising nine stations for the surveillance of Rhine-water quality at the international borders.

THE INTERNATIONAL MANAGEMENT OF THE RHINE BASIN

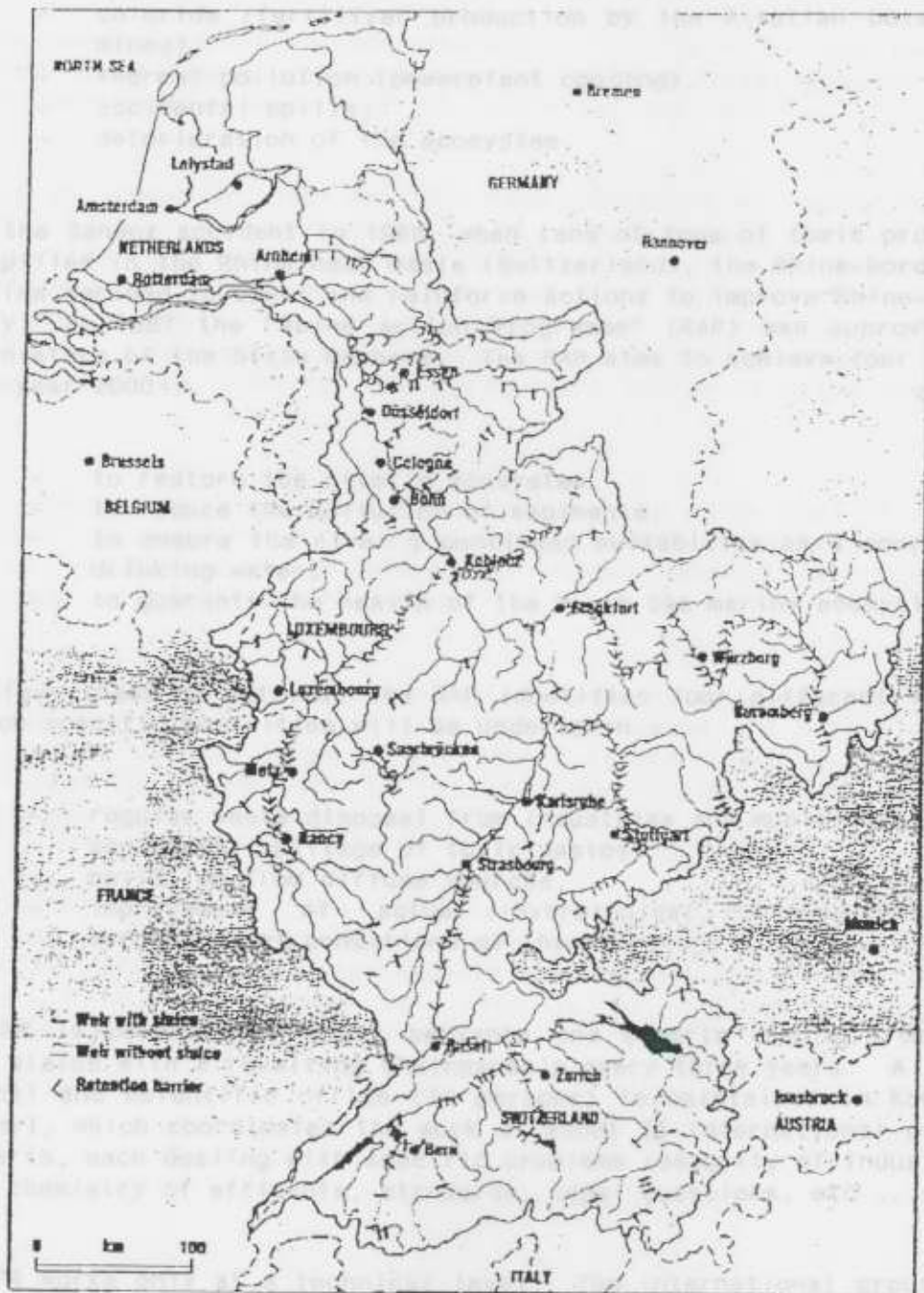
The Rhine is 1.320 km long and its catchment area covers 185.000 km², spread over seven countries. Over the years, there has been an increasing demand for Rhine water. Applications include drinking water, cooling water for power plants and industries, industrial-process water, irrigation, etc ... Today, 50 million people and 20 % of the world's chemical industry are centred on the Rhine. Although pollution of the Rhine from domestic sources dates back centuries, the industrial boom in Germany, Switzerland and the Netherlands before and after the second World War is acknowledged to have caused the greatest deterioration in river quality. As a result, annual salmon catches fell dramatically from nearly 250.000 in 1885 to zero in 1940. This was the first awareness of transboundary ecological problems.

Several international institutions, comprising some or all the riparian states exist such as :

- the International Commission for the Hydrology of the Rhine Basin, created in 1970 within the framework of UNESCO's International Hydrological Decade, whose tasks include :
  - . support of cooperation between hydrological institutes and services active in the catchment area of the Rhine,
  - . executing hydrogeological studies in the Rhine Basin and exchange of research results,
  - . promoting the exchange of hydrological data,
  - . development of standardised methods for collecting and processing hydrological data,
  - . the permanent franco-german Commission concerned with development works and flood protection.

But we will describe one institution, which although light and flexible is particularly efficient and which represents a good example of systematic research of common interest.

In 1950, at the initiative of the Dutch Government, the International Commission for the protection of the Rhine (ICPR) was created comprising the Netherlands, Switzerland, Germany, France, Luxembourg and, later on, the European Community, with as its main objective the improvement of the water quality of the Rhine. The Commission started with the installation of a water-quality monitoring programme, comprising nine stations for the surveillance of Rhine-water quality at the international borders.

The Rhine River Basin

The experts and national delegates know each other well and have mutual confidence. The actions decided during these meetings are implemented by the national delegates through their own institutional and legislative systems, which differ from one country to the other.

The other problems dealt with by the ICPR include :

- chemical pollution (framework for detailed regulations),
- chloride (fertilizer production by the Alsatian potassium mines),
- thermal pollution (powerplant cooling),
- accidental spills,
- deterioration of the ecosystem.

After the Sandoz accident in 1986, when tens of tons of toxic products were spilled in the Rhine near Basle (Switzerland), the Rhine-bordering countries decided to boost and reinforce actions to improve Rhine-water quality. In 1987 the "Rhine Action Programme" (RAP) was approved by the Ministers of the State members. The RAP aims to achieve four goals by the year 2000 :

- to restore the river's ecosystem,
- to reduce the pollution of sediments,
- to ensure the river's continued suitability as a source of drinking water,
- to guaranty the health of the North Sea marine ecosystem.

To achieve these objectives, the RAP identifies four different fields in which specific activities will be undertaken :

- regular waste disposal from industries and municipalities,
- accidental spillage of toxic wastes,
- pollution from diffuse sources,
- improvement of actual hydrological, biological and morphological conditions of the Rhine.

The ICPR is composed of civil servants and experts coming from all Member states with a revolving chairmanship every three years. A light technical and scientific office (10 persons) is maintained in Koblenz (Germany), which coordinates the work of about 25 international groups of experts, each dealing with specific problems (security of industrial sites, chemistry of effluents, standards, legal questions, etc ...).

The ICPR works only at a technical level. The international groups of experts prepare reports and recommendations that are discussed with the institutional delegates of the Member states during plenary sessions that meet at least once a year. When necessary, meeting at the Ministerial level are convened every two or three years.

The experts and national delegates know each other well and have mutual confidence. The actions decided during these meetings are implemented by the national delegates through their own institutional and legislative systems, which differ from one country to the other.

The success and efficiency of such systems come mainly from the fact that the ICPR does not act as a river policeman but as a coordinator for the governments involved.

Most recommendations are adopted informally. This kind of "gentleman's agreement" seems faster and more flexible than a formal process with international negotiations, treaties, ratifications, etc ...

The cost of executing the RAP has been estimated at approximately 16 billion dollars in investment by governments, industry and municipalities, and some 2 billion dollars for yearly running costs. The ICPR does not intervene into the cost distribution. It is up to the national delegates through incitative and/or legislative measures to have the financial burden shared between the government, the municipalities, the industry, the agriculture sector or other private actors.

And the results are there, and the monitoring of water quality shows significant improvement in the Rhine water, (clear increase of oxygen saturation, stabilisation of biological oxygen demand, reduction of heavy metals, nitrogen and phosphorus).

The ICPR is fast becoming a model of international cooperation, as similar commissions are being created for the Danube and Elbe rivers. This system of working first at a mutually agreed technical level to provide sound recommendations to the political bodies, is an example that deserves further consideration.

In conclusion, I would like to stress that the prerequisites of regional water resources management are the followings : first, mutual agreement on pertinent technical aspects and, second, political will to define on this basis common interests to be implemented through appropriate institutional frameworks.

believes to be of significance for fruitful discussion within this group.

(1) Firstly, scarcity of fresh water and an expected increase in demand resulting from population increase and economic development in the Middle East will inevitably lead to the necessity for cooperation in the allocation of water resources so that they may be used efficiently. The importance of the water resources issue means that it has a tendency to take on a political significance, thus becoming part of the Middle East Peace Process. However, we must avoid the politicisation of this issue in our group.

7 100

13 May 1992

Statement to the Multilateral Working Group
on Water Resources

K. Kimura (Japan)

Thank you, Mr. Chairman.

First of all, I should like to express my deep appreciation of the efforts made by various nations, and in particular the co-sponsors, the USA and Russia, and also the host country, Austria, towards the organization of this Working Group meeting. I sincerely hope that this Working Group will succeed in the fulfillment of its aim.

On this occasion, I should like to briefly mention some points that Japan believes to be of significance for fruitful discussion within this group.

(1) Firstly, scarcity of fresh water and an expected increase in demand resulting from population increase and economic development in the Middle East will inevitably lead to the necessity for cooperation in the allocation of water resources so that they may be used efficiently. The importance of the water resource issue means that it has a tendency to take on a political significance, thus becoming part of the Middle East Peace Process. However, we must avoid the politicization of this issue in our group.

(2) Secondly, multilateral negotiations support and supplement bilateral ones. Without progress in bilateral negotiations, it is not possible to expect progress to be made in multilateral negotiations, such as the Water Resource Working Group and others. However, we firmly believe that the continual taking of small but practical steps will certainly contribute to the betterment of people's lives, as well as to the feeling of trust among parties involved in the Peace Process.

(3) Thirdly, the presentation given by the US is very much appreciated as a step towards making parties realise the importance of the benefits of cooperation and the application of existing technologies in dealing with the Middle East water problems. We believe that, in this Working Group and in its future meetings, it is essential for parties, and in particular, regional parties, to respond positively to this step as well as to continue with their research activities and exchanges of views.

(4) Fourthly, we would like to stress that the quality control of fresh water resources is as important as the quantity-oriented approach. From this point of view, coordination between the Working Group on Water and the Working Group on the Environment is necessary. It would therefore be appropriate to discuss quantity and allocation issues in the Water Resources Working Group first and then, based on these discussions, quality-oriented issues could be discussed in the Environment Working Group.

TURKEY

(5) Fifthly, we earnestly hope that this Group will be able to reach a consensus on areas of, and prospects for, possible cooperation, as well as on a work plan for future activities of this Group. On our part, we will do our utmost to contribute to the forming of such a consensus during the coming two days.

(6) Finally, Mr. Chairman, last March, a Fact Finding Mission on the Middle East Environment was sent by Japan to investigate the current environmental situation in the region. According to the report, the need for water quality control, sewage treatment and reuse of treated water in the region arises essentially from the scarcity of fresh water. It is therefore necessary to ensure the availability of fresh water resources and at the same time to arrange their distribution among riparian states. We expect these issues to be successfully dealt with, in the first instance, through Working Group meetings and bilateral negotiations. And then, the technologies and experience of countries from outside the region, such as Japan, in the fields of water quality control, sewage treatment, reuse of treated water, desalination, etc. will be able to be successfully applied. In this respect, Japan will be ready to seriously consider the possibility of extending whatever assistance it can to the parties concerned.

Thank you.

Middle East Multinational Negotiations
Working Group on Water Resources
May 13-15, 1992, Vienna

When dealing with water resources in the Middle East, it is generally put on the conflictual aspect. It is a widespread idea that the region as a whole is heading towards a critical shortage of water and it is often alleged that the competition on the use of existing water resources is by itself a reason for rivalry.

Looking from this perspective, it is obvious that cooperation on the water resources would have the effect of eliminating one element of conflict in the region. Thus, creating a more favorable political environment for progress on the peace process.

Within the framework of the peace process, various issues are to be addressed. But in the final analysis, the process aims to shape a new order of relationships among the participating countries. This new order also concerns water, to the extent that it constitutes a part of the content of the peace process. In similar situations harmonious relations between directed parties could only be conceived through cooperative approaches which balance the interests and benefits of states. The first steps in this direction are not to be considered as necessarily linked to the settlement of political problems. On the contrary, if properly taken, they could help to bring about the conditions of a better environment for the search for political solutions.

COOPERATION ON WATER RESOURCES IN THE MIDDLE EAST

It is alarming and pessimistic prognostics about the future of the water resources of the region should not be viewed fatalistically. These prognostics may be considered useful as long as they serve to focus attention on the problem. However, once this is done, one should not fall into the trap of becoming prisoners of easily formulated conclusions, but should rather question their validity.

In this context, the first issue which needs to be realistically addressed relates to the identification of the problem, in terms of its scope and its nature.

Middle East Multinational Negotiations Working Group on Water Resources May 13-15, 1992, Vienna

The water resources of the Middle East are generally conceptualized as constituting a unified whole. In this respect, it should be borne in mind that the Middle East is a region which stretches 4500 km east to west and 4000 km north to south. It includes more than 10 countries

I. When dealing with the water resources in the Middle East, the emphasis is generally put on the conflictual aspect of the topic. It is a widespread idea that the region as a whole is heading towards a critical shortage of water and it is often alleged that the competition on the use of existing water resources is by itself a reason for rivalry.

Looking from this perspective, it is obvious that cooperation on the water resources would have the merit of eliminating one element of conflict in the region, thus, creating a more favorable political environment for progress on the peace process.

Within the framework of the peace process, various issues are to be addressed. But in the final analysis, the process aims to shape a new order of relationship among the participating countries. This new order also concerns water, to the extent that it constitutes a part of the contention between the parties directly involved. In similar situations harmonious relations between interested parties could only be conceived through cooperative approaches which balance the interests and benefits at stake. The first steps in this direction are not to be considered as necessarily linked to the settlement of political problems. On the contrary, if properly taken, they could help to bring about the conditions of a better environment for the search for political solutions.

II. Alarming and pessimistic prognostics about the future of the water resources of the region should not be viewed fatalistically. These prognostics may be considered useful as long as they serve to focus attention on the problem. However, once this is done, one should not fall into the trap of becoming prisoners of easily formulated conclusions, but should rather question their validity.

In this context, the first issue which needs to be realistically addressed relates to the identification of the problem, in terms of its scope and its nature.

The water problem in the Middle East is generally conceptualized as constituting a unified whole. In this respect, it should be borne in mind that the Middle East is a region which stretches 6500 km east to west and 4000 km north to south. It includes more than 20 countries

needs and which depend on different water resource systems. An attempt to treat such a region as unified whole to search for solutions to the water problem could not correspond to the existing geographical, economic and political realities and may render the issue too complex, and thereby may not lend itself to any solution where it is most needed.

Available data indicate that the most immediate water problem occurs in the triangle delimited by Jordan, West Bank, Israel, Gaza and Golan heights. By coincidence or not, this is also the area where the parties directly involved in the peace process are located.

As to the nature of the problem, its basic dimension is the real or perceived shortage of available supplies of water in the face of ever increasing needs. But, another aspect seems to be sometimes neglected. Since the parties involved depend partially or totally on the same resources, when their demand increases, they have the instinctive reaction of claiming a greater share from the others. This could be considered as a natural reaction, inherent to human behaviour. However, the question whether it exacerbates the problem or not, merits a thorough assessment.

IV. To address properly the water dimension of the Middle East peace process, any individual country can not be expected to assume constraints or new burdens for conserving water or for using it more efficiently unless such an effort is shared also by the other relevant parties.

regional contributions could only complement, and not totally substitute, their efforts.

III. Studies on the patterns of the use of water in the region indicate that agriculture has the greatest share of consumption. Happily, today, technologies permit the production of higher yields by using lower quantities of water. In irrigation, modern methods such as sprinkle systems, drip irrigation, hydroponics considerably reduce the waste of water and ensure optimum use.

Advanced technologies can also extend the use of recycled water to agriculture as well as to industry.

It is a fact that new technologies are costly and in many cases economic and financial constraints play a deterring role for their adoption. However, the ways and means to overcome these constraints should exist. This is an area where common actions should certainly be possible and beneficial.

To undertake comparative studies on the quantity of water needed to irrigate a given area of land with conventional methods and with modern techniques could be an encouraging start for conceiving such joint action.

By the same token, inventory studies for water and land resources and their evaluation could be useful for a better understanding of the issue.

These few examples, to which others could obviously be added, illustrate sufficiently that possibilities which could be explored for joint action and approaches exist.

IV. To address properly the water dimension of the Middle East peace process is of course the prerogative of the interested parties. But, they should know that outsiders are not insensitive to the justified anxieties that they might have. They should also know that extra-regional contributions could only complement, and not totally substitute, their efforts.

We are of the view that (1) each country in the Middle East is entitled to a reasonable share of and obligated to protect the water resources; (2) that the countries concerned, while exploiting and utilizing water resources on their soils and formulating strategies in line with their national conditions for the protection of such resources, should take into account the interests of their neighbours and countries along the lower reaches; (3) that on controversial issues, they should seek proper solutions in the spirit of mutual understanding and actual cooperation in accordance with the relevant provisions of the international law and the principles of respect for sovereignty and participation on an equal footing.

11/05/92 15:11

AMBASSADE-CHN-BELGIUM

P02

CHINESE PAPER 70-

(Translation)

Statement at the Meeting of Multilateral Working Group on Water Resources of the Middle East Peace Conference

13 May 1992

Mr. Chairman,

May I begin by extending my congratulations on the successful opening of this meeting and my thanks to our host.

The Middle East is one of the regions in the world that faces the most serious shortage of water resources. As industry and agriculture develop and population grows, the problem of water shortage will be more acute. On the other hand, the distribution of water resources in the Middle East is uneven and there are deep-rooted disputes among certain countries over access to water resources. The question of water resources has become an eye-catching multilateral issue in the region.

Water resources in the Middle East bears on the survival of the nations and the livelihood of the people in the region. Failure of the Middle East countries to resolve their conflicts and disputes in this field has not only hindered all-round exploitation and effective utilization of water resources in the region, but also exerted adverse impact on the interrelations between certain countries. Therefore, it is a pressing task for countries in the Middle East to find through consultations a proper settlement to water distribution and a most effective way to utilize the limited water resources for the development of their economies and common progress of the region.

We are of the view that (1) each country in the Middle East is entitled to a reasonable share of and obligated to protect the water resources; (2) that the countries concerned, while exploiting and utilizing water resources on their soils and formulating strategies in line with their national conditions for the protection of such resources, should take into account the interests of their neighbours and countries along the lower reaches; (3) that on controversial issues, they should seek proper solutions on the basis of mutual understanding and mutual accommodation in accordance with the relevant provisions of the international law and the principles of respect for sovereignty and participation on an equal footing.

1000/

Middle East Multilateral Negotiations;
Working Group on Water Resources,
Vienna, May 13-14/15

Austrian presentation

Inter-Regional Water Management
in Central Europe - The Austrian Experience

Although Austria as a whole is a country rich in water resources, its supplies are unevenly balanced. Austria partakes in the river systems of the Danube, but also of the Rhine and the Elbe, partly on the upper, partly on the lower course. Besides, Austria is situated between countries that until a few years ago were divided by different political and economic systems. The interests and approaches of these countries concerning water management differed accordingly. Austria therefore had to look after her interests in a way that as far as possible avoided conflicts with her neighbours regarding water management matters. This aim was translated into Austria's policy of supporting multilateral water management and water protection endeavours and at the same time establishing instruments of cooperation based on international agreements with nearly all of her neighbours.

The history of Austria's international relations concerning water management reflects not only the general development Europe has taken throughout the centuries but also the change of emphasis within the different water management interests. Thus, in the beginning treaties concerning the maintenance and flood control of border rivers were of paramount interest for the security of the country's "wet border". Gradually, more specific objectives emerged depending on local and time-related circumstances like international fishery in the Bodensee, the international regulation of the river Rhine, international shipping on the Danube and the production of hydroelectric power from the rivers Drau, Inn, Salzach and the Danube. Only quite recently global water management agreements completed the picture like e.g. the Regensburg treaty with Germany and the EC on cooperation in the catchment area of the Danube.

- 2 -

These measures were accompanied by Austria's endeavours to find a general framework on a multilateral basis for largely bilateral agreements.

To name a few examples:

We have - so far unsuccessfully - been trying to achieve a water protection convention within the Council of Europe and for the river Danube, aiming for corresponding recommendations by the ECE and the OECD. At the same time we have enhanced our cooperation in the work of the International Law Commission on the law of non-shipping utilization of international watercourses as well as on the definition of "responsibility and liability" in questions concerning international water management.

In the course of these activities the following points have turned out to be of vital importance:

- + Multilateral agreements, important as they are as a framework for specific mutual understandings between directly affected countries, cannot replace these bilateral agreements. They should, therefore, offer sufficient flexibility for more detailed arrangements.
- + Agreements on entire river basins make more sense from a water management viewpoint than agreements limited to specific sections of rivers. A mixture of both forms has proved useful where cooperation on the whole river basin is provided and the treaty partner's rights are extended in cases of transboundary consequences.
- + If there are too many controversial points it is helpful to aim at partial agreements related to specific problems like e.g. the Bodensee arrangements. The experience of a successful cooperation in implementing these agreements facilitates the solution of other questions.
- + The transfer of sovereign powers onto international river commissions rather meets with scepticism. The present Austrian practice tends to establish through bilateral agreements commissions with consultative functions in order to treat practical problems on an expert level; agreements and recommendations are then put into

effective operation by decision of the governments involved (if the matter has been negotiated on expert level the government decision is in most cases a mere formality). This practice can forego permanent secretariates by alternating the chairs of the commissions.

- + For the substance matter the maintenance of adequate flow rates and water quality are of particular importance because they are needed to assure lasting utilization of water resources with the aim of sustainable development. An essential precondition is in any case a fair burden sharing between all riverains (same demands on both upper and lower riverains in spite of their differing water management interests).
- + The balancing of interests can also be achieved outside the direct scope of water management, e.g. through electricity supplies from a common power station.
- + In any case it is important to assure that data collection and surveyance of water resources be executed in common so as to gain a basis for distribution questions which is beyond any doubt.

As to regional conflicts of interest within any individual country, they can be somewhat alleviated through national legislation, but they nevertheless exist and require appropriate solutions. Examples for such potentials for conflict are the uneven distribution of useable water resources, the uneven distribution of potential dangers from these resources (e.g. floods), conflicts between sewage inductions and water withdrawal, effects on water from agriculture, human settlements, traffic, industry, etc., interdependencies between water management and public health, economics, etc.

In order to solve such conflicts it is necessary to recognize that orderly water management is a basic pre-condition for life and economic activities as such. Therefore, water management has to be given its appropriate rank, and clear priorities have to be set. It is essential to establish appropriate legal instruments and define binding general planning powers of adequate (State-)authorities combined with sufficient

participation of interested parties and specific legal protection for individuals. This can be supported through encouragement, subsidies and other economic management tools. In order to be accepted the relevant rules and regulations have to be seen as clearly substance matter oriented and transparent.

Of course, it is never possible to avoid conflicts in water management, they arise between different users (individuals), between regions or between states. Their solution requires efficient conflict settlement mechanisms with recognizably formulated tasks and aims as well as the readiness of all concerned parties for peaceful settlement of their conflicts.

Austria has gained the experience that even highly difficult questions and serious conflicts of interests can be solved sooner or later, even though their roots may be unrelated to the substance matter, if these basic principles are observed.

AUSTRIAN BACKGROUND PAPERS

prepared by

Wolfgang

Wolfgang

X 1100

Water in the Middle East

Advanced Methodologies for Resource Management and International Negotiations

Middle East Peace Negotiations

Kurt Fedra
László Somlyódy

Working Group on Water Resources

Contents (Vienna, May 13-14/15 1992)

1. Water and Regional Development	1
2. Water Resources of the Middle East	2
3. The Role of Applied Systems Analysis	3
4. Tools and Methods	4
<u>A U S T R I A N B A C K G R O U N D P A P E R</u>	5
4.1 Geographical information systems	5
4.2 Simulation and optimization models	6
4.3 Expert systems	7
4.4 prepared by	7
5. A Plan for Action	8
5.1 Water resources inventory	8
5.2 Forecast of demand components	10
5.3 Supply estimates and uncertainties	11
5.4 A regional strategy plan	14
5.5 Water budget and allocation models	15
5.6 Tools for negotiation support	16
6. Conclusions and Recommendations	17

1 Water in the Middle East:

Water Advanced Methodologies for Resource Management and International Negotiations

Water is probably the single most important natural resource for human development. It is a renewable, but finite, resource. Kurt Fedra¹ where the demand for water easily surpasses the reliable supply, at least in the arid Middle East, it is a primary constraint for regional socio-economic development. László Somlyódy Development activities and their equitable distribution and their sustainability is one of the major challenges facing many countries in the world.

Some of the issues related to water resources are global in nature. Most countries in the world are experiencing an increasing population, and a trend towards growing urbanization. A massive problem of how should we handle our waste also emerges with urbanization. Rapid industrialization in many of these urban centers has created enormous

Contents

1	Water and Regional Development	2
2	Water Resources of the Middle East	3
3	The Role of Applied Systems Analysis	5
4	Tools and Methods	5
4.1	Data bases	7
4.2	Geographical information systems	7
4.3	Simulation and optimization models	7
4.4	Expert systems	8
5	A Plan for Action	8
5.1	Water resources inventory	10
5.2	Forecast of demand components	10
5.3	Supply estimates and uncertainties	11
5.4	A regional master plan	11
5.5	Water budget and allocation models	12
5.6	Tools for negotiation support	12
6	Conclusions and Recommendations	13

¹International Institute for Applied Systems Analysis, A-2361 Laxenburg, AUSTRIA

1 Water and Regional Development

Water is the best of all things.

Pindar, 522-443 BC.

Water is probably the single most important natural resource for human development. It is a renewable, but finite, resource. In arid regions, where the demand for water easily surpasses the reliable supply, at least for most of the year, it is a primary constraint for regional socio-economic development. The level of these development activities and their equitable distribution and their sustainability is one of the major challenges facing many countries in the world.

Some of the issues related to water resources are global in nature. Most countries in the world are experiencing an increasing population, and a trend towards growing urbanization. A massive problem of how should we handle our waste also emerges with urbanization. Rapid industrialization in many of these urban centers has created environmental pollution and, in particular, problems of water quality. Contamination of water resources will further limit their potential use.

Water is also a shared resource. The hydrological cycle, the course of rivers or the extent of groundwater resources are independent of national boundaries. With shared water resources, the consumptive use of water will lead to competition – any use is constrained by all others.

Water scarcity can be conducive to conflict. With decreasing supplies and increasing demand for water, interregional and international conflicts among water users are likely to emerge. If a country decides to increase its own use, either by withdrawing more, or as a result of developing storage schemes such as large dams, it could have repercussions for the countries downstream, some of which may emerge to be the nucleus of major international conflicts.

The goals and objectives of water users vary, within and between countries; but users that share a common resource also share goals, although these are assigned different values in different systems. These goals and aspirations may include orderly and peaceful conflict resolution, participation in the decision making process, local control, increased income and quality of life, justice in income distribution, and equity.

Being a key ingredient in many economic and social activities, as well as a good on which human beings ultimately depend, water is an economic commodity, and its value in alternative uses must be recognized as a key principle for present and future water resources management. Water conservation and reuse are the most commonly recommended measures through which excessive water use and its abuse can be minimized. However, supply enhancement and water conservation are not the only effective measures to bring about a balance between water supply and its use. Quality management is an important and effective method which should be incorporated in any water management scheme. Innovative approaches, such as tradeable permits for pollution control, water banking, and privatization of water supply and waste water disposal, deserve a mention as possible measures for integrated water management.

One should bear in mind that scarcity of water is not an absolute barrier to economic

activity in any region. Through proper economic incentives, water demands can be managed to come into balance. Admittedly this management is more complicated in regions with overall water scarcity, such as the Middle East. Growing rural and urban population would demand more water, which would have to be diverted from current agricultural uses. Unless water use efficiency of the agricultural sector is improved through better irrigation technology, loss of agricultural production is liable to occur. In the absence of proper water management policies, competition for water will be stronger, increasing the potential for conflict among water users.

Water is available in all parts of the world; however, its availability in adequate quantities is unevenly distributed in space and over time. The Middle East region is one of those regions where water availability, if expressed on a per capita basis, is by far the lowest among all regions of the world, and is comparable to that in some countries in the Sahara and Sub-Sahara region. Water scarcity and inefficient allocation and use of water pose a serious threat to sustainable development and protection of the environment. Although such problems are universal in nature, in regions which do not have a large endowment of water, the consequences of increasing deficits and uncertainties in the relationship between demand and supply can be dramatic.

Water resources management is meant to reduce the uncertainty in the relationship of supply and demand. The objective is to provide order and predictability, and also to design and implement the procedures and institutions that help to manage the system and minimize the potential for conflict. To succeed for any length of time to capture and efficiently distribute water for the benefit of all, users must develop rational plans and realistic aspirations within the common constraints, and a high level of community organization and collaboration.

2 Water Resources of the Middle East

Water resource problems are as old as human history, and in the Middle East water conflicts are notorious in the history and mythology of the region. Witness, as an example, the rivalries over the wells of Beersheba between Abraham and later, Isaac, and the Philistines. Rival, as an aside, comes from Latin *rivalis*, meaning *one living on the opposite bank of a river*.

The Middle East region is a relatively water-scarce region. In the North Africa and the Sahelian zone, droughts are frequent phenomena, and there is progressive aridity, and encroaching desertification. The precipitation in the northern part of the Nile River basin is very low, which makes countries such as Egypt, and the Sudan very dependent on the runoff from the adjoining countries upstream. In the Arabian peninsula and the surrounding countries, because of low precipitation, surface water supply is very low, and groundwater is a major source of water availability. Relative water availability in various countries of the Middle East region are shown in Color Plates 1 and 2.

The major use of water in the Middle East region is for irrigation purposes. In the Asian part of the Middle East, irrigation accounts for 60-90 percent of the total use. A similar situation exists in the African part of the region. In addition to large irrigation diversions, in some countries of the Middle East, great strides have been made in providing domestic water. By 1990, water and sanitation had been provided for almost all urban residents.

Even for the rural residents, over half have water and almost a third have been provided with adequate sanitation facilities.

One of the major problems of water, common in the arid and semi-arid zone of the Middle East is that of high salinity of water that may arise from high evaporation. Salinization may also be enhanced by the increased use of water from irrigation purposes.

In the past, there have been resource conflicts in the region. Such conflicts have existed for quite some time, and it appears that even in the absence of economic, demographic and other environmental changes, such conflicts would continue. Population development in the Middle East countries is shown in Color Plates 3 and 4. In most of these countries, population size has at least doubled during the 1960-1990 period. Growing population has important implications for water demand, and thus growing conflicts among various water users.

A recent IASA study has shown that population growth and climate change in various countries of the world will make water availability relative to its demand, decrease, particularly if water quality considerations are incorporated. The regions which are relatively more vulnerable are shown in Color Plates 5 and 6. However, even without considering possible consequences of climate change, the situation in many countries is not that optimistic with respect to relative water availability. The study concludes that "unless appropriate management measures are adopted, many countries in the world, and masses of people residing therein, would experience water availability related problems." This particularly applies to the Middle East.

Water resources are intimately tied to another delicate issue – that of food self-sufficiency. In the arid and semi-arid zone of the Middle East, food security is threatened not only by the average availability of water, but also due to frequent droughts and other natural phenomenon. Climate change may also alter the pattern and level of agricultural production in different parts of the Middle East. Without additional irrigation, yields are expected to decline dramatically in certain areas. Changes in precipitation in the Upper Nile basin may threaten Nile river flows, and through that food security in all the riparian countries.

Increasing demand for water may also induce another problem – the problem of declining water quality. Domestic and industrial waste discharges coupled with a smaller supply of water will result in poor water quality. Inadequate sanitation systems in any parts of the Middle East region will threaten the water quality through contamination. In the African part of the region, the primary water quality issue is that of faecal contamination, partly because of inappropriate sanitation. In addition, significant pollution sources can be found in or near large urban centers with large industrial activities such as pulp and paper mills, sugar refineries, breweries, and textile mills.

Another conflict that may arise in the region is that between the surface water and the groundwater. In some parts of the Middle East, mining of groundwater is a common practice. Overuse of this resource has implications for future generations, given that the recharge cycle for this resource may extend over a few centuries. Sustainable development of the region, in the definition of the Brundtland Commission, may thus not be possible.

Water resources interact with many facets of socio-economic life of our society, besides being a necessary part of the ecosystem. In situations of relative water scarcity, management of these resources should be done using an integrated water management framework. This will involve not only management of the water resources but also the integration with

the management of land use, agriculture, forestry, or soil moisture, and a broad range of socio-economic and political considerations. In addition, the management of water resources must also be integrated so that consideration of water supply, water demand, and water quality are integrated together to make a unified whole.

A systems approach is needed.

3 The Role of Applied Systems Analysis

Any rational and effective management of natural resources, and water resources in particular, must be based on factual information and a thorough understanding of the laws of nature that govern the resource.

Science, and in particular, water resources systems analysis, can provide this information and also the tools to analyze it. Water resources systems analysis also provides the tools to design efficient resource management strategies, and to communicate these results efficiently in support of the planning and decision making process.

The potential for conflict in the allocation of water resources to competing uses and users of water makes the adoption of rational schemes and a reliable information basis even more important. Negotiations between different groups of users within any country, and negotiations between different user countries that share a common resource, must be based on reliable, accurate, and shared information. Negotiations must also be based on a common understanding of the behavior, and the constraints but also on the potential and opportunities of the water resources system.

Applied systems analysis can provide the objective tools to develop this shared information basis and this common understanding. It offers the tools and methods for data compilation and analysis, the design and analysis of options and strategies, and the communication of information in support of policy and decision making processes.

Science can also provide a common language as a basis for negotiations. Institutional aspects of international collaboration and conflict resolution play an important part in the management of a common resource basis. Socio-economic and political considerations are of paramount importance, but the physical system dictates at least the boundary conditions and constraints of any possible solution.

Scientifically based information can and must provide a basis for common policy, and science can provide some of the tools required to design and successfully operate management strategies for the benefit of all.

A general scheme of the role of science in resource management and policy making, and the procedure of problem solving in general, is presented in the figure below.

4 Tools and Methods

A major tool of applied systems analysis are formal models and computer based methods information management and formal analysis. Computer and information technology.

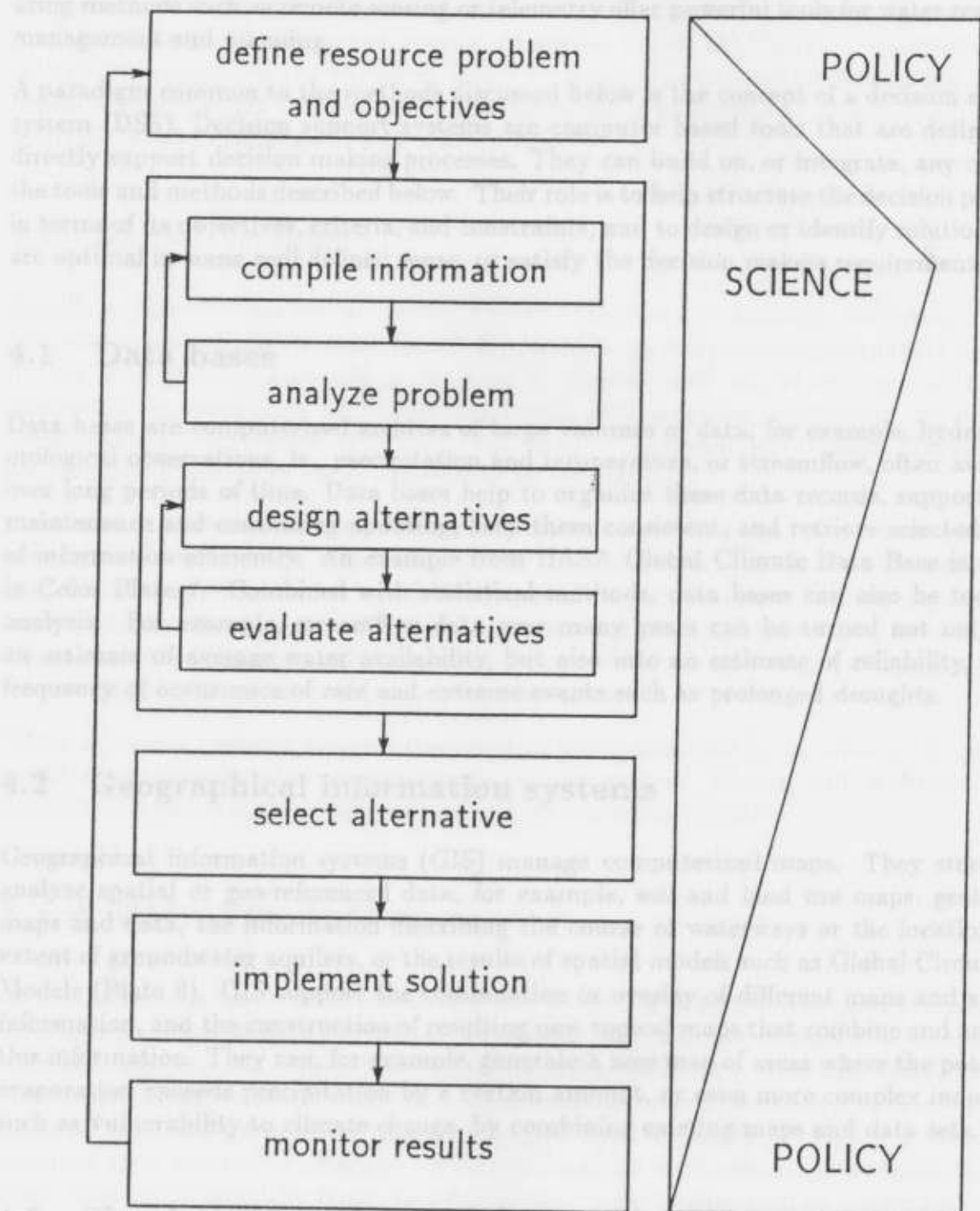

Figure 1: Science and policy making in scientific resource management

In combination with modern data collection methods, can help to extract information directly relevant to the resource management process from large volumes of data.

It must, however, be stressed that good analysis must be based on good data. The collection of reliable data is of paramount importance, and again, modern technology using methods such as remote sensing or telemetry offer powerful tools for water resources management and planning.

A paradigm common to the methods discussed below is the concept of a decision support system (DSS). Decision support systems are computer based tools that are designed to directly support decision making processes. They can build on, or integrate, any or all of the tools and methods described below. Their role is to help structure the decision problem in terms of its objectives, criteria, and constraints, and to design or identify solutions that are optimal in some well defined sense, or satisfy the decision makers requirements.

4.1 Data bases

Data bases are computerized archives of large volumes of data, for example, hydrometeorological observations, i.e., precipitation and temperature, or streamflow, often available over long periods of time. Data bases help to organize these data records, support their maintenance and continuing updating, keep them consistent, and retrieve selected items of information efficiently. An example from IIASA Global Climate Data Base is shown in Color Plate 7. Combined with statistical methods, data bases can also be tools for analysis. For example, streamflow data over many years can be turned not only into an estimate of average water availability, but also into an estimate of reliability, of the frequency of occurrence of rare and extreme events such as prolonged droughts.

4.2 Geographical information systems

Geographical information systems (GIS) manage computerized maps. They store and analyze spatial or geo-referenced data, for example, soil and land use maps, geological maps and data, the information describing the course of waterways or the location and extent of groundwater aquifers, or the results of spatial models such as Global Circulation Models (Plate 8). GIS support the combination or overlay of different maps and spatial information, and the construction of resulting new topical maps that combine and analyze this information. They can, for example, generate a new map of areas where the potential evaporation exceeds precipitation by a certain amount, or even more complex indicators such as vulnerability to climate change, by combining existing maps and data sets.

4.3 Simulation and optimization models

Models are formal, mathematical or logical but highly simplified representations of aspects of reality, for example, the hydrological cycle. They are based on physical laws, such as the law of conservation of mass and energy. They represent a codified but operational form of scientific knowledge. As a formal description of a system, they are open to inspection, they can be tested, and they produce repeatable results independent of their user.

Models can synthesize available information and understanding, and also support the study and design of policies, strategies, and management options.

Simulation models can help to answer WHAT-IF questions: what will happen to the downstream flow regime if a certain reservoir is built? How will water availability during dry periods be improved? How will the water table be affected by a new irrigation scheme? (Color Plate 9). Optimization models can answer HOW TO BEST .... questions: what is the best location, size or operating policy for a reservoir to meet certain supply targets, within a given budget? What is the best combination of crops and irrigation scheme for a certain location in terms of soils and climate?

4.4 Expert systems

Finally, expert systems try to capture human expertise and heuristic knowledge, know-how, into an operational format. Based, for example, on rules representing expert opinions (rather than physical laws like in the case of models) they can be very useful to reach conclusions in areas that defy simplified formal mathematical treatment. An example would be behavioral responses to policy measures or changes in environmental conditions, for example, a change in water availability for irrigation.

Many socio-economic components of water resources systems can be represented by expert systems methods, in particular, if they are combined with the formal engineering models where appropriate. A major advantage of expert systems is in their capability to explain results. Since they are based on near-natural language rules, that are a directly understandable form of knowledge representation, they are also open for inspection and can be easily understood – and improved if necessary.

Water resources systems analysis combines all these methods in an attempt to provide useful information for planners, policy and decision makers. The support of the planning, decision and policy making process must be the ultimate objective.

5 A Plan for Action

To apply the methods of water resources systems analysis to further the goals of a peaceful development of the water resources of the Middle East, a concrete plan of action will be required. Any plan for action, however, needs to be based on a thorough understanding of the water resources system, and thus, on scientific research, the compilation of the best available data and information, and on effective tools for analysis. Figure 2 presents a structure for a series of studies and ultimately tools for water resources systems management, that could form the basis for international negotiations and an integrated policy towards cooperative resource management.

Specific projects of water resources planning and systems analysis, that would benefit the region as a whole, could include:

- A regional water resources inventory as the basis for all further studies and water resources allocation policies and agreements;

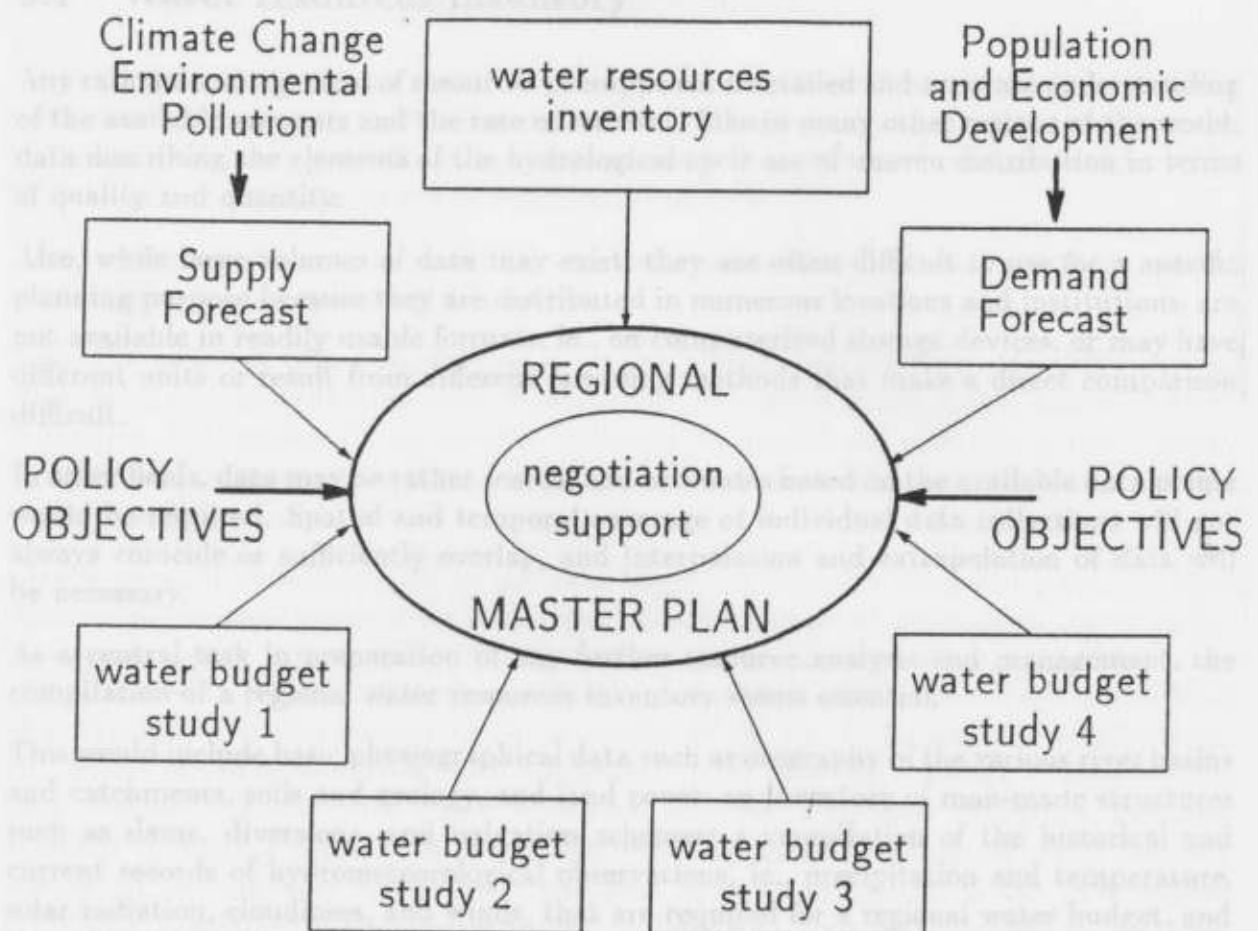

Figure 2: An Action Plan for Regional Water Resources Management Studies

- Forecast of demand components, ie., domestic, agricultural, and industrial, as well as environmental requirements, that take into consideration projected population growth for the various plans for regional economic development;
- Estimates and uncertainties of supply, for both surface water and groundwater reservoirs, that would have to consider the potential effects of climate change for long-term planning;
- A regional master plan, that integrates the assessment of available resources with the projected development of demand and supply under uncertainty in a cooperative regional strategy for the management of a shared resource;
- Water budget and allocation models, that evaluate technological alternatives, costs and benefits, and environmental effects of various water distribution and usage schemes of local to regional projects in the Middle East;
- Tools for negotiation support, that would as specific information and decision support systems provide direct support for the institutions and mechanisms of international cooperation in planning, implementation, and monitoring.

5.1 Water resources inventory

Any rational management of resources presupposed a detailed and accurate understanding of the available amounts and the rate of renewal. Like in many other regions of the world, data describing the elements of the hydrological cycle are of uneven distribution in terms of quality and quantity.

Also, while large volumes of data may exist, they are often difficult to use for a specific planning purpose because they are distributed in numerous locations and institutions, are not available in readily usable formats, i.e., on computerized storage devices, or may have different units or result from different sampling methods that make a direct comparison difficult.

In other fields, data may be rather scarce, and estimates based on the available data points would be required. Spatial and temporal coverage of individual data collections will not always coincide or sufficiently overlap, and interpolation and extrapolation of data will be necessary.

As a central task in preparation of any further resource analysis and management, the compilation of a regional water resources inventory seems essential.

This would include basic physiographical data such as orography of the various river basins and catchments, soils and geology, and land cover; an inventory of man-made structures such as dams, diversions, and irrigation schemes; a compilation of the historical and current records of hydrometeorological observations, i.e., precipitation and temperature, solar radiation, cloudiness, and winds, that are required for a regional water budget, and river flow data. The extent of groundwater resources needs to be mapped, and a history of extractions compiled.

Data base management systems, geographical information systems, and statistical methods to interpret, and, where necessary, complete the available data by various interpolation and extrapolation schemes, are the required tools.

Quality assurance is a central issue in such an undertaking. Data from numerous sources have to be carefully screened and analyzed for plausibility and correctness, using statistical methods, before they are incorporated into a common data collection.

5.2 Forecast of demand components

Water demand is a critical component in any water resources management analysis. Its forecast can be based on the projected population development, based, for example on the official UN statistics and forecasts (compare Plates 3,4). The assessment of future demand must also consider industrial and agricultural development plans, and the expected development of efficiency in the use of water through the introduction of new technologies, for example in irrigation.

Compiling the various local to regional development plans, and combining them in a set of regional scenarios under various assumptions on the main determining factors such as population development, economic growth, and technological development, will lead to a range of forecasts that can be expected to provide guidance for any further analysis.

5.3 Supply estimates and uncertainties

As an integrated part of the water resources inventory, streamflow and precipitation patterns, and patterns of groundwater recharge are derived. However, in many cases the historical records are not sufficient to derive reliable statistics that can indicate the probabilities of extreme events such as prolonged droughts.

Here special statistical techniques of time series analysis and stochastic hydrology can be used to generate the necessary information.

Also, the prospect of a possible change in our climate warrants considerable concern. Arid regions could be affected most dramatically. Numerous international research efforts of considerable magnitude are already underway to predict not only the future climate, and provide an assessment of its consequences on human socio-economic but also on environmental systems.

Global circulation models (GCMs) are very large and complex computer programs that attempt to simulate changes on the earth's climate due to an increase in the so-called greenhouse gases, mainly CO_2 . Various GCMs are predicting rather consistently a 3-7°C increase of average annual temperatures for the Middle East, under the assumption of a doubling of atmospheric CO_2 levels (Color Plate 9). Unfortunately, precipitation projections of the same models differ significantly from each other leading to considerable uncertainties in future water supply estimates. In spite of all these difficulties, forecasts of global circulation models can and should be incorporated into regional water resource studies. They can help to formulate scenarios of possible changes in the hydrological cycle, help to address uncertainty explicitly, and serve at least as indications of the range of possibilities and the uncertainty that any regional water resource policy would have to address.

5.4 A regional master plan

The three major components shortly described above, a resource inventory and the forecasts of supply and demand, must be integrated into a comprehensive master plan, combining the individual countries resource management plans and policies. A common master plan would recognize the importance of the transboundary nature of water as a shared resource. It would also, as a process as well as a product, emphasize the importance of international negotiations and cooperative development strategies.

This plan needs to be formulated in policy terms as much as in terms of the physical system. It must provide the possibility to study the consequences of alternative strategies, and in particular, trade-offs and mutual constraints in the development of water resources, water use and allocation.

A master plan can be implemented not only as a static, printed report. It can also be implemented as an interactive computer system: this will allow scenario analysis and simulation experiments, and the testing of assumptions and consequences of individual actions within the overall regional framework of a shared resource system.

In its computerized form, the master plan not also serves as a compilation of factual information, it also must include an explicit statement of assumptions and plans. Thus,

it forms a common and open information basis for all parties in the system.

Using the appropriate computer technology, the data bases and models can be integrated in an easy-to-use manner, also for non-technical users. Interactive computer graphics, menu systems, tutorial and self-explanatory interfaces guide the user and provide information in directly useful formats such as maps and charts, and natural language explanations.

5.5 Water budget and allocation models

While the master plan aims primarily at the overall policy level, there are numerous component systems that require a detailed technical and economic analysis. Individual components of the water resources system range in size from local dams and groundwater aquifers and irrigation schemes, to individual subcatchment, and finally to the catchments of the major international rivers of the region.

For these systems, and the various water resources development projects that may affect them, individual models can be built for the optimal design of these development projects. Here an engineering level analysis, that also considers economic and environmental implications of water resources development, is appropriate. Combining simulation and optimization models with the necessary data bases, these systems can help to fine-tune the components of the overall master plan, and provide guidance and advice on a more local, project by project level.

5.6 Tools for negotiation support

Finally, all the scientific information compiled and generated in these various proposed activities should find their way directly into the processes of international negotiation, planning, and monitoring of joint activities.

Thus, a top-layer designed for policy analysis can be built on the basis of the master plan, the various data bases and forecasting systems, and integrating individual detailed studies, in particular of projects with international and trans-boundary effects.

Here the emphasis is in the representation of individual positions in the negotiations, using methods of gaming theory and group decision making. While a high degree of aggregation and thus simplification will be required to make the information directly useful in this context, it is based on all the components previously described, and can thus be traced unequivocally in its origin. The same transparency and openness that characterizes the individual information systems also applies to this policy analysis level.

Its main purpose, however, is to provide a common language, a shared information basis, and a rational and objective framework to support international negotiations and ultimately, a peaceful and cooperative use of a shared water resources system for the benefit of the entire region.

6 Conclusions and Recommendations

The Middle East is characterized by water scarcity and a high, and increasing, water demand/supply ratio. Water related conflicts have existed in the history of the region and the potential for their continuation in the future seems to be growing.

Vulnerability of water resources in the region is one of the highest on the globe, and numerous developments increasing the stress on the water resources system can be foreseen. These include population growth, development of agricultural and industrial water use, urbanization, the impact of climate change and the deterioration of water quality.

All these features call for the preparation and implementation of a well tailored regional policy which can not be realized without international negotiations and cooperation.

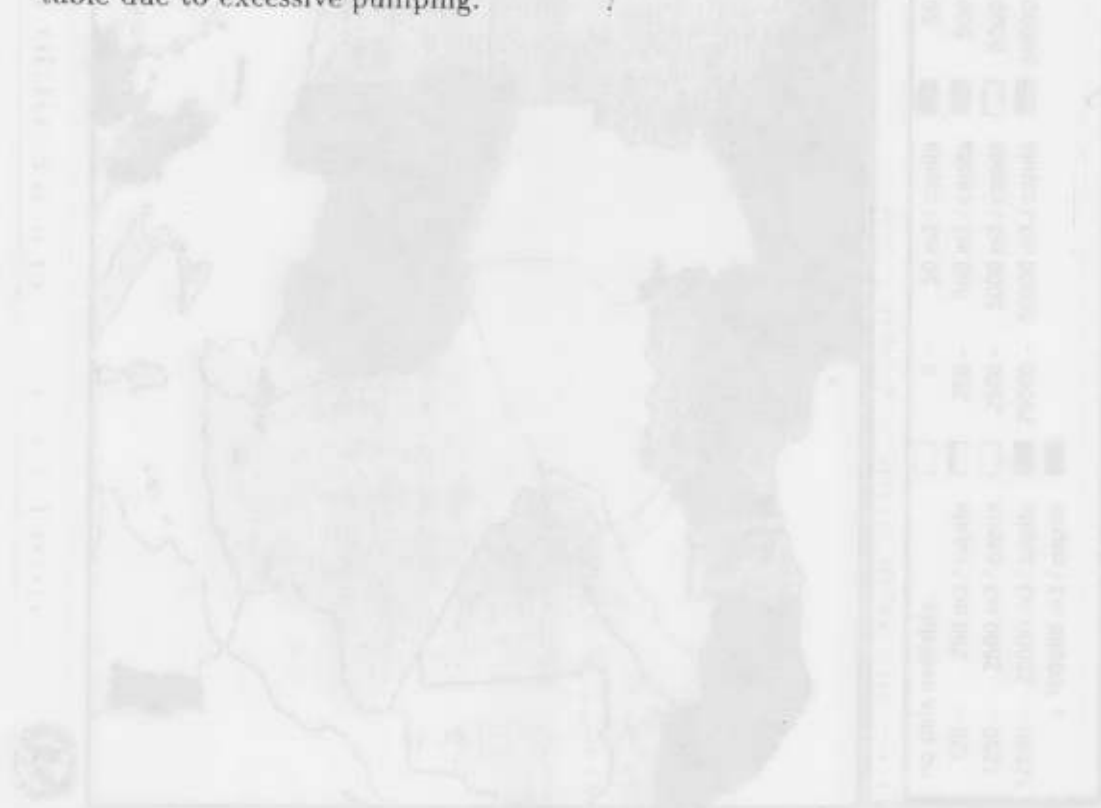
This paper argues that a large scale, regional master plan and policy should be based on a systems approach and advanced methodologies of water resources systems analysis.

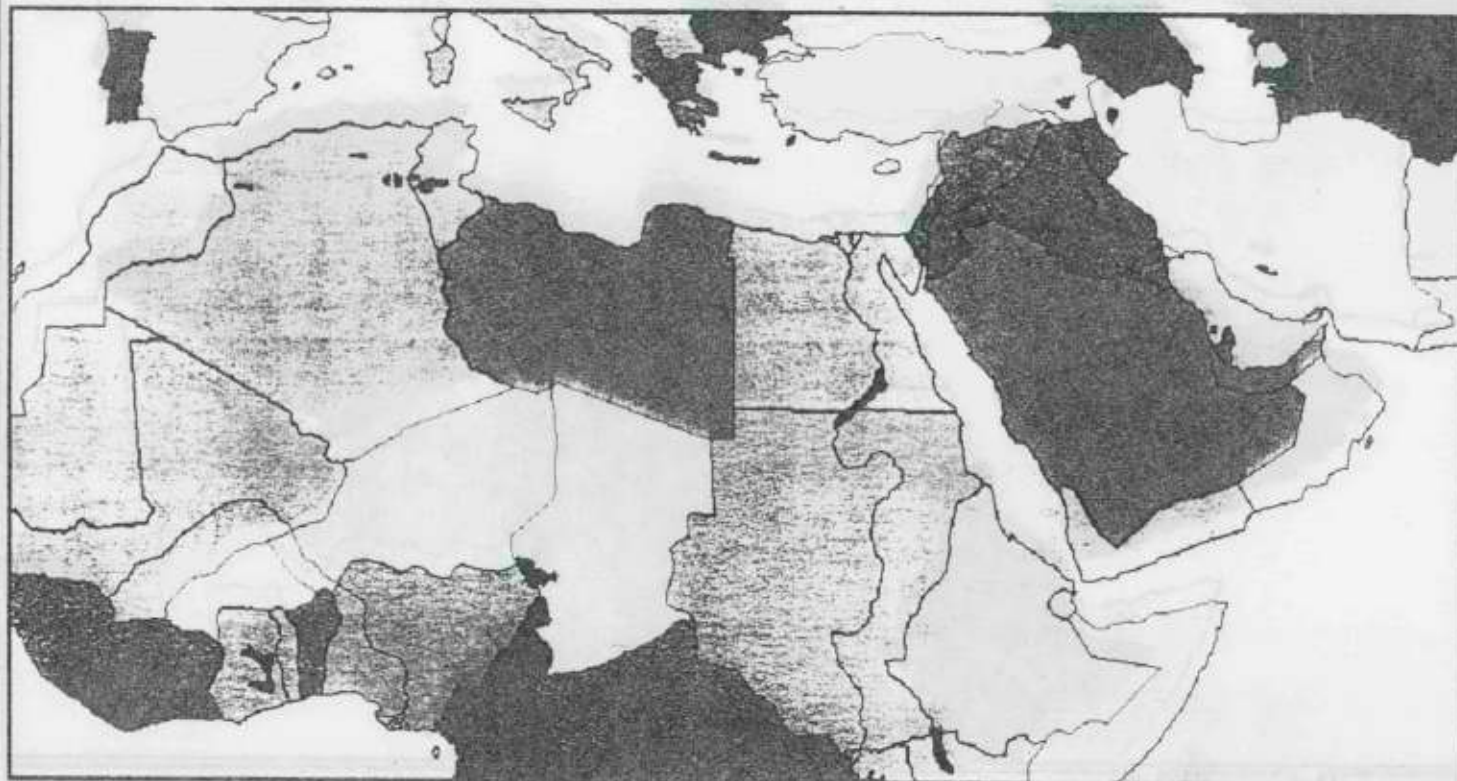
A plan for action is recommended which would incorporate a water resources inventory, the forecast of demand components, an estimate of future supply, and tools for evaluating allocation schemes and for negotiation support. The overall objective of such a plan would be to support and realize a cooperative regional strategy for the management of the shared water resources of the Middle East.

List of Color Plates

- Plate 1: Theoretical water availability per capita, 1990.
- Plate 2: Theoretical water availability per capita, 2025.
- Plate 3: Population development (UN data and estimates, 1982) for 1950.
- Plate 4: Population development (UN data and estimates, 1982) for 2025.
- Plate 5: Vulnerability of global water resources 1990: the baseline scenario.
- Plate 6: Vulnerability of global water resources 2025: a worst case scenario, based on continuing population development, low industrial growth, and climate change.
- Plate 7: IIASA's Global Climate Data Base: a sample page for an individual weather station.
- Plate 8: A comparison of three GCM models results for a two times CO_2 scenario with the base-line climate.
- Plate 9: A groundwater model example, showing local depression of the groundwater table due to excessive pumping.

PER CAPITA WATER AVAILABILITY - 1990

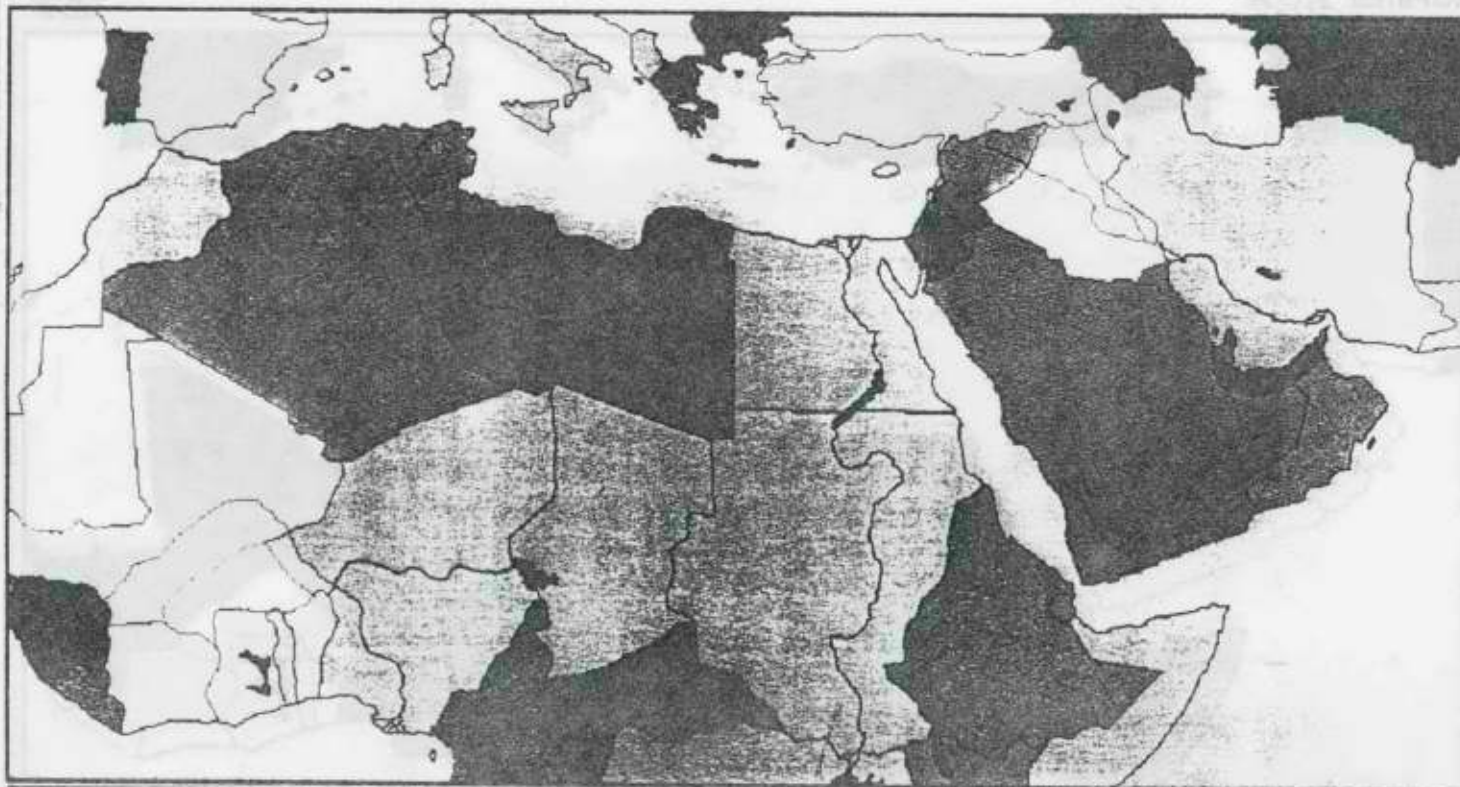
no data available	0 - 50 m ³ / capita	50 - 125 m ³ / capita
125 - 250 m ³ / capita	250 - 500 m ³ / capita	500 - 1250 m ³ / capita
1250 - 2500 m ³ / capita	2500 - 5000 m ³ / capita	5000 - 12500 m ³ / capita
12500 - 25000 m ³ / capita	25000 - 50000 m ³ / capita	50000 - 100000 m ³ / capita
> 100000 m ³ / capita		

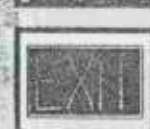
UNITED NATIONS WORLD WATER ASSESSMENT PROGRAMME

ACA IIASA

UNITED NATIONS WORLD WATER ASSESSMENT PROGRAMME - 2025

no data available	0 - 50 m ³ / capita	50 - 125 m ³ / capita
125 - 250 m ³ / capita	250 - 500 m ³ / capita	500 - 1250 m ³ / capita
1250 - 2500 m ³ / capita	2500 - 5000 m ³ / capita	5000 - 12500 m ³ / capita
12500 - 25000 m ³ / capita	25000 - 50000 m ³ / capita	50000 - 100000 m ³ / capita
> 100000 m ³ / capita		

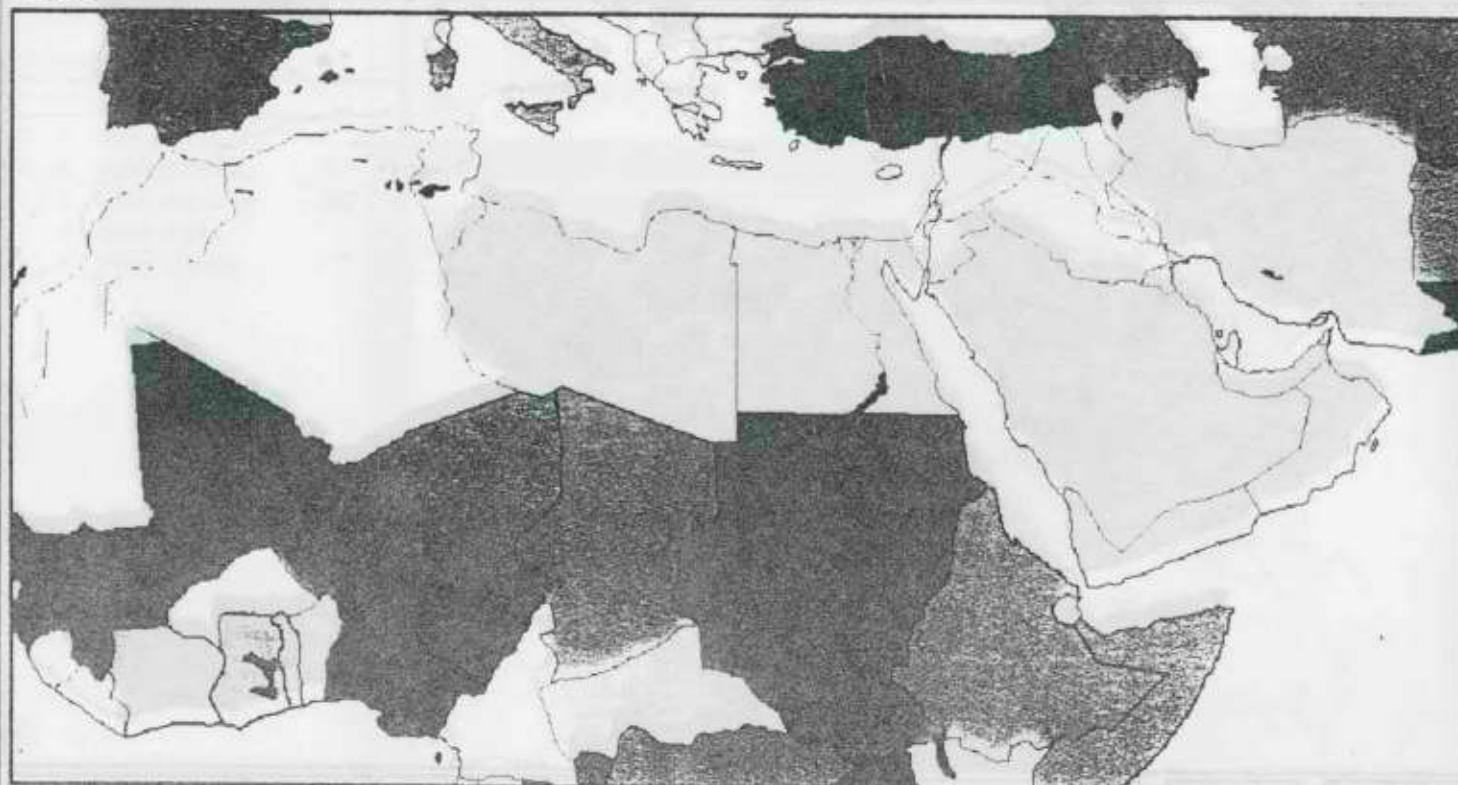

REPORT OF THE ACHPR ON THE 10TH SESSION OF THE COMMISSION, 2000

ACA IIASA

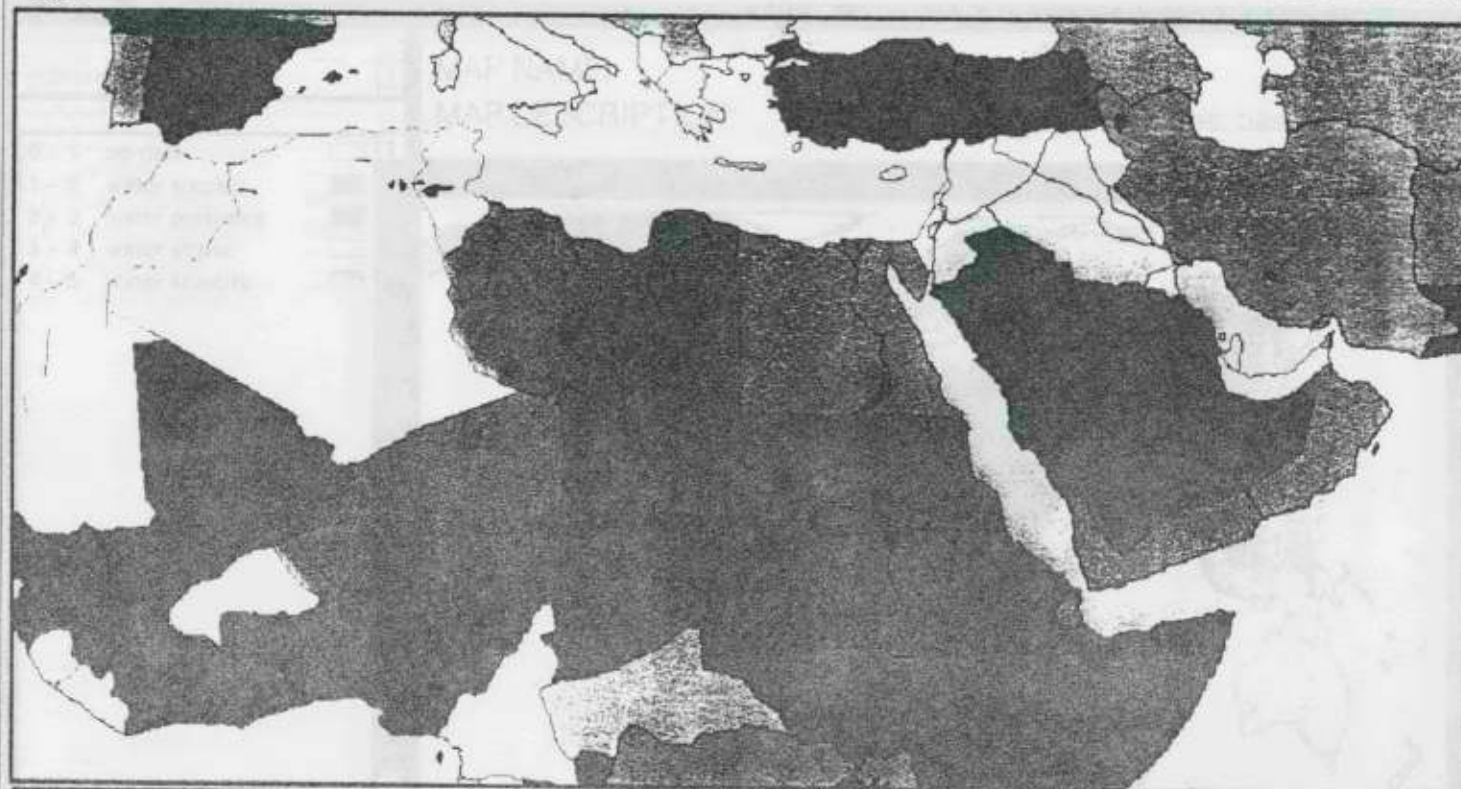
POPULATION DENSITY (1990)			
0 - 10 inh / km ²		10 - 20 inh / km ²	
30 - 40 inh / km ²		40 - 50 inh / km ²	
60 - 70 inh / km ²		70 - 80 inh / km ²	
90 - 100 inh / km ²		100 - 125 inh / km ²	
150 - 175 inh / km ²		175 - 200 inh / km ²	
225 - 250 inh / km ²		250 - 300 inh / km ²	
		20 - 30 inh / km ²	
		50 - 60 inh / km ²	
		80 - 90 inh / km ²	
		125 - 150 inh / km ²	
		200 - 225 inh / km ²	
		300 - 350 inh / km ²	

Color Plate 4

60 - 70 inh / km ²		70 - 80 inh / km ²		80 - 90 inh / km ²	
90 - 100 inh / km ²		100 - 125 inh / km ²		125 - 150 inh / km ²	
150 - 175 inh / km ²		175 - 200 inh / km ²		200 - 225 inh / km ²	
225 - 250 inh / km ²		250 - 300 inh / km ²		300 - 350 inh / km ²	
350 - 400 inh / km ²		400 - 450 inh / km ²		450 - 500 inh / km ²	
500 - 600 inh / km ²		600 - 700 inh / km ²		700 - 800 inh / km ²	

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF AGRICULTURAL CONSULTANTS

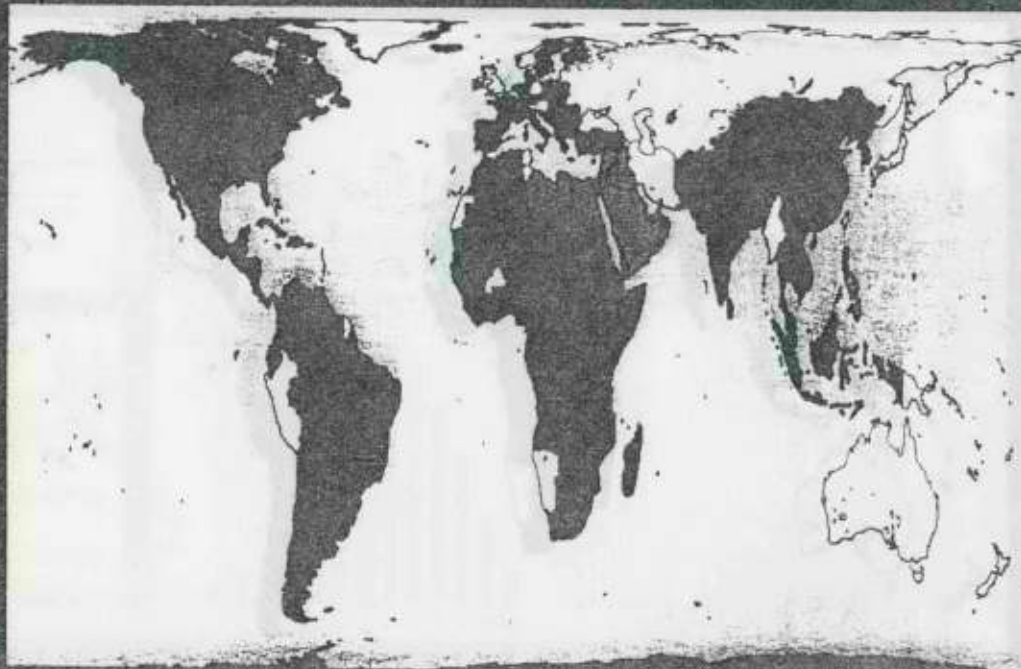
INTERNATIONAL ASSOCIATION OF AGRICULTURAL CONSULTANTS

ACA IAASA

vulnerability_1990

- 0 - 1 no data
- 1 - 2 water surplus
- 2 - 3 water problems
- 3 - 4 water stress
- 4 - 5 water scarcity

MAP NAME: new maps/vulnerability 1990
MAP DESCRIPTION: vulnerability of water resources: base line

ACA IAASA

vulnerability_2025

MAP NAME:

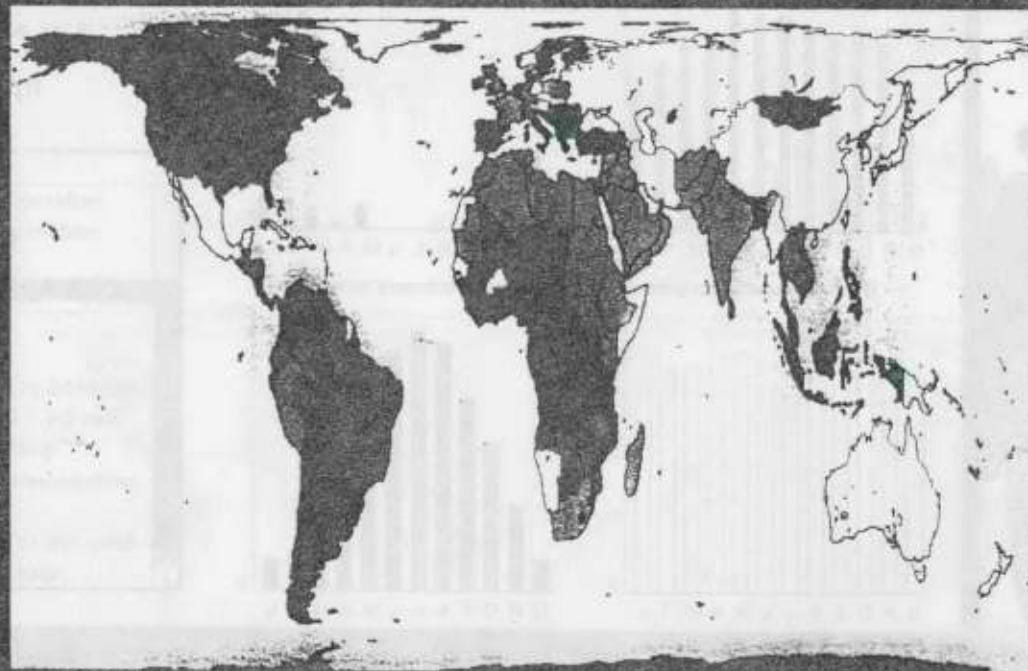
new maps/vulnerability 2025

MAP DESCRIPTION:

vulnerability of water resources: worst case

- 0 - 1 no data
- 1 - 2 water surplus
- 2 - 3 water problems
- 3 - 4 water stress
- 4 - 5 water scarcity

Color Plate 6

Global_C

Global_C

Station:

Altitude: 95.00 m

Latitude: 30° 7' 47" N

Longitude: 32° 34' 11" E

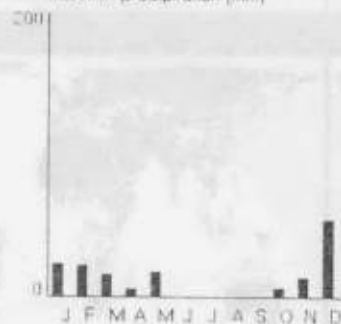
Country: Egypt

absolute maximum temperature
absolute minimum temperature
mean relative humidity

mean precipitation

maximum precipitation
minimum precipitation
maximum precipitation in 24 hours
days with precipitation > 2.5 mm
mean duration of sunshine
mean potential evapotranspiration
mean windspeed
predominant direction of the wind
monthly total transmittance

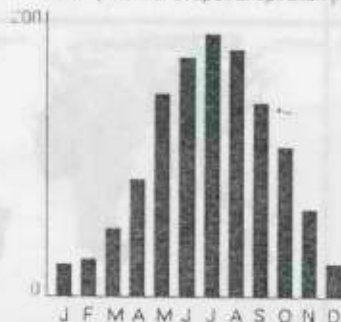
max/min precipitation (mm)

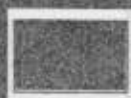
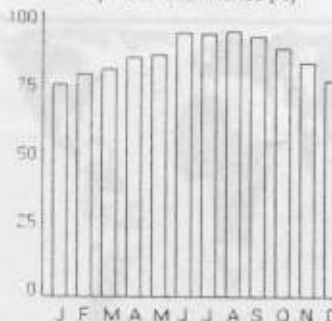
absolute max/min temperature (°C)

mean potential evapotranspiration (mm)

monthly total transmittance (%)

Pick a subject with mouse

Click on screen to return

ACA IAASA

comparison_temp_2xCO2

- 60 - - 55 oC
- 55 - - 50 oC
- 50 - - 45 oC
- 45 - - 40 oC
- 40 - - 35 oC
- 35 - - 30 oC
- 30 - - 25 oC
- 25 - - 20 oC
- 20 - - 15 oC
- 15 - - 10 oC
- 10 - - 5 oC
- 5 - - 0 oC
0 - 5 oC
5 - 10 oC

August

measured temperatures

UKMO GCM 2xCO2 output

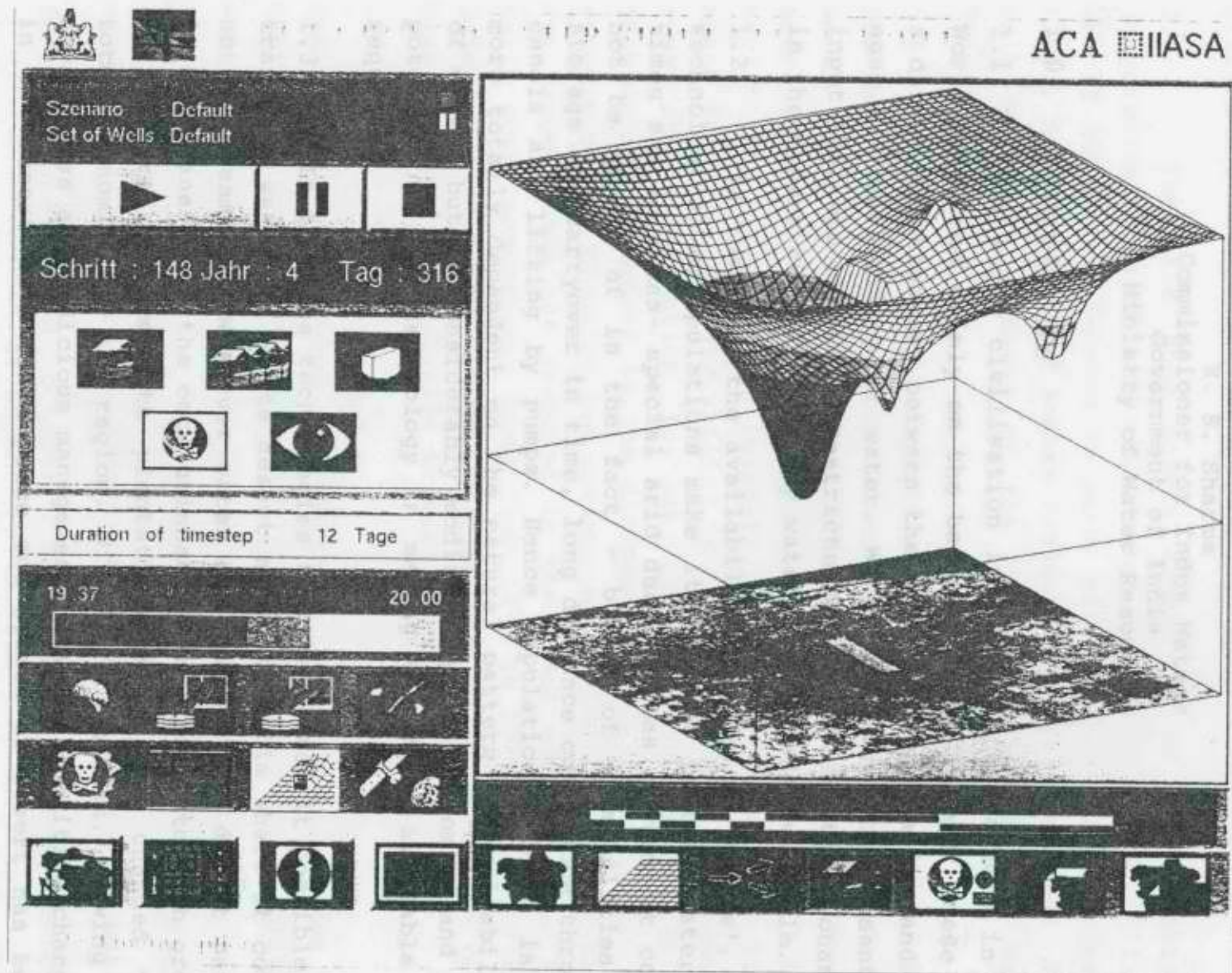
GISS GCM 2xCO2 output

GFDL GCM 2xCO2 output

Color Plate 8

Color Plate 9

INDIRA GANDHI CANAL PROVIDES GREEN BELT IN THE DESERT

By

K. S. Sharma
Commissioner for Indus Waters
Government of India
Ministry of Water Resources

1.0 Introduction

1.1 The early civilisation in India as elsewhere in the World developed mainly on the banks of major rivers. There was a direct relationship between the growth of population and the ease of availability of water. Water is, thus, the essential input that encourages or restricts the growth. What has changed in the modern times is the way water can be made available.

1.2 In the past the availability was 'as in Nature', now technological manipulations make it possible to have water in times and in areas- special arid desert areas - where it could not be dreamt of in the fact - because of possibilities of storage and carryover in time, long distance conveyance through canals and lifting by pumps. Hence population pattern is no more totally dependent on the natural pattern of availability of water, but is considerably modified by the economies and the potential of the technology in making the water available as required.

1.3 It is these technologies that have made it possible to transport water to remote desert areas in India where it could not be dreamt of. Wherever water has reached the desert parts it has transformed the once uninhabited lands into lush green agricultural fields with plantation. Water has changed the total economics of the region. With afforestation, growing of sewan grass and judicious management of water, positive changes in the desert have taken place and spread of desert has been arrested in such areas.

2.0 The Indian Desert

2.1 Many years ago, a British traveller in the desert described the area as "....a waste as the wildest parts of Arabia." He also observed, however, that "....during and just

after rains, it wears a very different appearance becoming a vast green pasture land covered with richest and most succulent grasses".

2.2 The arid zone covers about 12% of the country's geographical area of 3.28 million km² and occupies 3.82 million ~~km²~~ of hot desert located in parts of Rajasthan (61%), Gujarat (20%), Haryana (9%) and Andhra Pradesh and Karnataka (10%). The bulk of hot arid areas of the country is located in West Rajasthan.

2.3 There are wide departures from the normal rainfall. The mean annual rainfall of the area varies from less than 100 mm in North-west Jaisalmer District and increases to 360 mm near Churu and increases southwards to about 210 mm. The variability of the annual rainfall ranges between 40% and 90%. Apart from the high variability in the rainfall in the command area its distribution is not also normal. There is a considerable skewness in the distribution of the rainfall. On account of low clouding and maximum solar insolation very high day temperatures are recorded in the canal command area. The daily mean temperatures range from 13°C to 17°C in winter and 34°C to 36°C in the summers. The maximum temperatures are very high and they reach 48-49°C in many years.

2.4 One of the most important features of this area is that very strong surface wind prevail particularly during summers and rainy season. The winds are so strong that these affect human activities. Winds in the command area of the canal particularly in its Stage-II are 6 to 11 kmph mostly from South-West in October. By November they become northerly or South-Easterly with speeds of about 8 kmph. They remain so upto March. Thereafter they are back and become South-Westerly and increase in strength upto 20 kmph. In extreme cases they go upto 100 to 136 kmph. Dust storms and sand storms are common features of this area. Thunder storm also

occur on 9 to 27 days in a year. The Potential Evapotranspiration are of the order of 2500 mm in a year in the area. Accordingly to a study, as a result of introduction of irrigation in Stage-I of the project there is a considerable decrease in the occurrence of the sand storms from 81 nos. in a year to 19. There is also a considerable decrease on the soil temperatures on account of vegetation cover. According to another study made wind velocity also gets reduced in the crop fields mainly due to effect of shelterbelts. This reduction as compared to the wind velocity in the open areas is of the order of 25 to 75% depending upon the height above ground.

2.5 It is widely believed that the present Indian desert was once a well developed agricultural region. The possibility of an extinct river flowing in the project area is borne out by geological history and fossils discovered in Jaisalmer. Nevertheless, the fact remains that at some point of time the process of desertification commenced and covered the whole area into an arid zone. Drinking water is not traceable for miles and miles together.

2.6 These factors together bring about changes in the hydrology and the micro-climate of the region leading to the creation of a more arid and less productive environment with the attendant evils of loss of top soil due to wind erosion, lack of biomass and insecure rural economy.

2.7 The Indian arid zone is the mostly densely populated desert. With the continued increase in human and livestock population, the per capita availability of land is shrinking. This leaves no option but to retrieve desert regions from the present unplanned and ruthless exploitation.

2.8 A study of the climatology of the North-West region of India has shown a rising trend of moisture index indicating that the climate is tending towards less dry climate.

3.0 Institutes engaged on desert research

3.1 The general problem of hot arid areas concerns Environment, Biotic and Socio-economic. For study of these problems and for regular monitoring of the desertification process and the attendant problems various research institutes have been set up. For the regular study and monitoring of the Rajasthan desert a Desert Afforestation Research Station was established by Government of India at Jodhpur in 1952 which was later reorganised into the Central Arid Zone Research Institute (CAZRI) in 1959. This institute is functioning under the Indian Council of Agricultural Research (ICAR) and has in the course of the last three decades contributed substantially in understanding the Rajasthan desert and the desertification process of the region. The boundaries of the Indian arid zone have been demarcated.

3.2 CAZRI is the pioneer organisation in the fields of arid zone research and is one of the biggest data-bases on the subject of desert development and monitoring of desertification. The UNEP had entrusted CAZRI to conduct a special study on the problems of desertification in Western Rajasthan. The UNEP Panel meeting on monitoring of Desertification Process and Related Natural Resources in Arid and Semi-Arid areas of south West Asia was also arranged in CAZRI during January, 1977. It was attended by a number of countries. CAZRI has also arranged International Training Courses and in collaboration with UNESCO organised international symposia.

3.3 CAZRI is actively involved in the national effort to combat desertification process. The technologies developed by the Institute for enhancing the productivity of arid lands have received wide recognition. CAZRI

presently comprises nine technical divisions on Basic Resources Study, Plant Studies, Animal Studies, Wind Power and Solar Energy Utilisation, Soil Water Plant Relationship, Human Factor Studies, Extension and Training, Agricultural Economics and Statistics and Agricultural Engineering.

3.4 CAZRI has been striving for the last 30 years and have evolved need based, viable and cost-effective programmes and technologies for taming the desert and for increasing its productivity. These efforts are now showing their results. The main recommendations made and technologies evolved by CAZRI are as under:-

3.4.1 Alternate land use system for desert area.

It has been established tree and grass based system can provide the much desired production stability in this soil-climatic region. Silvi-pastoral and agri-pastoral systems have been evolved for this purpose. Albizzia lebbek, Prosopis cineraria and Acacia tortilis have been found suitable for plantations in range/pasture lands strip cropping of grain legumes - Mung beans, clusterbeans, Mothbeans and desert grasses-Cenchrus ciliaris and Lasiurus sindicus was found suitable. Other systems like agro-forestry, agro-horticulture and horti-pastoral have also been initiated and in a few years the package will be available. Some of the tree species showed promise for agro-forestry approach are Hardwickia binata, Prosopis cineraria, Holoptelia integrifolia and Albizzia lebbek. Horti-pastoral system of growing fruit trees like ber, pomegranate and date-palm between the strips of sewan grass (Lasiurus sindicus) have given promising results. Initial trials have shown that this grass does not compete with the fruit trees for water and nutrient. On the contrary this system gives better water use efficiency as the lateral flow of water from the supplemental irrigation given to the fruit trees is gainfully utilised by the grass component.

3.4.2 Desert plants of economic value

One of the promising findings is the isolation of candelilla wax from Euphorbia antisiphilitica. This wax is useful in manufacture of explosives. Disogenin a raw material for steroid hormones and oral contraceptives has been isolated from the roots and fruits of Balanites roxburghii. Scoporone, a hypotensive and tranquillising agent, has been extracted from Artemisia scoparia. Work is in progress on Jojoba for lubricating oil and Gauyule for rubber.

3.4.3 Use of limited water resources.

Techniques of drip and sprinkler irrigation have been standardized. In case of drip, the initial cost of installation of approximately Rs.35000/- per hectare is paid off in two years by growing two high value crops like tomato and muskmelon in a year. Work on developing sprinkler irrigation techniques for desert grasses particularly *L. sindicus* (Sewan) is in progress. It has been established that 9 cm irrigation applied each in the months of September, October, February and April can give six cuttings of sewan grass i.e. a total green tonnage yield of 31.5 tonnes per hectare (12.7 tonnes/ha dry matter). Under rainfed conditions the dry matter yield of sewan grass ranges from 1 to 5 tonnes per ha depending upon the rainfall.

3.4.3 Wind Erosion control through Afforestation.

Wind erosion is the severest problem of the desert region. Plantation of shelter belts is basic to any management programme in the desert. Five-row and three-row shelter belts depending upon the magnitude of the problems, with staggered planting in pyramidal shape have been recommended. Suitable trees and shrubs for this are *Acacia nitotica*, *Acacia tortilis*, *Cassia Siamea*, *Albizia lebbek* and *Prosopis juliflora*. 64.6% of the Western Rajasthan is under dunes which is causing set back to roads, rails, buildings, canals etc. The technique evolved by CAZRI for their stabilization comprises fencing of area, establishment of micro wind breaks, sowing of grasses and transplantation of trees at onset of monsoon, and mulching.

3.4.5 Water Conservation Practices

Water resources in desert region are scarce. Further, they tend to be highly saline. Moisture conservation practices of bentonite sub-surface moisture barrier and surface mulch have proved very efficient in supporting the initial establishment of such tree crops. In-situ water harvesting by shaping the canopy areas of ber trees into micro-catchments with slopes on both sides can build a sizeable water supplement. Date-palm is a successful introduction by CAZRI in the Indian Desert.

3.5 The transfer of technology programme of CAZRI include the following works:-

- Sand dunes stablization, shelter belt plantation and road side plantation.
- Grass land development, animal Husbandry development, Arid Horticulture.
- Water harvesting, plant protection measures, drip and Sprinkler irrigation.
- Farmers fair
- Off-campus and on-campus training of farmers and Government officials etc.

4.0 Water available (Indus Basin)

4.1 The North-West arid and semi-arid areas fall in the Indus Basin. During the Indus Waters Treaty negotiations it became clear that waters of rivers Sutlej, Beas and Ravi were to become available to India for its exclusive use. The States of Punjab (now Punjab and Haryana), Jammu & Kashmir and Rajasthan distributed the surplus waters of these rivers through negotiations. Agreements were also reached between them; namely in 1955 an agreement was reached for distribution of Ravi-Beas waters and in 1959 for Bhakra Nangal Project on river Sutlej. similarly in 1954 Punjab and Uttar Pradesh concluded a working arrangement on distribution of Yamuna waters.

4.2 Some waters of the rivers Sutlej, Beas and Ravi were already being utilised by Punjab, J&K and Rajasthan. After the allocation of waters of Sutlej, Beas and Ravi a number of projects were taken up and completed. These include Bhakra-Nangal and Beas projects, Bhakra Canals, Indira Gandhi Canal etc. The storage on river Ravi is currently under construction.

4.3 Before these projects were taken large parts of Punjab, Haryana and Rajasthan were literally desert. As a result of these projects water has reached far flung desert areas which has helped in reducing the incidences of droughts, practically stopped the migration of people and cattle during periods of stress and has brought greenary to the desert and prosperity to the people.

5.0 Indira Gandhi Canal Project

5.1 Out of about 21 Billion Cubic Metres (BCM) of waters of Ravi and Beas 10.6 is proposed to be utilised in the arid areas of Rajasthan for irrigation and drinking purposes. Of these 9.37 BCM is to be utilised only by the Indira Gandhi Canal by carrying these waters through a distance of 625 kms to provide drinking water and to annually irrigate 0.58 million hectares under Stage-I of this project and 0.8 million hectares under Stage-II of this pproject. These include about 0.30 million hectares under lift areas. Whereas Stage-I has already been completed and full utilisation almost achieved, the work on Stage-II is in progress and an irrigation of 0.05 million hectares so far is achieved.

5.2 Construction of Indira Gandhi Canal is an extraordinary outstanding example of human endeavour to translate a vision into reality and convert climatically hostile environment into a hospitable one. This canal is a total resettlement and anti-desertification project and is the only man made canal of its type in the World.

5.3 Introduction of irrigated agriculture in the desert has brought changes in the social and economic conditions of the people. The economic and social impact of canal irrigation in this arid zone of Rajasthan can be viewed with particular reference to increase in the household income, generation of employment opportunities, increase in standard of living, savings and investment in economic terms, changes in occupation, structure and development of community facilities in project area. With availability of water from the canal, the steady but fertile tract of the region is being transformed into green fields. Besides food grains, bumper commercial crops such as oil seeds, sugarcane, cotton, pulses etc. of value of about Rs.5000 million annually have been produced. Farms have been developed and cultivation is being done adopting the improved inputs and modern techniques. Actual irrigation during the last three years was as under:-

<u>Summer crop</u>	<u>In hectares</u>		
	<u>1988-89</u>	<u>1989-90</u>	<u>1990-91</u>
Ground nuts	21,867	26,271	25,773
Sugarcane	756	1,063	1,201
Cotton	80,736	49,056	40,226
Pulses	2,109	3,496	2,483
Guar	111,863	49,058	40,226
Other summer crops	32,777	26,710	33,562
Total summer crops	250,108	239,552	257,081

Winter Crops

Mustard	86,436	88,052
Wheat	141,023	129,279
Gram	63,336	68,205
Other Winter crops	24,219	16,767
Total Winter crops	315,018	302,303
Total year	565,126	541,855

5.4 The yield per hectare has been as under:-

	<u>Quintal/hectare</u>
Cotton	18.20
Ground nut	15.93
Guar	9.57
Wheat	30.33
Gram	10.60
Mustard	12.34

5.5 The project has proved a major source of employment to the people at large. Thousands of persons are being provided employment on the project. The canal is changing the whole geographical structure of this region. The desolate area is throwing in big towns and mandies with crowded activities and growing industrialisation possibilities. The project area also aims at dealing with drought on permanent basis. Schemes of afforestation and

production of sewan grass, as discussed in details subsequently, are being implemented.

5.6 It is a multi-dimensional project which envisages resettlement and provides water for irrigation as well as for industrial and drinking purposes. The canal has eased the drinking water problem for both human beings and animal population. To the local inhabitants this is the best asset that has been created in the region. There is a greater social mobility and communication among people in the irrigated area. The intensity of sandstorm is now lower in the area as a result of irrigated agricultural farms and afforestation activities.

5.7 Unlike most of irrigation projects merely carrying water upto the field level is not enough as the desert land under the command of this project is practically virgin land where farmers have to be brought and settled. This involves not only a process of allotting lands to cultivators but also creation of infrastructure such as roads, water supply, human settlement - villages, markets, towns and host of other services. Simultaneously with the construction of canal, therefore, process of colonisation, settlement and command area development has to be undertaken.

5.8 Agriculture has now stabilised in about half a million hectares of land and far reaching changes have taken place. There has been increase in the use of machinery like tractors and threshers. The increase in income has been manifold. According to a study conducted by National Council of Applied Economic Research (NCAER) the gross annual family income in the irrigated area of the command in 1979 was Rs. 16,792 compared to Rs. 7,671 in unirrigated areas. According to present estimates the figure has gone to Rs. 73,000 per annum.

5.9 Animal husbandry has been a traditional occupation in this region. Recent study of such pastoral families

indicate that these people prefer the transition to sedentary life and most of them continue to hold on their livestock alongwith taking to cultivation. The family pattern income suggested 53% of earning from animal husbandry and 34% from agriculture.

5.10 The material prosperity in its wake has also produced social changes. There is a greater urge for education and greater interest in health and hygiene.

6.0 Afforestation

6.1 Massive plantation extending over a hundred thousand hectares, with rows of tall trees along the canals and roads in the extensive canal system created by the Indira Gandhi Canal, has made it possible to rehabilitate the desert. The Thar desert extending over an area of 19.84 million hectares and accounting for 58% of the total geographical area of Rajasthan and 6% of India, is one of the most inhospitable terrains. Typical desertic features are the presence of high velocity winds, extreme temperatures, shifting sand dunes, heavy dust storms particularly in summer months and meagre rainfall. Under these conditions, before the advent of the canal, there was very little vegetation.

6.2 The possible expansion of the desert to the East has been a matter of concern and focus of many studies in recent years. The Central Arid Zone Research Institute (CAZRI) has been systematically studying this phenomena over the years with the mapping of geomorphic and other physiological features and quantitative analysis of host of factors affecting the desertification process. Systematic studies have also been carried out on economic parameters such as land use, water availability and crop yields between the desert area and border region. Available evidence suggests that the desert is not moving east-wards but there is fresh deposition of sand towards the west and deterioration in the desertic conditions.

6.3 The Indira Gandhi Canal has brought a fresh ray of hope in reversing this process. One of the best ways to check this spread of desertic condition is afforestation. Trees planted in well thoughtout and properly planned manner can control wind erosion by checking free sweep of the wind and reducing its velocity. Soil erosion is prevented. Moisture increases and more vegetation becomes possible. Likewise appropriate plantation could stabilize the sand dunes.

6.4 Right from the very inception of this massive canal project, afforestation programme was launched with the objective of controlling the desertic conditions, stabilizing sand dunes and providing green belt with a view to bringing about healthy change in the climatic conditions.

6.5 Canal side plantation commenced along with the construction of the canal. This was essential to protect the newly created infrastructure from siltation caused by blown sand. Likewise roadside and shelter belt plantation were taken up to protect roads, habitats and farms. In 1974, an integrated command area development programme was launched. Afforestation was taken up in a more scientific, comprehensive and planned way, as part of this programme.

6.6 One of the most important issue was the selection of trees for afforestation in this region. Suitability of species is not only to be seen from the objective of the programme but its capacity to take firm roots in the arid conditions. Many studies have been conducted to identify and establish suitability of indigenous and exotic species. Further experimentation is done in nurseries established all along the canal to determine adaptibility to variable micro climate and soils.

6.7 The selection of trees and shrubs further depends upon the function performed. Eucalyptus for example is the best tree for canal side plantation as it provdes biodrainage apart from protection to the canal. Closer to settlements, trees have also to be provided for meeting

6.11 In their report, the WAPCOS study team had observed local timber and fuel wood requirements. Sand dune stabilization requires all together different type of trees and shrubs. Very often grasses have to be grown, which consolidates the loose sand and also provide fodder for animals.

6.8 There is a great variation in water availability between the areas falling within the command and outside of it. Some of the major species grown in the command area are - *Acacia nilotica* (Babool), *Dalbergia sisson* (Shisham), *Eucalyptus* (Safeda) and *Acacia tortilis* (Israeli Babool), and these catering to area falling outside the command area are - *Acacia tortilis* (Israeli Babool), *Prosopis cineraria* (Khejari), *Prosopis juliflora* (Vilayati Babool) and *Zizyphus nummularia* (Ber).

6.9 The total area commanded by the canal on completion will be about one and half million hectares. The area eventually proposed to be covered by afforestation in the vicinity of the canal will be over 300,000 hectares. The afforestation will thus cover approximately 20% of the irrigated land. The Stage-I of the Project comprising 525,000 hectares is complete. The entire command area has been irrigated for some years. The completed afforestation in this part of the project encompasses 102,769 hectares. The work on Stage-II is in progress. As a part of this project, afforestation has been given further boost. Plantations already extend in an area of 26,498 hectares. Advance planning has been done for covering another 61,400 hectares in the next five years. The Overseas Economic Cooperation Fund (OECF), the agency for providing Japanese assistance, noting the success of the afforestation programme in the region has agreed to take up this project under Indo-Japanese cooperation programme.

6.10 Afforestation work done has been evaluated by various expert groups including, a group set up by Water & Power Consultancy Services (India) Limited (WAPCOS) for study of the ecological and environmental aspects of the canal and the National Council of Applied Economic Research (NCAER). One of the major findings of these studies is that the plantations have been extremely successful.

6.11 In their report, the WAPCOS study team had observed that canal side afforestation works have been a success and for the first time an irrigation project in the desert has included forestry in its project plan. Canal side plantation covers an area of 10,274 hectares in Stage-I and 8,697 hectares in Stage-II. Their primary purpose is to protect the canals and to reduce the problem of siltation caused by blown sand in the dust storm season.

6.12 Road side plantation covers an area of 2855 hectares, of which 2567 hectares is in Stage-I. The objective of this plantation is to protect the roads from the vagaries of the shifting sand dunes. The success of this plantation can be gauged from the fact that a large number of major highways in the region where plantation has been completed are, in fact, all weather roads.

6.13 Block plantation to protect settlement and to provide timber and fuel wood requirements of the people covers an area of 4069 hectares in Stage-I and 3747 hectares in Stage-II. Major part of the afforestation programme, however, was stabilizing sand dunes and simultaneously providing for pasture development. The unstabilized sand dunes shifting their locations, encroach the roads, railway lines, villages, farms and clog the canals. Apart from trees and shrubs, grasses help in stabilizing dunes and thus also enable development of pasture lands. The total area covered is 85,869 hectares in Stage-I and 13,766 hectares in Stage-II.

6.14 The combined effect of the plantations in the completed part of the project, has been to sound the bugle of retreat for the desert. The study conducted by the NCAER during 1979-80 had reported that by then 81% of the villages surveyed showed a definite trend of decrease in sand storms. The decrease in sand storms and lowering of the velocity of winds, has also helped in reducing the problem of blown sand. The increase in humidity, moisture and vegetable cover of trees grown in the region have helped in checking soil erosion and improving the micro-climatic conditions.

6.15 Most of plantations completed in Stage-I are now mature for harvesting. Plantation in approximately 7000 hectares is due for felling and replanting. Plants are afoot for harvesting, felling and replanting operations to be carried out in a systematic manner. After meeting the expenditure on re-forestation, the sale proceeds of the timber and fuel wood, is likely to provide net revenue of about 80 million rupees.

6.16 Immense possibilities exist for expanding the programme for commercial exploitation. On an enquiry floated by the Rajasthan Land Development Corporation, industry has shown interest in large scale plantation of a vast variety of trees with commercial possibilities. These plants include Jojoba and Salvadora which have immense uses in drug and pharmaceutical industry. Apart from generating income and employment, such plantation will accelerate and enlarge the greening process.

6.17 The canal water has helped in attaining what the meagre rainfall very evidently could not and these areas are no longer the "wildest part of Arabia" once observed by a British traveller as indicated in paragraph 2.1. The smattering of greenery occasionally created in this fashion has now been substituted by vast tracts of land coming under green cover. Even though, the project is halfway through, no traveller today can miss the greening of the desert that has taken place in the vicinity of the canal. More scientific and comprehensive planning is now being done and on completion, the green belt around the canal will have a lasting impact on a substantial portion of the Thar desert.

7.0 Sewan Grass (Lasiurus Sindicus)

7.1 Sewan grass is a natural grass of the harsh desert conditions dominating the sandy plains in the Stage-II of the canal command. Although this grass is present with other plants associations over different land forms, after a prolonged period of succession it has established its dominance on sandy undulating plains. Sewan grass is a result of ecological

succession. Sandy calcarious soils of 100-250 mm zone of rainfall are initially colonized by species of *Cenchrus* and *Eragrostis*. These are replaced by *Eleusine* and *Dactyloctenium* which under a few years of protection, lead to preponderance and dominance of *Lasiurus sindicus* (Sewan grass). Because of continuous grazing these grass lands have degraded significantly. Studies by CAZRI indicate that by appropriate doses of irrigation, annual yield from Sewan grass could be brought to 18 t/ha/year (dry tonnage yield) as against 1.5 to 3.6 t/ha/yr under unirrigated condition. The yield of Sewan grass in a year with 709 mm of supplemental irrigation was 41.4 t/ha. Without use of nitrogen 794 mm of irrigation was required to achieve the same yield.

7.2 Different species of farm animals use different plant species but Sewan grass is used by large number of animals. With the encouragement of animal husbandry and pastoral activities Sewan grass shall develop. These can also be used as shelterbelts for the farms. Sand blowing in the area has been checked by Sewan grass.

7.3 In marginal areas it is proposed to develop sewan grass. As against the grazing capacity of 2.5 to 4.5

sheep/ha for other grasses it is 6.9/ha for Sewan grass. Inter-cropping of ber, pomegranate and Date-palms between the strips of Sewan grass have given promising results. This grass does not compete with fruit trees for water and nutrients. Rather this system gives better water use efficiency as the lateral flow of water from the supplemental irrigation given to fruit trees is gainfully utilised by the grass component.

8.0 Other Activities

The canal has been catalyst agent in the development of the region and new activities are being continuously added. A beginning has been made, for instance, in sweet water fisheries and agro-based industries.

9.0 Drinking Water

The most intractable problem in the desert is the non-availability of drinking water. Very often people have to go miles and miles in search of water for daily consumption. The situation has improved considerably with the expansion of drinking water schemes in the desert region. Drinking water has been accorded highest priority in planning the use of canal waters in the region. Out of total allocation of 9395 million cubic metres of waters, 1072 million cubic metres has been exclusively reserved for drinking purposes. This is also the highest proportion of water earmarked for such purposes in any irrigation project in the country. This will not only meet the drinking water requirements of the people living and raising crops in the command area but millions living outside of it. This will meet the requirements of 3.5 million urban and 10.5 million rural population besides providing for animals and industrial purposes. This will be done at the liberal norms

like 150 litres per head per day for urban and 70 litres per head per day for rural areas. More than 5500 villages and 30 towns/cities covering 20% population of this State will be benefitted. Already Bikaner city is served by Kunwar Sain Lift Canal from a distance of 151.6 km. The other principle towns covered are Nohar, Rawatsar, Anupgarh in Sriganganagar district and Tarangar in Churu district. The net work of water supply system already created in the command area, in villages, towns and cities cover a total area of 0.5 million people living in the command area, 0.86 million living in villages, 0.3 million in towns and 0.42 million in cities. Efforts are on to extend the facilities further. Some of the project are already under execution and area at advance stage of construction. These include augmentation scheme of Sriganganagar district covering another 42 villages water supply scheme for Gandheli-Sahwa region and the Jodhpur Lift project.

10.0 Monitoring the Desertification Process

By conventional means of survey and observations regional information on ecological components of landscape are difficult to obtain besides cost prohibitive. Remote sensing technique from space, thus, comes as an useful tool in satisfying these data needs. The ecological disturbance as degradation of vegetation and plants species dependent to low precipitation and extended dry summer, climate - dependent dynamic changes of plant eco-system, typical drought effected agricultural pattern, land degradation in the form of erosion and extinction of valuable soil cover, area covered by irrigation agriculture, area affected by water-logging and salinity and existence of waste land in different years are remarkably observed on the LANDSAT Imageries. Integrated natural resources survey has been a basic mandate of CAZRI with the help of Regional Remote Sensing Space Centre (RRSSC) located at Jodhpur. The RRSSC uses the remote sensing satellite IRS-1A for the study. The

scene were merged and rectified with respect to survey of India toposheets on 1:50,000 scale which helped in separating cropped areas from non-cropped areas which was helpful in planning further development activities. The project authorities have also assigned the work of regular monitoring of the development of the project area from year to year to RRSSC of the National Natural Resources Management System (NNRMS). The RRSSC are also monitoring the development of desert grasses with the help of LANDSAT-Imageries.

11.0 Economic Activities

The increasing farm prosperity has resulted in increasing use of machinery. The table shows the increasing use of various types of Agricultural machinery used.

(All figures are in numbers)

Districts Bikaner Sri Ganga Nagar & Jaisalmer	1961	1978	1988
1. Ploughs	269367	379523	396865
2. Carts	29862	56460	95126
3. Electrical Pump sets	7	1118	1947
4. Ghanis (Oil mills)	227	197	NA
5. Tractors	1754	7699	15830
6. Diesel Pumpsets	34	2128	1756
7. Total Livestock	3056 (000 Nos)	4481 (000 Nos)	4650 (000 Nos)
8. Population	1622276	2129000 (1971)	3093667 (1981)
9. All Scheduled Commercial Banks		140	282

Increasing use of machinery has, however, not resulted in shrinkage of employment opportunities. Most of the field operations are labour intensive. There is increasing use of hired labour. Employment opportunities

have been created in services and processing industries. A large number of ginning and processing industries have come up in this region.

12.0 Impact of the Canal on the ecology of the Arid Tract of Rajasthan

12.1 The impact of irrigation in the Canal command may be both positive and negative and can be considered as Physical, Biological and social impacts. The positive impacts are improvement in micro-climate, improved soil & moisture condition, change in land use, development of shelterbelts and wind breaks, increased agricultural production, better nutritional status, better employment and communication opportunities and improvement in standard of living.

12.2 The main negative impacts are dangers of waterlogging and salinity and increase in incidence of diseases.

12.3 As far as the increase in incidence of disease is concerned it may be mentioned that the recent study conducted by NCAER has revealed that in the post-project period the incidences of diseases have reduced.

12.4 As regards the anti-waterlogging measures it may be mentioned that gradual rise of ground water table is an essential side-effect of irrigated agriculture in all the irrigation projects. Hydro-geological conditions and the efficiency of water management would decide the grace period after which drainage arrangements become necessary in any irrigated command.

12.5 For this purpose a number of studies for Stage-II concerning Ecological and Environmental aspects, Health impact of IGNP, pilot scheme on sewan Grass, cropping pattern and crop water requirements, land use planning, hydro-geological investigations, drainage studies etc. have been undertaken. Based on these studies certain measures have already been taken. For example the water allowance in Stage-I of the Project has been decided to be reduced by reducing the number of days of watering. It has also been agreed that in marginal areas the conventional intensive irrigated agriculture would not be done but reliance would be placed substantially on pasture

development, animal husbandry etc. so that the development takes into account the local population and their traditional avocations. Sewan grass would also be tried based on the results of the pilot study in progress. Regular monitoring of rise of water table is also being done. Other measures like stabilisation of sand dunes are already being taken. To avoid excessive seepage through the canals and water courses the entire system is being lined. Piped water courses have also been constructed. Use of drip system is also being considered for undulating lands and for lift areas.

13.0 Water Conservation

The sub-soil water table in most of the canal command varies from 40 m. to 60 m. below the ground and is mostly brackish. Initially we are doing irrigation through traditional means which is helping in building the ground water. It is anticipated that eventually sweet ground water may become available for exploitation. Since large desert areas still fall outside the command of this canal project we will not be using the traditional irrigation methods perpetually but with a view to extend the facilities to larger desert areas we will eventually switch over to drip irrigation system as third phase of the project. The third phase of the project will, thus, be a phase of water use efficiency and drip irrigation system will be core of this phase

14.0 Conclusion

Water for drinking and irrigation to the Indian Desert has been brought through construction of storage reservoirs and a 625 km long main canal. People from arid and desert areas elsewhere should not feel that they are destitutes. The modern technology can make their life comfortable and these are the lessons one should share. India would too happy to share this unique experience concerning this canal project and would also be willing to borrow from the experience of other countries with similar areas which can be of benefit to this canal project.

PROPOSAL FOR REGIONAL COOPERATION ON WATER ISSUES

Presented by the Israeli Delegation to the Working Group on Water
Vienna, May 13 - 15, 1992

1. The Water Status in the Middle East

- 1.1 The countries in the Middle East may roughly be divided into those possessing extensive water resources and those which do not. One can distinguish between those which have rich resources and those which do not. As example, Israel and Jordan lack both water and resources.
- 1.2 The most important common denominator of the region in terms of water is the high sensitivity of an arid or semi-arid land to water use and overuse and the high vulnerability of the environment to pollution.

PROPOSAL FOR REGIONAL COOPERATION ON WATER ISSUES

high output which is often required in order to make the water available in the right place and store it at the right time. This is the cost of water supply reliability. It sometimes stands in contrast with the low income of the population, especially in countries which lack other natural resources. There is considerable unutilized water

Presented by the Israeli Delegation to the Working Group on Water
Vienna, May 13 - 15, 1992

- 1.4 A regional effort is needed in order to look the apparent predicaments, the arid or semi-arid climate, into an asset. Among the potential assets:
  - * The ability to grow crops throughout the year and to grow a wide variety of plants.
  - * The utilization of the solar energy by special methods.
  - * Year-round tourism.
- 1.5 With the appropriate cooperation, the Middle East could become an important economic market in which each country has something to contribute and much to gain.

2. Suggested Principles for Regional Cooperation

- 2.1 The Working Group on Water in the Middle East, being part of a wider possible effort on the economical cooperation and environmental protection, would concentrate on the following goals:
  - a. Expand regional cooperation on subjects which are of common interest such as efficient use of water, development of technologies, exchange of know-how, etc.
  - b. Create an atmosphere of understanding and readiness to cooperate and coordinate the utilization of water resources which have not yet been exploited.

PROPOSAL FOR REGIONAL COOPERATION ON WATER ISSUES

Presented by the Israeli Delegation to the Working Group on Water
Vienna, May 13 - 15, 1992

1. *The Water Status in the Middle East*

- 1.1 The countries in the Middle East may roughly be divided into those possessing extensive water resources and those which do not. One can distinguish between those which have rich resources and those which do not. As example, Israel and Jordan lack both water and resources.
- 1.2 The most important common denominator of the region in terms of water is the high sensitivity of an arid or semi-arid land to water use and overuse and the high vulnerability of the environment to misuse.
- 1.3 A second common denominator of the region in terms of water is the high outlay which is often required in order to make the water available in the right place and store it for the right time. This is the cost of water supply reliability. It sometimes stands in contrast with the low income of the population, especially in countries which lack other natural resources. There is considerable unutilized water potential in the countries of the Middle East.
- 1.4 A regional effort is needed in order to turn the apparent predicaments, the arid or semi-arid climate, into an asset. Among the potential assets:
  - * The ability to grow crops throughout the year and to grow a wide variety of plants.
  - * The utilization of the solar energy by special methods.
  - * Year-round tourism.
- 1.5 With the appropriate cooperation, the Middle East could become and important common market in which each country has something to contribute and much to gain.

2. *Suggested Principles for Regional Cooperation*

- 2.1 The Working Group on Water in the Middle East, being part of a wider possible effort on the economical cooperation and environmental protection, would concentrate on the following goals:
  - a. Create regional cooperation on subjects which are of common interest such as efficient use of water, development of technologies, exchange of know-how, etc.
  - b. Create an atmosphere of understanding and readiness to cooperate and coordinate the utilization of water resources which have not yet been exploited.

- c. Mobilize the necessary investments which are necessary in order to produce new water resources and implement effective use and conservation of water. This in order to mitigate shortages and alleviate causes for rivalry on resources.

Aid by economically prosperous states in the region and outside the region is essential and their participation in the Working Group is, therefore, to be welcomed.

It is not, however, the aim of the Working Group to act as a substitute for the Bi-Lateral talks.

3. *Possible Ways to Achieve the Goals*

3.1 It is important to avoid reverting to unresolved arguments and counterarguments previously entertained by each respective party. The main issue is how to improve the future situation.

3.2 Logically the first project could be to improve present water utilization and exploitation.

- * Crop production could be multiplied, in some cases more than two- or three fold.
- * Sewage water could be treated and recycled to avoid water pollution and increase irrigation water.
- * Ample conveyance, storage and quality assurance for drinking water and for industry are essential.
- * Prevention of water losses due to leakage is necessary.
- * Prevention of water spoilation by salinization and by pollution is a very high priority in the Middle East.

3.3 Stock taking should concentrate on the portion of water resources which are yet to be exploited. The survey of requirements is a subjective element which may breed disagreement, incompatible bases and standards. It could thus prove to be counterproductive.

3.4 It is suggested that regional cooperation be initiated in several subjects, and respective Working Groups be set up. Some topics could be:

- * Climatic and geophysical data sharing.
- * Improvement of cultivation methods and efficient water use in agriculture.
- * Methods of desalination.
- * Salinity control.
- * Advanced method for the improvement of water balance (reduced evaporation, cloud seeding, etc.).

3.5 Regional organizations could be established to handle the above, and meetings should preferably be held in the region upon invitation by regional countries.

- 3.6 The wealthy countries and other relevant bodies would be called upon to support the regional efforts.
- 3.7 Results obtained in the region would be made available to other countries which have similar conditions.
- 3.8 Such efforts could be initiated on any topic without linkage with other topics.
- 3.9 Regional States which do not participate in an early stage would be welcomed at any stage.

4. *Suggested Secondary Working Groups*

- 4.1 Efficient irrigation and drainage methods.
- 4.2 Drought and salt-resistant plant varieties and agrotechnical methods to increase crop yields.
- 4.3 Water resources management and geophysics.
- 4.4 Municipal water use and sewage treatment.
- 4.5 Desalination and solar energy utilization.
- 4.6 Economic aspects, water laws and administrative measures.
- 4.7 General research and development.
- 4.8 Education and training.

5. *Specific Subjects*

It is not the intention of this short paper to specify in detail which subjects would be dealt with in all the specific secondary Working Groups. However, in order to illustrate, let us elaborate on a few.

- 5.1 Efficient irrigation and drainage methods. It is suggested to consider the following subtitles:
  - a. Irrigation equipment exchange and preparation of a Regional Catalogue.
  - b. Establishment of demonstration farms using mainly locally produced equipment.
  - c. Projects of salt-leaching and prevention of alkalization.
  - d. Preparation of a catalogue for solving the problem of solute movement.
  - e. Development of algorithms for the calculation of solute flow.

5.2 Drought and Salt Resistant Plants

- a. Plant survey for genetic material in the region.
- b. Unrestricted sale of selected and tested seeds and plants.
- c. Water saving garden models.

5.3 Resources Management and Geophysics

- a. Exchange of rain and flow data. Standardization of record form.
- b. Advancement of methods for geophysical surveys.
- c. Exchange of algorithms and technical training on water management -- reservoirs, groundwater, complicated pipe systems, etc.

5.4 Municipal waste use and sewage treatment

- a. Method for the detection of water leakage.
- b. Special water treatment methods such as softening, disinfection without chemicals, denitrification, etc.
- c. Improvement of water metering.
- d. Sewage metering.
- e. Use of solar energy for sewage treatment.
- f. Sewage recycling in agriculture -- methods and management.

5.5 Desalination and Solar Energy

- a. Methods of desalination of slightly brackish water.
- b. The use of solar ponds for sea-water distillation.
- c. Methods for treating polluted water.
- d. Pilot plants for testing of different water types with different desalination elements.

5.6 Economic aspects, water laws and administrative measures

- a. A comparative study of water laws and administrative problems.
- b. Economic models of water management.
- c. Blueprints for interstate cooperation in water, energy and development projects.

5.7 The cooperation initiated by the working groups may involve:

- a. Exchange of information and seminars.
- b. Mutual research projects.
- c. Suggested modes of cooperation and coordination.
- d. Planning water projects.
- e. Raising of funds for the above.

5.8 Raising of funds

It is suggested that a special fund be established in accordance with the program prepared by the individual working groups. The resources will be mobilized from donor states and from participating states, in accordance with principles to be decided upon.

The financial allocation for projects will be in proportion to the amount raised. The allocation of means will be based on strict professional decisions as it is the practice in similar funds.

177 800/

11

The Multilateral negotiations of the Middle East Peace Process have been organized into five working groups, namely, Refugees, Economic Development, Water, Environment and Arms Control and Regional Security. Additionally, a steering group has been organized.

Initially, these working groups were categorized into Human Cooperation, Economic Cooperation and Security. This categorization was adopted by the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE). The Final Act of Helsinki, signed in 1975, consisted of four baskets: Security, Economics, Science and Technology and the Environment; and Humanitarian and other fields. The fourth basket is related to the institutional structure of the follow-up to the Conference.

All the related issues in the Middle East Peace Process can be considered in terms of a globalized idiom that reflects the

MIDDLE EAST PEACE NEGOTIATIONS

MULTILATERAL TALKS

THE JORDANIAN PERSPECTIVE

The presence in the Middle East Multilaterals of key members from those international groupings facilitates this task. Brick and mortar regional projects should be preceded by projects understood as principles and policies. The latter provide the required foundation for successful regional cooperation.

A Water Charter, a Social Charter and an Environment Charter are some of the principles and instruments that can be considered. An effective Environment policy, for example, needs to be broadly defined as relating to the environment for peace within the context of human settlement in the wider region. The mass migration of people, regional stabilization and structural funds, as well as confidence and security building measures (CSBM's), are issues integrally linked to an effective process for security and cooperation in the Middle

The Multilateral negotiations of the Middle East Peace Process have been organized into five working groups, namely, Refugees, Economic Development, Water, Environment and Arms Control and Regional Security. Additionally, a steering group has been organized.

Initially, these working groups were categorized into: Human Cooperation, Resource Cooperation and Security. This categorization is reminiscent of the four Helsinki Baskets of the Conference on Security and Cooperation in Europe (CSCE). The Final Act of Helsinki, signed in 1975, consisted of four baskets: Security; Economics; Science and Technology and the Environment; and Humanitarian and other fields. The fourth basket is related to the institutional structure of the follow-up to the Conference.

All the related issues in the Middle East Peace Process can be considered in terms of a globalized idiom that reflects the region's priorities. The Middle East is essentially no different from other regions of the world. The Multilaterals provide a framework for adapting and applying the extensive body of principles evolved by the world community to provide ground rules for meaningful cooperation. Experience elsewhere, whether in terms of the Helsinki Process, the EC, the OECD, GATT or the international law Commission should be tapped. The presence in the Middle East Multilaterals of key members from those international groupings facilitates this task. Brick and mortar regional projects should be preceded by projects understood as principles and policies. The latter provide the required foundation for successful regional cooperation.

A Water Charter, a Social Charter and an Environment Charter are some of the principles and instruments that can be considered. An effective Environment policy, for example, needs to be broadly defined as relating to the environment for peace within the context of human settlement in the wider region. The mass migration of people, regional stabilization and structural funds, as well as confidence and security building measures (CSBM's), are issues integrally linked to an effective process for security and cooperation in the Middle

East. Even a complex issue such as the Right of Return can be considered within the two contexts of legal principles on the one hand, and practical implementation on the other.

The most important part of the security basket in the Helsinki process was the so-called Declaration of Principles. Among its ten fundamental principles were:

- Respect for human rights and fundamental freedoms, including the freedom of thought, conscience, religion or belief.
- Equal rights and self-determination of peoples.

Such principles are of particular relevance for promoting the peace process in the Middle East. They complement, for example, the general topics proposed for the Arms Control and Regional Security Working Group (which include in the words of the co-sponsors "The political setting for confidence-building and arms control" and "the evolution of the process to develop confidence and security building measures").

The Middle East Multilaterals are, in reality, the other side of the political coin of the Bilaterals. Jordan's proposals highlight the synergy that exists not only within the baskets of the Multilaterals but also between the Bilaterals and the Multilaterals. These proposals reflect Jordan's awareness of the immense significance of progress in the Bilaterals to the Multilaterals. This may help evolve an interrelated package for Land, Peace and Security that lays down a solid foundation for a lasting and comprehensive settlement.

THE MULTILATERAL PEACE NEGOTIATIONS
A PROCESS FOR SECURITY AND COOPERATION IN THE MIDDLE EAST

	BASKET	INSTRUMENTS/PRINCIPLES FOR PROMOTING SECURITY AND COOPERATION		
		MILITARY	POLITICAL	ECONOMIC
HUMAN	REFUGEES		RIGHT OF RETURN SOCIAL CHARTER DUAL NATIONALITY	MASS MIGRATION OF PEOPLE CATEGORIZATION ABSORPTIVE CAPACITY
RESOURCES	WATER		WATER CHARTER	REGIONAL WATER PLAN
	ENERGY		ENERGY CHARTER	REGIONAL ENERGY CORRIDORS
	ECONOMIC DEVELOPMENT		- REGIONAL DEVELOPMENT FUND - DEBT FORGIVENESS	REGIONAL STABILIZATION & STRUCTURAL ADJUSTMENT (REMOVAL OF IRON CURTAINS OF PROTECTIONISM AND SUBSIDIES)
	ENVIRONMENT		ENVIRONMENT CHARTER	REGIONAL ENVIRONMENTAL PLANS (E.G. GULF OF AQABA, RIFT VALLEY, GAZA, WEST BANK, LEBANON): POVERTY AND URBANIZATION
SECURITY	ARMS: CONVENTIONAL & NON-CONVENTIONAL	CONTROL OF WEAPONS CONFIDENCE AND SECURITY BUILDING MEASURES	REDUCTION OF TENSIONS REGIONAL CONFIDENCE BUILDING	DEFENCE EXPENDITURE REDUCTION

The characteristics of the water cycle in our region set limitations on the potential for rainfed agriculture and renewable water resources.

THE HASHEMITE KINGDOM OF JORDAN

While these resources are limited, the dependent population has not been, and is not expected to stop its growth. Over the past four decades, Jordan's population growth has not been natural. Its average rate in Jordan has exceeded 3% per annum, more than half of this was generated by waves of refugees and displaced people forced out of their homeland to make room for immigrants and newcomers that flooded into the land of Palestine. Neither the outgoing waves nor the incoming ones carried with them natural resources.

THE JORDAN DELEGATION

MIDDLE EAST PEACE PROCESS

The demographic pressure on Jordan, and the erosion of its rightful water share, of the Jordan River, has led to environmental stresses with profound adverse social, economic, financial and environmental impacts. At no time since 1948 has Jordan been able to supply more than 10% of its water needs.

MULTILATERAL TALKS

THE WATER WORKING GROUP

water at a high cost of 0.5 to 1.0 Jordanian dinars per cubic meter. It has not been able to arrest the ever growing deficit in its foreign trade in agricultural commodities, or to put on the table enough food to generate more than an average of 2000 calories per capita per day throughout the year. As a matter of fact, the past decade witnessed economic stagnation followed by a recession, shrinking incomes, higher cost of living, high unemployment rates and the re-emergence of poverty.

VIENNA 13-15 MAY, 1992

The land and water resources of Jordan, capable of sustaining about 1.5 million people, have been over-exploited by people dependant on them. This imbalance in the population - resource equation triggered a chain of adverse impacts. The per capita annual share of renewable water resources has dropped from a comfortable 3000 cubic meters in 1948 to about 200 cubic meters today. Irrigation water has been diverted to urban use, and has been partially replaced by treated wastewater at a high environmental cost, and at times, adverse conditions for public health. Groundwater is being abstracted at about 165% of its sustainable yield with visible adverse environmental consequences. Expansive basin transfer

POSITION PAPER

Water

The characteristics of the water cycle in our region set limitations on the potential for rainfed agriculture and renewable water resources.

While these resources, basic to human life and to growth, are finite, the dependant population has not been, and is not expected to stop its growth. Over the past four decades, Jordan's population growth has not been natural. Its average rate in Jordan has exceeded 8% per annum, more than half of this was generated by waves of refugees and displaced people forced out of their homeland to make room for immigrants and newcomers that flooded into the land of Palestine. Neither the outgoing waves nor the incoming ones carried with them natural resources to make a living, and had to rely on the resources of their destinations.

The demographic pressure on Jordan, and the erosion of its rightful water share of the Jordan River basin, created unprecedented water stresses with profound adverse social, economic, financial and environmental impacts. At no time since 1948 has Jordan been able to supply more than 50 cubic meters per capita per year of urban water at a high cost of 5% of his average share of the GDP, nor has it been able to arrest the ever growing deficits in its foreign trade in agricultural commodities, or to put on the table enough food to generate more than an average of 2000 calories per capita per day throughout the years of maximum economic growth. As a matter of fact, the past decade witnessed economic slowdown followed by a recession, shrinking incomes, higher cost of living, high unemployment rates and the re-entry of poverty.

The land and water resources of Jordan, capable of sustaining about 1.4 million people, have today about 4.0 million people dependant on them. This imbalance in the population - resource equation triggered a chain of adverse impacts. The per capita annual share of renewable water resources has dropped from a comfortable 3000 cubic meters in 1948 to about 200 cubic meters today, irrigation water has been diverted to urban use, and has been partially replaced by treated wastewater at a high environmental cost, and at times, adverse conditions for public health. Groundwater is being abstracted at about 165% of its sustainable yield with visible adverse environmental consequences. Expensive basin transfer

projects have been implemented to cope with the escalating urban water demand. Still, deficits in the water budgets persist. The marginal capital cost of development of the limited undeveloped resources is high by any standard, and the operation and maintenance cost increases in parallel, particularly the cost of the energy component.

Rapid urbanization and the pressure on marginal lands has been mounting. Over grazing and improper management pave the way for soil erosion and desertification with resource losses and adverse environmental impacts.

As we look forward to an era of lasting peace and regional cooperation, we see formidable tasks awaiting our collective performance. A prerequisite to the dawning of the era we all long for is the mitigation of the adverse impacts of prior hostilities, mitigation that helps heal the bleeding of the past four decades, and reinforces our beliefs in fairness and justice.

In this regard, it is our expectation that the water rights of the Jordan River basin will be restored, and mitigation of damages caused by unilateral use of shared resources be made. For how can we proceed to cooperation without restoration and mitigation. A major benefit of such restoration is to attain symmetry in and enhance sustainability of the development of the Jordan Valley on both sides of the river with immense environmental, economic and social gains for all sides.

With this realized and mutual confidence and trust founded, several areas of regional cooperation are foreseen with international blessing and support as outlined hereinbelow:

1. Regional Water Charter

After the restoration of water rights, a regional water charter is needed to regulate the water sharing, development, environmental protection, management and uses of shared water resources. Guidance may be found in the works of the International Law Commission of the United Nations.

2. Incremental Water Supplies

Jordan, the West Bank and Gaza have almost arrived at a dead end in their attempts to secure additional water stocks. Equitable sharing of resources with Israel will ease the current pressures but will not provide a solution for the future. Israel, on the other hand, has come up against a similar dead end despite its use of the water rights of other riparians. Unlike other water short countries of the region, the above three parties are importers of their total needs for energy. Urban Syria is short of municipal water supplies as well and requires basin transfer projects to meet the shortages.

As will be detailed in our contribution to the working groups of this conference, incremental supplies may be made available for municipal uses through:

(a) Desalination of brackish water and sea water. This measure is energy intensive and requires capital.

(b) Transfers of water from water rich countries. This measure is capital intensive and requires energy for transmission; supplies need to be safe and secure.

Both measures further require that the cost to the consumer be affordable, which in turn necessitates the improvement of the per capita share of the GDP.

Incremental supplies for irrigation water can be attained through:

(a) Augmentation of resources through treated wastewater reuse.

(b) Use of brackish water in agricultural production, including the reuse of agricultural drainage water.

3. Incremental Water Yields

A ripe field for regional cooperation and for support from advanced countries, this objective can be attained through:

(a) Improvement of efficiency of water use including efficiencies of storage, conveyance, distribution and on farm application. Introduction of automation systems will further enhance these efficiencies.

- (b) Employment of the advances in genetic engineering in plant production and animal husbandry.
- (c) Improvement of yields from rainfed agriculture, and productive uses of rain harvesting.
- (d) Improvement of agricultural management systems.

4. Research and Development

Centers for agricultural research and extension, and for water management will be needed in the region, and these can be used as regional training centers.

5. Complementarity of Production and Marketing

Cooperation can be fruitful in the production of agricultural commodities and their marketing, to maximize economic and social returns.

6. Environment

Over the past four decades our environment suffered from the activities of man against man and man against nature.

Cooperation is needed to mitigate the adverse environmental impacts on the Jordan River basin brought about by separate, disconnected and competing water uses. It is also needed to improve and preserve the environment of the Jordan Rift Valley. In particular agricultural inputs and practices have to be monitored and directed to enhance the environment. Cooperation can further extend to other uses like wastewater treatment and reuse, solid waste treatment and disposal, combatting desertification, arresting soil erosion and degradation and preservation of wildlife. Environmental cooperation will also be fruitful in the Gulf of Aqaba.

7. Hydro power: the Red-Dead Canal

Recession of the Dead Sea level should be arrested. If left without mitigation, its level will drop to about -416 meters below sea level

712 000/

by the year 2002, and drainage into it from surrounding aquifers in the escarpments will increase.

A Red Sea-Dead Sea canal will control the level of the Dead Sea, and hydroelectrical power can be generated utilizing the difference in elevation. The project will have substantial environmental gains in Wadi Araba and will generate job opportunities in tourism.

8. Other Projects:

Several other projects in transport, infrastructure, tourism and other fields are complementary to the above, and will be elaborated on in due course.

MULTILATERAL NEGOTIATIONS

WORKING GROUP ON

WATER RESOURCES

VIENNA, 13 MAY, 1992.

THE PALESTINE DELEGATION

STATEMENT TO THE MIDDLE EAST PEACE

MULTILATERAL NEGOTIATIONS

WORKING GROUP ON

WATER RESOURCES

VIENNA, 13 MAY, 1992.

Ladies and Gentlemen:

It is both a pleasure and an honour to be delegated the responsibility of presenting the Palestinian perspective regarding the water issue in the Middle East. It is unfortunate that once again, the Palestinian people have been denied recognition as a nation, and restrictions have been imposed on their representation at the peace talks. The Palestinians in the occupied West Bank, (including East Jerusalem), and Gaza Strip are an integral part of the Palestinian people which has been dispersed all over the world after being dispossessed of their land and denied their inalienable right to self-determination. We are here in Vienna with open hearts and minds hoping that the multilateral talks will serve as a catalyst for progress on all fronts, including the bilateral talks, which have been deliberately stalled by continued Israeli intransigence, and that progress at the bilateral meetings will, in turn, enhance further progress at the multilateral talks.

It is plain that the scarce water resources in the Middle East are no longer able to meet the growing demand for various water uses. There are clear inequities in the current schemes of water allocation and management in the Middle East, which threaten peace and stability in this region. While the population and living standards of various countries in the Middle East are steadily rising, and correspondingly the water claims and demands, the water resources available for most of these countries have remained almost the same, if they are not being reduced due to wasteful utilization of water resources.

Israel is clearly violating local and international law and rules of international legitimacy. The Hague regulations of 1907 and the IV Geneva convention of 1948 place restrictions on the powers of a belligerent occupier like Israel, and provide safeguards for the protection of the resources of the occupied territories. In addition, they provide general guiding principles which safeguard water and

1. Water Resources in the Occupied Territories and Israeli Practices

The demand for water by all countries involved in the Middle East conflict continues to rise. With the exception of Israel, the rise was gradual and quite natural. However, Israel is continuing the practice of bringing new waves of Jewish settlers from all over the world to Israel and to the Occupied Palestinian Territories (OPTs), taking over Palestinian land for settling them and drastically exploiting and diverting Palestinian water resources for its own socio-economic development.

The presence of a dominant military and political power in the region has resulted in the usurpation of Palestinian and other Arab waters. Hence, any settlement should be based on an equitable distribution and management of water resources, through the consensus of all concerned parties, in accordance with international water resource laws. This should be guided by the appropriate UN and international legal resolutions and/or declarations.

The disputes over water resources evolved to the point that Israel resorted to military force to gain control over more water resources. By militarily occupying the West Bank (including East Jerusalem) and Gaza Strip in 1967, Israel fully controlled the head water of the Jordan basin, limited any water development schemes on the Yarmouk river and controlled the territories from which the ground water aquifers originate.

By so doing, Israel is clearly violating local and international laws and rules of international legitimacy. The Hague regulations of 1907 and the IV. Geneva convention of 1949 place restrictions on the powers of a belligerent occupier like Israel, and provide safeguards for the protection of the resources of the occupied territories. In addition, they provide general guiding principles which safeguard water and

other natural resources rights of a population under occupation.

2. The Current Crisis Situation

Israeli policies in connection with the allocation and management of water resources in the OPTs have led to the current seriously alarming situation. Not only did Israel impose severe restrictions on freedom for Palestinians in the OPTs to drill wells and to use their own water resources, it also built illegal settlements that are supplied with large water quantities from resources belonging to the OPTs. Moreover they draw large quantities of the OPTs water resources beyond the Green Line.

The drilling of deep wells for Jewish settlers has led to the depletion and drying up of many Palestinian wells. Fixed pumping quotas are imposed on Palestinians. Any excess pumping is penalized by heavy fines. Wells belonging to absentee owners (or within the boundaries of expropriated Arab land) are taken over.

3. In the Gaza strip, the water situation could be classified as a real catastrophe. Intensive drawing of water from the shallow aquifers has led to the exhaustion of the water sources and caused the intrusion of sea water for about 1.5 km inside. In addition to the limited water resources in Gaza and the high demand for water in such a heavily populated area, the Israeli authorities drilled a series of wells in Gaza Strip that are pumping over 30 % of the water potential to supply the Jewish settlements. As a result, the salinity of Gaza's ground water increases at a rate of 15-25 ppm chlorine annually. Consequently, more than 50 % of the wells in Gaza have become unfit for irrigation and more than 85 % of the municipal wells do not meet the WHO standards for human use.

In sum, the water situation in the OPTs is approaching a critical phase which is threatening the daily life of the Palestinian population and hindering further economic development, as the Palestinian people in the Occupied Territories only get about 210 million cubic meters annually. This is less than 20 % of their own water resources, and fails to meet their bare minimum water requirements.

Thus, the Israelis currently use about 80 % of the OPTs water resources. Israeli restrictions have drastically limited the irrigation of Palestinian land, so that today less than 6 % of the land cultivated by Palestinians is under irrigation, the same proportion as in 1967. In contrast, about 70 % of the area cultivated by Jewish settlers is irrigated and more than 45 % of the cultivable land in Israel is under irrigation.

On a per capita basis, an Israeli citizen uses 3-4 times more water than a Palestinian while a Jewish settler uses 6-8 times more. All Jewish settlements in the West Bank and Gaza Strip enjoy access to water supply while more than half of Palestinian villages have no running water in their homes.

3. Future Prospects for Water and Peace in the Middle East

Now with conflicting parties aiming at negotiating a lasting and sustainable political settlement, which question should come first: consensus over the use and control of the region's vital water resources or settling the area's political contention? The two issues are vital. But obviously the water issue cannot be addressed fairly and adequately before the political issue of occupation has been resolved in a just settlement that recognizes the inalienable rights of the Palestinian people to self determination, which includes sovereignty and control of natural resources.

To achieve a just and durable peace in the region, the Palestinian people must be given the authority to exercise their legitimate rights and to regain the full control and management of their land and water resources and to be compensated for the illegal use of their water shares during the past 44 years. An immediate halt on and dismantling of all Jewish settlements in the OPTs and complete withdrawal of the occupying Israeli forces from our territories, constitute prerequisites to enable the nations of the region to lay solid foundations for peace, stability, welfare and regional cooperation in the Middle East.

To get around the issue of their country's illegal usurpation of Palestinian water, Israeli studies take the position that the OPTs can be supplied with water within the framework of regional cooperation in the provision of water to needy countries. But the Palestinians refuse to buy imported water when they have resources of their own in their territory. It is Israel's moral and legal duty to release Palestine's water before any resort to imported water is considered. Once Palestinian future needs exceed the resources available to them, the recourse to imported water would be considered, within the framework of regional cooperation.

Finally, on behalf of the Palestinian people and its neighbors, Jordan, Syria, and Egypt will have a serious deficit in their water balances in the very near future -- with the exception of Egypt where the deficit is expected to be slightly more delayed. Palestine, too, will be a deficitary country, even after recovering the control, the management, and the use of that part of the water from the western and north-eastern aquifers, and from the River Jordan waters in the volume to which it is entitled.

Thus, Palestine expects to be one of the beneficiaries of regional cooperation with regard to the inflow of water from surplus countries to shortage countries, pending a durable and lasting peace settlement in the Middle East.

Along the broad lines of these perspectives, the Palestine Delegation will participate actively and positively in this Working Group on Water Resources. For the future activities of this Working Group to be soundly designed and pursued, this initial phase should emphasize plenary discussions on principals and identification of main issues, rather than a premature involvement with specific and technical issues in the proposed subgroups.

Conclusions

The Palestinian delegation considers that the priority in the water issue should be given to the roots of the problem represented by the exercise of Palestinian sovereignty and control over the ground waters of the OPTs and its legitimate share of the Jordan basin.

The Palestinian people are looking forward to achieving a fair, effective, and stable settlement of national and regional water issues and would like to cooperate fully with all parties involved in realizing such a settlement.

Finally, on behalf of the Palestinian people and its legitimate leadership represented by the PLO, the Palestine Delegation would like to extend its sincere thanks to the host country, the organizers and co-sponsors of the peace talks, and all other delegations, for the efforts being undertaken in the quest for a just and sustainable peace in Palestine. Our people is fully and positively committed to that quest. We only hope that the Israelis show equal, earnest, and positive commitment to it.

Thank you.

Working Groups

1. Enhancing data availability (including discussion of regional stocktaking and an inventory of needs)
2. Enhancing water supply
(Improvement of Water Balance)
  - Rain Enhancement
  - Reduction of Evaporation
  - Water Reservoir Technology
  - Desalination and Solar Energy
  - Techniques for Water Recycling
3. Water management practices (including conservation and agricultural practices)
  - a) Irrigation, Drainages and Crop Production
    - Irrigation - Technology, saving
    - Drainage
    - Prevention of Salinity and Alkalization
    - Fertigation
    - Resistant Crop Varieties
    - The use of brackish water
    - Soil and Water conservation etc.
  - b) Municipal and Industrial Water Use
    - Equipment and Water Supply Technologies
    - Water Quality Assurance
    - Techniques for water saving and recycling
    - Technological standards
    - Sewage treatment and recycling
    - Water saving gardening
  - c) Water Resources and their Exploitation
    - Geophysical Investigation and Data sharing
    - Groundwater and Surface Hydrology
    - Reservoir and Water System Management
    - Large Water System, Design, Construction and Management
    - Weather prediction and modification
  - d) Water Administration Management
    - Water Economics
    - Water Administration
    - Water Laws, National and International
    - Education and training

4. Concepts for regional water cooperation and management.

Each Group should consider the following teams

1. Subject Matter
2. Basis for Regional Cooperation
3. Exchange of Knowhows
4. Readiness to contribute by individual states
5. Schedule of Meetings
6. Places
7. Rules for Participation
8. Means

- spring flow data
- limnological data
- climatological data
- hydrogeological data
- hydrological balances
- hydrogeotechnical and isotopic data

The realization of this project will be entrusted to a group of experts from the region designated by the concerned parties. This team will recommend the outlines, techniques and possible locations of the Bank's work. They will be the General Board of this Bank.

14.5.1992

- river flow data
- spring flow data
- limnological data
- climatological data
- hydrogeological data
- hydrological balances
- hydrogeochemical and isotopic data.

ENHANCEMENT OF DATA AVAILABILITY

Concerning data availability, and taking into account what has been said yesterday afternoon, we think that collection of reliable data in each of the countries of the region would be the most urgent task.

Up till now the most essential data on water resources and withdrawals are either missing or differently accounted for by the parties.

As a first step it would be necessary to clarify the existing situation in terms of definitions, measurements methods, methods of accounting, availability, methods of data storage and retrieval systems, modelling capacities...

The minimum set of data to be collected on the basis of mutually agreed definitions and collecting methods for each of the countries and territories of the region should include the following:

a) raw data on water resources

- hydroclimatic data
- runoff data
- hydrogeological data
- water quality data

b) raw data on water withdrawals

- river intakes, including specification of the works
- ground water extraction

c) raw data on water use

- description of conveyance systems and distribution fluxes,
- detailed water use = urban, agricultural, industrial, energy (hydroelectricity)
- water treatments and water recycling
- tarification systems

d) processed data

- hydrogeographic maps = resources, use, quality
- main available surveys and analytical reports

To reach this goal, a team of experts (created by this working group) and including representatives of all the region countries as well as the co-sponsors and co-organizers could be designated for a statistical fact finding mission to be done before the next meeting of this working group. This mission should have an open access to all the existing water data and to all water resources institutions having experience in data gathering. It will report to the region countries as well as to the co-sponsors and co-organizers. This first step could lead later to the establishment of a water data network for the region.

A third objective of the mission is to study the existing water legislation and institutions in the region.

A fourth objective, possible only on the basis of the three listed above, is the one of examining water programming under the responsibility of a regional water committee. This committee should have the responsibility of covering supply and demand, investment, institutional, technical, economic and social aspects. It should also be responsible for the implementation of the water policy in the region.

A fifth objective is to study the water management in the region. This objective is closely related to the one of examining water programming and should be carried out in parallel with it.

A sixth objective is to study the water resources in the region. This objective is closely related to the one of examining water programming and should be carried out in parallel with it.

MULTILATERAL PEACE TALKS
THE EC - Contribution
WATER WORKING GROUP

CONCEPTS FOR REGIONAL WATER COOPERATION MANAGEMENT

1. A first concept is certainly the question of data availability and reliability, as well as the data sharing as discussed previously.

A second concept would be the development of dynamic water interdependent models as a support for concerted action. Such models would help not only to forecast demand and supply at the regional level but also to check the consistency of national water policies and to study in simulation the introduction of new measures (on the supply as on the demand side) and their likely impact in all the countries covered by a basin river or sharing a common aquifer.

2. A third concept is the comparative study of national legislations and institutions.

A fourth concept, possible only on the basis of the three listed above, is the one of common medium term programming under the responsibility of a regional water committee.

3. This common medium term programming should cover supply and demand forecasts, investments, legislative changes, common RDT programmes, financing needs as well as long term economical and social impact.

4. A fifth concept is certainly water management on the basis of real time information systems as presented yesterday by the United States delegation.

5. A sixth concept would be common emergency mechanisms in case of sudden flooding as well as in case of a severe water supply shortage.

6. Hydro Power - The Red-Dead Canal

**MULTILATERAL PEACE TALKS
THE JORDAN DELEGATION
WATER WORKING GROUP**

Proposal for an Agenda:

- 1. Regional Assessment**
  - 1.1 - Water Availability
  - 1.2 - Agricultural Resource Base
  - 1.3 - The Population-Resource Equation
  - 1.4 - Economic, Social & Environmental Impacts
  - 1.5 - Trade Balance in Agricultural Commodities
- 2. Cost and Affordability of Water**
  - 2.1 - Municipal & Industrial Water
  - 2.2 - Irrigation Water
  - 2.3 - Marginal Cost of Resource Development
  - 2.4 - Affordability of Water Cost
  - 2.5 - Government Subsidies & Their Elimination
- 3. Preservation of Water Resources**
  - 3.1 - Efficiency of Water Management & Use
  - 3.2 - Environmental Protection
  - 3.3 - Water & Agricultural Output
  - 3.4 - Fields of Regional Cooperation
  - 3.5 - Role of Technical Assistance
- 4. Incremental Water Supplies**
  - 4.1 - Marginal Quality Water & Wastewater Reuse
  - 4.2 - Water-Energy Interaction
  - 4.3 - Desalination
  - 4.4 - Interbasin & Regional Transfers
  - 4.5 - Costs & Affordability
  - 4.6 - Scope for Capital/Technical Assistance
- 5. The Regional Water Charter**
  - 5.1 - Sharing of International Waters
  - 5.2 - Settlement of Disputes
  - 5.3 - Environmental Protection
  - 5.4 - Security of Supply
  - 5.5 - Regional Data Base
- 6. Hydro Power - The Red-Dead Canal**

23 1001

ACV

Tel.Nr. 2369/2759

12.May 1992

Fax.Nr. 2369/2760

Dr. Alexander GIBL Middle East Multilateral Negotiations Vienna for the
Middle East and Africa Working Group on Water Resources Vienna
May 13-14/15, 1992 in Vienna

Dr. Gerfried HUCHLER, Ambassador; Deputy Director, Department for
Bilateral Economic Affairs, Ministry for Foreign Affairs, Vienna

LIST OF PARTICIPANTS

Dr. Herbert KUNZE, Counsellor; Division for the Middle East and Africa,
Ministry for Foreign Affairs, Vienna

AMERICAN DELEGATION (Co-Sponsor)

Mr Allen KEISWETTER, Deputy Director General; Ministry for Agriculture,

Mr Philip COVINGTON

Mr Jerry DELLI-PRISCOLI

Mr John FLYNN, Director; Ministry for Agriculture, Vienna

Mr Richard IVES

Mr Kenneth LANFEAR, Head of Department; Institute for Water Quality,

Ms Alfreda MEYERS, Vienna

Mr Jonathan SCHWARTZ

Mr Paul SIMONS, Austrian Chamber of Commerce, Vienna

Mr Jerry STEVENS

Dipl.-Ing. Robert WERTER, President; Austrian Water Resources Association,
Vienna

RUSSIAN DELEGATION (Co-Sponsor)

Dipl. Ing. Reinhold WEISS, Director; Austrian Water Resources

Mr A.W. SOLTANOW, Director in the Department for the Middle East, Russian
Foreign Ministry, Moscow

Dipl.-Ing. Herbert KUNZE, (Consultant T/PT) Austrian Water Resources

Mr Pjotr A. SMIDOWITSCH, Minister-Counsellor, Russian Embassy Vienna

Mr Serguei P. GANJA, Third Secretary, Russian Embassy Vienna

AUSTRIAN DELEGATION (Host)

Dr. Alexander CHRISTIANI, Ambassador; Director of the Division for the Middle East and Africa, Ministry for Foreign Affairs, Vienna

Dr. Antonio Manuel PERAZA DE NORRAGA GARCIA,

Dr. Gerfried BUCHAUER, Ambassador; Deputy Director, Department for Bilateral Economic Affairs, Ministry for Foreign Affairs, Vienna

Dr. Bernard SMYTH, 22-Commission, Brussels

Dr. Herbert KRAUSS, Counsellor; Division for the Middle East and Africa, Ministry for Foreign Affairs, Vienna

Dr. Willy KEMPEL, First Secretary; Austrian Embassy, Tel Aviv

Dr. Franz OBERLEITNER, Deputy Director General; Ministry for Agriculture, Vienna

Dr. Franz NOBILIS, Director; Ministry for Agriculture, Vienna

Prof. Dr. Helmut KROISS, Head of Department; Institute for Water Quality, Technical University Vienna

Development Agency (ITDA), Ottawa

Dr. Rudolf DONNINGER, Austrian Chamber of Commerce, Vienna

Dr. Bruno GRUBER, Director, Water and Irrigation Sector, Professional

Dipl. Ing. Helmut WERNER, President; Austrian Water Resources Association, Vienna

Dr. Rudi RABEN, Senior Program Officer, Middle East and North Africa

Dipl. Ing. Reinhard WEISS, Director; Austrian Water Resources Association, Vienna

Dr. Claude LEBLANC, Counsellor; Canadian Embassy Vienna

Dipl. Ing. Herbert ENSER, (Consultant ILF) Austrian Water Resources Association, Vienna

Dr. Rudi RABEN, Senior Program Officer, Middle East and North Africa

Dipl. Ing. Wolfgang MOSER, Federal Chancellery, Vienna

Dr. Rudi RABEN, Senior Program Officer, Middle East and North Africa

Dr. Rudi RABEN, Senior Program Officer, Middle East and North Africa

Dr. Rudi RABEN, Senior Program Officer, Middle East and North Africa

EC-DELEGATION (Co-Organiser)

Dr. José Fernando MOREIRA DA CUNHA, Presidency of the EC, Lisbon

Mr Antonio Manuel PESTANA DE NORONHA GAMITO,
Presidency of the EC, Lisbon

Mr Bernard BRUSSET, EC-Commission, Brussels

Mr René LERAY, EC-Commission, Brussels

Mr TORRENTI, EC-Commission, Brussels

Mr Mathias BURCHARD, EC-Commission, Brussels

CANADIAN DELEGATION (Co-Organiser)

Mr. David VIVEASH, Deputy Director of the Division for Jordan and Middle East Program, North Africa and Middle East, Canadian International Development Agency (CIDA), Ottawa

X Mr. Brian GROVER, Director, Water and Sanitation Sector, Professional Services Branch, CIDA, Ottawa

Mrs. Eglal RACHED, Senior Program Officer, Middle East and North Africa Division, International Development Research Center

Mr Claude LACHARITE, Counsellor; Canadian Embassy Vienna

JAPANESE DELEGATION (Co-Organiser)

11-10-83
Mr Koichi KIMURA, Minister; Permanent Mission of Japan to the International Organisations in Vienna

Mr Kunio NAKAMURA, First Secretary; Permanent Mission of Japan to the International Organisations in Vienna

Mr Hideaki FUJIYAMA, Deputy Director, International Affairs Division, Economic Affairs Bureau, Ministry of Construction, Tokyo

Mr Keisuke YAMANAKA, Official, First Middle East Division Middle Eastern and African Affairs Bureau, Ministry of Foreign Affairs, Tokyo

ALGERIAN DELEGATION

H.E. Ambassador Ramdane LAMAMRA, Algerian Embassy Vienna

Mr. Chérif ZEROUALA, Director for the Near East and Arab League in the Ministry of Foreign Affairs, Algier

Mr. Lyès NAIT-TIGHILT, First Secretary; Algerian Embassy Vienna

BAHRAINI DELEGATION

H.E. Ambassador Ahmed AL-HADAD, Permanent Representative to the UN in Geneva

Mr. Abdullatif Yusuf Ahmed BU CHEERI, Director for Water Resources; Ministry for Public Works, Energy and Water, Manama

BELGIAN DELEGATION

Mr. Bart OUVRY, First Secretary; Belgian Embassy Vienna

Mr. Johan INDEKEU, Attaché; Belgian Embassy Vienna

BRITISH DELEGATION

Mr. Martin FULLER, Assistant Director; Middle East Section, Research and Analysis Department, Foreign and Commonwealth Office, London

CHINESE DELEGATION

Mr. Zhenyou CHEN, Deputy Director; Department for West-Asia and Nord-Africa, Foreign Ministry, Peking

Mr. Senrong ZHOU, First Secretary; Chinese Embassy Vienna

Mr. Runping WANG, Third Secretary; Department for International Organisations, Foreign Ministry, Peking

DANISH DELEGATION

Mr I.J. KELLAND, Minister-Counsellor; Danish Embassy, Vienna

DUTCH DELEGATION

Mr W.R. Beelaerts VAN BLOKLAND, Deputy Head of Middle East Section,
Ministry of Foreign Affairs, The Hague

Mr J. BLOM, Adviser; Water Resources Management, Ministry
of Foreign Affairs, The Hague

Mr R.S. VAN EES, Third Secretary; Dutch Embassy, Vienna

EGYPTIAN DELEGATION

H.E. Ambassador Fawzi EL-IBRASHI, Representative of the Minister for
Foreign Affairs, Cairo

Mr Mohamed Nasser Ahmed EZZAT, Advisor and First Undersecretary of the
Ministry of Water Resources, Cairo

Dr. Salah AMR, Advisor and Professor of International Law, Cairo

Dr. Mahmoud ABOU ZEID, Advisor and Director of the Center of Water
Research, Cairo

Mr. Mahmoud Mohamed ALLAM, Counsellor; Egyptian Embassy Vienna

Ms Soumia SAAD, First Secretary and Advisor; International Department,
Ministry for Foreign Affairs, Cairo

Mr Taher Ahmed FARAHAT, First Secretary; Egyptian Embassy Vienna

FINNISH DELEGATION

H.E. Ambassador Alec AALTO, Finnish Embassy Vienna

Mr. Antti SIERLA, Minister-Counsellor; Finnish Embassy Vienna

Mr. Ilkka-Pekka SIMILÄ, Second Secretary; Finnish Embassy Vienna

FRENCH DELEGATION

Mr Patrick NICOLOSO, Deputy Director; Division of Egypt and the Near East, Foreign Ministry, Paris

Ms Claire LIGNIERES, Second Secretary; French Embassy Vienna

Mr Thierry JOUAN, Scientific Attaché; French Embassy Vienna

GERMAN DELEGATION

Mr Andreas von HOESSLE, Director; Department for the Middle East, Foreign Ministry, Bonn

Mr Helmut van EDIG, Director; Department for EC-Overseas Relations, Foreign Ministry, Bonn

GREEK DELEGATION

Mr Agis CHRISTOPOULOS, First Secretary; Foreign Ministry, Athens

Mr Perikles BOUTOS, Second Secretary; Greek Embassy Vienna

Mr Athanassios PARESOGLOU, Special Advisor; Foreign Ministry, Athens

INDIAN DELEGATION

Mr K.S. SHARMA, Commissioner; Ministry of Water Resources, New Delhi

Mr S. KUMAR, Minister; Indian Embassy Vienna

ISRAELI DELEGATION

Dr. Dan ZASLAVSKY, Water Commissioner; Ministry of Agriculture

Mr David SULTAN, Deputy Director General; Ministry of Foreign Affairs

H.E. Ambassador Peter ARAN, Chargé d'Affaires; Israeli Embassy Vienna

Mr Yossef EYAL, Official; Ministry of Defence

Mr Eliahu ROSENIHAL, Water Commission

Mr David SCHATTNER, Official; Ministry of Defence

Mr Moshe YIZRAELI, Adviser to the Minister of Economy and Planning

ITALIAN DELEGATION

Dr. Antonio TARELLI, Minister Plenipotentiary; Director of Environmental Affairs, Economic Department, Ministry of Foreign Affairs, Rome

Dr. Emilia GATTO, Middle-Eastern Affairs, Economic Department, Ministry of Foreign Affairs, Rome

Dr. Giovanni RANUCCI, Expert of Water, Ministry of Foreign Affairs, Rome

JORDANIAN-PALESTINIAN DELEGATION

Dr. Munther HADDADIN

Dr. Fakhry AL DAGISTANI

Dr. Kamel AL RADAIDEH

Dipl. Ing. Mohammed Zafer AL-ALEM

Dr. Mohammed SHATNAWI

Dipl. Ing. Ziad ELIAS

Dr. Marwan HADDAD

Dr. Riyadh AL-KHUDARI

Dr. Yousef ABU MAYLEH

Dr. Majed ABU SHARKH

Mr. Muhammad WALI

Mr. Abdel RAHMAN ABDEL HAI

KUWAITI DELEGATION

H.E. Ambassador Abdul Hamid Abdullah AL-AWADHI, Kuwaiti Embassy Vienna

Mr Muteb AL-MUTATEH, Adviser to the Permanent Representative of Kuwait to the International Organisations in Vienna

Mr Ali Abdul-Latif AL-MUHAMMADI, Deputy Director for Water Supply, Ministry for Electricity and Water, Doha

MOROCCAN DELEGATION

Mr. Ahmed AL-QADAFI, Cabinet of the Foreign Minister, Ministry

H.E. Ambassador Mohamed EL HABIB FASSI FIHRI, Moroccan Embassy Vienna

Mr Ahmed BAKHAT, Minister; Moroccan Embassy Vienna

Mr Ahmed EL GHERNOUGUI, Secretary; Moroccan Embassy Vienna
Ministry for Foreign Affairs, Riyadh

NORWEGIAN DELEGATION Ministry for Foreign Affairs, Riyadh

Mr Kjell SEEBERG, Minister; Norwegian Embassy Vienna

OMANI DELEGATION

H.E. Ambassador Mohammed Yousuf AL-ZARAFY, Omani Embassy Vienna

Mr Ahmad bin Hilal AL-BUSAIDI, First Secretary; Ministry for Foreign Affairs, Muscat

Ing. Seif bin Rashed AL SHAQSY, Ministry for Water Resources, Muscat

Ing. Mahmood bin Mohammad AL-HINAI, Ministry for Water Resources, Muscat

PORTUGUESE DELEGATION

Mr André SOPAS DE MELLO BANDEIRA, Portuguese Embassy Vienna
Representative of Switzerland to the International
Organizations in Vienna

QATARI DELEGATION

Mr. Dominique POTTIER, Secretary of Embassy; Permanent Mission of

Mr Ali Abdel-Latif AL-MUHANNAADI, Deputy Director for Water
Supply, Ministry for Electricity and Water, Doha

Dr. Ahmed AL-QA'ATERI, Cabinet of the Foreign Minister, Ministry
for Foreign Affairs, Doha

M.S. Ibrahim KHALIL, Ambassador, Ministry of Foreign
Affairs, Tunis

SAUDI-ARABIAN DELEGATION

Mr. Mohamed KHALIL, Arabian Embassy Vienna

Dr. Khaled AL-GINDAN, Chief Director of Political Analysis,
Ministry for Foreign Affairs, Riyadh

Dr. Muhammed AL-SWAID, Ministry for Foreign Affairs, Riyadh

Mr Nabil H. ASHRI, Second Secretary; Saudi-Arabian Embassy Vienna

Mr. Nabil H. ASHRI, Deputy Director General for Bilateral Economic
Relations, Ministry of Foreign Affairs, Addis

SPANISH DELEGATION

Mr. Manuel VALLA, Assistant Head of Department, General

Mr. Alejandro POLANCO, Counsellor; Spanish Embassy Vienna

Mrs Isabel CASADO, Institute for Cooperation with the Arabic
World, Madrid

SWEDISH DELEGATION

Mrs Agneta BOHMAN, Counsellor; Swedish Embassy Vienna

Dr. Ayed AL-YASSI, Alternate Representative at the United
Nations in Vienna

SWISS DELEGATION

H.E. Ambassador Jean-Pierre VETTOVAGLIA; Permanent Representative of Switzerland to the International Organisations in Vienna

SWISS DELEGATION

Ms Dominique PETTER, Secretary of Embassy; Permanent Mission of Switzerland to the International Organisations in Vienna

Dr Abdul QAWI AL-DHAYBI, Minister Plenipotentiary, Vienna

TUNISIAN DELEGATION

H.E. Ezzeddine KERKENI, Ambassador, Ministry of Foreign Affairs, Tunis

Mr Mustapha M'TIMET, Tunisian Embassy Vienna

Mr Mohamed BACHA, Ministry of Agriculture, Tunis

Mr JAWAD CHABBO, Division Chief, Agriculture and Rural

TURKISH DELEGATION

Mr Burhan ANT, Deputy Director General for Bilateral Economic Relations, Ministry of Foreign Affairs, Ankara

Mr Hüseyin YAVUZ, Assistant Head of Department, General Directorate of State Hydraulic Works; Ankara

Mrs Pinar BEDIRHANOGU, Attaché; Ministry of Foreign Affairs, Ankara

UAE-DELEGATION

H.E. Ambassador Abdul Azis AL OWAIS, UAE Embassy Vienna

Dr. Ayad AL-YASILI, Alternate Representative at the United Nations in Vienna

UKRAINIAN DELEGATION

H.E. Ambassador Yuri V. KOSTENKO, Ukrainian Embassy Vienna

YEMENI DELEGATION

H.E. Ambassador Saeed Sharaf BADR MUQBIL, Yemeni Embassy Vienna

Dr Abdul QAWI AL-ERYANI, Minister Plenipotentiary; Yemeni
Embassy Vienna

IBRD-Experts

Mr. Harinder S. KOHLI, Director; Technical Department, Europe &
Central Asia, Middle East & North Africa Regions (EMN),
Washington

Mr. Prem C. GARG, Division Chief, Agriculture and Rural
Development, EMN, Technical Department, Washington

Mr. Johan A. HAYWARD, Chief; Water Resources Management Unit,
EMN, Technical Department, Washington